

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi
Doktori Iskola

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Lénárdné dr. Maletics Borbála

**TERMÉSZETES SZEMÉLY A JOGI SZEMÉLY HÁTTERÉBEN
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK MŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA
A TAG SZEMPONTJÁBÓL**

Témavezető:

Prof.dr. habil Nochta Tibor
egyetemi tanár

**Pécs
2023**

Tartalomjegyzék

I.Fejezet Bevezetés.....	7
II.Fejezet A gazdasági társaságok önálló jogalanyiségének alakulása az első társasági törvényüinktől a hatályos szabályozásig.....	8
II.1. A jogi személy fogalmának alakulása, a természetes személytől történő elválasztása ..	8
II.2. A gazdasági társaságok, mint jogi személyek	11
II.3. A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény	13
II.4. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény	15
II.5. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény	16
II.6. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény	17
II.6.1. A közkereseti társaság és a betéti társaság, mint jogi személy	18
II.7. A gazdasági társaságok önálló jogalanyiségének vizsgálata	18
III.Fejezet A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében	20
III.1. A gazdasági társaságok létrehozásának szabadsága, alapító személye	20
III.1.1. Korlátlan felelősség halmozásának tilalma.....	22
III.1.2. Tag kiskorúsága	23
III.1.3. Tagok személye, együttműködés fontossága.....	25
III.2. Tag cselekvőképességének hatása a társaság működésére	26
III.3. A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggések	29
III.3.1. A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai.....	29
III.3.1.1. Becsület és jóhírnév megsértése.....	31
III.3.1.2. Üzleti titok sértés.....	34
III.3.1.3. Névviseléshez való jog.....	36
III.4. Összegzés.....	38
IV. Fejezet Családjogi vonatkozás Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát.....	39
IV.1. Házasság, házastársi vagyontársaság, társasági részesedés	40
IV.2. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság fennállása alatt.....	41
IV.2.1. Közkereseti társaság	41

IV.2.2. Betéti társaság	42
IV.2.3. Korlátolt felelősségű társaság	44
IV.2.4. Részvénytársaság	45
IV.3. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság felbontása, házastársi vagyonközösség megszűnése esetén	46
IV.3.1. Közkereseti társaság, betéti társaság	46
IV.3.2. Korlátolt felelősségű társaság	48
IV.3.3. Részvénytársaság	49
IV.4. A házastársak társasági részesedésének rendezésére irányuló alternatív lehetőségek	50
IV.4.1. Házassági vagyoni szerződés.....	50
IV.4.2. Szindikátusi szerződés	50
IV.4.3. Családi alkotmány	51
IV.5. Összegzés	51
V. Fejezet Családjogi vonatkozás A családi gazdasági társaságok szerepe, befolyása a társaság működésére	52
V.1. A tagok között fennálló családi kapcsolat hatása a gazdasági társaság működésére...	55
V.2. Az utódlás kérdése	57
V.2.1. Generációváltás eszközei	60
V.2.1.1. Jogszabályi rendezés	60
V.2.1.2. Családi alkotmány.....	60
V.2.1.3. Szindikátusi szerződés	62
V.2.1.4. Végintézkedés	62
V.3. Összegzés.....	63
VI. Fejezet Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban	63
VI.1. Öröklési jogi szabályok hatása a társasági jogban	64
VI.2. Öröklési jogi szabályok az egyes gazdasági társaság formák esetében	65
VI.2.1. Közkereseti társaság, betéti társaság	65
VI.2.1.1. Ptk. 2021. július 1. és 2022. január 1. napjával módosított rendelkezései	67
VI.2.2. Korlátolt felelősségű társaság	70
VI.2.3. Részvénytársaság	72
VI.3. Öröklési jogi problémák hatása a társaságok működésére	73
VI.3.1. A Magyar Állam, mint szükségképpen örökös	73

VI.3.2. Hagyatéki eljárás elhúzódása, ügygondnok kirendelése, végrendeleti végrehajtó	74
VI.3.2.1. Hagyatéki eljárás elhúzódása.....	74
VI.3.2.2. Ügygondnok kirendelése.....	74
VI.3.2.3. Végrendeleti végrehajtó	75
VI.4. Hagyatéki vagyontervezés eszközei a társasági részesedések vonatkozásában	75
VI.4.1. Végintézkedés	76
VI.4.2. Házassági vagyoni jogi szerződés	77
VI.4.3. Létesítő okiratban történő előzetes rendelkezés halál esetére	78
VI.4.4. Szindikátusi szerződés	78
VI.5. Összegzés	79

VII. Fejezet A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban 80

VII.1. A társaság tagjának lehetősége a társaság vezetésében.....	81
VII.1.1. Közkereseti társaság.....	81
VII.1.2. Betéti társaság	82
VII.1.3. Korlátolt felelősségű társaság.....	83
VII.1.4. Részvénytársaság	84
VII.2. A tag és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés kiemelt szerepe	85
VII.3. A tagi és vezető tisztségviselői státusz elhunyt személy esetén	86
VII.3.1. Közkereseti társaság, betéti társaság	86
VII.3.2. Korlátolt felelősségű társaság	87
VII.3.3. Részvénytársaság	88
VII.4. Tagkizárás	88
VII.5. Kezességvállalás a társaság tartozásaiért	90
VII.6. A társaság tagjai és vezető tisztségviselői közötti házastársi kapcsolat megszűnésének hatása a társaság működésére	92
VII.7. A tag és a társaság közötti munkavégzésre irányuló jogviszony.....	93
VII.8. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény vizsgálata a vezető tisztségviselő kötelezettségsgazogó magatartásával összefüggésben	98
VII.8.1. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi szabályozása a Ptk. és a Ctv. vonatkozó rendelkezéseivel összhangban.....	98
VII.8.2. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény alapesetei.....	100
VII.8.2.1. Első alapeset.....	100

VII.8.2.2. Második alapeset	103
VII.8.3. Összegzés.....	104
VII.9. Észrevételek a hazai szabályozáshoz.....	104
VII.10. Összegzés	105
VIII. Fejezet Cégalapítás Gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyei és kockázatai különös tekintettel az alapítók személyében rejlő okokra.....	105
VIII.1. A cégalapítás uniós tendenciái.....	106
VIII.2. Az alapítás és a cégeljárás egyszerűsítését szolgáló rendelkezések a hazai szabályozásban	106
VIII.3. Hitelezővédelmi rendelkezések	108
VIII.4. Az alapítók személyes felelőssége.....	109
VIII.5. Kötelezettségek, kockázatok a társaság alapítását követően	109
VIII.6. Összegzés.....	110
IX. Fejezet A gazdasági társaságok jogutód nélküli megszűnésének tag személyében rejlő okairól különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra.....	110
IX.1. A kényszertörlési eljárás jogi szabályozása, elrendelésének okai, a törvényes működés ellehetetlenülése	111
IX.2. A kényszertörlés visszafordíthatatlansága, Ctv. módosított rendelkezései.....	113
IX.3. Kényszertörlési eljárás statisztika	115
IX.4. Kényszertörlési eljárások a veszélyhelyzet alatt	115
IX.5. Kényszertörlési eljárások lezárása, az eltiltás	116
IX.6. Felelősségi kérdések a kényszertörlési eljárással kapcsolatban.....	118
IX.7. Összegzés	119
X. Fejezet Összehasonlítható jogrendszeri megoldások.....	120
X.1. A gazdasági társaságok szabályozása a Szerb Köztársaságban Összehasonlító vizsgálatok	120
X.1.1. A szerb társasági jog történeti alakulása.....	120
X.1.2. A szerb gazdasági társaságok közös szabályai	121
X.1.3. A szerb gazdasági társaságok formái.....	123
X.1.3.1. Közkereseti társaság.....	123
X.1.3.2. Betéti társaság	125

X.1.3.3. Korlátolt felelősségű társaság	126
X.1.3.4. Részvénytársaság.....	128
X.4. A cégalapítás menete a Szerb Köztársaságban, a cégbejegyzési eljárás	129
X.5. Zárzó.....	131
X.2. A gazdasági társaságok szabályozása Romániában Összehasonlító vizsgálatok.....	131
X.2.1.A román gazdasági társaságok közös szabályai.....	131
X.2.2. Korlátolt felelősségű társaság	133
X.2.3. Közkereseti társaság, betéti társaság, betéti részvénytársaság.....	135
X.2.4. Részvénytársaság	135
X.2.5.Összegzés	136
XI. Fejezet Összefoglaló	137
XII. Fejezet Summary.....	138
Felhasznált irodalom jegyzéke.....	140

I.

Bevezetés

A gazdasági társaságok fogalmi meghatározásából kiindulva a társaságok alapításának elsődleges célja az üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatása, ezért a tagok elsősorban a minél nagyobb nyereségből való közös részesedésre törekszenek. A cégek működésével kapcsolatban a legfontosabb törekvés a gazdasági tevékenység megfelelő kiválasztása, piachoz igazítása, működtetése. Vitathatatlan azonban, hogy e gazdasági tevékenységen túl jelentős befolyása van a társaság működésére az alapítók személyének is.

A kutatás során abból a feltevésből indultam ki, hogy a gazdasági társaságok működését számos esetben a jól megválasztott gazdasági tevékenység ellenére a tagok személye, személyükben rejlő okok megnehezíthetik. Kutatásom a gazdasági társaságok működésének vizsgálatára irányul, de nem általában az üzletszerű gazdasági tevékenység, hanem a tagok személyének szerepét értékelve.

A hatályos Ptk. alapján mind a négy gazdasági társaság (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság) jogi személy, önálló jogalanyisággal rendelkezik. Vizsgálom azt, hogy a gazdasági társaságok önálló jogalanyisége mennyiben választható el ténylegesen a céget alapító, vezetésében részt vevő személyek egyes személyi státuszától, illetve egymáshoz való kapcsolatától. A gazdasági társaságok önálló jogi személyek, önálló vagyoni entitások, a vagyoni forgalomban is önállóan vesznek részt, a gazdaság kiemelt szereplői, azonban a cég működésében szerepet vállaló természetes személyek szerepének kérdése nem kerülhető meg a társaságok vizsgálata során.

Ekörben kiemelendő a tagok egyes személyi státuszának hatása a társaság működésére, így családjogi vonatkozásban a házasság fennállásának, felbontásának hatása, -öröklési jogi szempontból az elhunyt tag esetén a társaság továbbműködése, illetve a személyek jogához kapcsolódóan a cselekvőképesség hiánya, korlátozott volta. Ezen túl a tagok együttműködésének fontossága, ennek hiányának lehetséges következményei.

Az egyes gazdasági társaság típusok esetében külön vizsgálat alá kerülnek ezen kérdések, csakúgy, mint a cégek működésére gyakorolt hatásuk az alapítástól a társaság megszűnéséig.

A témaválasztást a társaságok jogi képviselével kapcsolatos ügyvédi tevékenység során szerzett tapasztalataim indukálták. A gyakorlati tapasztalat alapján számos esetben nyereségesen, jól megválasztott tevékenységgel működő cégek kerülnek olyan helyzetbe, hogy pusztán a tagok személyében rejlő ok miatt a társaság további törvényes működése veszélybe kerül, esetleg annak jogutód nélküli megszűnése is bekövetkezhet.

A gazdasági társaságok alapításuktól jogi személyiséget szereznek, működésük elválik a tagok személyétől, de vajon ez a fikció a gyakorlatban is helytálló, vagy a tagok személye, egyes személyi státuszai jelentősek a működésével kapcsolatban?

Annak ellenére, hogy a gazdasági társaságok jogi személyisége deklarált, álláspontom szerint a társaságban részt vevő személyek szerepe kiemelkedően fontos a társaság működése

szempontjából. A természetes személyek és a gazdasági társaságok, mint jogi személyek közötti határvonal nem húzható meg élesen.

A társaságban részt vevő személyek szerepe természetesen az egyes gazdasági tárgyú döntések meghozatala szempontjából kiemelkedő, de nem csak ebben a körben fontos. A társaság tagjainak személye, egyes személyi állapotai, hozzátartozói kapcsolata, esetleges konfliktusa mind jelentősen hozzájárul egy cég működéséhez. A gazdasági társaságok önálló jogalanyisága ellenére a társaságban résztvevő természetes személyek státusza, együttműködési hajlandósága ugyanolyan jelentőséggel bír a cég hosszútávú működésével kapcsolatban, mint egy jól megválasztott gazdasági tevékenység.

A kutatás kitér arra is, hogy a vizsgált körülmények létrejötte, fennállása esetén hogyan tudják a tagok csökkenteni, kiküszöbölni a személyükben rejlő okok miatt a társaság megszűnését, működésének ellehetetlenülését.

Összehasonlító jogrendszeri megoldások körében vizsgálom a dolgozatomban tárgyalt kérdések szerb és román társasági jogi szabályokkal történő összehasonlítását, figyelemmel a magyar szabályozással fennálló alapvető egyezőségekre.

II. Fejezet

A gazdasági társaságok önálló jogalanyiségének alakulása az első társasági törvényüinktől a hatályos szabályozásig

II.1. A jogi személy fogalmának történeti alakulása, természetes személytől történő elválasztása

A személyek vizsgálatakor kiindulási pont, hogy a személy a jogban az, aki jogalany és aki jogalany, annak absztrakt jogképessége van.¹ A polgári jogban a személy megjelölés azt fejezi ki, hogy kik lehetnek az adott társadalomban a polgári jogi jogviszonyok alanyai.²

Két alapvető személy van, az ember, mint természetes személy és a jogi személy. Az elsődleges személy az ember, természetéből fakadóan természetes jogalany, ezért a polgári jog az embert természetes személynek nevezi,³ az emberek a legrégebbi jogalanyai a polgári jogi jogviszonyoknak.⁴ A jog elsődlegesen az emberi magatartásokat szabályozó normarendszer, de a gazdasági viszonyok fejlődése kapcsán előtérbe kerültek az egyes szervezetek is, amelyeknek szintén jogalanyiságot kellett biztosítani.

¹ Sárközy Tamás: Személy és Személyiségvédelem 47.o. In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer [A továbbiakban: Sárközy: Személy és személyiségvédelem]

² Kecskés László: Polgári jog A személyek joga Dialóg Campus Kiadó Bp, 2005 17.o. [A továbbiakban: Kecskés: Polgári jog]

³ Sárközy: Személy és Személyiségvédelem 47.o.

⁴ Kecskés: Polgári jog 21.o.

A jogi személy, mint önálló, a természetes személyektől független entitás fogalmának, polgári jogi státuszának, ismérveinek, típusainak meghatározása az antik jogoktól induló, folyamatosan változó, a joggyakorlathoz igazodó kérdése a jogtudománynak. A jogi személyek természetes személyektől független, önálló jogalanyisága mára általánosan ismert és elfogadott fikció, mely több, mint kétszáz éves múltra tekint vissza. A természetes személy és a jogi személy részletes jogi dogmatikáját a római jogi tradíciókra támaszkodva elsődlegesen a német jogtudomány alakította ki és ennek alapján kapott tételes jogi meghatározást elsősorban a polgári törvénykönyvekben.⁵ Először 1807-ben Heise használta a jogi személy kifejezést akként, hogy jogok és kötelezettségek alanyaként szereplő, valamilyen szinten szerveződött embercsoportot és perszonifikált vagyontömeget értett alatta.⁶ A természetes személyek és a jogi személyek teljes értékű jogi státuszának kialakítása a civiljoghoz köthető.

A jogi személy természetes személytől történő elválasztása, fogalmának meghatározásával kapcsolatban szemléletes Szász-Schwarz Gusztáv 19. század eleji jogtudós „A jogi személy magyarázata” című munkájának⁷ bevezetésében található parabolája szemléletesen tükrözi a jogi személy, mint önálló jogalany tételes meghatározásának nehézségét:

„Száz éves sirjából feltámad öt német filozófus és körültekintve az új világban, meglátnak egy villamos kocsit. Elkezdnek tanakodni azon: mi az, a mi ezt a kocsit hajtja?

Az első így szól: -Tapasztalásból tudom, hogy a kocsikat lovak húzzák. Ám ez előtt a kocsi előtt ló nincsen. Pedig lónak ott kell lenni, mert ló nélkül a kocsi nem mozdulhat. Minthogy pedig valóságban ló nincs ott, tehát képzelek lovat a kocsi elé. Ez a fictiv ló húzza a kocsit.

Mondja a másik: -Költött ló nem tud húzni. Hogy lóra szükség van, azt én is elismerem, de ennek a lónak valóságban meg kell lennie. Jelenleg ily ló nincs ugyan, de a társaságnak, a mélyé ez a kocsi, úgy tudom, ez előtt egy pár esztendővel voltak lovai és ezután egy pár esztendővel ismét lehetnek. Ezek az elhunyt, vagy esetleg ezek a várományos lovak azok, a melyek a kocsit húzzák.

Veti a harmadik: -A mi volt, vagy a mi lesz, csak úgy nincs, mint ami költve van. Én reális lovat keresek, vagy ha nem is lovat, hát más élő lényt, a mely kocsit húzhat. Ily élő lény pedig maga a\ a Budapesti Közúti Vaspálya Társaság, a mely tulajdonosa ennek a kocsinak. Mert hiszen a társaság élő organismus, csak úgy, mint aló. Van feje: az igazgatóság, van törzse: a részvényesek, van keze-lába: a hivatalnokok. Ez az élő organismus húzza a kocsit.

-Ez költői beszéd - mondja a negyedik - valóságban a társaságnak se feje, se lába nincsen vagy az efféle lábbal legalább egy taligát se lehetne helyéből kimozdítani. Beszéljünk józanul, nyugodjunk bele a ténybe, hogy ez előtt a kocsi előtt sem ló, sem egyéb állat nincsen. Fogadjuk el a tudományos igazságot, hogy vannak lovatlan kocsik is, a melyek mozognak.

-Igen ám - mondja az ötödik - csak hogy a tény constatálása még nem magyarázat. A kérdés épen az, hogy honnan van az, hogy kocsi mozoghat ló nélkül is? En megadom a feleletet: Kétféle kocsi van a világon, az egyiket ló húzza, a másikat nem ló, hanem erő hajtja. Ezt a két különböző tüneményt nem szabad egymással összetéveszteni. El kell ismernünk, hogy nemcsak a ló, hanem erő is lehet oka a kocsi mozgásának.

Egy iskolás fiú azonban, a ki arra jártában a vitatkozó tudósokat végig hallgatta, így szól hozzájuk: Mi bajuk van az uraknak a lóval? Hisz nem a ló az, a mi a lovas kocsi esetében is a kocsit hajtja, hanem az erő. Akár ló fejt ki az erőt, akár más erőforrás, - gőz, villamosság, vagy egyéb - a kocsi az erőtől mozog. A lovat az urak csak azért

⁵ Sárközy: Személy és Személyiségvédelem 49.o.

⁶ Papp Tekla: Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján

Pro publico bono: Magyar közigazgatás; a nemzeti közszolgálati egyetem közigazgatás-tudományi szakmai folyóirata 2014: 2 pp. 150-159., 10.o. (2014)

Csehi Zoltán: A magánjogi alapítvány; Történeti és dogmatikai alapok. Gondolat Kiadó, Bp., 2006. 132. o. Ereky István: A jogi személyek. Városi Szemle, 1928/1.49.

⁷ Szász-Schwarz Gusztáv: A jogi személy magyarázata (Bp., 1906);

keresik, mert többnyire ilyet láttak a kocsi előtt. Ha igazán érteni akarják a kocsi mozgását, akkor nem a lovat, hanem az erőt kell keresniük.”⁸

A jogi személy fogalmának, önálló jogalanyiségének kérdése máig meghatározó területe a jogtudománynak, meghatározására nem egy egységes definíció szolgál, hanem annak fogalmi kritériumai adnak irányutatást.

A jogi személyek meghatározása körében leginkább az ember, mint természetes személy jogalanyiségével szembeállított meghatározások dominálnak. Kolosváry Bálint szerint a jogi személyek „a fizikai személyhez (az emberhez) képest láthatatlanok, meg nem foghatók, öntudatukat és akaratképességüket nem a természet adta”, így a jogi személyeknél „a jogi személyiség merő levegőben lógó képzelet, pusztán fictio.”⁹ A jogrend ezt a fictiót meghatározott társadalmi és gazdasági szükségletek miatt alkotta meg, hogy a jogi személyek olyanok lehessenek „mintha személyek volnának.”¹⁰

A jogi személy a természetes személyhez hasonlóan jogképes, jogai és kötelezettségei lehetnek, jogképessége minden olyan jogra és kötelezettségre kiterjed, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet. A természetes személyekkel szemben a jogi személynek azonban nincs személyisége.¹¹ Ezt tükrözi a Ptk. szerkezete is, külön könyvben kerültek szabályozásra az emberre, mint jogalanyra és a jogi személyekre irányadó szabályok.

A jogi személy önálló jogalanyiségát biztosítja a tagoktól elkülönült vagyon, az állandó szervezet, az állami elismerés, a saját név, székhely, elkülönült vagyon, képviselő. ¹² Ezen ismérvek alapján deffiniálhatjuk a jogi személyeket.

Témám szempontjából a jogi személyek általános jellemzői, fogalmi kritériumai közül a vizsgálat tárgyát elsősorban az állandó szervezetből következő ismérv képezi, mely alapján a jogi személy létét nem érinti a tagok személye, tagokban bekövetkezett változások.¹³ Ezen

⁸ Szászy-Schwarz Gusztáv: A jogi személy magyarázata (Bp., 1906);

⁹ Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 664 o. [A továbbiakban: Papp: A jogi személy] Kolosváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911 i.m. 206. o.; Kolosváry Bálint: Magánjog, Vezérfonal a magyar magánjogból tartott egyetemi előadásokhoz, Budapest, Studium, 1944., 64. o.

¹⁰ Papp: A jogi személy 664 o. Kolosváry Bálint: A magyar magánjog tankönyve, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911 207. o.

¹¹ Ezzel szemben Szászy-Schwarz Gusztáv, Grosschmid Béni és Kolosváry Bálint azon az állásponton voltak, hogy a jogi személynek is személyisége van.

lsd.: Kolosváry Bálint: Magánjog: a magyar magánjogból tartott egyetemi előadások rövid foglalata Budapest : Studium, 1930 76.o., 90.o., 92.o. Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: PAPP Tekla 272.o.

¹² Papp Tekla Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 2014 : 2 pp. 150-159. , 10 p. (2014) 150.o. [A továbbiakban: Papp: Vázlatos áttekintés]

Az MTA Jogtudományi Intézet és a Magyar Jogász Egylet szakértői munkacsoportjának javaslata az új Polgári Törvénykönyv jogi személyeket szabályozó harmadik könyvére. 2011. 3:1. §. az állami elismerésen túl nem dolgoz ki egzakt jogi személy fogalmat, a jogi személy lényeges ismérvei alapján deffiniálja azt: saját név, székhely, jogrend által megengedett cél, ügyvezető és képviselő szerv, elkülönült vagyon és önálló felelősség)

¹³ Papp: Vázlatos áttekintés 150.o.

túlmenően az, hogy a tagoktól elkülönült önálló vagyon és állandó szervezet alapján a jogi személy alapítóktól függetlenedik, az alapító természetes személyek, jogalanyok a jogi személy későbbi működésére nem bírnak hatással.

A hatályos magánjogi kódexünk, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket is, ami annyit jelent, hogy polgári jogi jogviszonyokban alanyi jogok illethetik meg és alanyi kötelezettségek terhelhetik őket.¹⁴

A természetes személyekre és a jogi személyekre vonatkozó szabályok a Ptk. monista koncepciója alapján egy törvényben, annak külön könyveiben kerültek szabályozásra.¹⁵ A jogi személyekre vonatkozó szabályokat a Ptk. Harmadik könyve tartalmazza. Jogi személy csak meghatározott típusban hozható létre, a Ptk. öt jogi személytípust taxál, az egyesületet, a gazdasági társaságokat, a szövetkezetet, az egyesülést és az alapítványt.

Kutatásom tárgyát a jogi személyek közül a gazdasági társaságok Ptk.-ban nevesített típusai képezik. Ekörben vizsgálom azt a jogi személyek körében meghatározott fogalmi ismérvet, mely szerint a társaság léte független a tagok személyétől, tagokban bekövetkezett változásoktól. A jogi személyek ezen fogalmi eleme, fikciója álláspontom szerint nem határozható meg egyértelműen, számos esetben a tagok személye meghatározó a társaság működése szempontjából.

II.2.A gazdasági társaságok, mint jogi személyek

Magánjogi kódexünk a gazdasági társaságokra, mint önálló jogalanyokra vonatkozó rendelkezéseket a törvénykönyv Harmadik könyvében deklarálja. A szabályokat a Ptk. hármas rendszerben tárgyalja, egyrésztől vonatkoznak rájuk a jogi személyekre irányadó általános szabályok¹⁶, másrésztől a gazdasági társaságokra vonatkozó általános rendelkezések¹⁷, továbbá az egyes gazdasági társaság típusok külön szabályai.

A Ptk. a „Gazdasági társaságokra vonatkozó közös szabályok” élén a gazdasági társaságot definiálja. A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.¹⁸

A gazdasági társaságok fogalmi meghatározásának fontos elemei az üzletszerű gazdasági tevékenység, mint cél, a tagok szükségszerű vagyoni hozzájárulásával történő alapítás, a jogi személyiséggel bíró vállalkozási jelleg, valamint a tagok nyereségből való közös részesedése és ezzel összefüggésben a veszteség közös viselése. A jogalkotó a gazdasági társaságok

¹⁴ Ptk. 3:1.§

¹⁵ Ahogy Vékás Lajos is utalt arra a 2014. november 20-án a Szegedi Ítéltábla Polgári és Gazdasági Kollégiumának ülésén elhangzott, az új Ptk-t ismertető előadásában: A természetes és a jogi személy azért lett két különböző könyvben szabályozva, mert a jogi személynek nincs személyisége. In.: Papp Tekla A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkó László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 402.o.

¹⁶ Ptk. Harmadik könyv ELSŐ RÉSZ A JOGI SZEMÉLY ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

¹⁷ Ptk. Harmadik könyv HARMADIK RÉSZ GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

¹⁸ Ptk. 3:88.§

meghatározása körében az üzletszerű gazdasági tevékenységet emeli ki a cégek alapításának elsődleges indokaként.

A fogalmi meghatározásból megállapítható, hogy a hatályos Ptk. alapján a gazdasági társaságok mind a négy típusa, a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság is jogi személyiséggel bír.

Megállapítható, hogy a gazdasági társaságok fontos fogalmi ismérve önálló jogalanyiságuk elismerése, önálló vagyoni entitások, melyek jogképességgel rendelkeznek.

A jogi személyek általános szabályai között ismertett meghatározás azt jelzi, hogy azt a fikciót alkalmazza a jogalkotó, miszerint a gazdasági társaságok léte független a társaságot alkotó személyektől, annak létrehozása után önállóan vesz részt a vagyoni forgalomban, önálló jogalanyként jelennek meg. Mára ez a fikció teljesen beépült a mindennapi joggyakorlatba is. Amikor egy gazdasági társaságra gondolunk, akkor mint önálló jogalanyként tartjuk számon, a társaságot alapító, működésében részt vevő személyektől függetlenül.

Társasági jogunk fejlődése során először a hatályos magánjogi kódexünkben került az összes gazdasági társaság jogi személyként deklarálásra. A jogi személyiséggel történő felruházás attól függetlenül történt meg, hogy a társaság személyegyesítő formában, vagy tőkeegyesítő formában működik. A személyegyesítő gazdasági társaságok, mint a közkereseti társaság és betéti társaság esetében a társaság működésének alapja a társaság tagjainak személyében rejlik, a tagok szaktudása szükséges a társaság tevékenységéhez, kevésbé fontos a vagyoni hozzájárulás mértéke, aránya.¹⁹ A tőkeegyesítő társaságok, mint a korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetében elsődlegesen a vagyoni hozzájárulás, a tag pénze kerül középpontba, a tag személyének szerepe kisebb a társaság működése szempontjából.²⁰

A fentieket szem előtt tartva fontosnak tartom ezen önálló jogalanyiság vizsgálatát, azt, hogy milyen mértékben független a cégek működése az alapítók, vezető tisztségviselők személyétől. Vizsgálandó továbbá, hogy milyen különbségek mutatkoznak a gazdasági társaságok egyes típusai között a társaságban részt vevő természetes személyek vonatkozásában.

A hatályos szabályozás tárgyalását megelőzően fontosnak tartom annak áttekintését is, hogy a az első társasági törvényünk, A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény rendelkezései óta hogyan fejlődött a társaságok szabályozása, milyen módon jutottunk el odáig, hogy a mai cégtípusok mind jogi személyiséggel bírnak.

¹⁹ Barta Judit-Harsányi Gyöngyi-Majoros Tünde-Ujváriné Antal Edit- Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016 30-31.o./A továbbiakban: Barta,Harsányi, Majoros, Ujváriné: Gazdasági társaságok/

²⁰ Barta,Harsányi, Majoros, Ujváriné: Gazdasági társaságok 31.o.

II.3.A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény

Az 1988-ban elfogadott első társasági törvényünket, A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvényt (a továbbiakban: 1988-as Gt.) Sárközy Tamás jogászprofesszor a politikai rendszerváltozást jóval megelőző gazdasági rendszerváltozás alapjaként, a magántulajdon talaján álló piacgazdaságba való átmenet jogi előfeltételeként és biztosítaként jellemezte.²¹

Az 1988-as Gt. jelentőségét annak hatályba lépésekor az 1958-ban elfogadott Polgári Törvénykönyvhöz hasonlították.²² Erre alapot adott az, hogy a gazdasági társaságokra irányadó teljes joganyag egy törvénykönyvben került szabályozásra. A törvény szerkezete is időtállóan bizonyult, az általános rendelkezések, gazdasági társaság közös szabályait követik az egyes társasági formákra vonatkozó fejezetek.²³

A törvénykönyv a magánautonómia elvének szem előtt tartásával szabályozta a társasági viszonyokat, a diszpozitivitás elve érvényesült, a társaságok alapítása, működése során a tagok akaratának szerepe jelentős volt.²⁴

Az 1988-as Gt. hat gazdasági társaságot szabályozott: a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, az egyesülést, a közös vállalatot, a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot. A törvényi szabályozás típuskényszeren alapult, nem adott lehetőséget más társasági forma létrehozására.²⁵

Az első Gt. szabályozása alapján mindegyik társasági forma jogalanynak számított, de a közkereseti társaság és a betéti társaság nem minősült jogi személynek.²⁶ A közkereseti társaság, a betéti társaság, a közös vállalat, az egyesülés és a korlátolt felelősségű társaság normái körében főszabály a diszpozitivitás volt, a szabályok eltérést megengedőek voltak, az alapítók akaratának minél szélesebb körben történő érvényesülése céljából.²⁷ A részvénytársaságok esetében a kógencia érvényesült, a szabályoktól való eltérésre a jogalkotó nem biztosított lehetőséget.²⁸

A kódex deklarálta, hogy a gazdasági társaságok saját cégnevük alatt jogokat szerezhhetnek és kötelezettségeket vállalhatnak, így különösen tulajdont szerezhhetnek, szerződést köthetnek, pert indíthatnak és perelhetők.²⁹

A mai napig létező négy gazdasági társaság forma 1988-as Gt. szerinti fogalma alapjaiban megegyezik a hatályos szabályozással.

²¹ Verebics János: „És még mi adtunk magának Kossuth-díjat” Sárközy Tamás és az 1988-as Társasági törvény születése- Gazdaság és Jog 2020/11-12. 2.o. /A továbbiakban: Verebics:Sárközy Tamás/

²² Verebics:Sárközy Tamás 2.o.

²³ Jelentőségét hangsúlyozza: „a rendszerváltás, a privatizáció tette nagygyá az 1988. évi társasági törvényt, de maga a jogszabály is kiérdemelte ezt, hiszen szélesre tárta az ajtót a gazdasági folyamatok előtt, és érthető szabályokkal keretet teremtett a gazdasági változásoknak” Kisfaludi András In. Miskolci Bodnár Péter(szerk.): A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata KJK, Bp, 2002.58.o.

²⁴ Verebics: Sárközy Tamás 6.o.

²⁵ Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 13.o./A továbbiakban: Sándor: A társasági jog/

²⁶ 1988. évi VI. törvény a Gazdasági társaságokról 2. § (2) Jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok: a közkereseti társaság és a betéti társaság. Jogi személyiségű gazdasági társaságok: az egyesülés, a közös vállalat, a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.

²⁷ Sándor: A társasági jog 13.o.

²⁸ Sándor: A társasági jog 13.o.

²⁹ 1988. évi VI. tv. 1.§ (2)

A közkereseti társaságot a törvény akként deffiniálta: „A közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett közös gazdasági tevékenységet folytatnak, és az ehhez szükséges vagyont a társaság rendelkezésére bocsátják.”³⁰

A betéti társaság meghatározása az 1988-as Gt. alapján: „A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges a társaság kötelezettségeiért, míg legalább egy másik tag (kültag) felelőssége vagyoni betétje mértékében korlátozott.”³¹

A közkereseti társaság és a betéti társaság 1988-as Gt.-ben meghatározott, lényeges fogalmi elemei időtállóan bizonyultak, azok megegyeznek a hatályos szabályozásunkkal is.

Jelentős eltérés azonban, hogy az 1988-as Gt. rendelkezései alapján jogi személyiséggel ezen társasági formák nem rendelkeztek, azok elsősorban személyegyesítésként jelentek meg a társasági törvényben.

Jogi személyisége a ma is működő gazdasági társaság típusok közül ekkor csak a korlátolt felelősségű társaságnak és a részvénytársaságnak volt.

Az 1988-as Gt. a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó meghatározása alapján: „olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag felelőssége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért a tag nem felel.”³²

A részvénytársaság meghatározása az 1988-as Gt. alapján: „előre meghatározott összegű és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakuló gazdasági társaság, amelynél a tag (részvényes) felelőssége a társasággal szemben a részvény névértékének vsagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes egyébként nem felel.”³³

Az 1988-as Gt. idézett szakaszai alapján is megállapítható, hogy az első társasági törvényünk gazdasági társaságokra vonatkozó fogalmi meghatározásai időtállóan bizonyultak, ugyanakkor a témám tekintetében releváns szempontból a mai szabályozáshoz képest jelentős eltérést mutat tekintetben, hogy a betéti társaság és a közkereseti társasági forma még jogi személyiséggel nem bírt.

A cégek száma az 1988-as Gt. hatálybalépését követően folyamatosan, jelentősen emelkedett, a legnépszerűbb formává a korlátolt felelősségű társaság vált, száma a törvény

³⁰ 1988. évi VI. tv. 55.§ (1)

³¹ 1988. évi VI. tv. 94.§ (1)

³² 1988. évi VI. tv. 155.§ (1)

³³ 1988. évi VI. tv. 232.§ (1)

hatálybalépésekor 18317 volt, míg 1997-re már 143109-re nőtt.³⁴ A gazdasági társaságok számának növekedésével a joggyakorlatban számos kérdés, pontosítás, módosítás merült fel az első társasági törvény rendelkezéseivel kapcsolatban. Az 1988-as Gt. hatályba lépését követően alakult ki hazánkban a társasági jog bírói gyakorlata, így a felmerült kérdésekre a társasági törvény módosításával reflektált a jogalkotó. A módosítások fő okaiként emellett Sárközy Tamás a szocialista ideológiai korlátok megszüntetését, a társasági törvény Gt.-n kívüli területekkel történő összehangolását (értékpapírjog, tőzsdejog, versenyjog, stb.) említette, továbbá a gyakorlati, cégbírói esetjog és a jogirodalom által felvetett problémákat is kezelni kellett.³⁵

II.4. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény

A felvetett problémák, az elméletben és gyakorlatban megjelenő hiányosságok indukálták az új társasági törvény megalkotását. Az 1996 nyarán létrehozott kodifikációs bizottság által kidolgozott koncepció alapján a módosítás az alábbi kérdésekre fektette a fő hangsúlyt: új cégtörvény alkotása, a gyakorlatban be nem vált szakaszok kiigazítása, az összekapcsolódó jogterületek összhangjának megteremtése, az Európai Unió jogharmonizációs előírásainak történő megfelelés, továbbá a hiányzó előírások pótlása.³⁶

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: 1997-es Gt.) az első társasági törvényünkhöz hasonlóan továbbra is jogi személyiség nélküli gazdasági társaságként határozta meg a közkereseti és a betéti társaságot.³⁷ Jogi személyiségű gazdasági társaságként a közös vállalatot, a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot szabályozta³⁸. A különbségtétel ellenére a gazdasági társaságok vonatkozásában egységesen kimondta a törvény, hogy „A gazdasági társaság saját cégneve alatt jogképes, jogokat szerezhet, és kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető.”³⁹

A közkereseti társaság fogalma alapjaiban megegyezik az 1988-as Gt. szabályával, azonban a közös gazdasági tevékenység kiegészül az üzletszerű gazdasági tevékenység meghatározással.⁴⁰

³⁴ A betéti társaságok száma 1990 és 1997 között 5789-ről 127725-re emelkedett, a közkereseti társaságok száma 418-ról 4509-re, míg a részvénytársaságok száma 646-ról 3929-re. In.: Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 14.o. KSH Statisztikai adatok alapján

³⁵ Sárközy Tamás: Társasági jogunk strukturális kérdéseiről Gazdaság és Jog 1993/1.3. Budapest, lsd. még Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2 13.o.

³⁶ Papp Tekla: A magyar társasági jog fejlődése In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (58) 1-41. pp. 425.o.

³⁷ 1997. évi CXLIV. törvény 2.§ (2)

³⁸ 1997. évi CXLIV. törvény 2.§ (2)

³⁹ 1997. évi CXLIV. törvény 2.§ (3)

⁴⁰ 1997. évi CXLIV. törvény 81.§ (1)A közkereseti társaság (e fejezetben a továbbiakban: társaság) létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett **üzletszerű** közös gazdasági tevékenységet folytatnak és az ehhez szükséges **vagyoni hozzájárulást** a társaság rendelkezésére bocsátják.

A betéti társaság fogalma is a közös gazdasági tevékenységgel egészült ki, illetve a tagok társasági vagyon által nem fedezett tartozásaiért való helytállási kötelezettsége pontosításra került, miszerint: A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségekért korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges, míg legalább egy másik tag (kültag) csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni betétje szolgáltatására köteles, a társaság kötelezettségeiért azonban - e törvényben meghatározott kivétellel - nem felel.⁴¹

A korlátolt felelősségű társaságra irányadó fogalmi meghatározás is alapjaiban megegyezik az 1988-as Gt. szabályaival, azonban a jogalkotó olyan kitélt tesz, miszerint a társaság kötelezettségeiért a tag nem felel, azonban a helytállási kötelezettsége a törvényben meghatározott kivételek esetén mégis fennáll a korlátolt felelősségű társaság tagjának is. Külön kiemelésre kerül az, hogy a kft. tagjának a társasággal szembeni kötelezettsége csak törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni hozzájárulásra terjed ki.⁴²

A részvénytársaságok deffiníciója is kiegészült a részvényes esetleges helytállási kötelezettségével a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért, abban az esetben, ha a törvény kivételt tesz.⁴³

Az 1997-es Gt. a gyakorlatban felmerült problémákra reflektálva átfogóan módosította az 1988-as Gt. szabályait, azonban a jelenlegi négy gazdasági társaságra irányadó fogalmi meghatározások csak kisebb mértékben változtak. A második társasági törvényünk is megőrizte azt a szemléletet, mely szerint a közkereseti társaság és betéti társaság nem rendelkezik jogi személyiséggel, kizárólag a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.⁴⁴

II.5. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény

Ma már szintén a jogtörténet része A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényünk (a továbbiakban: Gt.), amely a ma is hatályos A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 2006. évi V. törvénnyel (a továbbiakban: Ctv.) együtt többek között a társaságalapítás egyszerűsítését és gyorsítását tűzte ki céljául. Ekkor már Magyarország is az Európai Unió teljes jogú tagja volt.⁴⁵

⁴¹ 1997. évi CXLIV. törvény 101.§ (1)

⁴² 1997. évi CXLIV. törvény 121.§ (1) A korlátolt felelősségű társaság (e fejezetben a továbbiakban: társaság) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben **csak** törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért - **törvényben meghatározott kivétellel** - a tag nem felel.

⁴³ 1997. évi CXLIV. törvény 175.§ (1) A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért - törvényben meghatározott kivétellel - a részvényes nem felel.

⁴⁴ A korabeli gazdasági társaság típusként szabályozott közös vállalat is jogi személyiséggel rendelkezett.

⁴⁵ Barta, Harsányi, Majoros, Ujváriné- Gazdasági társaságok 20.o.

A harmadik társasági törvényünk ekkor még a hatályos, A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényen kívül, önálló, a társasági jogot szabályozó kódexként lépett hatályba.

Elsődleges célkitűzés volt a jogalkotó számára, hogy a társaságok alapítása minél egyszerűbben és költséghatékonyan történhessen meg. Ezt segítette elő a Ctv.-ben szabályozásra kerülő elektronikus eljárás bevezetése, illetve a törvény mellékletében szereplő szerződésmintákkal történő egyszerűsített cégalapítás lehetősége is.

A Gt. a gazdasági társaságok típusai között kizárólag a ma is létező négy típust szabályozta, a közkereseti társaságot, betéti társaságot, korlátolt felelősségű társaságot, részvénytársaságot.⁴⁶

A társaságok jogi személyiségének elismerése körében megtartotta az addigi különbségtételt, és a közkereseti társaságot, betéti társaságot továbbra sem ruházta fel jogi személyiséggel.

A Gt. azonban ekörben már külön kiemelte, hogy „a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság is jogképes cégneve alatt, jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető.”⁴⁷

A Gt. előkészítésének folyamatában változatlanul voltak igények a közkereseti és a betéti társaság jogi személlyé nyilvánítására, mivel tartalmi különbség a jogi személy és a nem jogi személy gazdasági társaságok között gyakorlatilag nincs, praktikus, illetve hagyományokat őrző okokból (Magyarországon 1840 óta a kkt. és a bt. nem jogi személy) a jogalkotó végül nem tartotta szükségesnek a közkereseti társaság és a betéti társaság jogi személyiséggel történő felruházását. Ezen társaságok vonatkozásában továbbra is kizárólag azt mondta ki a törvény, hogy cégnevük alatt a polgári jogi jogviszonyok teljes értékű alanyai.⁴⁸

II.6. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Hatályos magánjogi kódexünk, A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény a gazdasági társaságok, mint jogi személyek körében jelentős jogalkotási újítást vezetett be. A társasági jog szabályai beépítésre kerültek a kódexbe, annak Harmadik könyve szabályozza a jogi személyeket és ezen belül a gazdasági társaságokat is.

A Ptk. monista koncepciója alapján a természetes személyekre és a jogi személyekre irányadó szabályok egy törvénykönyvben, annak külön könyveiben kerültek szabályozásra.⁴⁹

A gazdasági társaságok négy típusát ismeri el a törvény, a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot.

A Ptk. társaságokat érintő egyik legfontosabb újdonsága, hogy a közkereseti társaság és a betéti társaság is jogi személyként került szabályozásra.

⁴⁶ A Gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 2.§ (2) Jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a közkereseti társaság (kkt.) és a betéti társaság (bt.). Jogi személyiségű gazdasági társaság a korlátolt felelősségű társaság (kft.) és a részvénytársaság (rt.).

⁴⁷ Gt. 2.§ (3)

⁴⁸ Társasági törvény, cégtörvény 2006-2009 (HVG-ORAC, 855 A/5 oldal, 2009.)

⁴⁹ Ptk. Második könyv Ember, mint jogalany, Harmadik könyv A jogi személy

II.6.1. A közkereseti társaság és a betéti társaság, mint jogi személy

Ahogy a korábbi társasági jogi kódexeink rendelkezései alapján megfigyelhettük, a társasági jog 1988-as újrakodifikálása óta kettős a társasági formák szabályozása, megkülönböztettek jogi személyiséggel nem rendelkező és jogi személynek minősülő cégeket.⁵⁰

Ez a megkülönböztetés azonban a gazdasági társaságok jogképessége szempontjából formainak volt mondható, a jogi személyiséggel nem rendelkező és a jogi személy társaságok jogszerűségének tartalma azonos volt.

A vizsgált törvénykönyvek alapján megállapítható, hogy mindhárom társasági kódexünk deklarálta azt, hogy a gazdasági társaság a cégneve alatt jogképes, jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, szerződést köthet, tulajdont szerezhet, perelhet és perelhető.

Így a közkereseti társaság és betéti társaság jogképessége vonatkozásában sem volt eltérés jogi személy gazdasági társaságokéhoz képest. A tradicionális magyarázat alapján ezen társaságok azért nem minősültek jogi személynek, mert elsősorban személyegyesítő társaságok és a kkt. tagjainak, bt. beltárgjának felelőssége a társaság tartozásaiért mögöttes ugyan, de korlátlan, illetve a gazdasági társaság nem különül el a tagjaitól, nincsen elkülönült szervezetük.⁵¹ Ez a hagyományos álláspont abból indult ki, hogy a szerződéses alapú személyegyesülések nem minősülhetnek jogi személynek, inkább kötelmi, mint szervezeti minőségük folytán.⁵²

A Ptk. azonban szakítva a korábbi tradícióval jogi személynek minősítette a közkereseti társaságot és a betéti társaságot is, ezzel a nem jogi személy szervezetek teljes polgári jogi jogképessége megszűnt a magyar jogban.⁵³

II.7.A gazdasági társaságok önálló jogszerűségének vizsgálata

A magánjogi jogviszonyokban elsődleges személy az ember, természetéből fakadóan jogszerű, azaz természetes jogszerű. Erre figyelemmel nevezi az embert a civiljog természetes személynek.⁵⁴

A Ptk. a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket is, mely jogviszonyokban alanyi jogok illethetik és alanyi kötelezettségek terhelhetik őket.⁵⁵

A jogi személy önálló jogszerűségét biztosítja a tagoktól elkülönült vagyon, az állandó szervezet, az állami elismerés, a saját név, székhely, elkülönült vagyon és a képviselő.⁵⁶ Ezen ismervek alapján deffiniálhatjuk a jogi személyeket.

⁵⁰ Szegedi András: Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság jogi személyé válásáról In.: Szoboszlai-Kiss Katalin, Deli, Gergely (szerk.) Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére Győr, Universitas Győr Nonprofit Kft. (2013) 573.p.pp.490-496 490.o. /A továbbiakban: Szegedi: Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság/

⁵¹ Szegedi: Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság 492. o.

⁵² Sárközy: Személy és Személyiségvédelem 57.o.

⁵³ Sárközy: Személy és Személyiségvédelem 57.o.

⁵⁴ Sárközy: Személy és Személyiségvédelem 45.o.

⁵⁵ Ptk. 3:1. §

⁵⁶ Papp: Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv alapján 150.o.

A társasági jogszabályok alakulását követve megállapítható, hogy az 1988-as Gt. szabályai óta a hatályos Ptk. rendelkezései szerint mind a négy gazdasági társaság önálló jogi személyként kerül meghatározásra.

Témám kapcsán azt vizsgálom, hogy ez az önálló jogalanyiség, a tagoktól elkülönült vagyon, szervezet mennyiben függetleníthető ténylegesen a társaságban részt vevő természetes személyektől. Ekörben elsősorban azt elemzem, hogy a tagok, vezető tisztségviselők szerepe milyen jelentőségű a társaságok működése szempontjából.

A tagok, mint természetes személyek hozzák létre, alapítják meg a gazdasági társaságot, mint jogi személyt, és a jogalkotói fikció alapján ezen jogi személy működése a továbbiakban független a tagok személyétől. A gazdasági társaságok vonatkozásában a jogi személyek általános szabályai között ismertett meghatározás azt jelzi, hogy azt a fikciót alkalmazza a jogalkotó, miszerint a gazdasági társaságok léte független a társaságot alkotó személyektől, annak létrehozása után önállóan vesznek részt a vagyoni forgalomban, önálló jogalanyként jelennek meg. A tagok személye, személyükben bekövetkezett változás nem érinti a társaság létét, az nincs hatással a működésre.

A fogalmi ismérvekkel ellentétben a gyakorlatban, a cégek tevékenységének vizsgálata során azt tapasztaltam, hogy a társaságok működése nagyban függ a jogi személy háttérében álló természetes személyektől, egymáshoz való kapcsolatától is. Fontos hangsúlyozni, hogy az üzletszerű gazdasági tevékenységen túl a cégek alapítása és működése során kiemelt figyelmet kell fordítani a társaságban részt vevő személyekre is.

A tagok, vezető tisztségviselők személye több aspektusban is releváns lehet a társaság működése tekintetében.

Elsődlegesen az egyes személyi státuszok hatása, családjogi szempontból a tagok között fennálló házastársi kapcsolat és annak felbontása, öröklési jogi vonatkozásban a tag halálának hatása a társaság további működésére, illetve a tag cselekvőképességének elvesztése, a vezető tisztségviselő cégbíróság által történt eltiltása. Nyilvánvaló, hogy a tagok, vezető tisztségviselők személye a társaság működésére a cégalapítástól egészen a jogutód nélküli megszűnésig releváns lehet.

Értekezésemben a továbbiakban ezen okokat vizsgálom részletesen, a gyakorlati tapasztalatokkal alátámasztottan, kiemelt figyelemmel a problémák kialakulásának megelőzésére, elkerülésére, annak érdekében, hogy a társaságok hosszútávú működése biztosítva legyen. Elemzem azt, hogy a gazdasági társaságok önálló jogalanyiséga alapján működésük, létezésük mennyiben független a társaság tagjaitól, illetve arra milyen befolyása lehet a természetes személy alapító egyes személyi állapotának.

III. Fejezet

A természetes személyek szerepe a gazdasági társaságok működése körében

Ebben a fejezetben a tag egyes személyi státuszai közül a Ptk. Második Könyvének rendelkezéseit vizsgálom, ekörben a tag életkorának, cselekvőképesség hatását a társaság működésére, a tagok közötti együttműködés kiemelt szerepét.

A Ptk. monista koncepciója alapján a természetes és a jogi személyek jogalanyiságára irányadó szabályok egy törvénykönyvben, de külön könyvekben kerültek elhelyezésre. E kodifikációs alaphelyzetből kiindulva elemzem, hogy az ember, mint jogalany és a gazdasági társaság, mint önálló jogalany külön könyvben⁵⁷ történő szabályozásán túl milyen kapcsolat figyelhető meg a természetes személy tag és a társaság működésének egyes létszakaszai között.

A Ptk. Második és Harmadik Könyvének rendelkezéseit összevetve bemutatom, hogy a természetes személyekre irányadó szabályok alapján ki lehet gazdasági társaság tagja, a tag cselekvőképességének hiánya, vagy korlátozott volta, annak elvesztése milyen befolyással bír a társaság működésére.

Jelen fejezetben vizsgálom a természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggéseket is a tag, mint természetes személy szempontjából.

III.1. A gazdasági társaság létrehozásának szabadsága, az alapító személye

A Ptk. rendelkezései alapján a gazdasági társaságok létrehozásáról a személyek szerződésben, alapító okiratban vagy alapszabályban (a továbbiakban együtt: létesítő okirat) szabadon rendelkezhetnek, annak szervezetét és működési szabályait maguk állapíthatják meg.⁵⁸ A Ptk. a jogi személy, így a gazdasági társaság létesítése kapcsán a létesítés szabadságát általános elvként rögzíti és a jogi személyt szabadon létesíthető jogalanyként definiálja.⁵⁹ A gazdasági társaságok létesítési szabadsága természetesen nem abszolút és korlátlan, jogszabály alanyi, tárgyi és módbeli korlátokat állít fel⁶⁰ Ilyen korlát például a törvényben meghatározott formakényszer is, gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.⁶¹ A Ptk. az eltérés lehetőségét szűkíti azzal, hogy meghatározza azt a négy jogviszonyt, amelyekben a törvény szövegétől eltérő szabályozás megengedett. A jogi személy alapítói, tagjai csak az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, a jogi személy szervezetének szabályozása során és a jogi

⁵⁷ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) Második Könyve Az ember, mint jogalany címet viseli, a Harmadik Könyv szabályai vonatkoznak a jogi személyekre, így a gazdasági társaságokra is.

⁵⁸ Ptk. 3:4. §

⁵⁹ Nochta Tibor- A magánjogi és közjogi normák találkozása a Ptk. társasági jogi rendelkezéseiben- In.: Gárdos-Orosz, Fruzsina; Menyhárd, Attila (szerk.) [Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve](#) Budapest, Magyarországi Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet (2019) 276 p. pp. 164.o.

⁶⁰ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 19.o [a továbbiakban: Barzó, Papp-Civilisztika I]

⁶¹ Ptk. 3:89. § (1)

személy működésének szabályozása során a létesítő okiratban - a törvényben foglalt kivétellel - eltérhetnek a Ptk-nak a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól. Ezen diszpozitivitási szabadság azonban nem teljes, korlátok között érvényesülhet. A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el a Ptk.-ban foglaltaktól, ha az eltérést a Ptk. tiltja; vagy az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.⁶²

A Ptk. mellett az Alaptörvény VIII. cikke rögzíti, hogy Magyarország gazdasága a vállalkozás szabadságán alapszik, valamint kimondja, hogy „mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni és szervezetekhez csatlakozni”⁶³ Az Alaptörvényben foglalt szervezetalapítás, szervezetekhez történő csatlakozás szabadsága magában foglalja a jogi személyek, így a gazdasági társaságok létesítésének szabadságát is.

A Ptk. személyi hatálya alapján gazdasági társaságot bárki létrehozhat, aki maga is jogalany, így az ember, jogi személy és jogi személyiség nélküli jogalanyok is. Sárközy Tamás személyek körére vonatkozó meghatározása alapján: „Az a személy, aki jogalany, aki pedig jogalany az jogképes, tehát absztraktan képes arra, hogy alanyi jogokat és (kevésbé hangsúlyozottan) kötelezettségeket szerezzen.”⁶⁴

Az ember jogképessége magánjogi kódexünk szabályai alapján nem köthető feltételhez, minden ember jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.⁶⁵ Az ember jogképessége a magyar jog szerint általános, mert minden ember kivétel nélkül jogképes, egyenlő, mert a jogképesség terjedelme szempontjából sincsenek az emberek között különbségek és feltétlen, mert a jogképesség megszerzéséhez az ember részéről nincs szükség semmilyen külön tulajdonságra, értelmi fejlettségre, életképességre.⁶⁶

A Ptk. rendelkezései alapján megállapítható, hogy a jogalkotó a gazdasági társaság alapítójának személye körében a jogi személyekre irányadó általános szabályoknál megkötést nem tartalmaz. Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására természetes és jogi személyek alapíthatnak, működő társaságba beléphetnek, társasági részesedést szerezhetnek.⁶⁷

Ezen általános szabályok alapján a gazdasági társaságok alapításának szabadsága széles körű, akár egy magyar csecsemő és egy német GmbH is létrehozhat egy kétszemélyes korlátozott felelősségű társaságot.⁶⁸ Az Európai Unió tagjaként a jogalkotónak szükségtelen a társasági jog szabályai között azt hangsúlyoznia, hogy "külföldi" és "belföldi" személyek - legyen szó

⁶² Ptk. 3:4. § (2)-(3)

⁶³ Magyarország Alaptörvénye VIII. cikk (2)

⁶⁴ Sárközy Tamás: Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében (PJK, 2000/4., 3-9. o.) Mint ahogy Világhy Miklós a máig irányadó polgári jogi tankönyvében írta: “a jogképességet a jogi nyelvhasználatban másképpen jogalanyiságnak vagy személyiségnek is nevezzük”.

Világhy Miklós-Eörsi Gyula: A magyar polgári jog. Bp., 1965. I. kötet, 108. o.

⁶⁵ Ptk. 2:1. §

⁶⁶ Barzó, Papp: Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember mint jogalany 108.o.

⁶⁷ Nochta Tibor: Társasági jog Dialóg Campus Kiadó 2007 115.o.

⁶⁸ http://www.drstatmari.hu/pdf/a_gazdasagi_tarsasag_alapitasa.pdf (letöltés: 2022.október 27.)

természetes személyről vagy jogi személyről - egyaránt jogosultak gazdasági társaságot alapítani, működő társaságba tagként belépni.⁶⁹

A természetes személyek társasági tagsága azonban nem korlátok nélküli, a gazdasági társaságokra irányadó általános szabályok között a jogalkotó meghatároz kivételeket a társaság alapítója, tagja vonatkozásában.

III.1.1. Korlátlan felelősség halmozásának tilalma

A gazdasági társaságok működése körében a szigorú vagyon-elkülönülési elv alapján főszabályként megállapítható, hogy a társaság, mint önálló jogalany a kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni, a tagok a társaság tartozásaiért általában nem felelnek. A vagyon elkülönülés elve alóli kivételként a Ptk. a személyegyesítő gazdasági társaságok esetén mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi felelősséget ír elő, így a közkereseti társaság tagjai, a betéti társaság beltagja vonatkozásában.⁷⁰

Az alapelv alóli kivételt jelent továbbá a korlátolt felelősségével visszaélő tag felelőssége, amennyiben a gazdasági társaság tagja korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, ezen tartozásokért a tag korlátlanul köteles helytállni.⁷¹

A tagi felelősséghalmozás tilalma⁷² a korlátlan helytállási kötelezettségnek határt szab. A felelősséghalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített esetei alapján természetes személy egyidejűleg egy gazdasági társaságban lehet a társaság korlátlanul felelős tagja, kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet, közkereseti és betéti társaság és egyéni cég nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.⁷³

A felelősségkumuláció tilalmának elsődleges szerepe a hitelezők kockázatának csökkentése⁷⁴, megsértése esetén, a jogsértés minden esetben az adott jogügylet semmisségét eredményezi.⁷⁵ Egy természetes személy korlátlanul kizárólag egy gazdasági társaságban vállalhat teljes magánvagyonával helytállási kötelezettséget a társaság tartozásaiért, figyelemmel arra, hogy a

⁶⁹ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Gadó Gábor frissítve: 2022. január 1.

⁷⁰ Barzó, Papp Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogi személyek 354.o.

⁷¹ A *felelősség átviteli szabály* alkalmazásának feltételei:

a.) a jogi személy jogutód nélküli megszűnése,

b.) maradnak kielégítetlen tartozások,

c.) amely tartozások a jogi személy alapítója/tagja korlátolt felelősségi pozíciójával történő visszaélésre vezethetők vissza.⁷¹

lsd.: Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó 2005. 94. o.

Nochta Tibor: Private Liability in Hungarian Company Law - some current liability issues KAROLI MUNDUS 2 : 1 pp. 59-66. , 8 p. (2022) 63.o.

⁷² A felelősséghalmozás (kumuláció) tilalmának törvényben rögzített rendelkezése

⁷³ Ptk. 3:90.§ (1) lsd. még: Nochta Tibor: Társasági jog Dialóg Campus 2007 117. o.

⁷⁴ Nochta Tibor: Társasági jog 117. o.

⁷⁵ Csonka Péter: Az új Ptk.-ban szabályozott szerződéses érvénytelenségi okok kazuisztikus jellegű bemutatása, néhány szerződéstípus kiemelésével (KK, 2016/1., 68-91. o.) lsd. Darázs Lénárd: A jogszabályba ütköző (tilos) szerződések semmissége. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/5-6. 23. old.

helytállási kötelezettségek halmozásának lehetősége e vagyonnal szembeni igények érvényesítését korlátozná.

A jogalkotói cél a társasági tartozásokért fennálló korlátlan tagi helytállási kötelezettségek halmozódásának elkerülése, mely a szigorú vagyoni elkülönültség elve - a tagok magánvagyonára és a társasági vagyon elkülönülése - alapján, valamint a hitelezők érdekeinek védelme miatt is tilos.⁷⁶ A társaság létesítése, a tagság körében korlátlanul teljes magánvagyonával egy természetes személy csak egy gazdasági társaságban vállalhat helytállási kötelezettséget.

A természetes személyek gazdasági társasági tagságának ezen felelősségkumuláció tilalma korlátot szab, mindig figyelemmel kell lenni arra is, hogy a magánszemély teljes vagyonával kizárólag egy gazdasági társaság kötelezettségeiért vállalhat helytállási kötelezettséget.

III.1.2. Tag kiskorúsága

A jogalkotó a társaság létesítésének szabadsága körében az alapító személyét nem köti életkorhoz, kiskorú, 18 év alatti személy is alapíthat társaságot, illetve abban részt vehet. Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a kiskorú a házasságkötéssel nagykorúvá válik.⁷⁷ A Ptk. rendelkezései alapján amennyiben a kiskorú személy a tizennegyedik életévét betöltötte, korlátozottan cselekvőképesnek minősül. A korlátozottan cselekvőképes⁷⁸ kiskorú jognyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges⁷⁹, míg a cselekvőképtelen kiskorú nevében törvényes képviselője jár el.⁸⁰

Bár a jogalkotó nem zárja ki a kiskorú személyeket a gazdasági társaságokban történő tagságból, de korlátozott cselekvőképességükre, vagy cselekvőképtelenségükre figyelemmel a helytállási kötelezettség vonatkozásában megkötéseket tartalmaz a törvény.

Kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet.⁸¹ Ezen kitétel két irányban is védelmet nyújt. Egyrészt a kiskorú vagyona körében, másrészt a hitelezők védelme tekintetében is. A kiskorú helyett és nevében főszabályként törvényes képviselője – szülője vagy gyámja – jár el, és tesz jognyilatkozatokat⁸², így a törvényes képviselő akár a

⁷⁶ Mohai Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről (MJ 2016/7-8., 450-459. o.) Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Gadó Gábor frissítve: 2022. január 1.

⁷⁷ Ptk. 2:10. §. A kiskorúság a születési nap 0 órájától a tizennyolcadik életév betöltési napjának 0 órájáig tart. A kiskorú a házasságkötéssel nagykorúvá válik.

⁷⁸ Ptk. 2:11. § Korlátozottan cselekvőképes az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét betöltötte és nem cselekvőképtelen.

⁷⁹ Ptk. 2:12.§ (1)

⁸⁰ Ptk. 2:14.§ (1)

⁸¹ Ptk. 3:90.§ (1)

⁸² Cselekvőképtelen kiskorú helyett a törvényes képviselő tehet jognyilatkozatot, ő írhatja alá a létesítő okiratot. Korlátozottan cselekvőképes kiskorú jogosult az aláírásra, de nyilatkozatához törvényes képviselőjének írásbeli hozzájáruló nyilatkozata szükséges.

kiskorú teljes vagyonát veszélyeztetve tehetne jognyilatkozatot.⁸³ A kiskorú vagyonának védelme azonban elsődleges.

Ennek okán mondja ki a Ptk. Negyedik Családjogi Könyve, hogy a szülő nem képviselheti a gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a gyermekkel szemben ellenérdekű fél.⁸⁴ Ha akár egyik, akár mindkét szülő tagja a gazdasági társaságnak a kiskorúval együtt, akkor a szülő nem láthatja el a törvényes képviselőt, a gyámhatóság a kiskorúnak eseti gondnokot rendel.⁸⁵

Hitelezővédelmi szempontból is kiemelten fontos, hogy kiskorú személy helytállási kötelezettsége ne legyen egy gazdasági társaságban korlátlan, figyelemmel arra, hogy a kiskorú vagyonának értékesítése körében a törvény szigorú kitételeket tartalmaz.⁸⁶

A Ptk. rendelkezései alapján tehát kiskorú személy lehet gazdasági társaság tagja, a jogalkotó nem zárja ki gazdasági társaságban tagként történő részvételét, de korlátlan felelősséget nem vállalhat. Az egyes gazdasági társasági formákra irányadó helytállási kötelezettségre vonatkozó szabályok alapján így kiskorú személy nem lehet közkereseti társaság tagja, betéti társaság beltársa. Ezekben az esetekben egyértelmű a törvény alapján a kiskorú tag részvételének kizárása. Ugyanakkor kiskorú személy tag lehet részvénytársaságban, korlátolt felelősségű társaságban és lehet betéti társaság kültagja is.

Kérdést jelentenek azok az esetek, amikor a törvény nem zárja ki a kiskorú tagságát a fő szabályként érvényesülő korlátolt tagi felelősségre figyelemmel, de annak áttörésére kerül sor.⁸⁷ A kiskorú tagnak korlátolt felelőssége esetén a vagyoni hozzájárulás teljesítésén túl nincs felelőssége harmadik személyek, a hitelezők irányába. Azonban a törvényben meghatározott kivételek esetén valamilyen jogellenes és felróható kötelezettségszegő magatartás alapján a kiskorú is korlátlan helytállási kötelezettséggel tartozhat a társaság kötelezettségeiért. A korlátolt felelősség áttörésének eseteit a Ptk. mellett a cégnyilvánosságról a bírósági

⁸³ A szülők, mint törvényes képviselők betéti társaság beltársaik és kiskorú gyermekük, mint a társaság kültagja közötti érdekellentéttel kapcsolatos döntés: BH 1995.4.243 Törvénysértően jár el a cégbíróság, ha az olyan betéti társaság cégbejegyzés iránti kérelmét, amelynek beltársaik a szülők és kültagja a kiskorú gyermekük, a közöttük fennálló esetleges érdekellentét feloldásával kapcsolatos hiánypótlási eljárás mellőzésével elutasítja [1989. évi 23. tvr. 16. § (1) bek., Ptk. 225. § (1) és (4) bek., Ptké. 43. § (1) bek.].

⁸⁴ Ptk. 4:163. § (1)

⁸⁵ Ptk. 6:20. §

Barzó Tímea-Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek részvétele a gazdasági társaságokban In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 25.o. [a továbbiakban: Barzó: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek]

⁸⁶ Ptk. 2:15. § (1) A kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes

- a) a kiskorút megillető tartásról történő lemondás;
- b) a kiskorút öröklési jogviszony alapján megillető jogra vagy őt terhelő kötelezettségre vonatkozó jognyilatkozat és a külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítása;
- c) a kiskorú nem tehermentes ingatlanszerzése, ingatlana tulajdonjogának átruházása vagy megterhelése;
- d) a kiskorú gyámhatóságnak átadott vagyonáról való rendelkezés; vagy
- e) a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való rendelkezés esetén.

⁸⁷ A felelősség áttörésének eseteit lsd. részletesen Nochta Tibor: A polgári jogi felelősség jogi személyiség falán áthajló ágairól In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 156-157.o. Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005. 94-95.o.

cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.); a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) tartalmazza.⁸⁸

Ugyanígy a gyakorlatban problémát jelenthet, ha a betéti társaság kültagja kiskorú. Figyelemmel arra, hogy a Ptk. szabályai alapján a kültag helytállási kötelezettsége is fennállhat a társaság tartozásaiért, ugyanúgy, mint a beltag, ilyenkor teljes vagyonával felel. A kültag beltagéval azonos felelősségét mondja ki a Ptk. abban az esetben, ha a társaságnak nem marad beltagja.⁸⁹ Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig terheli a kültagot.

A kiskorú tag vezető tisztségviselőként történő megválasztását a törvény kizárja. A Ptk. szabálya szerint vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták.⁹⁰

Ekörben szintén problémát jelenthet az, ha a kiskorú a betéti társaság kültagja. A Ptk. ugyanis kimondja, hogy „ha a társaságnak nem maradt vezető tisztségviselője, a társasági szerződés módosításáig, vagy az átalakulás, egyesülés megtörténteig, a jogutód nélküli megszűnésig, ezek hiányában a felszámoló kirendeléséig az a tag minősül vezető tisztségviselőnek, aki megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ebben az esetben a társaság vezető tisztségviselője kijelölés vagy választás hiányában is a kültag is lehet.”⁹¹ Figyelemmel arra, hogy a kiskorú kültag ebben az esetben nem felel meg a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak, az ügyvezetői tevékenységet nem láthatja el, így a törvényes működés helyreállítása nehézségekbe ütközhet.

III.1.3. Tagok személye, együttműködés fontossága

A létesítés szabadsága álláspontom szerint korlátozott abból a szempontból is, hogy az alapításkor nem csak a törvényi előírásoknak kell megfelelni, hanem a társaság eredményes, hosszútávú működése szempontjából a tagok személye is kiemelten fontos.

A gazdasági társaságok alapításakor a tagok számos esetben kizárólag a társaság gazdasági hatékonyságára, a közösen vállalt gazdasági célra helyezik a hangsúlyt, a minél nagyobb profitszerzés érdekében. Megítélésem szerint a gazdasági cél, eszközök megválasztásának hatékonyságán túl döntő szerepe van a társaságok alapításakor a tagként részt vevő természetes személyeknek is. Fontos, hogy a tagok az alapításkor a személyi kérdésekre is hasonló

⁸⁸ Nochta Tibor: A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban Gazdaság és Jog 2019/7-8

⁸⁹ Ptk. 3:157. § (2) Ha a társaságnak nem marad beltagja, az ezen időpont után keletkezett, a betéti társaságként való működés feltételeinek helyreállításáig vagy a társaság átalakulásának, egyesülésének, jogutód nélküli megszűntetésének elhatározásáig felmerült tartozásokért a kültag a beltagra vonatkozó rendelkezések szerint áll helyt.

Ez a helytállási kötelezettség kizárólag a törvényes működés helyreállításáig -maximum 6 hónapos határidő áll rendelkezésre- terheli a kültagot. Miután a jogutód nélküli megszűnésre vonatkozó szabályok módosításával, vagyis hogy a 6 hónapos határidőn túl nem szűnik meg a cég ipso iure előfordulhat, hogy ez az időtartam jóval hosszabb lesz. Ezen időtartam alatt a kültag a beltaghoz hasonlóan teljes vagyonával felel a társaság vagyonával nem fedezett tartozásaiért.

⁹⁰ Ptk. 3:22. §

⁹¹ Ptk. 3:158. § (2)

figyelmet fektessenek, mint a társaság által végzett gazdasági tevékenységre. Mindebből következően alapvető követelmény, elvárás, hogy az alapítás és a működés során is fokozott figyelemmel kell lenni arra, hogy egymással együttműködni jól tudó személyek vegyenek részt a társaság irányításában, vezetésében.

Az együttműködés nem kizárólag a gazdasági tevékenységgel összefüggésben fontos, a társaság törvényes működése szempontjából is jelentőséggel bír. Az együttműködés hiánya következtében nyereséges társaságok működése is veszélybe kerülhet. A társaság tevékenysége során nem pusztán a gazdaságilag megalapozott döntések meghozatala bír jelentőséggel, hanem a tagok közötti bizalmon alapuló együttműködés is hasonlóan fontos lehet a hosszútávú működés szempontjából.

A gazdasági társaságok vonatkozásában a Ptk., ha nem is alapvető szinten⁹², de deklarálja, hogy a tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.⁹³ A tagok közötti együttműködés mindegyik gazdasági társaság típus esetén kiemelkedő jelentőségű, de ezen kötelezettségnek fokozott szerepe van a személyegyesítő jegyeket hordozó társaságok esetén. „A személyegyesítő társaságoknál a hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető.”⁹⁴ A közkereseti társaság és a betéti társaság esetén így az együttműködés rendeltetése meghatározóbb, de egy korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetében is döntő szerepe lehet.

A tag személye nemcsak természetes személyek tagsága esetén jelentős, amennyiben a gazdasági társaságnak jogi személy tagja van, fontos, hogy a képviselőt ellátó személy és a tagok között megfelelő együttműködés legyen.

A gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok létesítése során az alapítók személyének fontos szerepe van, figyelemmel kell lenniük arra, hogy a későbbiekben együttműködni tudjanak a cég hosszútávú, eredményes működése érdekében.

III. 2. Tag cselekvőképességének hatása a társaság működésére

A tag cselekvőképességének vizsgálata nem csak a kiskorú tag esetén fontos, nagykorú tag esetében is sor kerülhet a cselekvőképesség teljes vagy részleges korlátozására. Cselekvőképességében részlegesen korlátozott az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett,⁹⁵ a bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság

⁹² Az együttműködési kötelezettség, mint irányadó magatartás az új magánjogi kódex, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatályba lépésével kikerült az általános alapelvek közül. Az 1959-es Ptk. 4.§ (1) bekezdése kimondta, hogy a polgári jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. a

⁹³ Ptk. 3:88.§ (3)

⁹⁴ Barzó, Papp Civilisztika I. szerző: Papp Tekla Jogi személyek 354.o.

⁹⁵ Ptk. 2:19. § (1)

alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.⁹⁶ Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett.⁹⁷ A bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége - mentális zavara következtében - tartósan, teljesskörűen hiányzik, és emiatt - egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel - gondnokság alá helyezése indokolt.⁹⁸

A gondnokság alatt álló cselekvőképtelen, cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorúak vonatkozásában a Ptk. külön kitévelt nem tesz, így a gondnokoltak számára szabad a társaság alapítás, illetve társasági tagság is.⁹⁹

A gondnokoltak társasági tagsága vonatkozásában jognyilatkozataik érvényességéhez a gyámhivatal jóváhagyása szükséges a Ptk.-ban és A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletben (a továbbiakban Vhr.) meghatározott esetekben.¹⁰⁰ Így a gyámhivatal hozzájárulása szükséges a gondnok jognyilatkozatainak érvényességéhez, ha a jognyilatkozat a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget meghaladó mértékű vagyontárgyra vonatkozik.¹⁰¹

A gazdasági társaságok működése szempontjából a gondnokság alatt álló cselekvőképtelen, vagy cselekvőképességükben részlegesen korlátozott nagykorúak részvétele nem jelent problémát, erre vonatkozóan visszaélés nem jellemző.¹⁰²

A törvényes, zavartalan működés vonatkozásában a gondnokság alatt nem álló, de cselekvőképtelen tag jognyilatkozata jelenthet akadályt. A cselekvőképesség feltétele az érvényes jognyilatkozattételének, szerződéskötésnek.¹⁰³ Ahhoz, hogy a nagykorú természetes személy, mint a gazdasági társaság tagja érvényes jognyilatkozatot tegyen nélkülözhetetlen,

⁹⁶ Ptk. 2:19. § (2)

⁹⁷ Ptk.2:21. § (1)

⁹⁸ Ptk. 2:21. § (2)

⁹⁹ Barzó: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek 30.o.

¹⁰⁰ Vhr. 146.§ (4) A gyámhivatal a cselekvőképtelen nagykorú személy gondnoka, valamint a cselekvőképességében a vagyoni ügyeit érintően korlátozott személy és gondnoka kérelmére jóváhagyja a Ptk. 2:23. § (1) bekezdésében meghatározott jognyilatkozatokat.

Ptk. 2:23. § (1)

¹⁰¹ A korábbi kódexünk, A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 16.§ () e) pontja megállapított egy minimum értéket a vagyontárgy vonatkozásában, melyet 50.000,- Ft-ban jelölt meg. „...vagyónának mértékétől függően a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget, de legalább 50.000 Ft-ot meghaladó értékű egyéb vagyontárgyára, vagyoni értékű jogra vonatkozik” Továbbá a 20/D§ (3) bekezdésében külön szabályozta a gondnokolt gazdálkodó szervezeti tagságával összefüggésben vállalt kötelezettségek mértékét: „Ha a gondnokolt gazdálkodó szervezet tagja (részvényese), a gondnoknak a gondnokolt vagyoni hozzájárulása 50%-át, de legalább 100 000 Ft-ot meghaladó mértékű kötelezettségvállalásához a gyámhatóság jóváhagyását kell kérnie. Ha a gazdálkodó szervezet a számviteli törvény szerinti beszámoló készítésére köteles, a beszámolót a gondnoknak az éves számadás során a gyámhatósághoz be kell nyújtania.”

¹⁰² Barzó: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek 30.o. „Az alig fellelhető bírói gyakorlat azonban azt igazolja, hogy ezen a területen nem jellemező a szabályozás hiányosságaiból eredő visszaélés.”

¹⁰³ Ptk. 2:8. § (2)

hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel rendelkezzen. Ellenkező esetben, vagyis a tag cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozata semmis.¹⁰⁴ Törvényi kivételt képeznek, azok a jognyilatkozatok, amelyek tartalmából és megtételének körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat megtétele a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna. Ezen jognyilatkozatok - a végintézkedés kivételével - a cselekvőképtelenség miatt nem semmiek.¹⁰⁵

Cselekvőképtelen állapot esetén a természetes személy nem rendelkezik a szükséges belátási képességgel. Különböző okokból állhat fenn ez az állapot, a belátási képesség hiányát okozhatja valamilyen állandó mentális betegség, de lehet átmeneti jellegű is, például alkoholos befolyásoltság folytán előálló. Az ilyen állapotban tett jognyilatkozat semmis.¹⁰⁶

Az átmenetileg fennálló cselekvőképtelenség akár a létesítő okirat semmisségét is eredményezheti, vagy más, tagok aláíráshoz kötött jognyilatkozat érvénytelenségét vonhatja maga után.

A tartósan fennálló cselekvőképtelen állapot pedig hosszabb időre, a gondnokság alá helyezési eljárás jogerős befejezéséig lehetetlenítheti el a társaság működését. Cselekvőképtelen, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljeskörűen hiányzik, nem képes felmérni a saját helyzetét, érdekeit. A cselekvőképesség teljes korlátozásához azonban figyelembe kell venni a nagykorú személyi körülményeit, családi kapcsolatait is.¹⁰⁷

A gondnokság alá helyezést kizárólag a bíróság rendelheti el¹⁰⁸, illetve amennyiben a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyona vagy annak egy részére zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel.¹⁰⁹

A társaság zavartalan, folyamatos működése szempontjából megoldást jelenthet a cselekvőképtelen tag részére ideiglenes gondnok kirendelése. A Ptk. értelmében azonnali intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat elrendelésével vagy más módon nem lehetséges.¹¹⁰ A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok mely ügyekben vagy ügycsoportokban jogosult jognyilatkozatot tenni.¹¹¹ Az ideiglenes gondnok kirendelését követően jogköre és tevékenysége megegyezik a gondnokra irányadó szabályokkal, amíg a bíróság felül nem vizsgálja az ideiglenes gondnokrendelés szükségességét, illetve nem hoz jogerős döntést a gondnokság alá helyezés

¹⁰⁴ Ptk. 2:9. § (1) Semmis annak a személynek a jognyilatkozata, aki a jognyilatkozat megtételekor olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik.

¹⁰⁵ Ptk. 2:9. § (2)

¹⁰⁶ Barzó, Papp: Civilisztika I. szerző: Barzó Tímea Második rész: Az ember, mint jogalany 121.o.

¹⁰⁷ <https://ptk2013.hu/interjuk/az-uj-ptk-cselekvokepessegre-vonatkozo-szabalyairol-interju-makai-katalin-kurjai-biroval/2470> (letöltés: 2022.12.06.)

¹⁰⁸ Ptk.2:28. § (1)

¹⁰⁹ Ptk. 2:25. §

¹¹⁰ Ptk. 2:26. § (1)

¹¹¹ Ptk. 2:26. § (2)

tárgyában, az ideiglenes gondnok tevékenységére, felelősségére vonatkozó rendelkezések megegyeznek a gondnokéval.¹¹² A cselekvőképességet érintő nagykorú gazdasági társaságban fenálló társasági részesedése alapot adhat ideiglenes gondnok kirendelésére.

III.3. A természetes személyek személyiségi jogai és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai közötti összefüggések

A személyiségi jogok védelme a természetes személyek és a jogi személyek, így a gazdasági társaságok vonatkozásában is jelentős. A jogalkotó azt a törvényszerkesztési megoldást követte, hogy A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) Második könyv „A személyiségi jogok” részében tárgyalja a természetes személyekre irányadó személyiségi jogokat és azok részletszabályait.¹¹³ A jogi személyekre irányadó Harmadik könyv 3:1.§ (3) bekezdése terjeszti ki a személyhez fűződő jogokra vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csupán az embert illelheti meg.¹¹⁴ Bár a Ptk. külön könyvben rendelkezik a természetes személyek személyiségi és a gazdasági társaságok személyhez fűződő jogairól, az utalószabály alapján szoros kapcsolat figyelhető meg a rendelkezések között.

Ezen kodifikációs megoldásból kiindulva tanulmányomban a gazdasági társaságok vonatkozásában is védelemben részesülő egyes személyhez fűződő jogok kapcsán elemzem a tag, mint természetes személy és a társaság, mint jogi személy személyhez fűződő jogainak egyes összefüggéseit.

III.3.1. A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogai

A természetes személyek és a gazdasági társaságok mind a vagyoni jogok, mind a személyhez fűződő jogok tekintetében az általános jogképességükből fakadóan döntően egyezőségeket mutatnak, de egyes fontos különbségek is megállapíthatóak. A természetes személyekkel szemben egy gazdasági társaságnak nem lehet személyisége, ez alapján a természetes személynek személyiségi jogai, míg egy társaságnak személyhez fűződő jogai vannak.¹¹⁵ A gazdasági társaságok önálló jogalanyiságukra figyelemmel a vagyoni forgalomban önállóan jelennek meg, kiemelt jelentőségű, hogy egyes, elsősorban a gazdasági tevékenység gyakorlását biztosító személyiségi jog vonatkozásukban is védelmet élvezzen. A személyiségi jog és védelme nemzetközi szinten is a legmagasabb rendű és rangú jogszabályokban biztosított és

¹¹² Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: KŐRÖS András frissítve: 2022. január 1.

¹¹³ Ptk. Második Könyv Az ember, mint jogalany Harmadik rész.

¹¹⁴ Szabó Klára: Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12. (A tanulmány a IV. Wolters Kluwer Jogi Konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.) <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1801101.poj> (letöltés: 2023.01.04.)

¹¹⁵ Papp Tekla: A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára. 402.o.:” Ahogy Vékás Lajos is utalt arra a 2014. november 20-án a Szegedi Ítéltábla Polgári és Gazdasági Kollégiumának ülésén elhangzott, az új Ptk-t ismertető előadásában: A természetes és a jogi személy azért lett két különböző könyvben szabályozva, mert a jogi személynek nincs személyisége.”

garantált elsődleges alapjogok egyike.¹¹⁶ A gazdasági társaságokat a természetes személyekkel azonosan vagyoni és személyhez fűződő jogok is megilletik.¹¹⁷

A társaságoknak nincs személyisége, ezért a természetüknél fogva kizárólag az emberhez fűződő személyiségi jogaik nem lehetnek. Vannak olyan jogok, amik jellegüknek fogva csak természetes személyek vonatkozásában értelmezhetők, például az élet, testi épség, egészség védelmét szabályozó rendelkezések, mert hiányzik a személyiség biológiai alapja.¹¹⁸ Ugyancsak nem értelmezhető gazdasági társaságok körében a magántitokhoz való jog, kegyeleti jog sem.

Egy társaság kapcsán fogalmilag kizárt az emberi méltósághoz való jog védelme is.¹¹⁹ A Ptk. rendelkezései alapján¹²⁰ azonban a személyiségi jogok forrása az emberi méltóság, az általános személyiségi jog alapja.¹²¹ A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogi jogalanyiségének alapja azonban nem lehet az emberi méltóság, ezért esetükben a jogi személy jogképessége irányadó.¹²² Jogképességükből fakadóan illeti meg a gazdasági társaságokat a személyhez fűződő jogok védelme. A személyiségi jogvédelem a jogi személyeket egyediségük, képességeik, lehetőségeik kibontakoztatásának, érvényesítésének védelme érdekében illeti meg.¹²³

A gazdasági társaságok működése kapcsán fontos, hogy a polgári jogi jogalanyiságukkal összefüggésben egyes személyiségi jogok védelmében részesülhessenek. A Ptk.-ban nevesített személyiségi jogok közül több a jogi személyekkel kapcsolatban is értelmezhető, megilletheti a gazdasági társaságokat is. A gazdasági társaságok szempontjából kiemelt jelentőségű a névviseléshez való jog, a jó hírnév védelméhez való jog, a titokvédelemhez való jog (üzleti titok), továbbá a képmáshoz való jog megsértése (pl. címer). Ezen személyiségi jogok védelme a társaságok működése kapcsán is elengedhetetlen, mivel megsértésük jelentős vagyoni vagy nem vagyoni sérelmet okozhat a cégnek. A társaságok polgári jogi jogalanyiságuk elnyerésével együtt személyhez fűződő jogaiknak védelmében is részesülnek a jogalkotó által. A jogi személyek körében folyamatosan bővül azon jogok köre, amelyekre hivatkozhatnak, egyre szűkebb az a kör, amely természeténél fogva csak a természetes személyt illelheti meg.¹²⁴

A gazdasági társaságok személyhez fűződő jogainak védelmét a természetes személlyel egyezően biztosítja a Ptk., a jogi személyek esetén is alkalmazni kell a személyiségi jogok

¹¹⁶ Görög Márta: Egyetemes eszmei kártérítési alapok. Jogtudományi Közlöny 2004, 59./5. 191.o. Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Harmadik rész Személyiségvédelem szerző: Barzó Tímea 174.o]

¹¹⁷ A vagyoni jogok vonatkozásában a jogi személy az állam szükségképpen örökös státuszát kivéve nem lehet törvényes örökös, az ember mind törvényes örökös mind végrendeleti örökös lehet.

¹¹⁸ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 142.o

¹¹⁹ „A jogi személy nem lehet az emberi méltósághoz való jog birtokosa sem, hiszen az csak természetes személynek lehet a sajátja.” Barzó, Papp: i.m. (4.lj.) 174.o

Lsd.: Petrik Ferenc (2013): Személyiségi jogok. In Wellmann György szerk.: Az új Ptk. magyarázata I/VI. Budapest, HVG-ORAC Kiadó. 147.

¹²⁰ Ptk. 2:42. § (2) bek. Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

¹²¹ Barzó, Papp: Civilisztika I. 174.o

¹²² Barzó, Papp: Civilisztika I. 174.o Lsd.: Görög Márta: A jogi személy személyi értéke. Jogtudományi Közlöny, 2011 66. évf. 11. sz. 569.o.

¹²³ BDT 2018.3833

¹²⁴ Szalai Ákos: Személy és személyiség a jogban In.: In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016 84.o.

érvényesítésére, kikényszerítésére, a jogok megsértése esetén alkalmazható szankciókra vonatkozó rendelkezéseket is. A személyiségvédelem objektív¹²⁵ és szubjektív szankciói¹²⁶ is alkalmazhatóak.¹²⁷

A természetes személy személyiségi jogai és a gazdasági társaság személyhez fűződő jogai között kapcsolat figyelhető meg a társaság és annak tagja vonatkozásában. A tag egyes személyiségi jogainak sérelme hatással lehet a társaság működésére és fordítva is, a tag személye okozhatja a társaság személyhez fűződő jogainak sérelmét is. A továbbiakban ezen összefüggéseket vizsgálom a gazdasági társaságok szempontjából releváns személyhez fűződő jogok vonatkozásában.

III.3.1.1. Becsület és a jóhírnév megsértése

A gazdasági társaságok működése, az üzletszerű gazdasági tevékenység kifejtése szempontjából a jóhírnév kiemelt jelentőségű. A Ptk. alapján minden személyt, természetes és jogi személyt is megilleti a jóhírnév védelme, függetlenül attól, hogy az adott személy egy adott ismertségben vagy ismeretségi közegekben ténylegesen rendelkezik-e a jóhírnévvel, vagy sem.¹²⁸ Megsértése a felróhatóságra tekintet nélkül is megállapítható, a jóhírnév megsértésének bármilyen módon való elkövetése jogellenes.¹²⁹ A Ptk. nem sorolja fel az előforduló esetek körét, csak példalózó jelleggel a leggyakoribb, tipikus jóhírnevet sértő magatartást emeli ki.¹³⁰ Így a jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlán tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.¹³¹

Amennyiben a társaság jóhírneve sérül az a partneri kapcsolatok megromlásához, üzletfelek elvesztéséhez és végső soron a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.

A jó hírnév megsértését jelenti a jogi személyek körében minden olyan, a jogi személlyel összefüggésbe hozható közlés, amely nyíltan vagy célzással, utalással valótlán tényt állít.¹³²

¹²⁵ Ptk. 2:51. § [Felróhatóságtól független szankciók]

(1) Akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján - az elévülési időn belül - az eset körülményeihez képest követelheti

a) a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
b) a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
c) azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot;
d) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását;
e) azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

¹²⁶ A személyiségvédelem szubjektív szankciója a Ptk. 2:52.§-ban szabályozott sérelemdíj és a Ptk. 2:53.§-ban szabályozott kártérítési felelősség

¹²⁷ A személyiségi jogok megsértésének szankcióit lsd. részletesen: Nochtá Tibor: A személyiségi jogok magánjogi szankciós védettségeről (MJ, 2018/1.,1-8.o.) „A személyiségi jogok tiszteletben tartását olyan polgári jogi eszközökkel kell ösztönözni, amelyek kellő mértékben visszatartó és nevelő hatásúak.”

¹²⁸ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk3/lecke2_lap1.html (letöltés: 2023.01.04.)

¹²⁹ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 164.o

¹³⁰ Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 164.o

¹³¹ Ptk. 2:45.§ (2)

¹³² BH 2002.121.

A jóhírnév megsértését jelentheti egy gazdasági társaság vonatkozásában a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető felszámolási eljárás megindításáról szóló sajtóközlemény, ha a cikk olyan szövegkörnyezetben helyezkedik el.¹³³ A hitelező részéről felszámolási eljárás kezdeményezése még nem jelenti az adós gazdasági társaság fizetéseképtelenségét, azonban annak sajtóban való megjelenése már alkalmas lehet a jóhírnév megsértésére, figyelemmel arra, hogy a köznyelvben a felszámolási eljáráshoz már a társaság fizetéseképtelensége társul. A fizetéseképtelenség, mint valótlan tényállítás következtében a társaságnak jelentős vagyoni hátránya is származhat, a meglévő üzleti kapcsolatainak megszűnéséhez, új kapcsolatok kialakításának meggátolásához vezethet.

A jóhírnévhez való joga sérülhet egy jogi személynek abban az esetben is, ha az üzleti, vagy más hírnevét megalapozó jellemzőjétől jogellenesen megfosztják az arculatát kifejező szimbólumokon keresztül és így a valóságtól eltérő, működését akadályozó kép alakul ki róla.¹³⁴ Egy gazdasági társaság vonatkozásában ezen jogsértést valamely tag is megvalósíthatja, azáltal, hogy a legfőbb szerv jóváhagyása nélkül megváltoztatja a cég logóját, vagy valamely arculati elemét.

A jóhírnév megsértése a gazdasági társaságok vonatkozásában nem csak a társasággal kapcsolatban merülhet fel, előfordulhat, hogy a cég egyik tagjának jóhírnevének megsértése vezet a cég rossz megítéléséhez. Ennek okán áttételesen előfordulhat, hogy a tag jóhírnevének megsértése vezet a társaság jóhírnevének megsértéséhez is, figyelemmel arra is, hogy a tag és a társaság megítélése a gazdasági életben összemósódhat. Amennyiben a tag jóhírneve valótlan tényállítás következtében sérül, úgy ezen tényállítás közvetve a társaság jóhírnevének sérelmét is jelentheti.

A tag jó hírnevének apportálhatósága kérdésében hozott döntést még a Legfelsőbb Bíróság Cgf. II. 30 656/1991. sz. határozatában¹³⁵ A hivatkozott ügyben egy korlátolt felelősségű társaság alapításakor az egyik tag nem pénzbeli hozzájárulásként a több éven keresztül kialakított üzleti kapcsolatait és pénzügyi üzleti hírnevét bocsátotta a társaság rendelkezésére, míg egy másik tag nem pénzbeli betéte abból állt, hogy lízingszerződés megvalósulását garantálta és az 1990. és 1991. években üzletemberi hírnevét rendelkezésre bocsátotta. Az elsőfokú bíróság álláspontja alapján a megnevezett apportok nem forgalomképesek, ezért apportként nem elfogadhatók, és felhívta a céget a társasági szerződés módosítására. A cég a hiánypótlásnak nem tett eleget, ezért az elsőfokú bíróság a bejegyzési kérelmet elutasította. A Legfelsőbb Bíróság helyben hagyta az elsőfokú határozatot, döntése indokolásában kifejtette, hogy a gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek és tapasztalatok (know-how) olyan vagyoni értéket

Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogi személyek szerző: Papp Tekla 275.o.

¹³³ BH 1995.413

¹³⁴ BDT 2018.3809 A Fővárosi Ítéltábla személyiségi jog megsértése tárgyában meghozott Pf.21244/2017/4. számú határozata

¹³⁵ BH 1992.8.537 A cég egyik vagy másik tagjának üzleti hírneve nem tekinthető forgalomképes dolognak, s ezért ez nem apportálható. Az üzleti hírnév nem azonos a goodwill-lel

képviselő szellemi alkotásnak tekinthető, ami forgalomképes, ugyancsak forgalomképes vagyoni jog egy cég goodwill-je, amennyiben az apport tárgya egy ismert cégnév használatának átengedése¹³⁶. A know-how esetében olyan ismeretek, tapasztalatok leírásáról van szó, ami a nyilvánosság előtt nem ismert, az apportálással az a társaság tulajdonába kerül, és a továbbiakban a társaság vagyonának részét képezi. Ez az apport akkor is a társaság tulajdonában marad, ha a tag később megválnak a társaságtól. A cégnév használatának átengedésénél szintén az apportálandó dolog a társaság rendelkezése alá kerül, és ha az apportőr már nem tagja a társaságnak, a társaságtól azt akkor sem vonhatja el.

Ezzel szemben a tag üzleti-üzletemberi hírnevének, üzleti kapcsolatainak apportként történő bevitele más megítélés alá esik. Egy tag üzleti hírneve, üzleti kapcsolatrendszere fontos szempont egy gazdasági társaság működésénél, a társaság létrehozását is döntően befolyásolhatja az, hogy az egyik tag üzleti hírnévvel, megfelelő kapcsolatokkal rendelkezik. Ezek az előnyök komoly vagyoni értéket képviselhetnek, a társaság számára többelhasznot jelenthet, de nem minősíthetők forgalomképes dolognak, kizárólag a tag személyéhez tapadó olyan körülmények, amelyet a társaság javára tud kamatoztatni, amíg a társaság tagja. Csak addig származik előnye ebből a társaságnak, amíg a tag a társaságtól meg nem válik, és a személyéhez kapcsolódó előnyös körülményeket nem kamatoztatja esetleg más társaságban.¹³⁷

Fentiek alapján megállapítható, hogy bár a tag jó hírneve és a társaság eredményes működése között kapcsolat figyelhető meg vagyoni szempontból, de a tag jó hírneve apport tárgyát, így a társaság vagyonát nem képezheti, nem minősül forgalomképesnek.

A jó hírnév megsértésén túl a becsületsértés a Ptk-hoz fűzött kommentár szerint elkövethető jogi személy sérelmére is.¹³⁸ „A Ptk. 2:45. §-a az ember sérelme körében szól a becsület megsértéséről, azonban erre az esetre vonatkozik az a szabály, amely szerint a személyiségi jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csak az embert illeti meg [3:1. § (3) bekezdés]. A jogi személyről a társadalomban kialakult értékítéletnek (a becsületnek) nincs olyan jellegzetessége, ami kizárná a védelmet. Lealázó, lealacsonyító kijelentéseket a jogi személyre is lehet tenni, s ez a kijelentés jellegében eltérő lehet a jó hírnév sérelmét jelentő kijelentéstől.¹³⁹

Álláspontom szerint a becsület megsértése a gazdasági társaságok vonatkozásában nem a társasággal, hanem annak tagjával, mint természetes személlyel szemben lehet releváns. A tag becsületének megsértése azonban kihathat a társaság működésére, általános megítélésére és akár vagyoni hátrányokat is okozhat.

¹³⁶ BH 1990/12. sz. 476. sorsz. eseti döntés

¹³⁷BH 1992.8.537 „A forgalomképesség követelménye lényegében azt jelenti, hogy az átadott dolognak az apportőr és a társaság viszonylatában áruként kell viselkednie, tehát az adott értéknek - egyik kézből a másik kézbe átkerülve - az apportőr személyétől elszakadva, a társaság rendelkezése alá kell kerülnie. Csak így válhat az apport a társaság vagyonává.”

¹³⁸ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Petrik Ferenc frissítve: 2022. január 1.

¹³⁹ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, Opten Kiadó Bp, szerző: Petrik Ferenc frissítve: 2022. január 1.

A becsület az ember önbecsülését fejezi ki, a becsület megsértésének tényállásánál a törvény példálódzó felsorolást tartalmaz: a kifejezőmódjában bántó véleménynyilvánítás minősülhet becsületsértésnek, amely indokolatlan, azaz öncélú, a bántó jelleg a másik megsértésére irányul. A jogsértés megvalósulhat szóban és írásban megfogalmazott gondolatokkal, vagy más véleménynyilvánítással is, cselekménnyel, tettel, akár gesztussal is.¹⁴⁰

Így például ha valaki egy gazdasági társaság tagjára írásban tesz szellemi képességeire, jellembeli tulajdonságaira, negatív szokásaira vonatkozó becsületsértő kijelentést az a társaságra is hatással lehet.¹⁴¹ A becsületsértő kijelentés, - olyan jelző használata, amely az egyes személy önértékelését, emberi méltóságát sérti¹⁴² - hatására a tag és közvetve a társaság társadalmi megítélése megromolhat.

III.3.1.2. Üzleti titok sértés

A gazdasági társaságok vonatkozásában ugyancsak meghatározó az üzleti titok és annak védelme. Az üzleti titokkal kapcsolatos egyes kérdéseket átfogóan Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Üttv.) szabályozza. Az üzleti titok és a know-how fogalmát¹⁴³, az üzleti titokhoz fűződő jog tartalmát, valamint az üzleti titokhoz fűződő jog megsértésének szankcióit az Üttv. határozza meg, illetve a törvényben nem szabályozott kérdésekre a Ptk. előírásait kell kiegészítő jelleggel alkalmazni.¹⁴⁴ Üzleti titoknak tekinthető minden gazdasági tevékenységhez kapcsolódó titkos információ, amely többnyire piaci előnyt jelent birtokosa számára.¹⁴⁵ Ezen vagyoni értékkel bíró, gazdasági tevékenységhez kapcsolódó ténynek, adatnak információnak, titkosnak kell lennie, olyannak, amely nem közismert és az érintett gazdasági szereplők számára nem könnyen hozzáférhető, továbbá a titok jogosultjának a titokban tartás érdekében olyan magatartást kell tanúsítania, amely az adott helyzetben elvárható.¹⁴⁶

Az üzleti titok, illetve annak megsértése a gazdasági társaság és tagja vonatkozásában is felmerülhet. A társaságnak, mint önálló jogalanyának kiemelt érdeke fűződik a tevékenységéhez kapcsolódó titkos információk megőrzéséhez. A tag üzleti titkot sérthet azzal, ha a védett

¹⁴⁰ http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/ptk_e_learning/ptk3/lecke2_lap1.html (letöltés: 2023.01.04.)

¹⁴¹ Dobos Csilla: Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdős–Földvári–Tóth 2007: 156.o.

¹⁴² Dobos Csilla: i.m. (29.lj.)156.o.

¹⁴³ Üttv. 1. § (1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos - egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető -, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja.

(2) Védett ismeret (know-how) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.

¹⁴⁴ <https://www.sztnh.gov.hu/vallalkozoknak/tajekoztato-a-titoktartasi-megallapodasok-tipikus-tartalmi-elemeirol-valamint-az> (letöltés: 2023.01.30.)

¹⁴⁵ Bércesi Zoltán: Új dimenzióban az üzleti titok jogi oltalma In.: Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére Pécs, 2018 48. o.

¹⁴⁶ <https://uzletem.hu/jogadokonyveles/mit-erdemes-tudni-az-uzleti-titok-vedelmerol> (letöltés: 2023.01.30.)

információt a társaság érdekétől eltérően, saját céljára hasznosítja, illetve akkor is, ha a titkot felfedi, arra nem jogosult harmadik személlyel közli, vagy nyilvánosságra hozza.¹⁴⁷

A gazdasági társaság tagját a társaság működésével kapcsolatos üzleti titkot képező információkkal, iratokkal kapcsolatban titoktartási kötelezettség is terhelheti. A Ptk. jogi személyekre irányadó általános szabályai között rendelkezik arról, hogy a vezető tisztségviselő a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személy esetén a jogi személy alapítói részére köteles a jogi személyre vonatkozóan felvilágosítást adni, és számukra a jogi személyre vonatkozó iratokba és nyilvántartásokba betekintést biztosítani. A felvilágosítást és az iratbetekintést a vezető tisztségviselő a jogosult által tett írásbeli titoktartási nyilatkozat tételéhez kötheti.¹⁴⁸ Ezen túlmenően a vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha ez a jogi személy üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélészerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. Ha a felvilágosítást kérő a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására és az iratbetekintés biztosítására.¹⁴⁹

Az Üttv. alapján az üzleti titok jogosulatlan hasznosítását vagy felfedését jelenti az üzleti titoknak a jogosult hozzájárulása nélkül történő hasznosítása vagy felfedése, ha ezt olyan személy valósítja meg, aki az üzleti titokra vonatkozó titoktartási megállapodást, vagy az üzleti titokra vonatkozó más titoktartási kötelezettséget sért.¹⁵⁰

Ekörben amennyiben a gazdasági társaság tagja a titoktartási kötelezettségének megszegésével, a titoktartási nyilatkozattal ellentétben felfedi, hasznosítja a társaság tevékenységével összefüggő védett információt úgy üzleti titoksértést követ el.

A tag és a társaság vonatkozásában ezen titoksértés megalapozhatja a tagkizárást¹⁵¹ is. A tagkizárást a társaság érdekeinek védelmét szolgáló jogintézmény és alapjául olyan tagi magatartás szolgálhat, amely a társaság jövőbeli működésére valós és súlyos veszélyt jelent.¹⁵²

A gazdasági társaság alapításakor meghatározó az alapítók közös akaratelhatározása, együttműködési szándéka és a közös üzleti célok elérésére való törekvés, a közös vállalkozási tevékenység lényegi attribútumai az üzletszerűséggel összefüggő együttműködés, az egymással

¹⁴⁷ Üttv.6.§ (1)-(2) 6. § (1) Az üzleti titokhoz fűződő jogot megsérti, aki az üzleti titkot jogosulatlanul megszerzi, hasznosítja vagy felfedi.

(2) Az üzleti titok jogosulatlan megszerzését jelenti, ha az üzleti titkot az azt megszerző személy a jogosult jogszerű ellenőrzése alatt álló, az üzleti titkot tartalmazó vagy az üzleti titok megismerésére alkalmas dokumentumhoz, dologhoz, anyaghoz vagy elektronikus adatállományhoz való engedély nélküli hozzáférés vagy ezek bármelyikének engedély nélküli eltulajdonítása, vagy ezekről engedély nélküli másolat készítése útján szerzi meg.

¹⁴⁸ Ptk. 3:23. § (1) bekezdés

¹⁴⁹ Ptk. 3:23. §(2)

¹⁵⁰ Üttv. 6.§ (4) b) pont

¹⁵¹ Ptk. 3:107. § (1) (1) A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.

¹⁵² BDT2019. 4021

A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

szembeni bizalom, a társasággal szembeni lojalitás és hűség is.¹⁵³ A társaság működése során azonban bekövetkezhetnek olyan változások a tagnak a társasághoz és a többi taghoz fűződő viszonyában, amelyek fenntarthatatlanná teszik a tagsági jogviszonyt, mert veszélyeztetnék azon társasági célok elérését, amelyekkel az alapításkor vagy a társaságba történő belépésekor a tag azonosult, azok támogatását vállalta. Előállhat tehát az a helyzet, amikor csak a tag kizárásával biztosítható a gazdasági társaság jövőbeli üzletszerű gazdasági tevékenysége, szerveinek jogszerű, a jogszabályokban, a létesítő okiratban és a legfőbb szerv határozataiban foglalt további működése.

Gazdasági társaságok esetében nem képez üzleti titkot a társaság tagjainak személye, a tulajdonosi kör. Közkereseti társaság, betéti társaság és korlátolt felelősségű társaság esetén a tagok adatait a cégjegyzék tartalmazza, részvénytársaságoknál csak a többségi befolyással bíró részvényes adatai szerepelnek a cégjegyzékben, azonban a cégiratok, így a részvénykönyv nyilvánossága alapján a részvényesek személye, adatai szintén nyilvánosak. A tulajdonosi kör azonban nem minden jogi személy esetében nyilvános, üzleti titok körébe tarthat a tagok személye. Érdeklődésre tarthat számot a magántőkealap, mint egy alternatív befektetési alap, önálló jogi személyiséggel rendelkezik, létrehozásának elsődleges célja, hogy az értékpapírjait birtokló befektetők céljainak megfelelő befektetést tegyenek – vállalatrészek megszerzése vagy teljes felvásárlás formájában. Az alapot csak alternatív befektetési alapkezelők hozhatják létre, értékpapírjait pedig jellemzően zárt körben értékesítik.¹⁵⁴ A magántőkealapok sajátossága, hogy annak tulajdonosait nem kötelező nyilvánosságra hozni.¹⁵⁵

III.3.1.3. Névviseléshez való jog

A gazdasági társaságok működése szempontjából a névviseléshez való jog kiemelt jelentőségű. A jogi személyek névviselésének szabályai eltérnek a természetes személyekre vonatkozó rendelkezésektől.¹⁵⁶ A jogi személyek nevére vonatkozó szabályokat a Ptk. 3:6.§-a tartalmazza, a név arra szolgál, hogy más személyektől megkülönböztethető legyen, neve alapján mindenki jogosult arra, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje.¹⁵⁷ A választott névnek különböznie kell a korábban nyilvántartásba vett más jogi személy elnevezésétől, a jogi személy neve nem kelthet a valósággal ellentétes látszatot, továbbá a választott névnek meg kell felelnie a nyelvhelyesség követelményeinek is.¹⁵⁸

A Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.549/2011/7. számú ítéletéhez fűzött indokolása alapján: „A névviseléssel a nem természetes személy célja is az, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje, és ekként biztosítsa, hogy a név alapján őt - és csak is őt - lehessen

¹⁵³ Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

¹⁵⁴ <https://primustrust.hu/a-magantokealapok-elonyei-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.01.30.)

¹⁵⁵ <https://primustrust.hu/a-magantokealapok-elonyei-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.01.30.)

¹⁵⁶ Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások joga Scientia Rerum Politicarum Szerk.: Barzó Tímea, Papp Tekla Dialóg Campus Budapest Negyedik rész Jogilag személyek szerző: Papp Tekla 222.o.

¹⁵⁷ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter Harmadik Rész XI. cím Általános szabályok és egyes személyiségi jogok szerző: Székely László 187.o

¹⁵⁸ Barzó, Papp -Civilisztika I.: Negyedik rész Jogilag személyek szerző: Papp Tekla 222.o.

felismerni. A névviselés joga azt jelenti, hogy a jogszabály védi a már felvett nevet, egyben jogellenesnek tartja a jogosulatlan névhasználatot, valamint meghatározott esetekben az olyan név használatát is, amely más névvel összetéveszhető. A jogszerű névvisseléssel szemben támasztott alapvető követelmény a nem természetes személlyel szemben is az, hogy más nevét vagy máshoz hasonló nevet jogtalanul ne használjon, a hasonló működési körben és azonos területen tevékenykedő, nyilvántartásba vett szervezetek nevével a neve különbözzék. A névkizárolagosság elvéből következően a jogi személy csak olyan nevet használhat, amely a hasonló működési körben, azonos területen tevékenykedő és korábban már nyilvántartásba vett szervezet nevével eltér”

A bírói gyakorlat alapján névvisseléshez való jogot sérthet egy korábban a jogi szabályozásnak megfelelő név is. Az, hogy egy cégnév bejegyzésre került, nem zárja ki, hogy társaság más névvisselési jogát sértse.¹⁵⁹ A társaságok neveinek összetéveszhetőségével kapcsolatban nem annak van ügydöntő jelentősége, hogy a cégnyilvántartás milyen tevékenységi köröket sorol fel, hanem annak, hogy a felek ténylegesen milyen tevékenységet fejtenek ki.¹⁶⁰

A Fővárosi Ítéltábla névjogi sérelem tárgyában hozott ítélete alapján megvalósul a névvisseléshez való jog sérelme, ha az alperes cégneve nem különbözik olyan mértékben a korábban bejegyzett felperesi cég nevével, hogy azzal ne lehessen összetéveszteni.¹⁶¹ Az újonnan létrehozott gazdasági társaságoknak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezéseitől eltérően a hatályos Ptk. alapján nem csak azon korábban nyilvántartásba vett jogi személyek nevével kell különböznie, amelyek hasonló működési körbe és azonos területen tevékenykednek, hanem az összes korábban nyilvántartásba vett jogi személy elnevezésétől. Azt kell vizsgálni, hogy a névvisselés jogát ki kérelmezte először, illetve, hogy a névhasználat a jogi személy, mint érintett hozzájárult-e, figyelemmel arra, hogy a Ptk. alapján¹⁶² nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amihez az érintett hozzájárult.¹⁶³

Családi társaságok esetében, amikor a családi név egyben a gazdasági társaság neve is, előállhat, hogy a természetes személy tagok és a társaság névvisseléshez való jogának sérelme egyidejűleg valósul meg. A korábbi cégeljárás törvényünk, A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény a tagok családneve tekintetében még kivételt tett a cégkizárolagosság elve alól. A cégtulajdonos, illetve a tagok a cégnévben vezérszökeént családnevüket szabadon használhatták, nem kellett tekintettel lenniük a korábban bejegyzett jogi személyek elnevezésére.¹⁶⁴ Figyelemmel arra, hogy a hatályos szabályozás

¹⁵⁹ BDT 2000.158.

¹⁶⁰ BH2001. 523.

¹⁶¹ A Fővárosi Ítéltábla ítéletének részletes ismertetését lsd. Szabó Klára: Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12. A tényállás alapján a felperesi cégből kivált személyek által alapított alperesi cég hasonló főtevékenység mellett nevében szerepeltette azt a vezérszöket, ami a felperesi cég nevében is szerepel. A felperes ezért keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes jogsértő módon használja nevében a vezérszöket.

¹⁶² Ptk. 2:42. § (3) bek.

¹⁶³ Szabó Klára: Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12.

¹⁶⁴ A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (8) bekezdése alapján: A cégnévnek (rövidített névnek) az ország területén a cégnévben azonos tevékenységet feltüntetö más cég elnevezésétől egyértelműen különböznie kell. Két vagy több azonos nevű cég közül a választott név viselésének joga azt illeti meg, amelyik a cégbejegyzési kérelmét elsőként nyújtotta be. Ez a rendelkezés nem érinti a cégtulajdonosnak, illetve a tagoknak azt a jogát, hogy nevüket a cégnévben vezérszökeént feltüntethessék.

alapján ilyen kitévelt a jogalkotó nem tesz, családi név társasági név vezérszavában való feltüntetése esetén sérülhet a névviseléshez való jog, ha egy később alapított társaság ugyanezt a nevet választja.

A névviseléshez kapcsolódóan egyes arculati elemek is személyiségi jogvédelemben részesülhetnek jogi személyek esetében is. A Fővárosi Ítéltábla személyiségi jog megsértése tárgyában meghozott Pf.21244/2017/4. számú határozatában¹⁶⁵ kiemelte, hogy a jogi személy saját társasági szerződése megszegésével is személyiségi jogsértést valósíthat meg. A jogi személy egyediségét elsősorban a külvilág számára érzékelhető elemekkel, arculattal lehet meghatározni. Az olyan arculati elemek, mint a név, a címer és más meghatározó szimbólumok olyan egyedi jellemzők, amelyek megóvásán keresztül a jogi személy személyiségi jogvédelemben részesülhet.¹⁶⁶

A névviseléshez való jog azonban nem terjed ki a néven kívül más beazonosításra alkalmas adatra. Abban az esetben, ha a kereskedelmi név nem azonos a bejegyzett cégnévvel, akkor a jogosulatlan használattal szemben nem a személyhez fűződő jogok védelmének szabályai, hanem elsősorban a versenyjogi rendelkezések biztosítanak védelmet.¹⁶⁷

A névviselési jog megsértése miatti igény polgári peres eljárásban érvényesíthető, emiatt a bejegyzést követő névhasználati jogvita nem a cégbíróság, hanem a perbíróság elé tartozik.¹⁶⁸

III.4. Összegzés

A Ptk. jelen fejezetben vizsgált két könyve, Az ember, mint jogalany címet viselő Második Könyv és a Jogi személyek szabályait tartalmazó Harmadik Könyve a gazdasági társaságok működése körében sok összefüggést mutat. A gazdasági társaságok önálló jogalanyisága ellenére számos kapcsolat figyelhető meg a tag személye és a gazdasági társaság működése között.

A gazdasági társaságok létesítésekor az alapító személye meghatározó, a jogalkotó egyes személyeket kizár a társaság alapításának lehetősége alól, kiskorú és cselekvőképtelen, cselekvőképességükben részlegesen korlátozott személyek esetén a tagsági jogok gyakorlásához, jognyilatkozat tételéhez a törvényi előírások betartásával, törvényes képviselő, illetve gondnok részvételével van lehetőségük. A tagok személye, együttműködésük szintén meghatározó a társaság működése körében.

A természetes személyekre és a gazdasági társaságokra irányadó személyiségi, illetve személyhez fűző jogokat a Ptk. külön könyvben szabályozza, a jogi személyek szabályainál utalást tartalmaz a Második Könyv rendelkezéseire, kiemelve, hogy mely személyhez fűződő jogok védelme merülhet fel a jogi személyek vonatkozásában is. A személyiségi jogok,

¹⁶⁵ BDT 2018.3833

¹⁶⁶ BDT 2018.3833 A hivatkozott ügyben A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes jóhírnevét azzal, hogy a felperes hozzájárulása nélkül az általa működtetett felnőtt férfi labdarúgó NB1-es bajnokságban szereplő ... FC labdarúgócsapat címerét megváltoztatta és a megváltoztatott címet 2017. július 3-tól használja.

¹⁶⁷ PJD 2017.22. A Szegedi Ítéltábla Pf. 20.733/2016/4. számú határozata. A felperes kereseti kérelme az alperes által üzemeltetett üzlethelyiség „Régimódi” elnevezésétől való eltiltásra irányult, nem a felperes cégjegyzékbe bejegyzett nevének használatától való eltiltásra. Az elnevezés árujelzőnek minősül, egy kereskedelmi szolgáltatás megkülönböztető megjelölése. Ebben az esetben nem a cégnév viseléshez való jog sérelméről van szó.

¹⁶⁸ BH2004. 293.

személyhez fűződő jogok szerepe, védelme a gazdasági társaság tagjai, mint természetes személyek és a társaság, mint jogi személy tekintetében fontos sajátosságokat mutat.

Megállapítható, hogy a gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok működésére jelentős hatással lehet a tagok személye, egyes személyiségi jogai is. A társaság tagja is megsértheti a gazdasági társaság személyhez fűződő jogait, a tag személye is okozhatja a társaság személyhez fűződő jogainak sérelmét, illetve a tag személyiségi jogának sérelme is hatással lehet a társaság működésére.

IV. Fejezet Családjogi vonatkozás

Milyen módon érinti a házasság és annak felbontása az egyes gazdasági társaságok státuszát

A gazdasági társaságok működése során általában a tagok személye, a közöttük fennálló bizalmi, hozzátartozói viszony kiemelt jelentőséggel bír. A cégek tevékenységére kiható személyi vonatkozások közül – azok gyakorlati jelentőségére is figyelemmel – kiemelendő a házastársi kapcsolat, amelynek fennállása, illetve felbontása jelentősen befolyásolhatja mind pozitív, mind negatív irányban egy társaság további létét.

A házastársak gazdasági társaságának státuszára vonatkoztatható kérdéseket két aspektusból vizsgálom. Egyrészt a társaság működésére milyen hatással van, ha a tagok között házastársi kapcsolat áll fenn, illetve a házasság felbontása milyen következménnyel jár a társaság további működésére. A téma kapcsán áttekintem azokat az eltéréseket is, amelyek a gazdasági társaságok egyes típusai között megfigyelhetők. A másik nézőpontom annak vizsgálata, hogy vagyoni szempontból melyik társasági típus a legmegfelelőbb a házastársak, mint tagok számára.

A téma aktualitását a folyamatosan változó társadalmi-gazdasági viszonyok jelentik, figyelemmel arra, hogy a házastársak nem kizárólag személyegyesítő társaságokat alapítanak, adott esetben előtérbe kerülnek a tőkeegyesítő társaságok is. E tekintetben vizsgálom azt, melyek azok a házastársi kapcsolatból eredő konfliktushelyzetek, kockázatok, amelyek a gazdasági társaságok működésére hatással lehetnek, illetve a házastársak számára miképpen biztosítható a későbbi vagyoni vita elkerülése azon cégek vonatkozásában, amelyeknek tagjai.

A hatályos magánjogi kódexünk monista koncepciója alapján egy törvényben, annak különböző könyveiben szabályozza a családjogi és a jogi személyekre irányadó szabályokat, így egy törvényben kerülnek meghatározásra a házasságra és a gazdasági társaságokra irányadó szabályok. Ezek a rendelkezések nemcsak egy törvénykönyvben kerültek szabályozásra, de egymásra gyakorolt hatásuk is jelentős.

IV.1. Házasság, házastársi vagyontársaság, társasági részesedés

A házasság a magánjogi meghatározás alapján „egy férfi és egy nő házassági életközösséget létrehozó kapcsolata, amely a házasság megkötésével családot létesít, házastársi jogokat és kötelezettségeket keletkeztet, és amely a törvényben meghatározott szabályok megtartásával jön létre és szűnik meg”.¹⁶⁹

A házasság, mint férfi és nő házassági életközösséget keletkeztető kapcsolata az érzelmi elköteleződésen túl természetesen hatással van a vagyoni viszonyokra is, a házastársak jövőbeni szerzeményei főszabály szerint a közös háztartást gyarapítják vagy csökkentik, illetve a kötelezettségek viselésére a házastársak közösen kötelesek. A házastársak között házassági életközösségük idejére házastársi vagyontársaság keletkezik.¹⁷⁰ A házastársi vagyontársaság a hatályos magyar jog szerint a törvényes vagyoni rendszer.¹⁷¹

A Ptk. rendelkezései szerint házastársi vagyontársaság esetén a házastársak közös vagyonába tartoznak azok a vagyontárgyak, amelyeket a házastársak a vagyontársaság fennállása alatt együtt vagy külön szereznek, illetve a közös vagyontárgyak terhei, és közösen viselik a bármelyik házastárs által a vagyontársaság fennállása alatt vállalt kötelezettségből eredő tartozásokat.¹⁷²

Magánjogi kódexünk a felek eltérő rendelkezése hiányában a házastársi vagyontársaságot tekinti törvényes vagyoni rendszernek. A házastársak között a vagyontársaság az életközösség kezdetétől áll fenn, és a vélelem az adott vagyontárgy közös vagyoni illetősége mellett szól.¹⁷³ A Ptk. értelmező rendelkezései alapján a vagyontárgy fogalom a dolgokra, vagyoni értékű jogokra és követelésekre terjed ki, ezáltal az az aktív vagyoni elemekre korlátozódik.¹⁷⁴

A gazdasági társasági részesedés vonatkozásában a Családjogi Könyv speciális szabályt állapít meg a foglalkozás gyakorlásához szükséges és az üzleti célú vagyon használatára és kezelésére.¹⁷⁵ Az egyik házastárs foglalkozása gyakorlásához vagy egyéni vállalkozói tevékenységéhez szükséges vagyontárggyal kizárólagosan rendelkezhet. A törvényi

¹⁶⁹ Csiky Ottó – Filó Erika: Magyar családjog. Budapest, HVG-ORAC, 2003.; lásd még részletesen Herger Csabáné – Katonáné Pehr Erika: Magyar családjog. Budapest, Novissima Kiadó, 2021. 38.

¹⁷⁰ Barta Judit: A házassági vagyoni jog egyes társasági jogi kérdései. In Papp Tekla (szerk.): Acta Conventus de Iure Civili X. Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 287-308.

¹⁷¹ Herger – Katonáné Pehr i. m. 108.: „A törvényes házassági vagyoni rendszerünket a Csjk. házastársi vagyontársaságnak nevezi a vagyontársaság kiterjedésére (általános vagy korlátozott) utaló jelző nélkül.”

¹⁷² Ptk. 4:37. § (1)-(2) bek.

¹⁷³ Kertész Gábor: A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében. In Vágány Judit – Fenyvesi Éva (szerk.): Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, 2016. 78-93. 81./ A továbbiakban: Kertész: A családi cégek/

¹⁷⁴ Ptk. 8:1. § 5. pontja. Lásd részletesen Csüri Éva: A házastársi vagyontársasághoz tartozó társasági részesedések megosztásának módja. Családi Jog, (2017) 3. 1-8.

¹⁷⁵ Ptk. 4:43. § (1) bek.; Barzó Tímea: Családjog és az új Ptk. In Grad-Gyenge Anikó (szerk.): Egy új korszak hajnalán. Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2013. 55-77. /A továbbiakban: Barzó: Családjog/

rendelkezés csak az egyéni vállalkozói tevékenységet nevesíti, de a hivatkozott szabály az egyéb vállalkozási formákra, így a gazdasági társaságban fennálló részesedésre is kiterjed. Az egyik házastárs gazdasági társaságban fennálló társasági részesedéséből eredő tagsági jogait önállóan, házastársa hozzájárulása nélkül is gyakorolhatja abban az esetben is, ha a társasági hozzájárulást a házastársi közös vagyontól biztosították. Ezen joggyakorlás azonban nem teheti kockára családja életfeltételeit, mert az ezzel összefüggő mulasztásból eredő vagyoni hátrányért a házastársával szemben felelősséggel tartozik a kártérítés általános szabályai szerint.¹⁷⁶ A rendelkezés értelmében a társasági részesedéssel a házastárs önállóan rendelkezhet, de csak a házastársi közös vagyon megóvása mellett. Természetesen amennyiben mind a két házastárs tagja a gazdasági társaságnak, még komplexebb, még inkább meghatározó a tagok személyi státusza a cég működésére.

A házastársi vagyontársaságba tartozó társasági részesedés jelentős befolyással lehet a gazdasági társaság működésére abban az esetben is, ha csak a házastársak egyike, illetve, ha mind a ketten tagok a társaságban.

A gazdasági társaság tagjai között fennálló házastársi kapcsolat első olvasatban a társaság működésére pozitív hatással bír, azonban annak megromlása, felbontása a további törvényes működést kizárhatja, végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

A társaságok működésére álláspontom szerint nemcsak a Ptk.-ban külön is szabályozott, házastársi vagyontársaság megszűnésével kapcsolatos következmények, hanem a házasság fennállása is hatással lehet. A házastársak számára is fontos, hogy a későbbi vagyoni viták elkerülése érdekében a közöttük fennálló vagyontársaságra is figyelemmel válasszák meg, milyen típusú gazdasági társaságot alapítanak akár együtt, akár csak egyikük részvételével.

IV.2. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság fennállása alatt

A házastársi vagyontársaságba tartozó társasági részesedések szerepe a gazdasági társaságok működésére az egyes formák esetében eltérést mutat.

IV.2.1. Közkereseti társaság

A közkereseti társasági forma a mai magyar gyakorlatban ritkán alkalmazott, figyelemmel a tagok korlátlan és egyetemleges felelősségére a társaság vagyonát meghaladó tartozásokért.

A közkereseti társaság személyegyesítő társasági típus, amelyre figyelemmel gyakoriak a családi vállalkozások körében, számos esetben a társaság tagjai házastársak. A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a ki nem elégített tartozásokért való felelősségük a tagoknak a teljes magánvagyonukkal fennáll, így ezen cégtípus esetében szerencsés, ha a társaság tagjai házastársak, mert a társaság tartozásaiért a közös vagyonukkal tartoznak helytállással.

¹⁷⁶ Barzó: Családjog 60.o.

Az egyetemleges felelősségre figyelemmel a kkt. vagyonán túli tartozások bármely tagtól követelhetők, így amennyiben a tagok nem ismerik egymást, a másik vagyoni helyzetét, könnyen kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy a teljes követelést a saját magánvagyonukból kell rendezniük (természetesen a társaság tagjaival szemben fennálló, a társasági szerződésben meghatározott arányú megtérítési igényük mellett). A Ptk. nem korlátozza a tagok felelősségét csak a szerződéses kötelezettségekre, nem releváns, hogy a követelés milyen jogcímen alapul.¹⁷⁷ Álláspontom szerint a fenti helytállási kötelezettségekre figyelemmel mind a hitelezők, mind a tagok szempontjából előnyös a közkereseti társaság esetében, ha a tagok házastársak.

Ezen társasági forma esetében a vezető tisztségviselő kizárólag a társaság tagjai közül választható, nincsen mód külső, harmadik személy megválasztására.¹⁷⁸ Figyelemmel arra, hogy a tag és a vezető tisztségviselő közötti bizalom, együttműködés a társaság eredményes működése szempontjából kiemelkedő, ebből a szempontból is előnyös, ha a kkt. tagja és a vezető tisztségviselői tisztséget ellátó tag között házastársi és egyben bizalmi kapcsolat áll fenn.

IV.2.2. Betéti társaság

A betéti társaság szintén egy főként személyegyesítő társaság, a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, a kizárólag betéti társaságra irányadó eltérésekkel.¹⁷⁹

A betéti társaság egy elterjedt társasági forma, a házastársak szempontjából az egyik legmeghatározóbb típus, figyelemmel arra, hogy leggyakrabban családi cégek kerülnek alapításra betéti társaság formában. A tagok közötti bizalmi kapcsolat ezen típus esetében is meghatározó, viszont jelentős eltérés a közkereseti társasághoz képest, hogy a felelősség két típusa jelenik meg, és kizárólag a beltagnak van teljes anyagi felelőssége a társasági vagyont meghaladó tartozásokért.¹⁸⁰

Jelentős változást vezetett be a Ptk. 2022. január 1. napjával hatályos módosítása a betéti társaság ügyvezetése vonatkozásában. A korábban hatályos Ptk. akként rendelkezett, hogy a betéti társaság kültagja nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.¹⁸¹ Ezen korábbi rendelkezés azonban eltérést megengedő, diszpozitív szabálynak minősült, a tagok dönthettek úgy, hogy a társaság ügyvezetőjévé a kültagot választják meg.¹⁸² A joggyakorlat alapján került módosításra

¹⁷⁷ Csúri Éva: A társasági részesedések a házassági vagyonjogban. Budapest, HVG-ORAC, 2006. 177. /A továbbiakban: Csúri: A társasági részesedések/

¹⁷⁸ Ptk. 3:144. § (1) A közkereseti társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott egy vagy több ügyvezető látja el. Kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezető.

(2) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.

¹⁷⁹ Ptk. 3:155. §.

¹⁸⁰ Kertész: A családi cégek 81.o.

¹⁸¹ Ptk. 3:156. § A kültag nem lehet a társaság vezető tisztségviselője. (2021. december 31. időállapota szerint.)

¹⁸² Gál Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. *Céghírnök*, (2014) 1. 3. „[...] nincs olyan érv, amely amellet szólna, hogy az új Ptk. 3:156. §-át eltérést nem engedő szabálynak tekintsük, ezért

az ügyvezető megválasztására vonatkozó szabályozás. A módosítás alapján a kültag kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé.¹⁸³ Ezen törvényi megfogalmazás már egyértelműsíti annak a lehetőségét, hogy a társaság kültagja is megválasztható ügyvezetővé.

A kültag ügyvezetővé történő megválasztásával kapcsolatban is egyértelműen pozitív hatással van a társaság működésére, ha a kültag és a beltág között házastársi kapcsolat áll fenn, figyelemmel arra, hogy az eltérő helytállási kötelezettségre tekintettel a kültag általi vezető tisztségviselői feladat ellátása többletkockázatot rejthet.¹⁸⁴ Amennyiben a társaság képviselője során a kültag gondatlanságból nem a cég érdekének megfelelő döntést hoz, a hitelezői követelések megfizetéséért felelősség a saját vagyonával nem terheli, a társaság jogutód nélküli megszűnése esetén kizárólag a társaság beltágja tartozik helytállni a ki nem elégített hitelezői követelések tekintetében. Véleményem szerint a kültag ügyvezetővé történő megválasztásának lehetősége számos felelősségi jogvitára okot adhat, és végső soron a helytállási kötelezettség metszetében a betéti társaság lényegével, fogalmi meghatározásával, a kültag és beltág eltérő státuszon nyugvó szabályozásával is ellentmondásba kerülhet.

A kifejtett felelősségi kérdésekre is figyelemmel a kültag ügyvezetővé történő megválasztására számos esetben akkor kerül sor, ha a beltág és a kültag között hozzátartozói, sok esetben házastársi kapcsolat áll fenn.

Érdekes párhuzam lehet ezzel kapcsolatban a betéti társaságokra vonatkozó korábbi törvényi előírás. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény külön kitért a helytállásra és a vezető tisztségviselő személye kapcsán a kültag és a beltág között fennálló hozzátartozói kapcsolatra. A korábbi szabályozás alapján a beltaggal azonos módon felelt az a kültag, akinek a neve szerepelt a társaság cégnevében, és kizárólag ebben az esetben rendelkezhetett cégjegyzési jogosultsággal, lehetett a társaság vezető tisztségviselője. Ez a korlátlan és a beltagokkal egyetemleges felelősség független volt attól, hogy az érintett kültag valóban megválasztásra került-e vezető tisztségviselőként.¹⁸⁵ Természetesen ez a szabály csak abban az esetben vonatkozatható a tagok között fennálló hozzátartozói, esetleg házastársi kapcsolatra, ha a beltág és a kültag családi neve egyezőséget mutat. A gyakorlat alapján a kültag neve az esetek nagy részében akkor szerepelt a cégnevben, ha az megegyezett a beltágéval. A kéttagú házaspári társaságok esetében gyakran előfordult, hogy a társaság cégneve a házastársak valamelyikének vagy mindkettejük nevével megegyezett. Megállapítható volt a kültag házastársnak a korlátlan és a beltág házastárral egyetemleges felelőssége akkor is, ha a betéti társaság cégnevében alapításkor csak a beltág házastárs neve szerepelt, és a kültag a házasságkötés után vette fel a házastárs családnevét.¹⁸⁶

véleményem szerint továbbra sincs akadálya annak, hogy a társasági tagok döntése szerint a bt. vezető tisztségviselője kültag legyen.”

¹⁸³ Ptk 3:156. § A kültag kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé.

¹⁸⁴ Ptk. 3:154. §.

¹⁸⁵ 1997. évi CXLIV. törvény 103. § (1) A beltaggal azonos módon felel a kültag, ha neve szerepel a társaság cégnevében. 102. § A kültag a társaság üzletvezetésére és képviselésére – a 103. § (1) bekezdése szerinti esetet kivéve – nem jogosult. A tagok gyűlése (taggyűlés) tevékenységében azonban a kültag is részt vesz.

¹⁸⁶ Csúri: A társasági részesedések 184.o.

Mivel a hatályos magánjogi kódex a kültag ügyvezetővé történő megválasztásával kapcsolatban nem tartalmaz a felelősségre vonatkozó többletrendeletet, a helytállás alapján álláspontom szerint szerencsés, ha ebben az esetben a kültag és a beltág között házastársi kapcsolat áll fenn.

IV.2.3. Korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társaság a hazai gazdasági társaságok közül a legnépszerűbb forma. Szabályai túlnyomóan diszpozitív rendelkezések, széles teret biztosítva ezáltal a tagok számára a társaság tevékenységének, tagi pozíciójának leginkább megfelelő rendelkezések kialakítására. A korlátolt felelősségű társaságok működése a kis- és középvállalkozásoktól egészen a többszáz munkavállalót foglalkoztató nagyvállalatokig megfigyelhető.

A társaság tartozásaiért való helytállási kötelezettség ezen társasági típus esetében jelentős eltérést mutat a személyegyesítő társaságoknál megfigyelt szabályokhoz képest. A tag kötelezettsége kizárólag a vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed, a társaság kötelezettségeiért a törvény eltérő rendelkezésének hiányában a tag nem köteles helytállni.¹⁸⁷ A helytállási kötelezettségre vonatkozó enyhébb szabályokra figyelemmel házastársak is gyakran választják ezt a cégformát a közös alapításkor.

A házastársak közös vagyonába tartozik az életközösség ideje alatt közös vagyoni eszközeik felhasználásával mind a kettő házastárs részvételével alapított korlátolt felelősségű társaság mindkét üzletrésze, illetve csak az egyikük részvételével alapított társaságbeli üzletrész is. Ez a szabály arra az esetre is vonatkozik, amikor a házastársak üzletrészeinek mértéke között jelentős eltérés mutatkozik.¹⁸⁸

A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén – az üzletrész vagyonszösséghez tartozására figyelemmel – az üzletrész mértékétől függetlenül közös adósságnak minősül a társasági részesedést terhelő minden olyan vagyoni tárgyú kötelezettség, ami a társaság jogutód nélküli megszűnésével összefüggésben a volt tag házastársat a társaság hitelezőivel szemben terheli.

Ezen cégforma esetében a tagsági jogokat és kötelezettségeket megtestesítő üzletrész többféle lehet, amely a házastársak vagyoni viszonyaira is hatással bírhat.

¹⁸⁷ Ptk. 3:159. § A korlátolt felelősségű társaság (kft.) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.

¹⁸⁸ Csúri: A társasági részesedések 229.o.; EBH 2009.2051 Amennyiben mindkét házastárs ugyanazon kft.-nek önálló üzletrésszel rendelkező tagja, de üzletrészeik névértéke különböző, a vagyonszösséghez tartozó üzletrészek megosztásának elsődleges módja az üzletrészek felosztása útján két azonos mértékű önálló üzletrész kialakítása és az újonnan kialakított két üzletrész volt házastársak külön-külön tulajdonába adása.

A házastársak üzletrészei vonatkozásában, annak házastársi közös vagyonhoz tartozására figyelemmel vonatkozhatnak a közös tulajdon szabályai anélkül, hogy közös tulajdonú üzletrészek lenne a házastársaknak. Amennyiben nem kizárólag a házastársak vesznek részt a társaság működésében, hanem több tagja van a társaságnak, külön biztosítékot jelenthet a házastársak számára a későbbi vagyoni viták elkerülése érdekében közös tulajdonú üzletrész megszerzése.¹⁸⁹ A Ptk. lehetőséget biztosít arra, hogy egy üzletrésznek több jogosultja is legyen; ilyenkor a közös tulajdonú üzletrészek tulajdonosai a társasággal szemben egy tagnak számítanak, és a tagot terhelő kötelezettségeikért egyetemlegesen felelnek.

A Ptk. 2022. január 1. napjától lehetőséget biztosít arra is, hogy egy tagnak több üzletrésze legyen.¹⁹⁰ A módosítást megelőzően is született olyan döntés, ami megengedettnek tekintette azt, hogy egy tagnak több üzletrésze legyen. A Fővárosi Ítéltábla az ÍH2017. 30. döntésében is megerősítette, hogy a Ptk. szabályozása alapján már nem kizárt az, hogy ugyanaz a tag a korlátolt felelősségű társaságban egy önálló üzletrész tulajdonosa legyen, és egy további üzletrészben tulajdoni hányadot szerezzen.¹⁹¹

Ezen rendelkezés alapján a házastársaknak lehetőségük nyílik korlátolt felelősségű társaságok esetében arra is, hogy több üzletrészt szerezzenek meg a társaságban, a házastársi közös vagyonukhoz tartozó közös tulajdonú üzletrészt és az esetlegesen külön vagyonukat képező vagyontárgy vonatkozásban külön önálló üzletrészt. Természetesen ebben az esetben a házastársaknak a későbbi vagyoni viták elkerülése érdekében külön megállapodásban (vagyoni szerződésben, esetleg szindikátusi szerződésben) rendelkezniük kell arról, hogy a társaságban fennálló önálló üzletrészüket a külön vagyonukat képezi.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a korlátolt felelősségű társasági forma a házastársak számára kedvező lehet, szabályai lehetőséget biztosítanak az eltérésre, illetve a helytállási kötelezettségre vonatkozó rendelkezések is kedvezőek.

IV.2.4. Részvénytársaság

A részvénytársasági forma, annak tőkeegyesítő jellegére is figyelemmel a gyakorlatban nem volt népszerű cégtípus a házastársak számára. Ezen társaságtípus nem nyújtott többletlehetőséget a családi, és így a házastársi vállalkozások számára. Ezenkívül a részvénytársaság alapításához magas jegyzett tőke biztosítására van szükség, illetve a szervezete, működése is bonyolultabb, mint a korlátolt felelősségű társaságé.

A megváltozott gazdasági, üzleti viszonyok egyre több esetben kívánják meg azt, hogy a szerződő, esetleg pályázaton elinduló cég részvénytársasági formában működjön.

¹⁸⁹ Ptk. 3:165. §.

¹⁹⁰ Ptk. 3:164. § (3) bek.

¹⁹¹ Wellmann György (szerk.): Polgári jog I-IV. - elektronikus kiadvány. Kommentár a gyakorlat számára. Jogkódex. Frissítve: 2022. január 1.

A részvénytársasági részesedés esetében a házastársi közös vagyon tárgyát a részvény, mint forgalomképes értékpapír képezi.¹⁹² A részvénytársaságbeli részesedés vagyoni értéket képvisel, főszabály szerint átruházásához, tagfelvételhez nem szükséges a társaság legfőbb szervének döntése. Forgalomképes is, a részvény átruházása nemcsak a részvény által megtestesített vagyoni értéknek, hanem a tagsági jogviszonynak az átruházását is megvalósítja.

Részvénytársaság esetében is lehetőségük van a házastársaknak is arra, hogy közös részvényük legyen, ebben az esetben a részvénytársasággal szemben egy részvényesnek számítanak.¹⁹³ Ez a megoldás abban az esetben alkalmas vagyoni jogi viták elkerülésére, ha a társaságnak több részvényese van.

IV.3. Az egyes gazdasági társaságok státusza a házasság felbontása, házastársi vagyonközösség megszűnése esetén

A házasság felbontása jelentős hatást gyakorolhat a házastársi gazdasági társaságok továbbműködésére, a személyegyesítő társaságok esetében gyakran a társaság jogutód nélküli megszűnését okozza. A Ptk. monista szemléletű koncepciója alapján a gazdasági társaságok szabályai között tételes rendelkezéseket állapít meg a gazdasági társaságok házassági vagyoni jogi perben szereplő tulajdoni hányadának megosztására, az egyes társasági formák esetén külön szabályozva.¹⁹⁴

IV.3.1. Közkereseti társaság, betéti társaság

A közkereseti társaság és a betéti társaság, mint leginkább személyegyesítő társasági formák esetében, amennyiben azok házastársi társaságként működnek, a házasság felbontása a társaság jogutód nélküli megszűnését is okozhatja, figyelemmel arra, hogy ezen társaságok egyszemélyes formában nem működhetnek.

Közkereseti és betéti társaság esetén, a közös vagyon megosztása körében a bíróság vagy a felek közös megállapodásban úgy rendelkezhetnek, hogy egyikük a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén megszerzi a másik társasági részesedését, és a másik tag mint kültag vagy beltág tagsági jogviszonya megszűnik. Ebben az esetben a társaság tagjainak száma egy főre csökken. Figyelemmel arra az esetre, ha a házastársak nem tudnak a továbbiakban a gazdasági társaság működése során együttműködni, az egyszemélyes formában nem működhet tovább. Azon közkereseti társaságok és betéti társaságok vonatkozásában, amelyeknek taglétszáma egy főre csökkent, a Ptk. 2021. július 1. napján hatályba lépő módosítása jelentős változást vezetett be, amely hatással lehet a házasság felbontása esetén a társaság továbbműködésére is.

A korábbi szabályozás alapján a cég jogutód nélküli megszűnését idézte elő, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent, és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem

¹⁹² Csüri: A társasági részesedések 321.o.

¹⁹³ Ptk. 3:213. §.

¹⁹⁴ Kertész: A családi cégek 84.o.

jelentette be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.¹⁹⁵ A 2021. július 1. napján hatályba lépett rendelkezés¹⁹⁶ alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmarad, azonban annak elmulasztása esetén megszünteti a határidő jogvesztő jellegét. Fontos változás, figyelemmel arra, hogy a társaság jogutód nélküli megszűnése a hat hónapos bejelentési határidő elmulasztása esetén nem áll be a törvény erejénél fogva.¹⁹⁷ Amennyiben a cég elmulasztja a hat hónapos jogvesztő határidőt, úgy a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytat le; a társaság kizárólag akkor kerül kényszertörlési eljárás keretében törlésre, ha a felügyeleti eljárás alatt nem állítja helyre a törvényes működést. Ezen szabályozás lehetőséget nyújt arra az esetre, ha a házastársak nem kívánnak a továbbiakban együttműködni, de hat hónapon belül nem tudják a törvényes működést helyreállítani: arra még a törvényességi felügyeleti eljárás alatt is lehetőségük van.

A volt taggal, házastárssal történő elszámolás szabályai is pontosításra kerültek a Ptk. 2022. január 1. napjától hatályos rendelkezései körében. A módosítás alapján a tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával történő elszámolásnak eltérő megállapodás hiányában három hónapon belül meg kell történnie.¹⁹⁸ A volt taggal, házastárssal történő elszámolás szabályai körében nagyobb szerepet biztosít a tagok erre irányuló megállapodásának, amely alapján egyedileg meghatározhatják az elszámolás módját, idejét, a kiadandó vagyon mértékét.¹⁹⁹ Az elszámolásnak azonban minden esetben meg kell történnie, a társasági szerződés elszámolást kizáró rendelkezése semmis.²⁰⁰

A közkereseti társaság és betéti társaság esetén – azok személyegyesítő jellegére is figyelemmel – külön szabályozza azt a lehetőséget a törvény, hogy házastársak esetén házastársi vagyonközösség alapján a nem tag házastárs is taggá váljon.²⁰¹ A szerzés jogcíme ebben az esetben a társasági részesedés házastársi vagyonközösség megosztása címen történő

¹⁹⁵ Ptk. 3:152. § (1) bekezdése a 2021. június 30-i időállapot szerint.

¹⁹⁶ Ptk. 3:152. §, Ptk. 3:158. §.

¹⁹⁷ Ptk. 3:152. § (1) Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak a nyilvántartó bíróságnál új tagnak a társaságba való belépését kell bejelentenie, vagy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését kell elhatároznia. Ptk. 3:158. § (1) Ha valamennyi beltág vagy valamennyi kültág tagsági jogviszonya megszűnik, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak be kell jelentenie a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át, vagy azt, hogy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését elhatározta.

¹⁹⁸ Ptk. 3:150. § (1) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával a társaság – eltérő megállapodás hiányában – a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül köteles elszámolni, kivéve, ha a társasági részesedés átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett.

¹⁹⁹ Ptk. 3:150. § (2) Az elszámolás során – eltérő megállapodás hiányában – meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona, és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül. Lásd még: Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez. *Indokolások Tára*, (2021) 83.

²⁰⁰ Ptk. 3:150. § (3) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely az elszámolási kötelezettséget kizárja.

²⁰¹ Ptk. 3:141. § és az utaló szabály: Ptk. 3:155. §.

megszerzése.²⁰² Ez a szabály a házastársi vagyontársaság természetbeni megosztása esetére biztosít lehetőséget arra, hogy a személyegyesítő jelleg is megmaradjon. Ahhoz, hogy a tag házastársa házastársi közös vagyon megosztása jogcímen a társaság tagjává válhasson, a társasági szerződés módosítása szükséges. A társaság további működése szempontjából kérdéses, hogy a korábbi házastársak hogyan tudnak majd együttműködni a cég érdekében.

A családjogi szabályok alapján vagyoni hányadot gazdasági társaságban akkor juttathat a bíróság a nem tag házastársnak, ha az kéri, és a közös vagyomból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok szerint más módon nem adható ki a házastárs részesedése.²⁰³ Ebben az esetben a társasági részesedés átruházására vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy ha a cég tagjai nem értenek egyet a nem tag házastárs belépésével, akkor vele a házastárs tagi részesedéséből megillető hányad tekintetében el kell számolni.²⁰⁴

IV.3.2. Korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társasági forma esetén – annak gyakoriságára is figyelemmel – a Ptk. külön szabályozza a házastársi vagyontársaság megosztása esetén követendő eljárást.²⁰⁵ Ezen társasági forma esetében az üzletrész testesíti meg a tag társasággal szemben fennálló jogait és kötelezettségeit. Az üzletrész kapcsán fontos kiemelni, hogy a részvénytársaság részvényével szemben nem minősül értékpapírnak, ezért a jogalkotó az üzletrész szabályozásakor rendelkezik a házastársi vagyontársaság megszűnése esetén alkalmazandó szabályokról is.²⁰⁶ Amennyiben a házastársak eltérően nem rendelkeznek – akár a korábban említett több üzletrész megszerzése kapcsán –, úgy a házasság fennállása alatt a házastársi közös vagyon terhére megszerzett üzletrész a házastársi vagyontársaságba kerül, annak ellenére, hogy az egyik házastárs nem minősül tagnak társasági jogi szempontból.²⁰⁷

A házastársi közös vagyon megosztása során a tőkeegyesítő társaságok esetén is elsődleges cél az, hogy az egyik tag átruházás útján megszerezze a másik házastárs üzletrészét. Amennyiben erre vonatkozó megállapodás a házastársak között nem jön létre, a Ptk. lehetővé teszi, hogy a bíróság a házassági vagyoni jogi perben a nem tag házastárs kérelmére neki juttassa az őt

²⁰² Barta Judit: Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben. Budapest, Patrocinium, 2016. 147.o. / A továbbiakban: Barta: Gazdasági társaságok/

²⁰³ Ptk. 4:61. § (3) bek. Lásd még: Barta: Gazdasági társaságok 148.o.

²⁰⁴ Wellmann (szerk.) i. m.; lásd még: Farkas Csaba – Jenovai Petra – Nótári Tamás – Papp Tekla: Társasági jog. Szeged, Lectum Kiadó, 2010. 331.

²⁰⁵ Kertész: A családi cégek 87.o.

²⁰⁶ Kertész: A családi cégek 87.o.

²⁰⁷ Barta: Gazdasági társaságok 170.o.

megillető üzletrészhányadot.²⁰⁸ A bíróság az üzletrészt a másik házastárs kifejezett tiltakozása ellenére is tulajdonba adhatja.²⁰⁹

A közös vagyon megosztása körében a társaság további működésére jelentős befolyással lehet az, ha a közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedésével kapcsolatban a bíróság a nem tag házastársnak való juttatásról határoz. „A közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedés nem tag házastársnak való juttatását a Ptk. az általánosnál szigorúbb, speciális feltételekhez köti.”²¹⁰ A tagok együttműködési kötelezettsége szempontjából bizonytalan helyzetet teremthet, ha csak az egyik házastárs tagja olyan gazdasági társaságnak, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, és a bíróság a másik házastárs kérelmére házastársi vagyonközösség jogcímen a gazdasági társaságban vagyoni hányadot juttat, figyelemmel arra, hogy részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok szerint a felek egyező nyilatkozatának hiányában más módon nem adható ki.²¹¹

Ebben az esetben a volt házastársak a közöttük megromlott kapcsolat ellenére tagok lesznek a korlátolt felelősségű társaságban. A cég további működése szempontjából azonban elengedhetetlen, hogy együttműködjenek, miután a volt házastársak közötti viták kihatással lehetnek a gazdasági tevékenységre, a cég céljainak meghatározására is. Amennyiben nem tudnak megfelelően együttműködni, az végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

IV.3.3. Részvénytársaság

A Ptk. a részvénytársaságok szabályainál nem rendelkezik külön a házastársi közös vagyon megosztása kérdésében. A részvénytársasági részesedés tekintetében a házastársi közös vagyon tárgyát a részvény mint tagsági jogokat megtestesítő értékpapír képezi. Hasonlóan a korlátolt felelősségű társaságnál tárgyalattal, elsődleges cél az, hogy az egyik részvényes átruházás útján megszerezze a másik házastárs részvényét.

A házastársi vagyon részét képező részvény megosztása vonatkozásában a felek is megállapodhatnak, azonban ha ilyen megállapodás a házastársak között nem jön létre, a Ptk. lehetővé teszi, hogy a bíróság a házassági vagyoni perben a nem tag házastárs kérelmére neki juttassa az őt illető részvényt. A bíróság a részvényt a másik házastárs kifejezett tiltakozása

²⁰⁸ Ptk. 4:61. § (3) Ha az egyik házastárs olyan gazdasági társaság tagja vagy részvényese, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, a bíróság a másik házastársnak – kérelmére – a társasági tagsági jogok átruházására vonatkozó szabályok szerint akkor juttathat a gazdasági társaságban vagyoni hányadot, ha részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok és az (1) bekezdésben foglaltak figyelembevételével más módon nem adható ki.

²⁰⁹ A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések bírói gyakorlatával kapcsolatban lásd részletesen Csúri: A társasági részesedések 1-8.o.

²¹⁰ Csúri: A társasági részesedések 1-8.o.

²¹¹ Ptk. 4:61. § (3) bek.

ellenére is tulajdonba adhatja.²¹² Nagyszámú részvényes esetén nem olyan jelentős a hatása a volt házastársak mint részvényesek közötti további együttműködésnek a cég szempontjából.

IV.4. A házastársak társasági részesedésének rendezésére irányuló alternatív lehetőségek

A házastársak számára a gazdasági társaságban fennálló részesedésükkel kapcsolatos vagyoni jogi kérdések rendezése körében több lehetőség is rendelkezésre áll. A házasság esetleges megromlásának esetére célszerű a gazdasági társaság tagjainak előre rendelkezniük. Erre a családjogi rendelkezések közül a házassági vagyoni szerződés nyújt lehetőséget, míg speciális polgári jogi eszközként szindikátusi szerződésben rendezhetik a házasság felbontása esetén a cég további jogi sorsát.

IV.4.1. Házassági vagyoni szerződés

A Ptk. Családjogi Könyvében szabályozott házassági vagyoni szerződésben a házasulók és a házastársak maguk határozhatják meg azt a vagyoni rendszert, amelyet a házastársi vagyoni közösség helyett a szerződésben meghatározott időponttól életközösségük időtartama alatt a vagyoni viszonyaikra alkalmazni kell.²¹³ A házassági vagyoni viszonyok szerződéses rendezésére alapot ad az a kiindulási elv, hogy ha a házasság önkéntes alapon jön létre, akkor a vagyoni következményeknek is a felek választása szerint kell alakulnia.²¹⁴

A házassági vagyoni szerződés megkötésének lehetőségét a Ptk. a feleknek a házasságkötés előtt, alatt vagy akár még az életközösség fennállása esetén a bontóper során is biztosítja.²¹⁵ A szerződési szabadság elve alapján a házastársak akár a Ptk.-ban szabályozott közszerzeményi vagy vagyonekülönítési rendszert, vagy más vagyoni rendszert is választhatnak.

A házassági vagyoni szerződés a gazdasági társasági részesedés vonatkozásában is megoldást jelenthet a későbbi vagyoni jogviták elkerülésére, a társasági részesedés házastársi külön vagy közös vagyoni tartozásának egyértelmű tisztázására.

IV.4.2. Szindikátusi szerződés

A cégalapítást megelőzően vagy azzal egyidejűleg a felek szindikátusi szerződésben is szabályozhatják, hogy a társaság későbbi működése során miként fognak együttműködni. A szindikátusi szerződés a társaság létesítő okiratával szemben alkalmas arra, hogy csak olyan előírásokat tartalmazzon, amelyeket csak egyes tagok, jelen esetben a házastársak vállalnak fel.²¹⁶

²¹² A házastársi vagyoni közösséghez tartozó társasági részesedések bírói gyakorlatával kapcsolatban lásd részletesen Csúri: A társasági részesedések 1-8.o.

²¹³ Ptk. 4:63. §.

²¹⁴ Kőrös András: Alapelvek. Házassági vagyoni jog. In Kőrös András (szerk.): A Ptk. magyarázata III/VI. Polgári jog – Családjog. Budapest, HVG-ORAC, 2018.; Herger – Katonáné Pehr i. m. 118.

²¹⁵ Kertész: A családi cégek 83.o.

²¹⁶ Veress Emőd: A szindikátusi szerződés. Budapest, HVG-ORAC, 2020. 86.o.

A házastársak a belső, egymás közötti jogviszonyukat szindikátusi szerződésben rendezhetik, kitérhetnek a társaság működése során történő együttműködésükre, a társaságban történő közreműködésük arányát is meghatározhatják. A házastársak szindikátusi szerződésének megkötése a társasági részesedések rendezése körében szintén megoldást jelenthet a házastársak részére.

IV.4.3. Elsősorban családi cégek esetében megoldást jelenthet a családi vagyont képező társasági részesedés sorsának **családi alkotmányban** való rendezése. Ez a megoldás hazánkban még kevésbé ismert, nemzetközi viszonylatban azonban meghatározó a szerepe.²¹⁷ Figyelemmel arra, hogy a hazai gazdasági társaságok megközelítőleg negyven százaléka családi jellegű vállalkozás, ez a megoldás hazánkban is a gyakorlatban egyre nagyobb szerephez juthat.²¹⁸ Családi vállalkozás fogalmi meghatározásával kapcsolatban irányadó az, hogy a részesedések, vagy irányítási jogosítványok meghatározó hányada egy családhoz kapcsolódjon és a társaság célja között szerepeljen a családi jelleg fenntartása, továbbá a családi cég jellegét erősíti, ha a család jövedelmének jelentős hányada a vállalkozásból származik.²¹⁹

A családi vagyon őrzésének alapeleme lehet a családi alkotmány, amit a családtagok közösen fogalmaznak meg, elfogadnak és támogatnak, de fontos hangsúlyozni, hogy nem jogi dokumentum, nincs kényszerítő ereje.²²⁰ A családi alkotmány a család közös értékrendjét és jövőképét, valamint az elérendő közös célokat és a követendő elveket egységesen rögzíti.²²¹

A családi alkotmányban²²² így lehetőség nyílik a házastársi vagyonközösség, házassági szerződés és a házasság felbontásának következményeinek a rögzítésére is.²²³

IV.5. Összegzés

Jelen fejezetben tárgyaltak alapján megállapítható, hogy a Ptk. szabályozásában nem pusztán egy kódexben kerültek elhelyezésre a családjogi és társasági jogi rendelkezések, hanem azok egymásra gyakorolt hatása is jelentős. A törvénykönyv társasági jogi szabályai között külön

²¹⁷ Susanne Kalls: Familienverfassung In.: Werte in Familienunternehmen 9. Jahrestagung des Notarrechtlichen Zentrums Familienunternehmen der Bucerius Law School 2021Seite 19 – 50

Neumueller, Marco Henry V. Family Compliance: Der erfolgreiche Umgang mit einer Familienverfassung. Kontextuelle Einordnung und konkrete Handlungsempfehlungen für Unternehmerfamilien, Göttingen, 2020. 47.o.

Arregle, J. L., Duran, P., Hitt, M. A., Van Essen, M. (2017). Why is family firms' internationalization unique? A meta-analysis. Entrepreneurship theory and practice, 41(5), 801-831.

²¹⁸ <https://www.opfen.hu/kozlemenyek/a-hazai-cegek-40-szazaleka-csaladi-jellegu-vallalkozas> (letöltés: 2023.03.18.)

²¹⁹ Arató Balázs: Családi vállalkozások nemzetközi kitekintésben in: Glossa Iuridica VII. évfolyam 3-4. szám, 2020, pp. 263-285. 265.o., Arató Balázs: A családi vállalkozások jellegmegővésének eszközei a hazai szabályozás tükrében (GJ, 2023/3-4., 31-37. o.)

²²⁰ Nagy Györgyi: A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei Bizalmi vagyonkezelés - családi alkotmány - family office (CSJ, 2020/4., 3.o.)

²²¹ Arató Balázs: Családi alkotmány-gondoskodás a jövőről internetes forrás: <https://www.vg.hu/velemeney/2018/11/csaladi-alkotmany-gondoskodas-a-jovorol-2> (letöltés: 2023.03.18.)

²²² Montemerlo, Daniela; Ward, John L. The family constitution: Agreements to secure and perpetuate your family and your business. Macmillan, 2011.

²²³ Nagy Györgyi: A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei Bizalmi vagyonkezelés - családi alkotmány - family office (CSJ, 2020/4.), 3.o.

rendelkezések vonatkoznak a házastársi vagyonszövetség megszűnésének eseteire, illetve a családjogi jogintézmények, például a házassági vagyonszövetség szerepe is meghatározó lehet egy társaság vonatkozásában is.

A házastársak és a gazdasági társaságok egymásra gyakorolt hatása mind a két olvasatban megállapítható: a házastársak számára is fontos, milyen társasági formát választanak, illetve az egyes társasági típusok esetén is hatással lehet a működésre, ha házastársak is tagjai a cégnek. Ezen kérdéseket az egyes gazdasági társaság típusok esetében külön vizsgáltam, illetve kitértem arra, milyen családjogi, illetve polgári jogi jogintézmények nyújthatnak segítséget mind a házastársak, mind a társaság szempontjából a vagyonszövetség viták elkerüléséhez.

V. Fejezet Családjogi vonatkozás

A családi gazdasági társaságok szerepe, befolyása a társaság működésére

A gazdasági társaságok működésére kiható személyi státuszok közül nem csak a házasság fennállásának, felbontásának van jelentősége, a tagok közötti rokoni, hozzátartozói kapcsolat is jelentős hatással bírhat a cég fennállására. A tagok között fennálló hozzátartozói viszony jelentőségét felismerve ma már külön fogalom meghatározási tendenciák, kutatások foglalkoznak a családi cégek szerepével.

Ekörben fontos tisztázni, hogy mely gazdasági társaságok minősülhetnek családi cégnek. Hatályos magánjogi kódexünk nem határozza meg a családi cég fogalmát, a Ptk. értelmező rendelkezései között kizárólag a közeli hozzátartozói és a hozzátartozói minőséget deklarálja. A Ptk. alapján közeli hozzátartozó a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadott-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér²²⁴; hozzátartozó a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa.²²⁵ A családi cég meghatározásánál ezenkívül a Ptk. Negyedik, Családjogi könyvének rokoni kapcsolat meghatározását is figyelembe kell venni,²²⁶ egyenesági a rokonság azok között, akik közül az egyik a másiktól származik²²⁷, oldalágon rokonok azok a nem egyenesági rokonok, akiknek legalább egy közös felmenő rokonuk van.^{228 229}

²²⁴ Ptk.8:1. § (1) 1. pont

²²⁵ Ptk.8:1. § (1) 2. pont

²²⁶ Ptk. 4:96. § A rokoni kapcsolat

²²⁷ Ptk. 4:96. § (1)

²²⁸ Ptk. 4:96. § (2)

²²⁹ Dúl János: A családi vállalkozások egyes jogi aspektusai In: Csitéi, Béla; Dúl, János (eds.) OPUSCULA CIVILIA PÁLYAKEZDŐ CIVILISTÁK II. SZIMPÓZIUMA: A családok és a családpolitika szinergiái a jogban. 2022/6.Bp, Hungary : Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Civilisztikai Tanszék (2022) 92 p. pp. 47-62. , 47.o. /A továbbiakban: Dúl: A családi vállalkozások/

A családi vállalatok hazai utódlása körében végzett kutatás alapján családi cégnek tekinthető, ahol egy vagy több család tényleges domináns kontrollal rendelkezik a cég felett, továbbá a család tényleges tulajdonosi jelenléte, a családi értékrend vállalati érvényesülése adhatja a cég családi jellegét.²³⁰ Érdekes kiterjesztése a kutatásnak, hogy családi cégnek minősíti azokat a cégeket is a tulajdonviszonyoktól függetlenül ahol a család befolyását dominánsnak gondolja és családi vállalatnak tekintik magukat.²³¹

Egyes nemzetközi szakirodalom a családba tartozónak minősíti a családi cég meghatározása kapcsán a család által létrehozott alapítványokat és egyéb jogi személyeket.²³²

A családi cég meghatározásával kapcsolatban iránymutató a Családi Vállalkozások Országos Egyesületének (CSAVE) Alapszabálya is, mely a családi cégeként való meghatározás követelményeként írja elő, hogy a közeli hozzátartozói viszonyban álló természetes személyek többségi befolyását, illetve a vállalkozás irányításában történő részvételt is.²³³ A meghatározás szűkíti a tagok közötti hozzátartozói kapcsolatot a közeli hozzátartozói viszonyra.

A családi cégek szerepe nem csak Magyarországon jelentős²³⁴, világviszonylatban az összes vállalkozás körülbelül kétharmadát teszik ki,²³⁵ gazdasági súlyuk és társadalmi szerepük vitathatatlan,²³⁶ a családi vállalkozások rendkívül elterjedtek.²³⁷ A nemzetközi, családi

²³⁰ Wieszt Attila, Martos Tamás, Sallay Viola- Családi vállalatok utódlása Magyarországon Kutatási jelentés összefoglalója Budapesti Corvinus Egyetem, Bp 2021. 9.o. /A továbbiakban: Wieszt: Családi vállalatok utódlása/

²³¹ Wieszt: Családi vállalatok utódlása 9.o.

²³²KALSS, Susanne [Univ. Prof., LL. M (Florenz)] – PROBST, Stephan (Univ.-Lektor, dr.): Familienunternehmen, Gesellschafts- und Zivilrechtliche Fragen; Wien (Österreich), Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2013.

²³³ Az egyesületnek olyan vállalkozások lehetnek a tagjai, ahol [k]özvetlenül, vagy közvetve egy vagy több, egymással közeli hozzátartozói viszonyban álló természetes személy többségi befolyással rendelkezik a gazdálkodó szervezetben, részt vesz annak irányításában, mindezek felül feladatai vannak a vállalkozás munkaszervezésében, illetőleg munkavégzésében, és ezen feladatok ellátásában még legalább egy, a Ptk. szerinti közeli hozzátartozó is részt vesz. A vállalkozás céljai között pedig szerepel a vagyon, a felgyülemlett tapasztalat, a megszerzett javak generációk közötti átadása, vagy átadásának szándéka. Lsd.: Dúl: A családi vállalkozások 52.o.

²³⁴ Gubányi Mónika – Csákné Filep Judit – Kiss Ágnes – Csizmadia Péter: National Report on Family Businesses in Hungary. Final version. <https://www.insistproject.eu/index.php/files/400/Cases-Reports-and-Study-by-the-INSIST-project/27/HU-National-Report-onFamily-Businesses---Hungary.pdf> (letöltés: 2023.06.18.) „Family businesses are at heart of the economy”

²³⁵ a Family Firm Institute 2017-es adatai szerint Lsd. Dúl: A családi vállalkozások 47.o., Kása Richárd-Radácsi László-Csákné Filep Judit: Családi vállalkozások definíciós operacionalizálása és hazai arányuk becslése a kkv-szektoron belül. Statisztikai Szemle (2019) 2. 146-174.o. 147.o.

Az Amerikai Egyesült Államokban a vállalkozások megközelítőleg 70%-a családi vállalkozás
Lsd.: Poza, Ernesto J. Family business. Cengage Learning, 2013 1.o.
[.https://books.google.hu/books?id=7dQWAAAQBAJ&lpg=PP1&ots=fvMHKVPK31&dq=family%20business&lr&hl=hu&pg=PA1#v=onepage&q=family%20business&f=false](https://books.google.hu/books?id=7dQWAAAQBAJ&lpg=PP1&ots=fvMHKVPK31&dq=family%20business&lr&hl=hu&pg=PA1#v=onepage&q=family%20business&f=false)

²³⁶ Rideg András, Lukovszki Livia, Varga Anna Róza, Sipos Norbert- A magyar családi mikro-kis-és középvállalatok erőforrásai és képességei- Közgazdasági Szemle LXIX. évf. 2022. június (739-757.o.) 739.o. / A továbbiakban: Rideg,Lukovszki,Varga, Sipos-A magyar családi/ 739.o.

Belen Villalonga, Raphael Amit: How do family ownership, control and management affect firm value? Journal of Financial Economics, Vol. 80. No. 2. 385–417. o. 2016.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304405X05001157> (letöltés: 2023.05.22.)

²³⁷ Rideg, Lukovszki,Varga, Sipos-A magyar családi 739.o.

Alfredo De Massis, Emanuela Rondi, E. Covid-19 and the Future of Family Business Research. Journal

vállalkozásokról szóló tanulmányok alapján a vállalatokat akkor tekintették családi vállalkozásoknak, ha a tulajdonosi és/vagy a döntéshozatali jogok minimum 51 százaléka a tulajdonos családjáé, legalább egy családtag aktívan részt vesz a vállalkozás irányításában és a vállalkozás célja a vállalat hosszú távú fennmaradása és a családn belüli utódlás.²³⁸

Fenti fogalommeghatározások alapján megállapítható, hogy a családi cégek meghatározása nem egzakt Magyarországon, sok esetben álláspontom szerint indokolatlan kiterjesztő értelmezéseket is találunk. A fogalom tisztázása, családi cégek meghatározása azért is kiemelten fontos lenne, mert a gazdasági szervezetek többsége családi vállalkozás.²³⁹

A családi gazdasági társaságok kisvállalkozási formától a nemzetközi jellegű nagyvállalati formáig működnek. Egy 2018-as kutatás alapján a magyar családi cégek körülbelül 91%-a kisvállalkozás, kevesebb, mint 8%-a középvállalkozás és 1%-a nagyvállalat.²⁴⁰ A hazai családi vállalkozások jellemzően a helyi piacon működnek, idősebbek, alacsonyabb a döntéshozatali formalizáltság.²⁴¹ A gazdasági társaságok formáira, személyegyesítő, vagyonegyesítő jegyeire adaptálva ezt a statisztikát megfigyelhető, hogy a családi cégek elsősorban személyegyesítő jellegű, kisebb családi vállalkozásként működnek, de találunk nagymúltú tőkeegyesítő részvénytársaságokat is. Ilyen például a legrégebbi hazai családi vállalkozás is, a Zwack Unicum Nyilvánosan Működő Részvénytársaság, melyet jelenleg a hatodik generáció tagjai irányítanak.²⁴²

A családi cégek működése körében meghatározó a társaság dinamikájára, fennállására, a tagok családi kapcsolata.²⁴³ A gazdasági társaságok tagjai között fennálló hozzátartozói viszony, rokonni kapcsolat jelentős hatással bírhat a társaság működésére²⁴⁴, a generációváltás sikeressége meghatározhatja a cég jövőjét.²⁴⁵

A családtagok társaság működésére gyakorolt hatását két aspektusból vizsgálom, egyrészt a társaság működése során milyen előnyöket és kockázatokat rejt a családi kapcsolat fennállása, illetve a cég családban maradásának kérdése milyen hatást gyakorol a működésre.

of Management Studies, Vol. 57. No. 8. 1727–1731. o. 2020.
https://www.researchgate.net/publication/344192798_Covid-19_and_the_Future_of_Family_Business_Research
(letöltés:2023.05.22.)

²³⁸ Rideg, Lukovszki, Varga, Sipos: A magyar családi 741.o.

²³⁹ Wieszt Attila, Drótos György- Családi vállalkozások Magyarországon 233.o. In: Társadalmi Riport
https://tarki.hu/sites/default/files/trip2018/233-247_wieszt_drotos_Csaladi_vallalkozasok_Magyarorszagon.pdf
(2023.05.22.) /A továbbiakban: Wieszt, Drótos-Családi vállalkozások/

²⁴⁰ Wieszt, Drótos: Családi vállalkozások 236.o.

²⁴¹ Rideg, Lukovszki, Varga, Sipos: A magyar családi 739.o.

²⁴² Zwack József 1840-ben alapította meg az első Zwack céget <https://zwackunicum.hu/hu/cegunk/zwack-tortenet/#tartalom> (letöltés: 2023.05.22.)

Lsd. még: Dúl: A családi vállalkozások 49.o.

²⁴³ Fang, Hanqing, et al. Family Firms' Professionalization: Institutional Theory and Resource Based View Perspectives. Small Business Institute® Journal (SBIJ), 2012, 8.2.

²⁴⁴ Bite, Pál; Konczos-Szombathelyi, Marta. Employer branding concept for small-and medium-sized family firms. Journal of International Studies Vol, 2020, 13.3.

²⁴⁵ Diwisch, S. D., Voithofer, P., & Weiss, C. (2006). The 'Shadow of Succession'. A Non-Parametric Matching Approach. SFB International Tax Coordination, WU Vienna University of Economics and Business. Discussion Papers SFB International Tax Coordination No. 13

V.1. A tagok között fennálló családi kapcsolat hatása a gazdasági társaság működésére

Családi cégek esetén a családtagok részvétele a társaságban mind pozitív, mind negatív hatással lehet a működésre.²⁴⁶ Ilyen tagi összetételű cégek esetén a gazdasági társaság, mint önálló jogalany létét erőteljesebben befolyásolja a tagok személye, közöttük fennálló kapcsolat. A tagok és a társaság jogalanyiséga között nem húzható éles határvonal, nem választható el a tagok személyétől a cég működése.

A cég szempontjából előnyt jelenthet a családtagok elkötelezettsége, könnyebben azonosulnak a gazdasági társasággal, működésükben a hosszútávú szempontok előtérbe kerülnek.²⁴⁷ A családi jelenlét előnnyel járhat a cég működésében, fejlesztésében és növekedésében is.²⁴⁸ Pozitív a működésre a tagok között fennálló, bizalmi kapcsolat, optimális esetben a családtagok közötti együttműködés az üzleti életben is hasznosítható bizalmi elemmé válik.²⁴⁹ A tagok ismerik egymást, könnyebben együtt tudnak működni, nem kizárólag a cég működése az, ami összetartja őket. A családi kapcsolat fennállására figyelemmel törekednek a konfliktusok elhárítására, mely a cég hosszútávú működésére pozitív hatást gyakorol. A család megítélése, jóhírneve és a társaság működése között szoros kapcsolat figyelhető meg.

A családi név társasági névként történő megjelölése esetén még inkább összefonódik a tagok és a társaság megítélése. A társaság jó hírnevének megőrzéséhez a családtagoknak ezekben az esetekben kiemelt érdeke fűződik, figyelemmel arra is, hogy a társaság jó hírneve és a tagok jó hírneve összemosódhat.

Egy családi név cégnévként történő megjelölése azonban nem kizárólag előnyt jelenthet, hanem a családi nevet viselő, nem társasági tagok névviselési jog iránti fellépése a cég működését veszélyeztetheti. A családi név védjegyként történő lajstromba vétele esetével kapcsolatos, a családtagok és a családi nevet viselő társaság kapcsolatával kapcsolatos eset az 1997-es Pick név használatának ügye.²⁵⁰ A vonatkozó ügyben a Pick család tagjai, mint felperesek kifogásolták, hogy családnevüket cégnévként használja az alperesi társaság. A keresetükben pedig annak megállapítását kérték, hogy a Pick családi név használatával az alperes a személyiségi jogait megsértette, ezért kérték az alperest e név használatától eltiltani. Az akkori Legfelsőbb Bíróság ítélete alapján a Pick családi név és az alperes által használt Pick kereskedelmi név egymástól elkülönült és az alperes névhasználata nem sérti a felperesek személyhez fűződő jogait. A cég elnevezésében - egyebek mellett - a saját védjegyre utaló

²⁴⁶ Del Giudice, Manlio: Understanding Family-Owned Business Groups. Towards a Pluralistic Approach. Cham, Palgrave Macmillan, 2017. 19.o.

²⁴⁷ Rideg, Lukovszki, Varga, Sipos-A magyar családi 742.o. Lsd. még Rosella Leopizzi– Simone Pizzi–Fabrizio D’Addario: The Relationship among Family Business, Corporate Governance, and Firm Performance: An Empirical Assessment in the Tourism Sector. Administrative Sciences, Vol. 11. No. 1. 2021 <https://www.mdpi.com/2076-3387/11/1/8> (letöltés: 2023.05.23.)

²⁴⁸ Rideg, Lukovszki, Varga, Sipos-A magyar családi 742.o.

²⁴⁹ Dúl: A családi vállalkozások 49.o.

²⁵⁰ BH 1997.10.476 Védjegyként is lajstromozott családi név kereskedelmi névként való használatára jogosultak köre [1948. évi XXV. tv. 6. § (1) bek., 1929. évi XVIII. tv., Ptk. 77. § (1) és (4) bek, 1989. évi 23. tvr. 5. § (1) bek].

szavak szerepelhetnek, az alperes jogelődje, a Szegedi Szalámigyár és Húskombinát jogosult volt a nevét 1991-ben Pick Szalámigyár és Húsüzem névre változtatni, az alperes, mint részvénytársaság a Szegedi Szalámigyár és Húsüzemből átalakulással jött létre, ezért jogutódként ugyancsak jogosult a Pick név használatára.

A családi név cégnévként történő megjelölésével kapcsolatban ezért fokozott körültekintéssel kell eljárni.

A családi név társasági névként történő használata körében a Legfelsőbb Bíróság BH+2003.2.61. számú határozatának indokolásában megállapította, hogy a névviselési jog sérelmét jelentheti a családnév kereskedelmi névként, illetve áru-jelzőként való jogosulatlan használata. Az engedéllyel történő használat azonban névviselési jogot nem sért.²⁵¹

A családi cégek erőssége a személyes kapcsolatok meghatározósága²⁵², mely elsősorban a személyegyesítő gazdasági társaságok, közkereseti társaságok, betéti társaságok esetén kiemelten fontos. Tekintettel arra, hogy a családi cégek nem kizárólag személyegyesítő formában, hanem korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság formában is működnek, ezekben az esetekben is a cég eredményes működését segítheti a tagok közötti családi kapcsolat fennállása. Álláspontom szerint ezekben az esetekben a tőkeegyesítő jegyek kevésbé dominánsak, akár egy részvénytársaság esetében is, a formális működést befolyásolhatja a családi hierarchia is.

A működéssel kapcsolatban a személyes kapcsolatok szerepe hátrányként is megjelenhet, nem csak a cég szempontjából, hanem a hitelezők védelme körében is.

A családi kapcsolatok megromlása esetén a döntéshozatal akár személyes jellegű problémák, családon belüli viták miatt is megnehezülhet²⁵³, a családi kapcsolati háló²⁵⁴ ebben az esetben éppen ellenkezőleg hat a működésre, akár végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet a tagok között megromlott kapcsolat, együttműködés hiánya. A társaság, mint jogalany működését a tagok személye jelentősen befolyásolhatja.

Hátrányként jelenhet meg továbbá, hogy a családban betöltött szerepek, családi hierarchia könnyen összemosódhat a társaság szervezetével, struktúrájával. A családi vállalkozási rendszer irányításában meghatározóak a családtagok által alkotott munkacsoportok, melyek feladata a cég és a család kapcsolatának kialakítása, fenntartása, így ezek az úgynevezett családi tanácsok összemosódhatnak a cég formális testületeivel.²⁵⁵ A cég átláthatósága, kiszámíthatósága, hitelezők védelme szempontjából az ilyen, a bejegyzett szervezettől eltérő

²⁵¹ BH+ 2003.2.61 Megszűnt cég - családi névként is használt - nevének felhasználását engedélyező jogosultak köre [Ptk. 75. § (1) bek., 77. § (1) és (4) bek., 94. § (1) bek, 1988. évi VI. tv. 230. § (1) bek., 1997. évi CXLV. tv. 15. § (8) bek.]

²⁵² Dúl: A családi vállalkozások 49.o.

²⁵³ A családi cégek kapcsán fennálló előnyök és kockázatok lsd. részletesen: Ulrich Patrik: The family constitution as a new instrument of corporate governance in German family businesses (2023) In E. Karger & A. Kostyuk (Eds.), Corporate governance: An interdisciplinary outlook (pp. 130–134). Virtus Interpress. <https://doi.org/10.22495/cgaiop25>

²⁵⁴ Dúl: A családi vállalkozások 50.o.

²⁵⁵ Wieszt, Drótos-Családi vállalkozások 244.o.

döntéshozatal káros lehet és alapvetően ellentétes a gazdasági társaságok önálló jogalanyiságából eredő önálló szervezetével is.

Családi cégek esetén arra is sor kerülhet, hogy olyan személyek vesznek részt a döntéshozatalban, irányításban, akik nem tagjai a társaságnak. Például a vezető tisztségviselője a társaságnak csak formálisan kerül megválasztásra, ténylegesen a családfő irányítja a társaságot, vagy betéti társaság esetén a kültag csak formális szerepet tölt be a cégben. A társaságot ténylegesen irányító családtag háttérből történő irányításának számtalan oka lehet, a hazai joggyakorlatban sok ilyen esetet ismerünk. Akár összeférhetlenség, eltiltás, adóelkerülés is állhat a háttérben. Jellemzően ezek a személyek a családon belül választanak maguk helyett megbízható embert, aki a cégjegyzékbe is bejegyzésre kerül. Ezek az esetek súlyosan sérthetik a hitelezők védelmét is. Kiküszöbölésükre sem a hitelezők védelme, sem a tényleges tulajdonos és a társaság kapcsolata vonatkozásában nincs megnyugtató jogi lehetőség.

V.2. Az utódlás kérdése

A családi cégek hosszú távú működése előnyt jelent a társaságok szempontjából, azonban a generációváltás jelentős nehézségekbe ütközhet.²⁵⁶

A családi cégek működése szempontjából Magyarországon most értünk el az utódlási kérdések felmerüléséhez. Hazánkban a rendszerváltás idején alakult családi cégek napjainkban érnek abba a szakaszba, amikor a cég irányítását át kell adni az utódoknak.²⁵⁷ Egy 2020-as felmérés alapján az elkövetkező tíz évben a családi cégek negyedét érinti a generációváltás kérdése, mely megfelelő utód hiányában a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.²⁵⁸

A generációváltás kérdése több szempontból is jelentős.²⁵⁹ Egy hazai kutatás alapján a családi cégek választott utódlási kimenetele szempontjából a leggyakoribb a vezetés és a tulajdon családban való megőrzése, a cégek több, mint 80%-a választotta ezt a megoldást.²⁶⁰

²⁵⁶ Cemal Yukselen, Ebru Yildiz The role of the family constitution in sustainability of family businesses and an evaluation in light of implementation problems Research Journal of Business and Management Year 2014 Volume 1 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/375233>

²⁵⁷ Arató Balázs- A családi vállalkozások utódlásának és vagyongmegóvásának jogi aspektusai- Glossa Iuridica VII. évfolyam 1-2. szám 141.o. /A továbbiakban: Arató-A családi vállalkozások/ Mosolygó-Kiss, Ágnes; Csákné Filep, J.; Balázs, H. Do first swallows make a summer?—On the readiness and maturity of successors of FBs in Hungary. In: 14th Workshop on Family firm Management Research: Entrepreneurial Families Across Generations. 2018. p. 17-20.

²⁵⁸ A BGE Budapest LAB 2020-as adatai szerint a következő 10 évben a családi cégek negyedét érinti a téma, megfelelő utód hiányában pedig a cégek akár be is fejezhetik a működésüket. A Budapesti Gazdasági Egyetemen működő Budapest LAB Vállalkozásfejlesztési Központ (<https://budapestlab.hu/>) 2017. áprilisában indította el az első átfogó, magyarországi családi vállalkozás kutatási programot. <https://uni-bge.hu/hu/sokan-vannak-de-mennyien-lesznek-a-csaladi-cegek> (letöltés: 2023.05.24.)

²⁵⁹ LeMar, Bernd: Generations- und Führungswechsel im Familienunternehmen. 2. Auflage, Springer Fachmedien, Wiesbaden, 2014.

²⁶⁰ Wieszt: Családi vállalatok utódlása 11.o. „A leggyakoribb tervezett kimenet mind a vezetés, mind pedig a tulajdon családban való megőrzése: 83,5% jelölte ezt meg tervezett kimenetként. Ebből 77,9% teljes mértékben megőrizné a céget a család tulajdonában, míg 5,6%-uk kisebbségi tulajdonosok beengedésében gondolkozik. 12,03%-uk szeretné csak a családi tulajdon valamekkora részét megőrizni, de a vezetést nem családtagra bíznák. Közülük 8,9% tartja meg a teljes ellenőrzést, 2,5%-uk csak a többségi pozíciót, míg elhanyagolható részük, 0,6%-uk kisebbségi tulajdonosként venne részt a cég életében immár egy nem családtag ügyvezető operatív irányítása

A generációváltás sikeressége azonban számos tényezőtől múlik, Nyugat-Európában is csak a vállalkozások egyharmadánál sikeres, a cégek többsége az alapító visszavonulásával befejezi működését, megszűnik.²⁶¹ Évente körülbelül 150 000 családi vállalkozás szűnik meg az Európai Unióban sikertelen jogutódlás miatt.²⁶² Annak ellenére, hogy ezen térségekben már több évtized alatt kidolgozott minták teszik lehetővé a cég generációváltását.²⁶³ Magyarországon ezzel szemben még hiányzik az utódlásra vonatkozó szabályok kidolgozottsága, ezért az nem várt nehézségek elé állítja a családi cégeket.²⁶⁴

Az utódlás folyamata jelentős eltérés a családi cégek működése körében az egyéb gazdasági társaságokétól.²⁶⁵ A cég fennmaradásának igénye ezen társaságoknál erőteljesebben jelen van, azonban a cég családban maradására figyelemmel a lehetséges utódok köre korlátozott, adott esetben nincsen megfelelő személy. Fokozottan jelen van ezekben az esetekben a tag személyének szerepének fontossága. Megfelelő utód hiányában a cég működése is ellehetlenülhet, végső soron a megszűnéséhez vezethet. Annak ellenére, hogy a statisztikák alapján csak megközelítőleg 10%-a a családi cégeknek kívánja végelszámolással megszüntetni a társaságot, a gyakorlatban jóval magasabb arányban vezet a cég jogutód nélküli megszűnéséhez az utódlás sikertelensége.²⁶⁶

A családi cég családban maradásának ideális eszköze, ha a tulajdonos még életében visszavonul, és a családban van olyan alkalmas személy, aki a cég működését tovább tudja és akarja vinni. Ebben az esetben a társasági részesedés átruházásával megvalósul az utódlás. Az esetek jelentős részében azonban ez az utódlási folyamat akadályokba ütközik. A leggyakoribb probléma, hogy nem fordítanak kellő figyelmet a generációváltás kérdésére, statisztikák alapján a családi cégek 66%-a nem rendelkezik sem írott, sem szóban létező utódlási stratégiával.²⁶⁷

Az utódlás sikeressége szempontjából mindenképpen szükséges az előrelátás²⁶⁸, a cég hosszútávú működésének biztosítása, a megfelelő személyek kiválasztása, betanítása, az

alatt, 2,9%-uk tervezi a cég eladását, 8% a tulajdon eladását, de a vezetés megőrzését, illetve 0,8%-uk a cég bezárását jelölte meg tervként”

Hasonlóan alakult a családi cégek szerepe Horvátországban is. „The most specific feature that sets Croatian family businesses apart is that they are all relatively young, as they were mostly established in the 1990s.”

Lsd.: Braut Filipović M. (2021). Corporate Governance of Family Businesses in Croatia: Legal Framework and Open Challenges. *Central European Journal of Comparative Law*, 2(1), 9-27. <https://doi.org/10.47078/2021.1.9-27>

²⁶¹ Arató-A családi vállalkozások 142.o.

²⁶² Pablo Rodriguez Garcia, Susana Menéndez-Requejo: Family constitution to manage family firms' agency conflicts *BRQ Business Research Quarterly* Volume 26, Issue 2, April 2023, Pages 150-166 <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/2340944420980444>

²⁶³ Arató-A családi vállalkozások 142.o.

²⁶⁴ Arató-A családi vállalkozások 142.o.

²⁶⁵ Wieszt, Drótos-Családi vállalkozások 241.o.

²⁶⁶ Wieszt, Drótos-Családi vállalkozások 241.o. Az utódlási kimenetek gyakorisága körében végzett kutatás alapján az ügyvezető végelszámolással lezárja a vállalkozást csak 9,8% választotta.

²⁶⁷ A Budapesti Gazdasági Egyetemen működő Budapest LAB Vállalkozásfejlesztési Központ (<https://budapestlab.hu/>) 2017. áprilisában indította el az első átfogó, magyarországi családi vállalkozás kutatási programot. <https://uni-bge.hu/hu/sokan-vannak-de-mennyien-lesznek-a-csaladi-cegek> (letöltés: 2023.05.24.)

²⁶⁸ Tobak, Júlia, et al. The main factors determining effective operation in case of a family business. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 2018, 24.6: 1065-1074.

érdekeltek felek proaktív bevonása a jövőkép és a célok meghatározása²⁶⁹ A sikeres utódlási folyamat biztosítékként a családtagoknak fel kell ismerniük, hogy a következő generáció tagjai miként dönthetnek szabadon arról, hogy utóddá váljanak, megőrizve a családi cég tradícióit.²⁷⁰

Családi cégek nagy százalékánál egy váratlan haláleset miatt kerül csak elő az utódlás kérdése, azonban ekkor már a cég működőképessége veszélybe kerülhet akár egy családi konfliktus, vagy adott cégformák esetében a hagyatéki eljárás elhúzódása miatt.²⁷¹

A tag halála esetén az egyes társasági formák esetén eltérően alakul a társasági részesedés jogi sorsa. Közkereseti társaságok és betéti társaságok esetében a társasági részesedés nem örökölhető, csak a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba tagként a meghalt tag örököse.²⁷² Ezen személyegyesítő társaságok esetében az utód kijelöléséről kiemelten fontos előre gondoskodni, a tagok közötti megállapodás formájában, tekintettel arra is, hogy ezek a cégformák jellemzően családi cég formában működnek. Korlátolt felelősségű társaságok esetén az üzletrész öröklésére vonatkozó szabályok eltérést mutatnak a közkereseti társaság és betéti társaság társasági részesedéséhez képest. A kft. üzletrésze örökölhető, a tagoknak nincs joguk arra, hogy a társasági szerződésben kizárják az üzletrész öröklését, csupán a társasági szerződésben kijelölhetnek olyan személyeket, akik öröklés bekövetkezte esetén – a jogszabályban meghatározott határidőn belül – az örököstől jogosultak megváltani az üzletrészt.²⁷³ Részvénytársaságok esetében a részvény, mint tagsági jogokat megtestesítő értékpapír képezi az öröklés tárgyát. A részvény forgalomképességére figyelemmel az öröklési jog általános szabályai szerint örökölhető. Az egyes öröklési jogi aspektusokat a disszertációm öröklési jogi fejezetében tárgyalom részletesen.

Az utódlás sikeressége szempontjából mindenképpen még a tag életében tett előzetes intézkedés kulcsfontosságú, fontos, hogy a társasági részesedés jogi sorsáról előzetesen rendelkezzen, hiszen az öröklés törvényes útja által nem feltétlenül biztosított a megfelelő utód társaságba történő belépése. Vagy az adott társasági formára irányadó, a tag halála esetén a társasági részesedésére irányadó szabályok alapján, vagy az örökös személye nem megfelelő a cég további működése szempontjából.²⁷⁴ Családi cégek esetén kiemelten fontos, hogy olyan személy legyen az utód, aki a társaság működését ismeri, tovább tudja vinni.

²⁶⁹ Chua, J. H., Chrisman, J. J., Steier, L. P., & Rau, S. B. (2012). Sources of Heterogeneity in Family Firms: An Introduction. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(6), 1103–1113. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2012.00540.x>

²⁷⁰ Wieszt: Családi vállalatok utódlása 14.o.

²⁷¹ Arató-A családi vállalkozások 143.o. „A Café Hawelka tanulságos története: az alapítónak százéves koráig kellett ’hivatalban maradnia’, mert – egy generáció kihagyásával – ekkorra lépett vezetőképés korbá az az unoka, aki a családban egyedülként bizonyult alkalmasnak a vállalkozás továbbvitelére. Az első generációs vezető csak ezt követően vonulhatott nyugalomba és élvezhette a jól megérdemelt pihenést, immáron biztos kezekben tudva az egyébként ma is működő családi vállalkozást.”

²⁷² Ptk. 3:149.§.

²⁷³ Ptk. 3:170. § (1)-(2)

²⁷⁴ Randel S. Carlock, John L. Ward The Importance of Planning for Business Families

Randel S. Carlock, John L. Ward Pages 3-23 3.o. In.: Randel S. Carlock, John L. Ward: Strategic Planning for The Family Business Parallel Planning to Unify the Family and Business 2001

V.2.1. Generációváltás eszközei

V.2.1.1. Jogszabályi rendezés

A társaság családban maradása érdekében a tag életében történő előzetes rendezés körében Magyarországon az egyes jogi lehetőségek még nem elterjedtek, annak ellenére, hogy Nyugat-Európában már a családi cégekre irányadó speciális szabályozásra mutatkozik igény.²⁷⁵ Máltán például 2016 óta külön törvény vonatkozik a családi vállalkozásokra, ezen jogszabály a családi vállalkozás meghatározásán túl elősegíti a törvény hatálya alá tartozó cégek generációváltását is, hosszútávú fennmaradását.²⁷⁶ Olaszországban a családi vállalkozásokra vonatkozóan külön szabályozást tartalmaz a polgári törvénykönyv, mely meghatározza a család fogalmát, milyen fokú rokoni kapcsolat irányadó a családi vállalkozás szempontjából.²⁷⁷ A hazai szabályozással összevetve ez jelentős előrelépés a családi cégek rendezése körében, kiemelendő, hogy az olasz szabályozás már 1975 óta differenciál a társaságok között azok családi vállalkozásként történő működése tekintetében. Szomszédos országaink közül Csehországban is törvényszintű fogalommeghatározás vonatkozik a családi vállalkozásokra,²⁷⁸ Ausztriában is jogszabályi rendelkezések vonatkoznak a családi vállalkozásokra.²⁷⁹ Hollandiában külön utódlási csomagot vezettek be a generációváltás elősegítésére.²⁸⁰

A pozitív nyugat-európai példák ellenére a hazai szabályozásban még nem került jogszabályi szinten meghatározásra a családi cég fogalma, továbbá külön szabályok sem vonatkoznak az ilyen tagösszetételű társaságokra. Jelenleg kizárólag ágazati, a mezőgazdasági tevékenységet végző családi cégek vonatkozásában találunk speciális szabályozást.²⁸¹

V.2.1.2. Családi alkotmány

A házastársi társaságoknál dolgozatomban már tárgyalt, és a családi cégek körében kiemelt jelentőségű családi alkotmányok jelentősen hozzájárulhatnak az eredményes generációváltáshoz is. Családi alkotmányokban nem kizárólag a cég működtetésével kapcsolatos családi elvárásokat rögzíthetik, hanem a generációváltás átfogó szabályozására is alkalmas.²⁸² A családi cégek utódlása szempontjából fontos, hogy a családi alkotmányban az egyéni érdekhez képest a családi vagyon, családi cég továbbműködése élvez elsőbbséget, ezáltal biztosítva a cég működésének folytonosságát.²⁸³

²⁷⁵ Arató- A családi vállalkozások 141.o.

²⁷⁶ Arató Balázs, Csákné Filep Judit, Radácsi László: Családi vállalkozások jogi környezet JURA 2020/4. 9.o. /A továbbiakban: Arató, Csákné, Radácsi: Családi vállalkozások/ Family Business Act. ACT No. XLVIII of 2016, Málta

²⁷⁷ Arató, Csákné, Radácsi: Családi vállalkozások 10.o. Olasz Polgári törvénykönyv, Chapter 2094,2251

²⁷⁸ Arató, Csákné, Radácsi: Családi vállalkozások 10.o. Czech Ministry of Industry and Trade (2019)

²⁷⁹ Arató, Csákné, Radácsi: Családi vállalkozások 10.o.

²⁸⁰ Arató, Csákné, Radácsi: Családi vállalkozások 11.o.

²⁸¹ A családi gazdaságokról szóló 2020. évi CXXIII. törvény, Arató, Csákné, Radácsi-Családi vállalkozások 11.o.

²⁸² Arató-A családi vállalkozások 144.o.

²⁸³ Arató-A családi vállalkozások 145.o.

A családi alkotmány egyfajta értékrendet rögzít, alapvető elvárásokat fogalmaz meg²⁸⁴, mely az utódlás vonatkozásában különösen fontos, figyelemmel arra, hogy az utód továbbra is a cég érdekeit szem előtt tartva hozza meg döntéseit.²⁸⁵

A családi alkotmány nem csak egy dokumentumból állhat, részét képezheti a cég létesítő okirata, szindikátusi szerződés, továbbá a társasági részesedés átruházására irányuló szerződés is.^{286, 287} Az eredményes generációváltás az segíti elő legjobban, ha a családi alkotmány és az utódlási terv egységet képez.²⁸⁸

Bár a családi alkotmányok a cég hosszútávú működésének biztosítása szempontjából számos előnyt rejtenek, fontos kihangsúlyozni, hogy általában nem jár kikényszeríthető szankciókkal. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a családtagok és érdekeltek önként tartják be a családi alkotmány rendelkezéseit, figyelemmel arra a közös érdekükre, hogy a családi vagyon, cég megőrzése által részesülhetnek annak hasznaiból.^{289, 290} Azok a családi alkotmányok a leghatékonyabbak, amik a cég alapítóinak megegyezésén alapulnak és nem csak egy családtag akarata jut érvényre.²⁹¹ Egyes kutatások alapján a családi alkotmány végrehajtása és a cég jövőbeli teljesítménye közötti pozitív kapcsolat erősebb azon cégek esetében, amelyek vezérigazgatója nem családtag, több családi tulajdonosuk volt, vagy amelyeket a későbbi generációk irányítottak.²⁹²

A családi alkotmányban vételi jog alapítására is sor kerülhet, ezzel biztosítva a cég aktuális vezetőjének meghatározott időben történő kötelező visszavonulását, a társasági részesedésének kötelező elidegenítését, az utódlás megtörténtét.²⁹³

²⁸⁴ Arató-A családi vállalkozások 146.o.

²⁸⁵ Börner, M.S. (2021). Familienverfassung – und nun?. In: Jäkel-Wurzer, D., Megerle, M., Dahncke, S. (eds) Familienstrategie erleben und gestalten. Springer Gabler, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-662-64523-9_3

²⁸⁶ Dúl: A családi vállalkozások 58.o.

²⁸⁷ A családi alkotmány tartalmi felépítésével kapcsolatos nemzetközi példaként lásd: Enterprise, K. P. M. G. (2011). Constructing a family constitution. KPMG Enterprise Center for Family Business, KPMG LLP. FUETSCH, Elena; FRANK, Hermann. Die Familienverfassung: Strukturierung der Beziehung zwischen Familie und Unternehmen. Zukunftssicherung für Familienunternehmen, 2015, 70.

²⁸⁸ Dúl: A családi vállalkozások 58.o.

²⁸⁹ Arató: A családi vállalkozások 147.o.

²⁹⁰ A családi alkotmány megvalósulását konkrét eseten keresztül elemzi az alábbi tanulmány: Marleen Dieleman: Developing a Family Constitution: Family Governance Structure SAGE Publications 2021 <https://doi.org/10.4135/9781529763256>

²⁹¹ Arató: A családi vállalkozások 147.o.

²⁹² Rocio Arteaga, Susana Menéndez-Requejo: Family Constitution and Business Performance: Moderating Factors Sage Journal Volume 30 Issue 4 A tanulmány a családi alkotmány végrehajtása és a családi vállalkozások jövőbeli teljesítménye közötti kapcsolatot elemzi. A kutatás során 530 spanyol családi vállalkozásból álló egyedi mintát elemeztek, mely cégek fele kapott pénzügyi támogatást a kormánytól a családi alkotmány bevezetéséhez 2003-2013 között. Az elemzésből kiderül, hogy a Családi Alkotmányt bevezető családi vállalkozások teljesítménye a bevezetést követő 2 éven belül jelentősen javult.

²⁹³ Arató: A családi vállalkozások 148.o.

V.2.1.3. Szindikátusi szerződés

A szindikátusi szerződések akár a családi alkotmány részeként, akár önállóan alkalmasak lehetnek az utódlás szabályozására. A családi szindikátusi szerződések jellemzően a részesedés átruházásra, a döntéshozatali mechanizmusokra, generációváltásra irányulnak, előnye ezen atipikus szerződésnek, hogy alkalmas az egyéni érdekek háttérbe szorítására és a családi érdekek meghatározására.²⁹⁴ Tartalmazhat vitarendezési módokat is²⁹⁵, például választottbírói kikötést, mellyel elősegíthető a tagok közötti együttműködés, családi konfliktusok kevésbé befolyásolhatják a társaság működését.

A társaság működésével kapcsolatos szindikátusi szerződéses tartalmak megfogalmazásakor ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra, hogy amennyiben azok a létesítő okirat rendelkezéseivel ellentétesek, semmisnek tekintendők.²⁹⁶ A vitarendezési módok körében amennyiben választottbírói kikötéssel élnek a tagok akkor azt a szindikátusi szerződésnek és a létesítő okiratnak is tartalmaznia kell.²⁹⁷

Különösen azért fontos ezen kérdésekre felhívni a figyelmet, mert a szindikátusi szerződés megalkotásának egyik motivációja lehet, hogy nem tartozik a kötelezően csatolandó, nyilvános cégiratok közé, annak tartalma titokban maradhat.

V.2.1.4. Végintézkedés

A generációváltás természetesen öröklési jogi eszközök által is biztosítható. Ekörben elsődlegesen a végrendeleti rendelkezések szerepe jelentős. A tagi részesedés jogi sorsáról való végrendeleti rendelkezés azonban számos problémát vethet fel. Az örökgyógy akarata nem érvényesülhet, a tagi részesedés utódjának megjelölése kérdésében a végrendelet érvénytelensége esetén. A végrendelet érvénytelen, ha a Ptk.-ban előírt formai követelményeknek nem felel meg.²⁹⁸ Annak ellenére, hogy az új Ptk. a végrendeleti öröklés könnyítését célozza²⁹⁹, az alaki szempontból nem megfelelő végrendelet így nem tudja betölteni az utódlás szempontjából fontos szerepét, nem alkalmas a célzott joghatás kiváltására.

A generációváltás szempontjából hátránya a végrendeletnek a megtámadhatósága.³⁰⁰ A végrendelet érvénytelenségét és hatálytalanságát megtámadó nyilatkozat alapján lehet megállapítani, megtámadásra az jogosult, aki az érvénytelenség vagy a hatálytalanság

²⁹⁴ Arató: A családi vállalkozások 155.o.

²⁹⁵ Arató: A családi vállalkozások 155.o.

²⁹⁶ Arató: A családi vállalkozások 152.o.

²⁹⁷ BOÓC, Adam: Remarks on the New Hungarian Act on Arbitration from a Historical-comparative Perspective; Journal on European History of Law 2/2018., 166-175.

²⁹⁸ Ptk. 7:10. §-7:24.§, Arató-A családi vállalkozások 157.o.

²⁹⁹ Alaki szempontból fontos példa a könnyítésre a Ptk. 7:17.§-a, amely az írásbeli magánvégrendelet esetében csak a keltezés idejét rendeli kötelező érvényességi feltételnek, a keltezés helyét nem. Lsd. részletesen: Boóc Ádám: Megjegyzések a magyar öröklési jog néhány lényeges és aktuális problémájához In: Gárdos-Orosz Fruzsina-Menyhárd Attila (szerk.) Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve. Bp, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudomány Intézete, 2019. 73.

Arató: A családi vállalkozások 157.o.

³⁰⁰ Arató: A családi vállalkozások 157.o., Ptk. 7:37.§ (1)

megállapítása esetén maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülne.³⁰¹ A végrendelet eredményes megtámadása esetén nem érvényesülhet az örökhagyó akarat a társaság utódlása kérdésében.

Az utódlás kérdésének végintézkedésben történő rendezésének hátránya továbbá, hogy a kiválasztott utód csak a hagyaték jogerős átadásával, akár több év elteltével válhat a társaság tulajdonosává.³⁰²

Az egyes öröklési jogi vonatkozásokat részletesen a disszertációm V. Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban című fejezetében elemzem.

V.3 Összegzés

Összefoglalóan a családi cégek működése, tagi összetétele alapján megállapítható, hogy ezen társaságok esetén a tagok (családtagok) személyének jelentős befolyása van a működésre. A családi hierarchia befolyásolhatja a cég szervezeti struktúráját, az utódlás sikertelensége a cég megszűnéséhez vezethet. Kiemelten fontos, hogy a családi társaságok esetén az utódlásra, cég hosszútávú működésére figyelmet fordítsanak a tagok. Az előzetes intézkedések által biztosítható a cég generációkon átívelő működése, mely meghatározza a társaság hosszútávú működését is.

A családi társaság tagi összetétele a cég működésére pozitív és negatív hatással is bírhat, fontos, hogy a tagok felmérjék ezen személyükben rejlő kockázatokat és a cég működésével kapcsolatban előnyként tudják ezt kamatoztatni. A családi cégek sajátos működéséből adódóan álláspontom szerint a nemzetközi tendenciáknak is megfelelően indokolt lenne ezen társaságokra irányadó szabályozás Magyarországon is.

VI. Fejezet

Öröklési jogi vonatkozás

Öröklési jogi szabályok érvényesülése a társasági jogban

A polgári jog egyes intézményeinek megjelenése a társasági jogban törvényszerű. Így különösen az öröklési jogi és családjogi összefüggések fontosak elméleti és joggyakorlati szempontból. Jelen tanulmányban az egyes öröklési jogi szabályok érvényesülésének útját vizsgálom.

A társasági jog szabályainak alkalmazásán túl felmerül az egyik tag halála esetében az öröklési jog normáinak szerepe is. Ennek keretében azt vizsgálom, hogy a tag halála esetén az öröklési jog szabályai milyen mértékben érvényesülhetnek a társasági jogi rendelkezések mellett az egyes gazdasági társaság formák esetében. Különösen fontosnak ítélem azt, hogy kitérjek arra, hogy a társasági jog elsődlegesen eltérést megengedő szabályainak, vagy az öröklési jog hagyományosan kogens rendelkezéseinek van-e primátusa.

³⁰¹ Ptk. 7:37. § (2)

³⁰² Arató: A családi vállalkozások 157.o.

A Ptk. monista koncepciója alapján a gazdasági társaságokra és az öröklési jogra vonatkozó szabályok egy kódexben kerültek szabályozásra. Elemzésemben rá kívánok mutatni, hogy az egységes szerkezetben túl milyen tényleges hatása van az öröklési jogi szabályoknak a gazdasági társaságokra, hogyan alakul egy cég továbbműködése a tag halála esetében. Az örökös(ök) személye mennyiben van kihatással a további tevékenységre, valamint miként alakul az örökösök helyzete az elhunyt tag társasági részesedése vonatkozásában, továbbá milyen eltérések mutatkoznak a személyegyesítő és a tőkeegyesítő társaságok esetében. Fontosnak tartom annak elemzését is, hogy az egyik tag halálakor az öröklési és társasági jog eszközrendszere hogyan nyújthat segítséget a gazdasági társaságok folyamatos működéséhez, amikor a társaság tagjai a társasági részesedésük vonatkozásában haláluk esetére előre rendelkeznek.

VI.1. Öröklési jogi szabályok hatása a társasági jogban

A Ptk. egy kódexben, annak külön Harmadik, illetve Hetedik könyvében szabályozza a jogi személyekre, illetve az öröklési jogra irányadó rendelkezéseket. A szabályozás egységes volta ellenére annak koncepciója a társasági és öröklési jogi rendelkezések vonatkozásában jelentős eltérést mutat.

Az öröklési jogi szabályok kógens jellegét az új Ptk. is megtartotta, azonban a társasági jogi normák tekintetében szakított a korábbi gyakorlattal a szabályok alapvetően diszpozitív jellegének definiálásával.

A Ptk. Harmadik könyvében a jogi személyek általános szabályai között meghatározott diszpozitivitás alapján a jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban eltérhetnek a Ptk. jogi személyekre vonatkozó szabályaitól, kivéve ha az eltérést e törvény tiltja; vagy az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti; vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.³⁰³

Ezzel szemben a Ptk. Hetedik könyvében kógens jelleggel szabályozza az öröklési jogot, a törvényes öröklési rend szabályaitól csak végintézkedéssel lehet eltérni, a törvény adta korlátok között.³⁰⁴

A gazdasági társaságok működése körében kiemelten fontos, hogy miként alakul a társaság jogi sorsa a tag halála esetén, ez az egyes típusok esetében eltérést mutat. A társasági részesedések és értékpapírok öröklésére vonatkozó szabályozás alapvetően a dologi jog és az öröklési jog határterületére tartozó kérdés.³⁰⁵ A társasági részesedések öröklésével kapcsolatban vizsgálendő, hogy az öröklési jog kógens szabályai mellett a hagyatéki vagyontervezés során a tagok akarata, a társasági jog szabályainak diszpozitív jellege mennyiben érvényesülhet.

³⁰³ Ptk. 3:4. §.

³⁰⁴ Mányoki Ádám, Társasági jogi elemek az öröklési jogban *Közjegyzők Közlönye*, 2019/3., 40.o. /a továbbiakban: Mányoki, Társasági jogi elemek/

³⁰⁵ Pázmándi Kinga, Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról *Gazdaság és Jog*, 2015/5., 7.o.

Az öröklés az ember halálakor a vagyonában bekövetkező jogutódlás, célja a tulajdonnal való rendelkezés folytonosságának megteremtése mellett, a tulajdonos rendelkezési jogának minél szélesebb körű biztosítása.³⁰⁶ A polgári jog a természetes személyek halála esetében az öröklés intézményével biztosítja a vagyoni jogviszonyok folytonosságát,³⁰⁷ mely a társasági jog területén is kiemelten fontos.

Az öröklési jogi szabályok és a vagyonnal való előzetes rendelkezés a tag halála esetén a gazdasági társaságok további működése szempontjából is releváns. A vagyonvédelemnek ebben a körben álláspontom szerint a gyakorlatban kiemelt jelentősége van, figyelemmel arra, hogy Magyarországon a gazdasági társaságok száma a teljes lakosságszámhoz viszonyítva magas, a Központi Statisztikai Hivatal statisztikája alapján 2022-ben megközelítőleg 525.000 regisztrált társaság létezett,³⁰⁸ azonban a társasági részesedések előzetes rendezésére, a társaság további működésére a tag halála esetén nem fordítanak kellő figyelmet.

Az öröklési jogi és társasági jogi szabályok egymásra gyakorolt hatása nem csak a magánjogi kódexünk monista szemléletű, egységes szabályozásában figyelhető meg, a társasági részesedések öröklésével, örökösrel való elszámolási kötelezettséggel kapcsolatban az egyes gazdasági társaságok vonatkozásában külön rendelkezéseket is tartalmaz a Ptk.

A gazdasági társaságok egyes típusainál eltérően alakul a szabályozás a tag halála esetén, mind a társaság további működése, mind a volt tag örökösével való elszámolás tekintetében. A továbbiakban ezen társasági sajátosságokat vizsgálom különös figyelemmel arra, hogy a cég további működésével kapcsolatban előzetes vagyonrendezés során, vagy a hagyatéki eljárás alatt milyen lehetőségeik vannak a tagoknak.

VI.2. Öröklési jogi szabályok az egyes gazdasági társaság formák esetében

VI.2.1 Közkereseti társaság és betéti társaság

A közkereseti és betéti társaság formát együtt vizsgálom, figyelemmel arra, hogy öröklési jogi szempontból jogi státusza a két társasági formának alapvetően egyezőséget mutat, a Ptk. rendelkezései alapján a betéti társaságra a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.³⁰⁹ A kizárólag a betéti társasági formára irányadó szabályokat külön említem.

A közkereseti társaság, mint a személyegyesítő társaságok alaptípusa esetében a társaság működésének alapfeltétele, hogy a társaság tagjainak száma elérje a kettőt. A tagok kötelezettsége, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítsenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett

³⁰⁶ Petrik Ferenc, Az öröklés joga (Közigazgatási és jogi könyvkiadó 1991.) 11.o. Mányoki, Társasági jogi elemek 39. o.

³⁰⁷ Dúl János, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán I. Céghírnök, 2014/10.13.o.

³⁰⁸ <https://www.ksh.hu/stadat/files/gsz/hu/gsz0051.html> (Letöltve: 2022. szeptember 30.)

³⁰⁹ Ptk. 3:155.§.

kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytálljanak.³¹⁰ A betéti társaság esetén a felelősség két típusa jelenik meg a beltág és a kültág személyében, és kizárólag a beltágnak van teljes anyagi felelőssége a társasági vagyont meghaladó tartozásokért³¹¹, a kültág felelőssége főszabály szerint kizárólag a vagyoni hozzájárulás teljesítésére irányul.

Fontos kiemelni a vagyoni hozzájárulással kapcsolatban, hogy ezen társasági formák tekintetében a társasági részesedés nem örökölhető, pusztán a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba tagként a meghalt tag örököse, illetve megszűnt tag jogutódja.³¹² A tag halála esetén a tagsági viszonya megszűnik, de nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése³¹³, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává.³¹⁴ Ez alapján kizárólag az öröklés nem lehet jogcíme a közkereseti és betéti társaságba történő belépésnek, eltérően az általános öröklési szabályoktól, a társasági jog speciális rendelkezései szerint szükséges a jogügyleti alap is, a társasággal történő megegyezés.³¹⁵ Ebben az esetben tehát az öröklési jog kogens, ipso iure rendelkezéseivel szemben a társasági jog szabályai érvényesülnek. Az eltérésre elsődlegesen a társasági formák személyegyesítő jellegére figyelemmel van szükség, mivel a tagok számára kiemelt jelentőségű, hogy mely személyek vesznek részt a társaság működésében. A társasági részesedés ebből a szempontból jelentős eltérést mutat a többi örökölhető vagyontárgyhoz viszonyítva.³¹⁶

Az örökösök számára a társaságba történő belépés pusztán lehetőség, amennyiben nem kívánnak belépni, úgy velük a társaság köteles elszámolni. Az elszámolás azonos a társasági részesedéstől egyébként megváló tagéval, az örökös igényt tarthat a meghalt tag kilépésére esetére jutó vagyoni hányadra.³¹⁷

Az elhunyt tag örököse a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba, a taggá váló örökös nem köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni.³¹⁸ A társaságba belépő örökös belépése nem a jogelőd tag tagsági viszonyának folytatása lesz, hanem új tag felvételét jelenti.³¹⁹

Amennyiben a társasággal való megegyezés alapján az elhunyt tag örököse belép a társaságba, úgy tagsági jogai ex nunc hatályúak, míg helytállási kötelezettsége ex tunc hatályú, korlátlan és

³¹⁰ Ptk. 3:138.§ (1) Közkereseti társaság (kkt.) létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.

³¹¹ Kertész Gábor, A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében In: Multidisziplináris kihívások, sokszínű válaszok. Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, Budapest 81.o.

³¹² Ptk. 3:149.§.

³¹³ Ptk. 7:1.§.

³¹⁴ BH 2019.2.53.

³¹⁵ Dúl János, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán III. Céghírnök, 2014/12. 14.o. [a továbbiakban: Dúl, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt. bt. kapcsán III.]

³¹⁶ Dúl, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt. bt. kapcsán III 14.o.

³¹⁷ Dúl János, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán IV. Céghírnök, 2015/1. 7.o. [a továbbiakban: Dúl, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt. bt. kapcsán IV.]

³¹⁸ Ptk. 3:149.§.

³¹⁹ Dúl, A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a kkt., bt. kapcsán IV. 7.o.

egyetemleges.³²⁰ A társaságba belépő tag a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségeikért a többi taggal azonos módon köteles helytállni, a tagok ezzel ellentétes megállapodása harmadik személyekkel szemben nem hatályos.³²¹

Az esetben, ha az elhunyt tag örököse nem kíván belépni a társaságba, helytállási kötelezettsége akkor is fennáll, az elhunyt halálának időpontjától számított ötéves jogvesztő határidőn belül az örökhagyó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint felel a társasági tartozásokért, amelyek a halál időpontjáig keletkeztek.³²² Az elhunyt tag örökösének felelőssége a társasági tartozásokért a hagyatékából való részesedésének erejéig áll fenn.³²³

VI.2.1.1. Ptk. 2021. július 1. és 2022. január 1. napjával módosított rendelkezései

Közkereseti társaságok és betéti társaságok öröklési szempontból releváns szabályaival kapcsolatban mind a tagok egy főre csökkenésének esetében, mind az elhunyt tag örökösével való elszámolás vonatkozásában változást hozott a Ptk. 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása.³²⁴

A korábbi szabályozás alapján a cég jogutód nélküli megszűnését idézte elő, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelentette be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.³²⁵ A tag halálának napja a társasági jogviszonyának megszűnésének a napja. A módosítást megelőzően amennyiben a változásbejegyzési kérelem benyújtása nem történt meg a törvényben foglalt határidőn belül, csak a jogvesztő határidő lejártát követően, úgy a társaság megszűnése a törvény erejénél fogva bekövetkezett, akkor is, ha a társaságba a határidő lejártát megelőzően már belépett az új tag. Abban az esetben tehát, ha a társaság nem jelentette be a nyilvántartó cégbíróságál egy újabb tag belépését, vagy a társaságot más működési formára nem alakították át, akkor ez ipso iure megszűnést jelentett.³²⁶

Ezen eltérést nem megengedő, kógens rendelkezés a gyakorlatban sok kérdést vetett fel, gyakran olyan cégek kerültek jogutód nélküli megszűnésre, amelyek egyébként gazdaságosan működtek, csak a tagoknak nem volt tudomásuk a hat hónapos jogvesztő határidőről.

A szabályozásnak öröklési jogi szempontból is komoly gyakorlati jelentősége volt, a hagyatéki ügyek vonatkozásában, örökségi ügyekben gyakran állt elő az a helyzet, hogy egy betéti társaságnak az egyik tag halála folytán csak egy tagja maradt.³²⁷ Sok esetben a hagyatéki eljárás elhúzódása miatt nem tudták a hat hónapos jogvesztő határidőt tartani a tagok a törvényes

³²⁰ Auer Ádám - Bakos Kitti – Buzási Barnabás - Farkas Csaba - Nótári Tamás - Papp Tekla Társasági jog (szerk.: Papp Tekla) Lectum Kiadó, Szeged 2011. 380.o.

³²¹ Ptk. 3:139.§ (4) bekezdés.

³²² Ptk. 3:151.§ (2) bekezdés.

³²³ Ptk. 7:94.§ c) Ptk. 7:96.§ (1) bekezdés

³²⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény 13.§., 14.§.

³²⁵ Ptk. 3:152.§ (1) bekezdés 2021. június 30. időállapota szerint.

³²⁶ Boóc Ádám, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében In: Szakál, Róbert (szerk.) Tájékoztató füzetek: Az MKIK Jogi Szekciójában elhangzott szakmai előadások alapján Budapest, Magyarország: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2021) 253.o. [a továbbiakban: Boóc, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében]

³²⁷Boóc, A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében 253.o.

működés helyreállítására, annak ellenére, hogy ezen eljárástól függetlenül kellett volna gondoskodni új tag társaságba történő belépéséről. Ez számos esetben ahhoz vezetett, hogy a nyereségesen, hosszú idő óta működő társaságok a tagok erre irányuló szándéka ellenére kerültek törlésre, a tagok téves, de jóhiszemű eljárása miatt, figyelemmel arra, hogy a társaság megmaradt tagja, vagy tagjai³²⁸ a hagyatéki eljárás jogerős befejezését várták a törvényes működés helyreállítására. Ezen társasági formák vonatkozásában azonban a társasági részesedés nem örökölhető, a tag halála esetén a tagsági viszonya megszűnik, de nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése.³²⁹ A társaságba tagként a meghalt tag örököse csak a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be.³³⁰

A Kúria elé került ügyben egy nyolcvanhat munkavállalóval és a gazdasági életben betöltött jelentős szereppel bíró közkereseti társaság került törlésre.³³¹ A közkereseti társaság törlésére az elhunyt tag törlése és az új tagok társaságba történő bejegyzési kérelme között eltelt hat hónapot meghaladó időtartam miatt került sor. A Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok nem alkalmazhattak az adott ügyben méltányosságot, mivel jogszabályi felhatalmazás hiányában erre eljárásjogi lehetőségük sem volt. A méltányosság alkalmazásának hiánya viszont arra vezetett, hogy hosszabb idő óta működő gazdasági társaságok törlésre kerültek.

A Ptk. egyes rendelkezéseit módosító törvényhez fűzött indoklás alapján a személyegyesítő társaságok esetében is olyan megoldást kell biztosítani, amelynek célja a törvényes működés helyreállítására való törekvés. Ezen törekvés indoka, hogy a közkereseti társaság és a betéti társaság az új Ptk. hatályba lépése óta jogi személy és mint ilyen a működése elválik a tagoktól.³³²

A 2021. július 1. napján hatályba lépett rendelkezés³³³ alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmaradt, azonban annak elmulasztása esetén megszünteti annak jogvesztő jellegét. Fontos változás, figyelemmel arra, hogy a társaság jogutód nélküli megszűnése a hat hónapos bejelentési határidő elmulasztása esetén nem áll be a törvény erejénél fogva.³³⁴

³²⁸ Betéti társaság esetében állhat elő, hogy a társaságnak több beltagja, vagy kültagja marad.

³²⁹ Ptk. 7:1.§.

³³⁰ Ptk. 3:149.§

³³¹ BH 2019.2.53. A két taggal működő közkereseti társaság egyik tagja 2016. szeptember 30-án elhunyt. A kkt. 2017. május 2-án változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő, amelyben - többek között - az elhunyt tag törlését és új tagok cégjegyzékbe történő bejegyzését kérte a 2017. március 29-én megtartott tagok gyűlésén elfogadott társaságiszerződés-módosítás alapján.

³³² Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021.évi XCV. törvényhez-Indokolások Tára 2021/83.

³³³ Ptk. 3:152. § Ptk. 3:158. §.

³³⁴ Ptk. 3:152. § (1) Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak a nyilvántartó bíróságnál új tagnak a társaságba való belépését kell bejelentenie, vagy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését kell elhatároznia.

Ptk.3:158. § [A társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja tagsági jogviszonyának megszűnése]
(1) Ha valamennyi beltag vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak be kell jelentenie a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át, vagy azt, hogy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését elhatározta.

Amennyiben a cég elmulasztja a hat hónapos határidőt, úgy a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytat le, és a társaság kizárólag akkor kerül kényszertörlési eljárás keretében törlésre, ha a felügyeleti eljárás alatt nem állítja helyre a törvényes működést. Ezen módosítás a megmaradt tag³³⁵ vonatkozásában előnyös, figyelemmel arra, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás alatt lehetőség van a törvényes működés helyreállítására, új tag bejelentésére, a határidő elmulasztása nem ipso iure megszűnési ok.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) különleges törvényességi felügyelet szabályokat rendező VII. fejezet 7. címében külön szabályozza „A közkereseti társaság tagjai számának egy főre csökkenésével, vagy a betéti társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnésével összefüggő eljárás” szabályozott eljárás kizárólag a tag halála miatti helyzet rendezését szabályozza a jogalkotó, a tagsági jogviszony más okból való megszűnése esetén az általános szabályok szerint folyik a törvényességi felügyeleti eljárás.³³⁶ Ezen különleges törvényességi felügyeleti eljárásban további kedvezmény a társaság megmaradt tagjai számára, hogy amennyiben a tagok a volt tag örökösét kívánják beléptetni a társaságba, de az örökös személye még bizonytalan, úgy lehetőség van a törvényességi felügyeleti eljárás felfüggesztésére is a hagyatéki eljárás jogerős befejeződéséig.³³⁷

Az örökösökkel való elszámolásra vonatkozó rendelkezések is 2022. január 1.-i hatállyal módosításra kerültek a Ptk.-ban.

A Ptk. 3:150.§-a pontosítja a tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával történő elszámolás szabályait, az elszámolásnak eltérő megállapodás hiányában három hónapon belül meg kell történnie.³³⁸ A volt taggal, annak örökösével (jogutódjával) történő elszámolás szabályai körében nagyobb szerepet biztosít a tagok erre irányuló megállapodásának, mely alapján egyedileg meghatározhatják az elszámolás módját, idejét, a kiadandó vagyon mértékét.³³⁹ Az elszámolásnak azonban minden esetben meg kell történnie, a társasági szerződés elszámolást kizáró rendelkezése semmis.³⁴⁰

³³⁵ Betéti társaság esetében megmaradt beltag(ok), megmaradt kültag(ok)

³³⁶ Gál Judit-A közkereseti társaság és a betéti társaság megszűnésének új szabályai Gazdaság és Jog 2022/1-2 53. o. [a továbbiakban: Gál, A kkt. és a bt. megszűnésének új szabályai]

³³⁷ Gál, A kkt. és a bt. megszűnésének új szabályai 53. o.

³³⁸ Ptk. 3:150. § (1) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, annak örökösével vagy jogutódjával a társaság – eltérő megállapodás hiányában – a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül köteles elszámolni, kivéve, ha a társasági részesedés átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett.

³³⁹ Ptk. 3:150. § (2) Az elszámolás során – eltérő megállapodás hiányában – meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona, és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül.

Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvényhez-Indokolások Tára 2021/83.

³⁴⁰ Ptk. 3:150. § (3) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely az elszámolási kötelezettséget kizárja

VI.2.2. Korlátolt felelősségű társaság

Korlátolt felelősségű társaságok esetén a tagsági jogok és kötelességek összessége az üzletrész.³⁴¹ A korlátolt felelősségű társaságban fennálló tagsági jogokról nem lehet értékpapírt kiállítani³⁴², a tagsági jog dologi formában való megtestesülésének hiánya miatt az üzletrész öröklése esetén nem alkalmazhatók kizárólag az öröklés dologi jogon alapuló szabályai. Az üzletrész nem csak egy vagyoni érték, hanem társasági státuszt is jelent.³⁴³

Az üzletrész öröklésére vonatkozó szabályok, annak speciális fogalmára figyelemmel eltérést mutatnak a korábban tárgyalt közkereseti társaság és betéti társaság társasági részesedéséhez képest.

A legfontosabb különbség, hogy az üzletrész örökölheto, azonban figyelembe kell venni a korlátolt felelősségű társaságok személyegyesítő sajátosságait is. Az Ptk. üzletrész öröklésére vonatkozó szabályai az öröklési jog szabályaihoz igazításra került, az ipso iure öröklési rend elveivel és a végintézkedésekre vonatkozó szabályokkal összhangban. A tagoknak nincs joguk arra, hogy a társasági szerződésben kizárják az üzletrész öröklését, csupán a társasági szerződésben kijelölhetnek olyan személyeket, akik öröklés bekövetkezte esetén – a jogszabályban meghatározott határidőn belül – az örököstől jogosultak megváltani az üzletrészt.³⁴⁴ Az üzletrész tehát az új szabályok szerint mindenképpen átszáll, a tagoknak csupán arra van lehetőségük, hogy a társasági szerződésben kijelöljenek olyan személyt, vagy személyeket, akik öröklés esetén az örököstől megválthatják az üzletrészt.³⁴⁵

A korlátolt felelősségű társaságok üzletrészének öröklésére vonatkozó szabályok ezek alapján hasonlóságot mutatnak a személyegyesítő társaságokéval, az üzletrész öröklés esetén történő megválasztásával kapcsolatban, illetve az üzletrész örökölhetoisége az általános öröklési jogi szabályok alapján elsősorban tőkeegyesítő jelleget mutat.

A társaság zártságának elve alapján tulajdonképpen ebben az esetben is csak a társaság beleegyezése, a megváltásra vonatkozó rendelkezés hiánya esetén válhat az örökös a társaság tagjává. Az üzletrész öröklésével kapcsolatban is megfigyelhető a korlátolt felelősségű társaságok szabályainak a társaság működéséhez igazítható jellege. A tagok dönthetnek úgy, hogy elsősorban tőkeegyesítő társaságként működnek és az üzletrész öröklése az általános szabályok szerint megy végbe, az örökös személyétől függetlenül taggá válik, vagy személyegyesítő jellegű társasági formaként jelentősége van a társaságba belépő örökös személyének és fenntartják a jogot az üzletrész magukhoz váltására.

³⁴¹ Ptk. 3:164. § (1) bekezdés

³⁴² Ptk. 3:11. §

³⁴³ Pázmándi Kinga, Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról Gazdaság és Jog, 2015/5. 7. o. [a továbbiakban: Pázmándi, Az üzletrész öröklésével kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról]

³⁴⁴ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről 430. pp.

³⁴⁵ Pázmándi, Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról 7.o.

Az üzletrész megváltásának lehetőségét a Ptk. szigorú feltételekhez köti,³⁴⁶ az ügyvezető csak akkor tagadhatja meg az örökös bejegyzését, ha a társasági szerződés által erre feljogosított személyek a társasági szerződésben meghatározott feltételek szerint az üzletrész magukhoz váltásáról az örökös bejegyzési kérelmének hatályossá válásától számított harminc napos, jogvesztő határidőn belül nyilatkoznak, és az üzletrész forgalmi értékét az örökösnek vagy a jogutódnak kifizetik.

Ezalapján kizárólag előzetes rendezésre van lehetőség, amennyiben a társasági szerződésben erről nem rendelkeztek és nem kívánják a tagok az örökösök belépését, úgy ennek megtagadására nincs mód.

Álláspontom szerint az üzletrész megváltásának lehetősége mindenképpen a társaság további működését erősíti az egyik tag halála esetében, mert adódhat olyan helyzet, hogy a meglévő tagok bár az elhunyt taggal jól együtt tudtak működni, de az örökösökkel nem kívánnak egy gazdasági társaságot működtetni. A megváltás csak egy lehetőség, így ilyen kikötés esetében is, amennyiben nem élnek az erre feljogosított személyek a magukhoz váltással, úgy az öröklés általános szabályai szerint a hagyatéki eljárás lezárását követően az örökösök a jogcím igazolásával kérhetik felvételüket a tagjegyzékbe.

A megváltás lehetőségének társasági szerződésben való rögzítésével kapcsolatban fontos a későbbi viták elkerülése érdekében az üzletrész megváltáskori értékének meghatározása, az, hogy a forgalmi értéket milyen számítási mód alapján fogják megállapítani, esetlegesen szakértő bevonása mellett. A Ptk. lehetőséget biztosít arra is, hogy olyan személyt jogosítsanak fel az üzletrész megváltására a társasági szerződésben, aki nem tagja a társaságnak. Ez az eset álláspontom szerint öröklési jogi szempontból is különösen fontos, mert az öröklési jog általános szabályaitól eltérve tulajdonképpen a társaságban fennálló üzletrészükhöz vonatkozásában haláluk esetére történő rendelkezést tesznek, megjelölve azt a személyt, vagy személyeket, akiket a társaságban jogutódként kívánnak megjelölni. Amennyiben az elhunyt tag után a törvényes öröklés rendje szerint történik a hagyaték átadása, úgy előfordulhat, hogy a törvényes örökös csak az üzletrész forgalmi értékére lesz jogosult, míg a korábban megváltásra jogosult személy lesz az üzletrészből eredő jogok és kötelezettségek szempontjából a jogutód.

Öröklési jogi szempontból gyakori problémát jelent a társaságok további működésére az, ha a volt tagnak több örököse van, és így a társaságban közös tulajdonú üzletrészt szereznek.³⁴⁷ Ebben az esetben a társasággal szemben egy tagnak számítanak, jogaikat választott képviselő útján gyakorolhatják. Problémát jelenthet, ha az örökösök között vita van és nem tudnak együttműködni a közös tulajdonú üzletrészükhöz kapcsolódóan, ilyen esetben feloszthatják az üzletrészt, azonban a társaság működésére kihatással lehet az együttműködésük hiánya ebben az esetben is.

³⁴⁶ Ptk. 3:170. § (2) bekezdés

³⁴⁷ Mátyóki, Társasági jogi elemek 44.o.

Korlátolt felelősségű társaságok esetében a társasági jogi és öröklési jogi normák körében megállapítható, hogy az üzletrész öröklésére irányadó rendelkezések főszabályként megegyeznek az ipso iure öröklési rend szabályaival, az üzletrész mindenképpen átszáll az örökösökre, azonban a megváltás lehetősége okán már érvényesülnek a társasági jog diszpozitív szabályai is.

VI.2.3. Részvénytársaság

Részvénytársaságok esetében a részvény, mint tagsági jogokat megtestesítő értékpapír képezi az öröklés tárgyát. A részvény forgalomképességére figyelemmel az öröklési jog általános szabályai szerint örökölhető.

Ezen társasági forma vagyonegyesítő jellegére figyelemmel a részvény öröklésének hatása a társaság működésére általában nem meghatározó, a részvényesek személye nincsen olyan nagy hatással a cég működésére, mint a személyegyesítő társaságok esetében.

A Ptk. nem is tartalmaz külön megszorító rendelkezést a részvény öröklésére vonatkozóan, azonban a társasági jog diszpozitivitása alapján nincs elvi akadálya annak, hogy az alapszabályban a jogutód részvénykönyvbe történő bejegyzését az igazgatóság jóváhagyásától tegyék függővé.³⁴⁸ Öröklési jogi szempontból a dolgozói részvény vonatkozásában tesz korlátozást a Ptk., figyelemmel arra, hogy ezen részvényfajta kizárólag a társaság munkavállalói számára biztosított, továbbá kizárólag munkavállalóra ruházható át.³⁴⁹

Részvénytársaságok tekintetében hasonlóan a korlátolt felelősségű társaságnál tárgyaltakkal szintén problémát jelenthet a cég további működésében, ha a hagyaték átadása során közös tulajdonú részvényt szereznek az örökösök. A gyakorlatban ez az eset a korlátolt felelősségű társaság közös tulajdonú üzletrészéhez viszonyítva ritkábban fordul elő, tekintettel arra, hogy a részvényeket a darabszám alapján megoszthatják az örökösök között, azonban előállhat olyan helyzet, hogy közös tulajdonban álló részvényt szereznek az örökösök.

A tőkeegyesítő sajátosságra figyelemmel a részvény, mint értékpapír örökölhető, az öröklési jog kogens szabályai meghatározóak, a társasági jog diszpozitív rendelkezései csak kivételesen alkalmazhatók.

³⁴⁸ Mányoki, Társasági jogi elemek 44.o.

³⁴⁹ Ptk. 3:237. § (1) bekezdés

VI.3. Öröklési jogi problémák hatása a társaságok működésére

Az öröklési jogi szabályok érvényesülésével kapcsolatban a társasági jogban fontos kiemelni azokat a kérdéseket, amikor az öröklés, örökös személye, hagyatéki eljárások hosszúsága, a hosszabb ügyintézés³⁵⁰ fejt ki negatív hatást a társaság további működésére. Hosszabb ügyintézés a hagyatéki eljárásokat tekintve figyelhető csak meg, amelynek az oka azonban jellemzően nem a túlterheltség vagy a technikai eszközök hiánya, hanem egyéb okokban rejlik.

VI.3.1. A Magyar Állam, mint szükségképpen örökös

Korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok esetében, ahol az üzletrész, illetve részvény örökölhető előállhat az, hogy a hagyaték teljes visszautasítása, illetve más örökös hiánya miatt, a Magyar Állam, mint szükségképpen örökös válik a társaság tagjává, részvényesévé.

Az állam a polgári jogi jogviszonyokban jogi személyként vesz részt.³⁵¹ A hatályos Ptk. a korábbi szabályozástól eltérően nem emeli ki az államot a törvényes örökösök sorából, hanem a törvényes örökösök között az utolsó helyen határozza meg.³⁵² Ez alapján az állam végintézkedésen alapuló, vagy törvényes örökös hiányában válik törvényes örökössé.³⁵³

A Ptk. rendelkezései szerint az államot, mint törvényes örököst az örökség visszautasításának joga nem illeti meg.³⁵⁴ Erre figyelemmel amennyiben a visszautasító örökösön kívül nincs más örökös, akkor szintén az állam örököl, mint szükségképpen törvényes örökös.³⁵⁵

Ezen öröklési jogi szabályoknak különös jelentősége lehet korlátolt felelősségű társaságok esetében, ahol az örökösök személye a személyegyesítő jelleg miatt nem közömbös, azonban

350 Czoboly Gergely: Közjegyzők In: Jakab, András; Gajduschek, György (szerk.) A magyar jogrendszer állapota Budapest, Magyarország: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet (2016) 676.o.

„Közjegyzők nemperes eljárásaiban – ellentétben például a bíróságokkal – az ügyek elhúzódása nem jellemző, amely egyrészt a kielégítő személyi és technikai feltételeknek és a fizetési meghagyásos eljárások szabályozásba beiktatott sajátos ügyelosztásnak is köszönhető. Hosszabb ügyintézés a hagyatéki eljárásokat tekintve figyelhető csak meg, amelynek az oka azonban jellemzően nem a túlterheltség vagy a technikai eszközök hiánya, hanem egyéb okokban rejlik.” A Magyar Országos Közjegyzői Kamara 2014-es statisztikája alapján a hagyatéki ügyek időtartama: 0–3 hónap (88 514) 75%, 3–6 hónap (20 074) 17%, 6–12 hónap (7 148) 6%, 1 év felett (2 197) 2%, 2 év felett (680) 0%

³⁵¹ Ptk. 3:405. §

³⁵² Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz Vékás Lajos, Gárdos Péter Wolters Kluwer Hungary Budapest, 2020 2714.o.

³⁵³ Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz Vékás Lajos, Gárdos Péter Wolters Kluwer Hungary Budapest, 2020 2714.o. Ptk. 7:74. § (2) bekezdés.

³⁵⁴ Ptk. 7:74. § (2) bekezdés

³⁵⁵ Dúl János, Az öröklési jog megjelenése az egyes gazdasági társaságoknál, kitekintéssel az államra, mint örökösre Államtudományi Műhelytanulmányok 2017. évi 5. szám Nemzeti Közszolgálati Egyetem 12.o. [a továbbiakban: Dúl, Az öröklési jog megjelenése] „A Magyar Állam tipikusan kft.-ben, vagy zrt.-ben tag, ilyen társaságokat alapít, azonban egyéb társasági formában, például betéti társaságban is taggá válhat. A helyzet valódi fennállását, és nem csupán hipotetikus voltát bizonyítja az, hogy az MNV Zrt. rábizott vagyonában jelenleg összesen 237 olyan, az állam tulajdonába került társasági részesedést tart nyilván, amelyeket öröklés útján szerzett meg. Éves szinten átlagban 100-120 különböző értékű és tulajdoni arányt megtestesítő társasági részesedést örököl az állam.” Boros Anita, Az OECD ajánlása az állami tulajdonú vállalatok felelős irányítására vonatkozó irányelvekről (kézirat)

ha a tagok az üzletrész magukhoz váltásának lehetőségéről a társasági szerződésben nem rendelkeztek, úgy az állam, mint törvényes vagy végintézkedésen alapuló örökös társaságba való belépése ellen nem tehetnek semmit. Öröklés útján olyan társasági részesedések is állami tulajdonba kerülnek, amely társaságok tevékenységi köre szempontjából nem szükségszerű az állami szerepvállalás.³⁵⁶ Ez az állami szerepvállalás főként a személyegyesítő jellegű, családi társaságok esetében a működést megnehezítheti, a döntéshozatal időben elhúzódhat. Figyelemmel arra, hogy a tagoknak a taggyűlés összehívása körében kisebb mozgásterük van a Ptk. szabályaitól való eltérésre³⁵⁷, továbbá az egyes döntések (pl.: jegyzett tőke felemelés, pótbefizetés szabályozása) körében az az állam, mint törvényes örökös nevében eljáró Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. képviselője számára további egyeztetés szükséges, arról az adott taggyűlésen nem tudnak dönteni.

VI.3.2. Hagyatéki eljárás elhúzódása, ügygondnok kirendelése, végrendeleti végrehajtó

VI.3.2.1. Hagyatéki eljárás elhúzódása

Korlátolt felelősségű társaságok és részvénytársaságok esetében az üzletrész és részvény öröklésére figyelemmel csak a hagyatéki eljárást követően lehet a tag, részvényes örökösét bejegyezni a tagjegyzékbe, részvénykönyvbe, amennyiben azt az örökösi minőség igazolása mellett kéri a vezető tisztségviselőtől.³⁵⁸ A társaság működése a hagyatéki eljárás jogerős lezárásáig³⁵⁹ megnehezülhet, mivel az elhunyt tag, részvényes társaságban fennálló jogait az örökös csak annak lezárásától kezdődően tudja gyakorolni a jogutódlás jogerős igazolásával.

VI.3.2.2. Ügygondnok kirendelése

Ezen időszakra jelenthet megoldást a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Hetv.) meghatározott lehetőség, mely szerint „ha a leltár szerint a hagyatékban a Ptk. gazdasági társaságokra vonatkozó rendelkezéseiben meghatározott társasági részesedés van, amíg a leltárt meg nem küldték a közjegyzőnek, a jegyző, azt követően - a közjegyző biztosítási intézkedésként a tagsági jogok gyakorlására a társaság vagy a működésében érintett más személy, szervezet indokolt kérelmére ügygondnokot rendelhet ki, ha az intézkedés nyilvánvalóan a társasági vagyon megóvása vagy a társaság működésének biztosítása érdekében szükséges”³⁶⁰

A hagyatéki eljárás elhúzódásakor az elhunyt tag, részvényes helyett eljáró ügygondnok kirendelése biztosíthatja a társasági vagyon megóvása és a működőképesség biztosítása érdekében a tagsági, részvényesi jogok gyakorlását.

³⁵⁶ Dúl, Az öröklési jog megjelenése 12.o.

³⁵⁷ Ptk. 3:17.§ (5) bekezdés Ha a döntéshozó szerv ülését nem szabályszerűen hívták össze, az ülést akkor lehet megtartani, ha az ülésen valamennyi részvétellel jogosult jelen van, és egyhangúlag hozzájárul az ülés megtartásához.

³⁵⁸ Ptk. 3:170. § (1) bekezdés

³⁵⁹ A hagyatéki eljárás jogerős lezárása a bírósági szakasszal együtt akár évekig is tarthat.

³⁶⁰ A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (Hetv.) 32. § (2) bekezdés

Különös szerepe van az ügygondnok kirendelésének azokban az esetekben, amikor az elhunyt tag, részvényes a társaság vezető tisztségviselője is volt. Ekkor a társaság mindennapos működése kerül veszélybe, az elhunyt tag, részvényes miatt adott esetben nem lehet érvényesen összehívni a taggyűlést, közgyűlést, nincs mód új vezető tisztségviselő megválasztására. Ezen kívül törvényi előírásnak is meg kell felelnie a cégnek, a tag, részvényes halálától számított hatvan napon belül a társaságnak intézkednie kell új vezető tisztségviselő megválasztásáról, amelyre a hagyatéki eljárás befejezéséig így nincs módja a társaságnak.

A vezető tisztségviselő megválasztása egyértelműen a társasági vagyon megóvása, illetve a társaság működésének biztosítása érdekében szükséges, így a Hetv. hivatkozott rendelkezése alapján az ügygondnok ezen kérdésben gyakorolhatja az elhunyt tag, részvényes jogait.

Az ügygondnok kirendelése jelentős segítség a társaság működése szempontjából a hagyatéki eljárás jogerős befejezéséig, azonban fontos kiemelni, hogy az ügygondnok kizárólag biztosítási, a társaság működéséhez szükséges döntések meghozatalára jogosult.³⁶¹ Kiemelten fontos, hogy az üzletrész, részvény örökösei között a hagyatéki eljárás során ne legyen vita, vagy peres eljárás, mert a hagyaték jogerős átadásának elhúzódása végső soron a társaság működésének ellehetetlenüléséhez, jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

VI.3.2.3. Végrendeleti végrehajtó

Az ügygondnok kirendelése mellett a Hetv. egy másik jogintézményt is szabályoz, mely szintén megoldást biztosít a tagsági jogok gyakorlására a hagyatéki eljárás jogerős befejezését megelőzően. Erre azonban az ügygondnok kirendelésével szemben csak a tag, részvényes előzetes rendelkezése esetében kerülhet sor, ha az elhunyt tag, részvényes előzetesen rendelkezett ebben a kérdésben és végrendeletében végrendeleti végrehajtót nevezett meg.³⁶² A végrendeleti végrehajtó megbízatása a hagyaték megnyílta után jön létre.

A végrendeleti végrehajtó törvényben meghatározott feladatai közé tartozik – az örökhagyó eltérő rendelkezése hiányában az is, hogy a hagyatéki eljárás lezárásáig a társaságban meglévő tulajdonrészekkel kapcsolatos tagsági jogokat gyakorolja.³⁶³ Amennyiben tehát az elhunyt tag, részvényes előzetesen rendelkezett végrendeleti végrehajtó megnevezéséről, úgy a cég működése a hagyatéki eljárástól függetlenül zavartalan, ezen időszak alatt a tagsági, részvényesi jogokat a végrendeleti végrehajtó gyakorolja.

VI.4. Hagyatéki vagyontervezés eszközei a társasági részesedések vonatkozásában

Ahogy a korábbiakban, az egyes gazdasági társaság formáknál is bemutatásra került a tag halála, az örökösök személye nagyban befolyásolhatja a gazdasági társaságok további

³⁶¹ Hetv. 32. § (2) Az ügygondnok vagyoncsökkenést eredményező határozat hozatalát a szavazatával nem támogathatja és a hagyaték terhére vagyoni kötelezettségeket nem vállalhat, kivéve, ha ezzel az érintett társaságot (szövetkezetet) és az örökösként érdekeltet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

³⁶² Hetv. 98. §.

³⁶³ Hetv. 99. § 2) bekezdés cc) pontja.

működését. Erre figyelemmel a tag halála esetén a társasági részesedés további jogi sorsáról való előzetes döntés mindenképpen segítheti a társaság további működését.

Az örökösök személye, esetlegesen az állam, mint kényszerörökös társaságba való belépése egy addig gazdaságosan működő cég esetében is a tagok közötti együttműködés hiánya, döntéshozatal megnehezülését okozhatja, mely végső soron a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.

Ezen problémák megelőzésére elsősorban az szolgálhat, ha a társaság tagja előzetesen intézkedik a társasági részesedésének halála utáni rendezését illetően. A hazai gyakorlatban ez a tendencia még nem számottevő, a társaságok nagy része szerződésminta alapján működik és a tagok kevés figyelmet fordítanak a társasági részesedésük haláluk utáni jogi sorsára.

A hagyatéki vagyontervezés körében is megfigyelhető az öröklési jogi és társasági jogi szabályok szoros kapcsolata, figyelemmel arra, hogy a hagyományos öröklési jogi jogintézmények szerepe a hagyaték tárgyát képező társasági részesedés vonatkozásában jelentős lehet.

VI.4.1. Végintézkedés

A társasági részesedéssel való előzetes rendelkezés körében az öröklési jog végintézkedés körében ismert jogintézményei nyújthatnak segítséget, így a végrendeleti formában tett nyilatkozat, öröklési szerződés, halál esetére szóló ajándékozás.

Amennyiben a társaság tagja, mint örökhagyó végrendeletben megnevezi halála esetére a társasági részesedésének örökösét, olyan személyt megjelölve, aki a társaság működésében való részvételre megítélése szerint alkalmas, azzal nagyban elősegítheti a cég további működését halála után is. A törvényes öröklés rendjét megelőző végintézkedési szándék ekörben jelentős befolyással bírhat a társaságok működésére. Az örökös nevezésén túl az utóörökös megnevezésének lehetővé tételével a Ptk. bizonyos esetekben (házastárs, leszármazó örökös nevezése esetén) biztosítja, hogy az örökhagyó akár több generáción keresztül is dönthessen a hagyatékának örökléséről, lehetőséget biztosítva arra, hogy az adott társasági részesedés a családi vagyonban maradjon.³⁶⁴ A társasági részesedés több generáción keresztül történő családban maradása a családi társaságok esetében biztosíthatja a társaság hosszútávú működését is.

Természetesen nem csak egyoldalú nyilatkozattal, hanem kétoldalú jogügylettel is sor kerülhet a társasági részesedés örökösének megjelölésére, öröklési szerződés keretében.³⁶⁵ Az öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében - vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében -

³⁶⁴ Ptk. 7:28. § (3) és (4) bekezdés.

Lásd Boóc Ádám, Comments on Some Important and Current Problems of the Law of Succession in Hungary- Considering Historical Aspects In. Journal on European History of Law Vol. 11/2020 No.2. 109.o.

³⁶⁵ Ptk. 7:48. §.

örökösévé nevezi; a másik fél kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.³⁶⁶ Ebben az esetben is fontos, hogy olyan személlyel kössön öröklési szerződést a társaság tagja, aki tisztában van a cég működésével és a tag halála esetében vállalja a tagsági jogokból eredő jogokat és kötelezettséget is.

A végintézkedések harmadik, legritkábban alkalmazott formája, a halál esetére szóló ajándékozás is releváns lehet a társasági részesedés, mint hagyatéki vagyon tervezése körében. Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alaki követelményeire az öröklési szerződés alaki követelményei irányadók.³⁶⁷ Halál esetére szóló ajándékozásnak csak az lehet tárgya, ami végrendelet esetében hagyománynak minősülne.

Ezen végintézkedés előnye, hogy a juttatásban részesülő biztosítékot kap arra, hogy az örökhagyó halála esetén a juttatást biztosan megkapja, mert ellentétben a végrendelettel, ezt az örökhagyó egyoldalúan nem vonhatja vissza, illetve nem módosíthatja.³⁶⁸ Társasági jogi szempontból azonban fontos kiemelni, hogy a társasági részesedés ajándékozására csak abban az esetben kerülhet sor, ha azt a cég léteztető okirata nem zárja ki.

VI.4.2. Házassági vagyoni szerződés

Házastársi gazdasági társaságok esetében megoldást jelenthet a társasági részesedés halál esetére történő előzetes rendezése körében, ha arról a házastársak házassági vagyoni szerződésben rendelkeznek.

A Ptk. családjogi könyvében szabályozott házassági vagyoni szerződésben a házasulók és a házastársak maguk határozhatják meg azt a vagyoni rendszert, amelyet a házastársi vagyoni közösség helyett a szerződésben meghatározott időponttól életközösségük időtartama alatt a vagyoni viszonyaikra alkalmazni kell.³⁶⁹ A házassági vagyoni viszonyok szerződéses rendezésére alapot ad az a kiindulási elv, hogy ha a házasság önkéntes alapon jön létre, akkor a vagyoni következményeknek is választásuk szerint kell alakulniuk.³⁷⁰ A házassági vagyoni szerződés elsődleges célja a házastársi vagyoni közösség idejére a törvényes vagyoni rendszertől való eltérés. Azonban a házassági vagyoni szerződés emellett alkalmas lehet arra is, hogy vagyontervezési elemeket tartalmazzon.³⁷¹ A házastársak a házassági vagyoni szerződésben haláluk esetére rendelkezhetnek, alakilag betartva a közös végrendeletre előírt szabályokat.³⁷² A házastársak abban az esetben tehetnek haláluk esetére

³⁶⁶ Ptk. 7:48. §.

³⁶⁷ Ptk. 7:53. §.

³⁶⁸ Halász Péter, Praktikus gondolatok a hagyatéki vagyontervezés témaköréhez In: A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015 23.o.

³⁶⁹ Ptk. 4:63. §.

³⁷⁰ Polgári jog Kommentár a gyakorlat számára szerk. Petrik Ferenc 2013, II. kötet Ptk. Negyedik Könyv-Családjog VI. cím Szerző: Kőrös András Házassági vagyoni jog 68.o.

Herger Csabáné-Katonáné Pehr Erika, Magyar Családjog Novissima Kiadó 2021 118.o.

³⁷¹ Mándoki István, Kalandozások a magyarországi vagyontervezési lehetőségek körül, néhány külföldi utalással és történeti visszatekintéssel A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015 17.o.

³⁷² Ptk. 4:68. §.

szóló rendelkezést, ha tesznek házassági vagyoni jogi rendelkezést is. Ekörben a társasági részesedések vonatkozásában történő rendelkezésre is lehetőséget biztosít a házassági vagyoni jogi szerződés, mely a társaság további működése szempontjából mindenképpen előnyös.

VI.4.3. Létesítő okiratban történő előzetes rendelkezés halál esetére

Az öröklési jog szabályain túl a társasági jogi szabályok is lehetőséget biztosítanak a hagyatéki vagyontervezésre. Ekörben kiemelendő a korlátolt felelősségű társaságok szabályainál korábban részletesen tárgyalt társasági részesedés magához váltásának lehetősége. A társasági szerződésben rendelkezhetnek a tagok, hogy ha a társasági szerződés által erre feljogosított személy az üzletrész magához váltásáról nyilatkozik és az üzletrész forgalmi értékét kifizeti, úgy az öröklési jog általános szabályainak alkalmazására nem kerülhet sor, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává.

VI.4.4. Szindikátusi szerződés

A szindikátusi szerződés egy atipikus, a Ptk.-ban nem nevesített szerződéstípus, melyet a korábbi társasági törvények sem definiáltak.³⁷³ A cégalapítást megelőzően, vagy azzal egyidejűleg a felek egy szindikátusi szerződésben is szabályozhatják, hogy a társaság későbbi működése során miként fognak együttműködni. Olyan szerződés, amely „a társaságban részt vevő felek céljait, társasággal szemben vállalt kötelezettségeit, elvárásait a tagok egymáshoz való viszonyát szabályozza”.³⁷⁴

A hagyatéktervezési vagy vagyonvédelmi célokat a szindikátusi szerződések körében kevés forrás említi, annak ellenére, hogy a társaság létesítő okiratával szemben alkalmas arra, hogy csak olyan előírásokat tartalmazzon, amelyet csak egyes tagok vállalnak fel.³⁷⁵ Ekörben hagyatéktervezési szempontból a szindikátusi szerződés alkalmas arra, hogy a tagok társasági részesedésük további jogi sorsa vonatkozásában önállóan rendelkezzenek.

Közkereseti és betéti társaság esetében az örökös társaságba történő belépésének feltételeit szabályozhatják szindikátusi szerződésben, vagy amennyiben az örökös nem kíván belépni, úgy az elszámolás körülményeit is tartalmazhatja a szerződés. A szindikátusi szerződés így hagyatéktervezési funkciót is betölthet, a tagok hatékonyan fel tudnak készülni a társasági pozíciójuknak elhalálozásuk esetére történő változására. Illetve az örökhagyó előzetes tájékoztatása esetén a leendő örökösök is tisztában lehetnek jogelődjük hagyatékának ilyen módon történő alakulásával.³⁷⁶

Korlátolt felelősségű társaságok esetében a tagok az üzletrész magához váltásának feltételeit szindikátusi szerződésben is szabályozhatják. Amennyiben a tagok titokban szeretnék tartani az üzletrész megváltásának részletszabályait, megtehetik, hogy nem a társasági szerződésben

³⁷³ Tajti Tibor, *Vagyonvédelem, hagyatéktervezés és a szindikátusi szerződések* In: *A hagyatéki vagyontervezés- Estate Planning Studia Notariali Hungarica* Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015 82.o.

³⁷⁴ Balásházy Mária- *A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán*, *Gazdaság és Jog*, 1993/5.; 16.o.

³⁷⁵ Veress Emőd: *A szindikátusi szerződés HVG ORAC* 2020 86.o.

³⁷⁶ Dúl János, *A társasági jog és az öröklési jog kapcsolódási pontjai osztrák jogi fragmentumokkal* PhD értekezés Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola Szeged 2018 70.o.

Papp Tekla (szerk.): *Atipikus szerződések*. Opten Kft., Budapest, 2015 228. o.

rendeznek minden kérdést, hanem külön szindikátusi szerződésben. A cégnyilvánosság elve alapján a társasági szerződésbe bárki betekinhet, így még a tagok életében megismerhetővé válik a megváltásra feljogosított személyek köre, illetve az üzletrész megszerzésének a feltételei. A szindikátusi szerződésnek ezzel szemben nagy előnye, hogy a tartalmát a felek szabadon határozzák meg, és ebben az esetben egyetlen jogszabály sem ír elő nyilvántartásba vételi kötelezettséget³⁷⁷, nem kell benyújtani a cégbíróságnak, így a nyilvánosság semmiképpen sem ismerheti meg annak tartalmát. A tagoknak lehetőségük van arra, hogy csak a törvényi minimumnak megfelelő információt foglalják bele a társasági szerződésbe, és a többi rendelkezést a szindikátusi szerződésben rögzítik.³⁷⁸ Természetesen a szindikátusi szerződés nem állhat ellentétben a társasági szerződés valamely rendelkezésével vagy kógens jogszabállyal, illetve nem irányulhat ezen szabályok kógens előírásainak megkerülésére, mert az a szindikátusi szerződés érvénytelenségét eredményezi.³⁷⁹

VI.5. Összegzés

A kifejtettek értelmében megállapítható, hogy a Ptk. öröklési és társasági jogi rendelkezéseinek egymásra gyakorolt hatása jelentős, nem pusztán egy kódexben kerültek deklarálásra, a gazdasági társaságok működése körében az öröklési jogi szabályoknak kiemelt szerepe van.

A tag halála jelentősen befolyásolhatja egy társaság további működését, erre figyelemmel a társasági jogi szabályok között is találhatunk rendelkezéseket erre az esetre, konkrétan deklarálva az egyes társasági formák esetén alkalmazandó eljárást. Az egyes gazdasági társaságok tekintetében eltérően alakul a tag halála esetén a társaság további jogi sorsa, a személyegyesítő típusoknál a társasági jogi, míg a tőkeegyesítő társaságok esetében elsősorban az öröklési jog szabályai dominálnak.³⁸⁰

Bár a gazdasági társaságok vonatkozásában az irányadó társasági jogi szabályok számos esetben eltérnek, vagy eltérést engednek az öröklési jog általános szabályaitól³⁸¹, annak

³⁷⁷ Dúl János – Nagy Barna Krisztina, Az öröklési szerződés szindikátusi szerződéskénti alkalmazhatósága a társasági jogban, mint népszerűségteremtő tényező In: Államtudományi Műhelytanulmányok 2017/19. szám. 242.o. [a továbbiakban: Dúl, Nagy Barna, Az öröklési szerződés] „A szindikátusi szerződés esetében egyetlen jogszabály sem ír elő nyilvántartásba vételi kötelezettséget. Amennyiben a felek a társasági szerződésben utalnak arra, hogy bizonyos kérdéseket szindikátusi szerződésben rögzítettek, akkor az is a cégiratok részét fogja képezni, és be kell nyújtani a cégbíróság felé, így a szindikátusi szerződés mindenki számára megismerhető és nyilvános lesz. Ám a kötelező nyilvántartásra vonatkozó előírás hiányában a felek ezzel a lehetőséggel nem élnek, így titkos megállapodásként kezelik az együttműködésüket rendező szerződést.”

³⁷⁸ <https://www.vg.hu/velemen/2021/10/tulajdonostars-halala-lesz-penz-az-uzletreszre> (letöltés: 2022.október 25. napján)

³⁷⁹ Dúl, Nagy Barna, Az öröklési szerződés 242.o.

³⁸⁰ A közkereseti és a betéti társaságban fennálló részesedés nem örököltető, a meghalt tag örökösének társaságba történő belépésére csak a társaság többi tagjával való megegyezés alapján kerülhet sor, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává. Korlátolt felelősségű társaságok esetében az üzletrész öröklésére irányadó rendelkezések főszabályként megegyeznek az ipso iure öröklési rend szabályaival, az üzletrész mindenképpen átszáll az örökösökre, azonban a megváltás lehetősége okán már érvényesülnek a társasági jog diszpozitív szabályai is. Részvénytársaságok esetén a részvény, mint értékpapír örököltető, az öröklési jog kógens szabályai meghatározóak, a társasági jog diszpozitív rendelkezései csak kivételesen alkalmazhatók.

³⁸¹ Az öröklési jog általános szabályaitól való eltérés figyelhető meg a közkereseti és betéti társaságok esetében, kizárólag az öröklés nem lehet jogcíme a társaságba történő belépésnek, a társasági jog speciális rendelkezései szerint szükséges a jogügyleti alap is, a társasággal történő megegyezés. Korlátolt felelősségű társaságok esetében

jogintézményei mégis nagyban megkönnyíthetik egy társaság folyamatos működését a tag halála esetén.

Fontos hangsúlyozni, hogy az egyes társasági formákra vonatkozó eltérő szabályokkal a tagok tisztában legyenek és a tanulmányomban is részletezett öröklési jogi jogintézmények segítségével a hagyatéki vagyontervezés körében a társasági részesedésük jogi sorsát előre rendezzék, biztosítva ezzel a társaság folyamatos működését.

VII. Fejezet

A vezető tisztségviselői és a tagi státusz összefüggései a gazdasági társaságokban

Jelen fejezetben a gazdasági társaságok irányításában, vezetésében részt vevő természetes személyek egymáshoz és a társasághoz való viszonyát elemzem. E körben vizsgálat alá kerül, hogy a társaság tagjának, vezető tisztségviselőjének személye miként hat a társaság működésére, a tagi és a vezető tisztségviselői státusz között milyen gazdasági, vagy akár személyes jellegű összefüggések merülhetnek fel.

Álláspontom szerint a gazdasági társaságok működésében a közösen vállalt gazdasági célon túl jelentős szerepe van a társaság alapítóinak egymáshoz, továbbá a tagok és a vezető tisztségviselők közötti összefüggések vizsgálatának.

A tagok és a vezető tisztségviselők között felmerülő konfliktusok, személyükben rejlő okok végső soron ugyanúgy a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez vezethetnek, mint egy nem kellően átgondolt gazdasági konstrukció.

Kiemelkedően fontos, hogy a társaság alapítói a közösen vállalt gazdasági célon túl a társaság irányításában, vezetésében részt vevő személyeket is megfelelően válasszák meg, legyenek tisztában a személyükben rejlő kockázatokkal is.

VII.1. A társaság tagjának lehetősége a társaság vezetésében

A gazdasági társaság meghatározó fogalmi elemén³⁸², az üzletszerű közös gazdasági tevékenységen túl a társaság tagjainak a társaság működése során - meglátásom szerint - fokozottan figyelemmel kell lenniük az együttműködési kötelezettségeikre, mely kötelezettség egymással, illetve a társaság vezető tisztségviselőjével szemben is fennáll.

Az együttműködés során a tagoknak mindvégig figyelemmel kell lenniük a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) jóhiszeműség és tisztesség

a tagok dönthetnek úgy, hogy az üzletrész öröklése az általános szabályok szerint megy végbe, az örökös személyétől függetlenül taggá válik, vagy jelentősége van a társaságba belépő örökös személyének és fenntartják a jogot az üzletrész magukhoz váltására.

³⁸² Ptk.3:88. § (1) A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.

generálklauzulájára is, mely szerint „A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni.”³⁸³ A társaság tevékenysége során nem pusztán a gazdaságilag megalapozott döntések meghozatala bír jelentőséggel, hanem a tagok, illetve vezető tisztségviselők közötti bizalmon alapuló együttműködés is hasonlóan fontos lehet a hosszútávú működés szempontjából.

A tagok és vezető tisztségviselők közötti együttműködés mindegyik gazdasági társaság típus esetén kiemelkedő jelentőségű, de ezen kötelezettségnek fokozott szerepe van a személyegyesítő jegyeket hordozó társaságok esetén. „A személyegyesítő társaságoknál a hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető.”³⁸⁴

A tagok közös személyes tevékenységén alapuló társaságok esetén kiemelt figyelmet kell fordítani a hosszú távú, nyereséges működés érdekében a társaságban részt vevő személyek közötti kapcsolatra is.

A társaság tagjai közötti együttműködés, a társaság vezetésében történő részvételével kapcsolatban érdemes kitérni azokra az esetekre, amikor a tagok egyben a társaság vezető tisztségviselői is. Ezt a helyzetet a személyegyesítő társaságoktól a tőkeegyesítő társaságokig haladva vizsgálom.

VII.1.1. A közkereseti társaságok vonatkozásában figyelhető meg leginkább a tagok és a vezető tisztségviselők személyének egybefonódása, figyelemmel arra, hogy a társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott ügyvezető látja el, illetve kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezetői feladatot lát el.³⁸⁵

Ebben az esetben a társaság tagja egyben az ügyvezető is, a törvényi előírás eltérést nem engedő, kógens szabály³⁸⁶, a közkereseti társaság ügyvezetője kizárólag a társaság tagjai közül kerülhet megválasztásra, figyelemmel arra, hogy semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.³⁸⁷ A közkereseti társaság esetén a tag és vezető tisztségviselői státusz összefüggését a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.20.891/1997. sz. határozatában is megerősítette, melyben kimondja, hogy a közkereseti társaság képviseletére csak a tag lehet jogosult. A tagi és a vezető tisztségviselői státusz ezen egybeesése visszavezethető a közkereseti társaság tagjainak helytállási kötelezettségére, mely szerint a

³⁸³ Ild. még Nochta Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban (GJ, 2017/2., 3-8.o) Ptk.3:88.§ (3) A tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti. Ptk. 1:3§. (1)

³⁸⁴ Papp Tekla: Civilisztika I. tankönyv és szakkönyv Jogi személyek 354.o.

³⁸⁵ Ptk.3: 144.§ (1) A közkereseti társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott egy vagy több ügyvezető látja el. Kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezető.

³⁸⁶ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára szerkesztő: Petrik Ferenc

³⁸⁷ Ptk.3:144. § (2) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.

tagok egyetemlegesen kötelesek helytállni a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért.³⁸⁸

A gazdasági társaságok között tehát a legerősebb összefüggés a tagi és vezető tisztségviselői státusz között a közkereseti társaságok esetén figyelhető meg, a társaság tagjának a társaság vezetésében történő részvétele a tartozásokért való mögöttes és korlátlan felelősségére figyelemmel elengedhetetlen, illetve ezen, elsősorban személyegyesítő jellegű társasági típus esetén a tagok és a vezető tisztségviselők közötti együttműködés kiemelt jelentőségű.

VII.1.2. A betéti társaságok is jellemzően személyegyesítő karakterű cégek, szabályozásuk számos hasonlóságot mutat a közkereseti társaságokéval, figyelemmel arra is, hogy a betéti társaságokra fő szabályként a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.³⁸⁹

A Ptk. betéti társaságokra irányadó szabályainak 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása alapján a társaság kültagja kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé³⁹⁰. Ezen rendelkezés már egyértelműsíti annak a lehetőségét, hogy a társaság kültagja is megválasztható ügyvezetővé. A módosítást megelőzően a Ptk. akként rendelkezett, hogy a betéti társaság kültagja nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.³⁹¹ A törvényi rendelkezés ellenére a diszpozitivitás alapján azonban a társaság kültagja is a társaság ügyvezetőjeként megválasztásra kerülhetett, mivel a vonatkozó szabályozás nem tiltotta a rendelkezéstől történő eltérést³⁹², a tagok dönthettek úgy, hogy a társaság ügyvezetőjévé a kültagot választják meg.³⁹³

A fentiek alapján a betéti társaság vezető tisztségviselőjévé a kültag is megválasztásra kerülhetett, azonban ezen törvény szöveg módosítása mindenképpen szükséges volt a jogalkotói szándék egyértelműsítése érdekében, figyelemmel arra, hogy a joggyakorlatban számos bizonytalanságot okozott ez a rendelkezés.

³⁸⁸ Ptk.3:139. § (1) A közkereseti társaság tagjai egyetemlegesen kötelesek helytállni a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért.

³⁸⁹ Ptk.3:155. § A betéti társaságra – az e címben foglalt eltérésekkel – a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

³⁹⁰ Ptk 3:156. § A kültag kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé.

³⁹¹ Ptk. 3:156. § A kültag nem lehet a társaság vezető tisztségviselője. 2021. december 31. időállapota szerint

³⁹² Ptk. 3:4. § (2) A jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban – a (3) bekezdésben foglaltak kivételével – eltérhetnek e törvénynek a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól.

Ptk. 3:4. § (3) A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha

a) az eltérést e törvény tiltja; vagy

b) az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

³⁹³ Gál Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. (CH, 2014/1., 3. o.) „... nincs olyan érv, amely amellettszólna, hogy az új Ptk. 3:156. §-át eltérést nem engedő szabálynak tekintsük, ezért véleményem szerint továbbra sincs akadálya annak, hogy a társasági tagok döntése szerint a bt. vezető tisztségviselője kültag legyen.”

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a kültag ügyvezetővé történő megválasztása kizárólag egy lehetőség a társaság tagjai számára, a beltág és a kültag eltérő felelősségére figyelemmel továbbra is elsősorban a beltág ügyvezetővé történő megválasztása javasolt.

Meglátásom szerint a törvényi szabályozás ellenére továbbra is többlet kockázatot rejthet a kültag ügyvezetővé történő megválasztása az eltérő helytállási kötelezettségre figyelemmel³⁹⁴, különös tekintettel a társaság tartozásaiért történő helytállási kötelezettség körében. A betéti társaság fogalmából, a társaság lényegét adó definícióból is megállapítható, hogy ezen társasági forma esetén kizárólag a beltág vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen helytáll, míg a kültag a társasági kötelezettségeikért, amennyiben a Ptk. eltérően nem rendelkezik nem tartozik helytállási kötelezettséggel.³⁹⁵

Álláspontom szerint aggályos lehet az, ha a kültag a vezető tisztségviselői feladatainak ellátása során a cég eredményes működésével ellentétes szerződést köt, kötelezettséget vállal, miután a hitelezői követelések megfizetéséért felelősség a saját vagyonával nem terheli. A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén kizárólag a társaság beltagja tartozik helytállni a ki nem elégített hitelezői követelések tekintetében. Véleményem szerint a kültag ügyvezetővé történő megválasztásának lehetősége számos felelősségi jogvitára okot adhat és végső soron a helytállási kötelezettség metszetében a betéti társaság lényegével, fogalmi meghatározásával, a kültag és beltág eltérő státuszon nyugvó szabályozásával is ellentmondásba kerülhet.

A felelősséggel, helytállási kötelezettségekkel a személyegyesítő jellegből fakadóan (a tagok általában hozzátartozók, vagy szoros bizalmi kapcsolatban állnak) a kültag ügyvezetőnek történő megválasztásakor a társaság tagjai általában nem számolnak, azonban a későbbi érdekellentét, kapcsolat megromlása okán a beltág saját vagyonával való felelőssége aránytalanul növeli a beltág helytállási kötelezettségének kockázatát.

A hatályos szabályozással kapcsolatban fontos kiemelni, hogy a kültag automatikusan nem válhat a társaság ügyvezetőjévé, kizárólag kijelölés, vagy választás révén.³⁹⁶ Ez a rendelkezés is erősíti a fent részletesen kifejtett helytállási kötelezettségből eredő problémát, fontos, hogy a kültag ügyvezetővé történő megválasztására a tagok döntése folytán kerüljön sor.

VII.1.3. Korlátolt felelősségű társaságok esetén a tagi és a vezető tisztségviselői státusz már nem kapcsolódik olyan szorosan össze, mint a közkereseti és betéti társaságoknál. A kft. tőkeegyesítő jellegére is figyelemmel a társaság képviselőjét nem csak a tagok, hanem külső harmadik személyek is elláthatják. A Ptk. a korlátolt felelősségű társaság ügyvezetőjének személyével kapcsolatban a vezető tisztségviselőre vonatkozó általános rendelkezéseken túl³⁹⁷ arról rendelkezik, hogy a társaság ügyvezetését egy vagy több ügyvezető látja el.³⁹⁸

³⁹⁴ Ptk. 3:154.§

³⁹⁵ Ptk. 3:154.§

³⁹⁶ Végső előterjesztői indokolás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2021.évi XCV. törvényhez-Indokolások Tára 2021/83.

³⁹⁷ Ptk.3:21. §-3:25.§

³⁹⁸ Ptk. 3:196. §

Nézetem szerint a vezető tisztségviselő személye korlátolt felelősségű társaságok esetében is kiemelt jelentőségű, főként abban az esetben, amikor a társaság tagjai egy külső, harmadik személyt választanak meg a társaság képviselőjére. A társaság tagjai számos esetben csak az éves kötelező taggyűlésen találkoznak, ekkor döntenek az éves beszámoló elfogadásáról, stratégiai döntések meghozataláról, azonban a társaság képviselőjét, a mindennapi működéshez szükséges döntéseket az ügyvezető hozza. Neki természetesen az ügyvezetés során a társaság érdekeinek megfelelően kell eljárnia,³⁹⁹ azonban megítélésem szerint a vezető tisztségviselő társaság érdekében végzett tevékenységét jelentősen megerősítheti az, ha az ügyvezető egyben a társaság tagja is.

Korlátolt felelősségű társaságok vonatkozásában lehetőség van arra is, hogy kizárólag egy személy alapítson társaságot, vagy későbbi működés során egyszemélyessé váljon a kft., ebben az esetben a tag vagy ellátja az ügyvezetői feladatokat is, vagy egy külső harmadik személyt bíz meg a társaság képviselőjével. A tagi és vezető tisztségviselői státusz összefonódása figyelhető meg abban az esetben, ha a társaság egyszemélyes tagja látja el az ügyvezetői feladatokat is. Ilyenkor a tag és a vezető tisztségviselő személye megegyezik, egy személy van jelen a gazdasági társaság tulajdonosi szerkezetében és képviselőjében. Ezekben a speciális esetekben tulajdonképpen a gazdasági társaság társasági jellege nem valósul meg, hiszen csak egy személy vesz részt a cég működésében. Az egyszemélyes társaság a vezető tisztségviselői önállóság alól kivételt képez.⁴⁰⁰

VII.1.4. A leginkább tőkeegyesítő jegyeket hordozó **részvénytársaságok** esetében az ügyvezetést vagy az igazgatóság⁴⁰¹ -mely egy minimum három természetes tagból álló testület -, vagy zártkörűen működő részvénytársaság alapszabályának rendelkezése esetén a vezérigazgató⁴⁰², illetőleg nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében az igazgatóság és felügyelőbizottság helyett egységes irányítási rendszert megvalósító igazgatótanács látja el.⁴⁰³

Ennél a társasági formánál figyelhető meg leginkább, hogy az ügyvezetés és a részvényesek személye markánsan elkülönül egymástól. A részvényesek nagyobb számára, a társaság tőkeegyesítő jellegére is figyelemmel a társaság mindennapos működése során történő képviselőben jellemzően a részvényesek nem vesznek részt. Ugyanakkor lehetőség van a részvénytársaságok esetében is arra, hogy a részvényes egyben vezető tisztségviselői feladatokat is ellásson akár vezérigazgatóként, akár az igazgatóság, vagy igazgatótanács tagjaként.

Zártkörűen működő részvénytársaságnál – a korlátolt felelősségű társasághoz hasonlóan egyszemélyes alapításra, működésre is lehetőséget biztosít a Ptk., ekkor előfordulhat, hogy a társaság egyedüli részvényese egyben a társaság vezérigazgatója is. Egyszemélyes zártkörűen működő részvénytársaság, illetve a részvényesek alacsony száma esetén a társaságra leginkább jellemző tőkeegyesítő jelleg mellett a személyegyesítő jegyek is fokozottabban

³⁹⁹ Ptk.3:21. § (2)

⁴⁰⁰ Sárközy Tamás: A gazdasági társaságok közös szabályairól (Gazdaság és Jog, 2011/7-8., 3-7. o.)

⁴⁰¹ Ptk. 3:282. §

⁴⁰² Ptk. 3:283. §

⁴⁰³ Ptk.3:285. §

megfigyelhetőek, a részvényesek és a vezérigazgató közötti bizalom, együttműködés nagyobb szerepet kap az eredményes működés során. A piacon való befolyásosabb megjelenés, nagyobb tőkebefektetés céljából egyre több családi vállalkozás is a zártkörű részvénytársasági formát választja, ezekben az esetekben számos hasonlóságot mutat a társaság dinamikája, a vezető tisztségviselő és a részvényesek egymáshoz való viszonya a személyegyesítő jellegű társaságokéval, a társaság tartozásaiért való helytállási kötelezettség eltérése mellett.

VII.2. A tag és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés kiemelt szerepe

A gazdasági társaságok alapításakor, működésekor a tagok számos esetben kizárólag a társaság gazdasági hatékonyságát, a közösen vállalt gazdasági célra helyezik a hangsúlyt, a minél nagyobb profitszerzés érdekében.

Megítélésem szerint a gazdasági cél, eszközök megválasztásának hatékonyságán túl döntő szerepe van a társaságok működésében akár tagként akár vezető tisztségviselőként részt vevő természetes személyeknek is.

A gazdasági társaságok, mint önálló jogalanyok mögött álló természetes személyek státusza, egymáshoz való viszonya a társaság működése szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.

A társaság működésében részt vevő személyek egy hálózatként⁴⁰⁴ is felfoghatóak, álláspontom szerint a hálózatok működésére vonatkozó elméletek a gazdasági társaságok működésére is alkalmazhatók. Ezt a neves magyar származású hálózat kutató, Barabási Albert-László akként fogalmazta meg, hogy „A legtöbb olyan rendszernek, amelynek a hibátűrő képessége nagy, van egy közös tulajdonsága: bármelyikük működőképességét egy bonyolult, szorosan összefüggő hálózat garantálja.”⁴⁰⁵ Ha a társaságban részt vevő személyekre egy hálózatként tekintünk, minden szereplőnek kiemelt jelentősége van, és a jogi személy háttérében álló természetes személyek egymáshoz való viszonyának jelentős befolyása lehet.

Fontos, hogy a tagok és a vezető tisztségviselők a személyi kérdésekre is hasonló figyelmet fektessenek, mint a társaság által végzett gazdasági tevékenységre. A tagok egymás közti, a tag és a vezető tisztségviselő, vagy az elhunyt tag örökösei közötti konfliktus, érdeellentét jelentős hatással lehet a társaság működésére, végső soron el is lehetetleníthetik azt.

Mindebből következően alapvető követelmény, elvárás, hogy az alapítás és a működés során is fokozott figyelemmel kell lenni arra, hogy egymással együttműködni jól tudó személyek vegyenek részt a társaság irányításában, vezetésében.

⁴⁰⁴ A hálózatok tudományával kapcsolatban lsd. részletesen Barabási Albert-László: Behálózva (A hálózatok tudománya)

⁴⁰⁵ Barabási Albert-László: Behálózva (A hálózatok tudománya) Libri kiadó 2020-as kiadás 125.o.

VII.3. A tagi és a vezető tisztségviselői státusz összefüggései elhunyt személy esetén

Az egyes gazdasági társaság formák esetében eltérően alakul a társaság további működése a cég vezető tisztségviselője, tagja halála esetén.

VII.3.1. Közkereseti társaság és betéti társaság vonatkozásában a meghalt tag örököse a társaság többi tagjával való megegyezés alapján a társaságba tagként beléphet. Ezen társasági formáknál a hagyaték átadását nem kell megvárniuk a tagoknak, a közkereseti, betéti társaságba a hagyatéki eljárástól függetlenül beléphet új kültag, illetve beltág. Ugyanakkor a tag halála esetén a tag örökösevel a társaság köteles elszámolni, kivéve, ha a tag örököse a társaságba tagként belépett.⁴⁰⁶

Abban az esetben, ha a tag halálával a társaság tagjainak száma egy főre csökken -amennyiben működni kíván – a társaságnak halaszthatatlanul fontos, hogy új beltág, illetve kültag belépéséről gondoskodjon.

A Ptk. 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása⁴⁰⁷ jelentős változást vezetett be a közkereseti társaság és a betéti társaság jogutód nélküli megszűnése vonatkozásában.

A korábbi szabályozás alapján a cég jogutód nélküli megszűnését idézte elő, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelentette be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.⁴⁰⁸ A tag (betéti társaság esetén kültag/ beltág) halálának napja a társasági jogviszonyának megszűnésének a napja. A módosítást megelőzően amennyiben a változásbejegyzési kérelem benyújtása nem történt meg a törvényben foglalt határidőn belül, csak a jogvesztő határidő lejártát követően, úgy a társaság megszűnése a törvény erejénél fogva bekövetkezett, akkor is, ha a társaságba a határidő lejártát megelőzően már belépett az új beltág, vagy kültag.

Ezen eltérést nem megengedő, kógens rendelkezés a gyakorlatban sok kérdést vetett fel, gyakran olyan cégek kerültek jogutód nélküli megszűnésre, amelyek egyébként gazdaságosan működtek, csak a tagoknak nem volt tudomásuk a hat hónapos jogvesztő határidőről.

Azokban az esetekben, amikor a tag (kültag/beltág) halála folytán csökkent a társaság tagjainak száma egy főre sok esetben a tagok téves, de jóhiszemű eljárása miatt került sor a cég törlésére, figyelemmel arra, hogy a társaság megmaradt tagja, vagy tagjai a hagyatéki eljárás jogerős befejezését várták a törvényes működés helyreállítására. Ezen társasági formák esetében azonban a társasági részesedés nem örökölhető, pusztán a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be a társaságba tagként a meghalt tag örököse, illetve megszűnt tag jogutódja.⁴⁰⁹ A tag halála esetén a tagsági viszonya megszűnik, de nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése⁴¹⁰, az örökös nem válik ipso iure a társaság tagjává.⁴¹¹

⁴⁰⁶ Ptk.3:150. § (1)

⁴⁰⁷ Ptk. 3:152. § Ptk. 3:158.§

⁴⁰⁸ Ptk. 3:152. § (1) 2021. június 30. időállapota szerint

⁴⁰⁹ Ptk. 3: 149.§

⁴¹⁰ Ptk. 7:1. §

⁴¹¹ BH 2019.2.53.

Sok esetben a hagyatéki eljárás elhúzódása miatt nem tudták a hat hónapos jogvesztő határidőt tartani a tagok a törvényes működés helyreállítására, annak ellenére, hogy ezen eljárástól függetlenül kellett volna gondoskodni új tag társaságba történő belépéséről. Ez számos esetben ahhoz vezetett, hogy nyereségesen, hosszú idő óta működő társaságok a tagok erre irányuló szándéka ellenére kerültek törlésre.

A jelenleg hatályos rendelkezés⁴¹² alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmarad, azonban annak elmulasztása már nem jogvesztő. Ez kiemelten fontos változás, miután a társaság jogutód nélküli megszűnése a hat hónapos bejelentési határidő elmulasztása esetén nem áll be a törvény erejénél fogva.⁴¹³

Amennyiben a cég elmulasztja a hat hónapos jogvesztő határidőt, úgy a nyilvántartó cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást folytat le, a társaság kizárólag akkor kerül kényszertörlési eljárás keretében törlésre, ha a felügyeleti eljárás alatt nem állítja helyre a törvényes működést.

A közkereseti társaság és a betéti társaság személyegyesítő jellegéből adódóan a társaság ügyvezetését kizárólag a társaság tagja láthatja el. Amennyiben az elhunyt tag a társaság ügyvezetője is volt, a már meglévő, vagy újonnan belépett tagok közül kell választani új ügyvezetőt. A Ptk. rendelkezései alapján az új tag belépéséig, az átalakulás, egyesülés megtörténteig, vagy a jogutód nélküli megszűnésig, ezek hiányában a felszámoló kirendeléséig az egyedüli tag jogosult dönteni a tagok gyűlése hatáskörébe tartozó kérdésekben, és őt kell a társaság vezető tisztségviselőjének tekinteni, feltéve, hogy megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak.⁴¹⁴ További problémát jelenthet a társaság törvényes működése szempontjából, ha a megmaradt tag nem felel meg a vezető tisztségviselőkre vonatkozó előírásoknak, akár életkorából adódóan, akár más kizáró, vagy összeférhetlenségi ok fennállta miatt.

VII.3.2. Korlátolt felelősségű társaságok tekintetében az üzletrész öröklésére figyelemmel csak a hagyatéki eljárást követően lehet a tag örökösét tagként bejegyezni a cégjegyzékbe, amennyiben azt az örökös minőség igazolása mellett kéri az ügyvezetőtől.⁴¹⁵

Amennyiben az elhunyt tag egyben a társaság ügyvezetője is volt, úgy hatvan napon belül a társaságnak intézkednie kell új ügyvezető megválasztásáról. Ebben az esetben az elhunyt tag

⁴¹² Ptk. 3:152. § Ptk. 3:158.§

⁴¹³ Ptk.3:152. § (1) Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak a nyilvántartó bíróságnál új tagnak a társaságba való belépését kell bejelentenie, vagy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését kell elhatároznia.

Ptk.3:158. § (1) Ha valamennyi beltág vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik, az ettől számított hat hónapos határidőn belül a társaságnak be kell jelentenie a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át, vagy azt, hogy a társaság átalakulását, egyesülését, jogutód nélküli megszüntetését elhatározta.

⁴¹⁴ Ptk. 3:152.§ (2)

⁴¹⁵ Ptk.3:170.§ (1)

helyett eljáró ügygondnok kirendelése⁴¹⁶ szükséges, aki a társasági vagyon megóvása és a működőképesség biztosítása érdekében jogosult a tagsági jogok gyakorlására, így az új ügyvezető megválasztására is.

Figyelemmel arra, hogy az ügygondnok kizárólag biztosítási, a társaság működéséhez szükséges döntések meghozatalára jogosult⁴¹⁷ Kiemelten fontos, hogy az üzletrész örökösei között a hagyatéki eljárás során ne legyen vita, vagy peres eljárás, mert a hagyaték jogerős átadásának elhúzódása végső soron a társaság működésének ellehetetlenüléséhez, jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

A hagyaték átadását követően az örökösök kérhetik bejegyzésüket a tagjegyzékbe, az ügyvezető ezt csak kivételes esetben tagadhatja meg, akkor, ha a társasági szerződés által erre feljogosított személyek a társasági szerződésben meghatározott feltételek szerint az üzletrész magukhoz váltásáról az örökös bejegyzési kérelmének hatályossá válásától számított harminc napos, jogvesztő határidőn belül nyilatkoznak, és az üzletrész forgalmi értékét az örökösnek kifizetik.⁴¹⁸A társasági szerződés ezen rendelkezéséről természetesen már a tag halála előtt dönteniük kellett a tagoknak, az erre feljogosított személyek pontos megjelölésével.

Az üzletrész öröklésével kapcsolatban további problémát jelenthet, ha több személy öröklí az üzletrészt – így közös tulajdonú üzletrész keletkezik - és közöttük a társaság működésével kapcsolatban nincsen egyetértés, nem tudnak döntést hozni, így végső soron a cég azt a gazdasági tevékenységet, amelyre létrehozták nem tudja kifejtetni. A társaság törvényes működése szempontjából ebben az esetben is kiemelten fontos az üzletrész örökösei közötti együttműködés, a társaság érdekeinek szem előtt tartása.

VII.3.3. A részvénytársaságok tőkeegyesítő jellegére figyelemmel a részvényes halála esetén a hagyaték jogerős átadását követően kérhetik az örökösök az igazgatóságtól a részvény tulajdonosváltásának részvénykönyvbe történő bejegyzését. Amennyiben az öröklés jogcímen megszerzett részvény a társaságban többségi befolyást biztosított és az örökösök között nincs egyetértés, úgy ezen társasági forma esetében is a társaság működését ellehetetlenítheti az örökösök között fennálló érdekellentét.

VII.4. Tagkizárás

A tagok közötti együttműködés hiánya, érdekellentétek olyan helyzethez vezethetnek, melyben a társaság további működése ellehetetlenül, az nem biztosított. Ebben a helyzetben a tagsági jogviszony fenntarthatatlan, a tagok nem tudnak a továbbiakban közösen együttműködni, csak a tagkizárással biztosítható a társaság további működése.⁴¹⁹

⁴¹⁶ A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (Htv.) 32.§ (2)

⁴¹⁷ Htv. 32.§ (2) Az ügygondnok vagyonsökkenést eredményező határozat hozatalát a szavazatával nem támogathatja és a hagyaték terhére vagyoni kötelezettségeket nem vállalhat, kivéve, ha ezzel az érintett társaságot (szövetkezetet) és az örökösként érdekeltet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

⁴¹⁸ Ptk. 3:170. § (2)

⁴¹⁹ A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (Gazdaság és Jog 2020/3., 1-5.o.)

A Ptk. megfogalmazása alapján is a tag kizárására abban az esetben kerülhet sor, ha a tag társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.⁴²⁰

A tagok és a társaság céljainak elérése közötti konfliktus a tag kizárásával nem oldható fel kétszemélyes gazdasági társaságok esetében, nem zárható ki a társaságból a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese sem, valamint az a tag, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik.⁴²¹

A hatályos szabályozásból is látható, hogy azokban a helyzetekben, amikor két tag alapít egy gazdasági társaságot, akár egyenlő szavazati aránnyal és a társaság működése során derül ki, hogy nem tudnak közösen dolgozni, nem azonosak a társaság gazdasági tevékenységével kapcsolatos elképzeléseik, a pályázatok, a befektetett pénzeszközök vonatkozásában eltérő álláspontot képviselnek egy nehezen feloldható helyzet következhet be. Ebben az esetben egyik tag sem élhet a tagkizárás intézményével. Kompromisszumra épülő, előremutató megegyezésük hiányában a köztük meglévő ellentét végső soron a társaság ellehetetlenüléséhez és akár egy gazdaságilag jól működő cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet.

A tagkizárás még ha végső esetben eredményre is vezet, rövid távon mindenképpen megnehezíti a társaság működését, miután a tag kizárásáról a tagok saját hatáskörben nem dönthetnek, hanem az a bíróság hatáskörébe tartozik. A bírósági eljárás egy elhúzódóbb, átmeneti bizonytalan helyzetet teremt a társaságban, az eljárás eredményes lezárásáig a tagok további együttműködését kizárva. A bíróság az érintett tag tagsági jogait kérelemre a bíróság jogerős döntéséig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna.⁴²² A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.⁴²³

A tagkizárás egy, a jogszabályi környezet által biztosított eszköz arra az esetre, ha a társaság céljainak elérése valamelyik tag magatartására figyelemmel veszélyeztetté válik.

A fenti kérdések vizsgálatánál különösen fontos azon Kúriai (korábban Legfelsőbb Bírósági BH 2008.47) döntés, mely kimondja, hogy a társaság tagjainak személyes ellentétei, házastársi vitái, a tagsági jogok tekintetében kialakult eltérő álláspontja önmagukban nem szolgálhatnak a tag társaságból való kizárásának alapjául.⁴²⁴ Azok az ellentétek viszont, amik a társaság működésével összefüggésben a társaság valamennyi tagját érintik már megalapozhatják a tagkizárás iránti keresetet.⁴²⁵

⁴²⁰ Ptk. 3:107. § (1)

⁴²¹ Ptk. 3:107. § (2)

⁴²² Ptk.3:108. § (3)

⁴²³ Ptk.3:108. § (5)

⁴²⁴ BH 2008.47

⁴²⁵ A tagkizárással kapcsolatban lsd. részletesen Nochta Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ2020/3., 1-5.o.)

Ez alapján megállapítható, hogy a tagok egymás közti személyes jellegű konfliktusa nem orvosolható a tagkizárás intézményén keresztül, az ilyen jellegű viták eldöntése nem tartozik a bíróság hatáskörébe. Erre figyelemmel is kiemelten fontos a tagok közötti együttműködés, egymás iránti bizalom, az, hogy olyan tagok vegyenek részt a társaságban, akik hosszútávon is képesek eljárni a társaság érdekében.

A tagi és a vezető tisztségviselői státusz összefüggésének vizsgálata szempontjából fontos megjegyezni, hogy nem alapozhatja meg a tagsági jogviszony kizárással való megszüntetését a vezető tisztségviselői kötelezettség megszegése, a társaság képviselőjeként elkövetett cselekmény vagy mulasztás⁴²⁶ A Fővárosi Ítéltábla tag kizárásának tárgyában hozott határozatában⁴²⁷ is kimondja, hogy az ügyvezetőként elkövetett jogsértések, magatartások a tag kizárása alapjául nem szolgálhatnak.

A vezető tisztségviselő magatartása nem alapozhatja meg a tagkizárást, mégis érdekes lehet azon esetek vizsgálata, amikor a tag, aki ellen a tagkizárási eljárás indul egyben a társaság vezető tisztségviselője is. A jellemzően személyegyesítő társaságok, mint a közkereseti és betéti társaság esetén, figyelemmel arra, hogy kizárólag a társaság tagja lehet ügyvezető, a tagkizárással egyidejűleg a vezető tisztségviselői státusz is megszűnik. Korlátolt felelősségű társaságok esetén megengedett, hogy a kizárt tag a társaság vezető tisztségviselője maradjon, figyelemmel arra, hogy nem az ügyvezetői feladatainak ellátásával összefüggésben került sor a tagkizárássra. Megítélésem szerint azonban ebben az esetben is megfigyelhető a tagi és a vezető tisztségviselői státusz összefonódása, figyelemmel arra, hogy a bizalom hiánya miatt nem maradhat olyan személy a társaság képviselőjében, akivel szemben a bíróság jogerősen kimondta a tagkizárást. A társaságnak ilyenkor lehetősége van a vezető tisztségviselő megbízásának megszüntetéséről döntenie, a Ptk.-ban foglalt visszahívás⁴²⁸ intézményén keresztül és új ügyvezető megválasztásáról határozhatnak.

VII.5. Kezességvállalás a társaság tartozásaiért

A Ptk.-ban foglalt szigorú vagyoni elkülönültség elve alapján⁴²⁹ a jogi személy egy önálló vagyoni entitás, a tagjaitól illetve alapítójától elkülönült vagyonnal rendelkezik, kötelezettségeiért főszabályként saját vagyonával köteles helytállni, a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek.⁴³⁰

Amennyiben a társaság vagyona nem fedezi a tartozásokat, az egyes gazdasági társaságok tagjai eltérően tartoznak helytállási kötelezettséggel a ki nem elégített hitelezői követelések vonatkozásában. A közkereseti társaságok tekintetében a társaság tagjai, betéti társaságok esetén a beltág saját vagyonával is felel. A betéti társaság kültagja, a korlátolt felelősségű társaság tagjai fő szabályként a ki nem elégített követelésekért saját vagyonukkal nem felelnek.

⁴²⁶ ÍH 2015.30

⁴²⁷ Fővárosi ítéltábla Gf.40367/2018/4. számú határozata tag kizárása tárgyában

⁴²⁸ Ptk. 3: 25.§ (1) c)

⁴²⁹ Ptk. 3:1. § (5) A jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviselését ellátó szervezettel kell rendelkeznie.

⁴³⁰ Ptk.3:2. § (1)

A korlátolt felelősség áttörésére lehetőséget biztosít a Ptk. azzal, hogy a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok között kimondja, hogy abban az esetben, ha a jogi személy tagja vagy alapítója korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.⁴³¹

A társaság vezető tisztségviselője a társaság tartozásaiért fő szabályként felelősséggel nem tartozik, azonban egyetemleges felelősség terheli a jogi személlyel, abban az esetben, ha a vezető tisztségviselői jogkörében eljárva harmadik személynek szándékosan kárt okoz.⁴³²

A tagok és vezető tisztségviselők társaság tartozásaiért való helytállására vonatkozó szabályok ismeretében a felelősség szempontjából érdekes helyzetet teremthet, amennyiben a vezető tisztségviselő, vagy a korlátolt felelősségű tag kezesként vállal helytállást a társaság tartozásaiért.

Kezességi szerződés alapján a korlátolt felelősségű tag, vagy a vezető tisztségviselő, mint kezes a Ptk. gazdasági társaságokra irányadó helytállásra vonatkozó szabályaival ellentétben arra vállal kötelezettséget a jogosulttal szemben, hogyha a kötelezett nem teljesít, a saját vagyonával maga fog a jogosultnak teljesíteni.⁴³³

Ebben az esetben a szigorú vagyoni elkülönültség, a tagi korlátolt felelősség és a vezető tisztségviselőre vonatkozó helytállási szabályok is áttörésre kerülnek a kezességi szerződés által. A tag, illetve a vezető tisztségviselő önként vállalt helytállási kötelezettségével a társaság fizetéképtelensége esetén teljesíti azokat a kezességi szerződésben vállalt tartozásokat, amelyeket a társaság vagyoni helyzetére figyelemmel nem tud megfizetni.

A sortartás kifogása megilleti a kezeset, vagyis mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre.⁴³⁴

A tag, illetve vezető tisztségviselő, társaság helytállási kötelezettsége a társaság ki nem elégített tartozásaiért készfizető kezességi szerződés kötése esetén szigorúbb. A sortartás kifogása nem illeti meg a társaság tartozásaiért készfizetőkezességet vállaló tagot, vagy vezető tisztségviselőt, ha a követelés társaságtól való behajtása a cég telephelyének vagy székhelyének megváltozása következtében lényegesen megnehezült, ha a jogosult a társasággal szembeni egyéb követelése behajtása végett végrehajtást vezetett a társaság vagyonára és a végrehajtás során a követelés

⁴³¹ Ptk.3:2. § (2) Nochta Tibor- A polgári jogi felelősség néhány alapproblémájának tükröződése az új Polgári Törvénykönyv 2011. decemberi Szerkesztőbizottsági javaslatában In: Gondosné, Pusztahelyi Réka, Juhász, Ágnes (szerk.) javítandó és jobbítható elemek a Ptk. kodifikációjában Tanulmánykötet Miskolc, Magyarország: Novotni Alapítvány (2012)248.p. 119-137

⁴³² Ptk.3: 24.§ (2) Nochta Tibor- A polgári jogi kártérítési felelősség szabályai az új Polgári Törvénykönyvben In: Grad-Gyenge, Anikó (szerk.) Egy új korszak hajnalán: Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére Bp, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem 187.p.pp.146-156.

⁴³³ Ptk.6:416. § (1)

⁴³⁴ Ptk. 6:419. §

nem nyert kielégítést; vagy a társaság csődeljárásban fizetési haladékot kapott vagy ellene felszámolás indult.⁴³⁵

Készfizető kezesség esetén lényegesen szigorúbb szabályok vonatkoznak a tagként, vagy vezető tisztségviselőként kezességet vállaló személyre, amennyiben erre kötelezettséget vállal, úgy már a felszámolási eljárás megindítása, eredménytelen végrehajtás, vagy akár a társaság székhelyének módosítása is megalapozza a kezes helytállási kötelezettségét.

A kezesség, vagy készfizető kezesség vállalása esetén a Ptk.-ban foglalt rendelkezések ellenére a korlátolt felelősségű tag, vagy az ügyvezető is mögöttes felelősséggel tartozik a társaság vagyona által nem fedezett tartozásokért. Ezekben az esetekben végső soron az egyes gazdasági társaságokra, vezető tisztségviselőkre vonatkozó felelősségi szabályok áttörésére kerül sor, amely megítélésem szerint nem szerencsés, éppen a gazdasági társaságok fogalmi ismérveivel kerül ellentétbe.

VII.6. A társaság tagjai és vezető tisztségviselői közötti házastársi kapcsolat megszűnésének hatása a társaság működésére

A tagok és a vezető tisztségviselők között fennálló közeli hozzátartozói viszony első olvasatban a társaság működésére pozitív hatással lehet, azonban annak megromlása, megszűnése akár a jogutód nélküli megszűnéshez is vezethet. A társaság működésére a házastársi kapcsolat és elsősorban annak megszűnése lehet kihatással.

A házasság megszűnése esetén a közös vagyon megosztása a cég működésére jelentős befolyással bírhat.

A mindkét házastárs részvételével működő társaságok részesedéseinek megosztása eltérően alakulhat a személyegyesítő, illetve tőkeegyesítő társaságok esetén.

Betéti társaság esetén, a közös vagyon megosztása körében a bíróság, vagy felek közös megállapodásban úgy rendelkezhetnek, hogy egyikük a házastársi közös vagyon megosztása jogcímén megszerzi a másik társasági részesedését és a másik tag, mint kültag, vagy beltag tagsági jogviszonya megszűnik. Ebben az esetben a társaság tagjainak száma egy főre csökken, ezért hat hónapos határidőn belül új tagot kell bejelenteni, illetve amennyiben vezető tisztségviselői megbízást is ellátott a korábbi beltag, vagy kültag, úgy új ügyvezető választásáról is rendelkezniük kell.

A tőkeegyesítő társaságok esetén is elsődleges cél az, hogy az egyik tag átruházás útján megszerezze a másik házastárs üzletrészét, vagy részvényét, amennyiben erre vonatkozó megállapodás a házastársak között nem jön létre, úgy a bíróság az üzletrészt, részvényt a másik házastárs kifejezett tiltakozása ellenére is tulajdonba adhatja.⁴³⁶

A közös vagyon megosztása körében a társaság további működésére jelentős befolyással lehet az, ha a közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő

⁴³⁵ Ptk. 6:420. § jogeset: A Szegedi Ítéltábla Pf.21576/2016/11. számú határozata szerződésből eredő követelés tárgyában

⁴³⁶ A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések bírói gyakorlatával kapcsolatban lsd. részletesen Csúri Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja (CSJ 2017/3 1-8.o.)

gazdasági társasági részesedésével kapcsolatban a bíróság a nem tag házastársnak való juttatásáról határoz.

„A közös vagyonhoz tartozó, de csak az egyik házastárs tagsági viszonya mellett működő gazdasági társasági részesedés nem tag házastársnak való juttatását a Ptk. az általánosnál szigorúbb, speciális feltételekhez köti”⁴³⁷

A tagok együttműködési kötelezettsége szempontjából bizonytalan helyzetet teremthet, ha csak az egyik házastárs tagja olyan gazdasági társaságnak, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, és a bíróság a másik házastárs kérelmére a házastársi vagyonközösség jogcímen a gazdasági társaságban vagyoni hányadot juttat, figyelemmel arra, hogy részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok a felek egyező nyilatkozatának hiányában más módon nem adható ki.⁴³⁸

Ebben az esetben a volt házastársak a közöttük megromlott kapcsolat ellenére tagok lesznek egy gazdasági társaságban, amiben a továbbiakban elengedhetetlen, hogy együttműködjenek, miután a volt házastársak közötti viták kihatással lehetnek a gazdasági tevékenységre, a cég céljainak meghatározására is. Amennyiben nem tudnak megfelelően együttműködni az végső soron a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

VII.7. A tag és a társaság közötti munkavégzésre irányuló jogviszony

A gazdasági társaságok tagja nem kizárólag a társaság vezetésében vehet részt, hanem a társaság tevékenységi köréhez kapcsolódó tevékenységében is részt vehet.⁴³⁹ A személyes közreműködés ezen formája csupán opcionális, a gazdasági társaságok önálló jogalanyiségára is visszavezethetően. A tag személyes közreműködése azonban hatással bírhat a társaság működésére.

A tag társaság részére kifejtett tevékenységének jogi megítélése kapcsán problémát jelent annak munkaviszonytól való elhatárolása. Munkát végezni egy társaságban lehet tagsági viszony alapján mellékszolgáltatásként, valamint a tagsági viszony mellett munkaviszonyban.⁴⁴⁰ Mindkét esetben a munkavégzésért a tagot díjazás illetheti, valamint mind a két jogviszony, a mellékszolgáltatás és a munkaviszony is szerződéses alapú.⁴⁴¹ A tagi jogviszonyban végzett tevékenység jogi megítélése szempontjából jelentősen eltér a munkaviszonytól. A mellékszolgáltatásra vonatkozó szabályozás a Ptk. korlátolt felelősségű társaságokra irányadó speciális rendelkezései között találjuk, azonban az egy általános érvényű társasági jogi

⁴³⁷ Csúri Éva: A házastársi vagyonközösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja (CSJ 2017/3 1-8.o.)

⁴³⁸ Ptk.4:61. § (3)

⁴³⁹ Bodor Mária: A Kft. tagjának személyes közreműködése a társaság tevékenységében (Céghírnök, 2020/1, 7.o. „A kft. tagja nem köteles a társaság tevékenységi köréhez kapcsolható tevékenységében személyesen részt venni” /A továbbiakban: Bodor: A kft. tagjának/

⁴⁴⁰ Pázmándi Kinga: Mellékszolgáltatás versus munkaviszony- a társasági önrendelkezés határai a bírósági gyakorlat tükrében Gazdaság és Jog 2021/3. 19.o. /A továbbiakban: Pázmándi-Mellékszolgáltatás/

⁴⁴¹ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 19.o.

kérdés.⁴⁴² A tagok főkötelezettségei és jogai minden vállalati forma esetén kiegészíthető a mellékszolgáltatás kötelezettségével és az azért járó díjazással.⁴⁴³

Bár a mellékszolgáltatás kiterjesztő értelmezésére is lehetőség van, jelen fejezetben kizárólag a korlátolt felelősségű társaság tagjának mellékszolgáltatása és munkaviszony közötti elhatárolási szempontokat vizsgálom, továbbá azt, hogy ezen munkavégzésre irányuló jogviszony miként hat a társaság működésére.

A mellékszolgáltatás vonatkozhat dolog szolgáltatására (jellemzően ingatlan, tevékenységi körhöz kapcsolódó eszköz), illetve a tag által elvállalt tevékenységre is.⁴⁴⁴ A tag által mellékszolgáltatás keretében végzett személyes közreműködés leggyakrabban a társaság tevékenységi körébe tartozó feladatok ellátását jelenti.⁴⁴⁵ A személyes tevékenység körébe tartozhat minden olyan magatartás, ami a társaság nyereségszerző tevékenységét segíti elő, vagyoni előnyt biztosít.⁴⁴⁶ A mellékszolgáltatás társasági jogi kategória⁴⁴⁷, amennyiben a tag mellékszolgáltatási kötelezettséget vállal, azt a társasági szerződésnek tartalmaznia kell és a tag üzletrészenek eleme.⁴⁴⁸ A mellékszolgáltatásnak és az ellenszolgáltatásnak szerepelnie kell a létesítő okiratban.⁴⁴⁹ Vagyonvédelmi jellegű szabályozás, hogy a tag a mellékszolgáltatás teljesítésétől kizárólag a társasági szerződés módosításával szabadulhat, saját elhatározásával nem.⁴⁵⁰ A mellékszolgáltatás szigorúan személyhez kötött szolgáltatás, a Ptk. kimondja, hogy az üzletrész átruházása a mellékszolgáltatási kötelezettséget megszünteti, kivéve, ha azt az üzletrész megszerzője a társaság hozzájárulásával átvállalja.⁴⁵¹

A mellékszolgáltatás személyhez kötöttsége alapján a szolgáltatási kötelezettséget vállaló tag személye jelentős befolyással bír a társaság működésére. A társaság működése nagyban függhet ezen tevékenységtől. Ekörben a társaság és a tag közötti határvonal nem határozható meg olyan egyértelműen, mint abban az esetben, ha a tag kizárólag a főkötelezettségének, a vagyoni szolgáltatás nyújtásának tesz eleget. A mellékszolgáltatás szerepe akkor is előtérben kerülhet, ha a tag nem nyújtja a vállalt szolgáltatást. Ekörben a Ptk. úgy rendelkezik, hogy a társaság a taggal szemben a személyes közreműködés elmulasztására tekintettel akkor érvényesíthet igényt, ha ezt a társasági szerződés lehetővé teszi.⁴⁵² Amennyiben ilyen kikötés nincsen a

⁴⁴² Pázmándi: Mellékszolgáltatás 19.o.

⁴⁴³ Pázmándi-Mellékszolgáltatás 19.o.

⁴⁴⁴ Balásházy Mária: A mellékszolgáltatás fogalma, a törzsbetét szolgáltatástól, mint főszolgáltatástól való elhatárolása Gazdaság és Jog 2007/3-8.o. /A továbbiakban: Balásházy-A mellékszolgáltatás/

⁴⁴⁵ Balásházy: A mellékszolgáltatás 3-8.o.

⁴⁴⁶ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 20.o.

⁴⁴⁷ Bodor: A kft. tagjának 7.o Ptk. 3:182.§ „(1) Ha a tag erre irányuló külön jogviszony hiányában személyesen közreműködik a társaság tevékenységében, ezzel összefüggésben ellenszolgáltatást a társasági szerződés rendelkezései szerint igényelhet.”

⁴⁴⁸ Bodor: A kft. tagjának 7.o Ptk. 3:164.§ (1)

⁴⁴⁹ Bodor: A kft. tagjának 7.o

⁴⁵⁰ Balásházy: A mellékszolgáltatás 3-8.o.

⁴⁵¹ Ptk. 182.§ (2) Isd. részletesen Balásházy: A mellékszolgáltatás 3-8.o. A személyhez kötöttség mértéke a társasági törvényeinkben eltérő mértékben volt jelen. Az 1988-as Gt. rendelkezései alapján a mellékszolgáltatással terhelt üzletrészt csak a társaság beleegyezésével lehetett átruházni (1988. évi VI. tv. 170.§), az 1997-es Gt. erősítette meg a személyhez kötött jelleget azáltal, hogy kimondta, hogy az üzletrész átruházás a mellékszolgáltatást megszünteti. (1997. évi CXIV. törvény 131.§ (3). Ezáltal a mellékszolgáltatást csak az a tag teljesíthette, aki azt a társasági szerződésben vállalta.

⁴⁵² Ptk. 182.§ (1)

társasági szerződésben, akkor a társaságot nem illeti meg a Ptk. 6:138. §-ában szabályozott, a teljesítés követeléséhez való jog.⁴⁵³

A tag által elvállalt szolgáltatás lehet tevékenység, tényleges munkavégzés is.⁴⁵⁴ Nem zárja ki a Ptk., A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (A továbbiakban: Mt.), egyéb munkajogi, adójogi jogszabályok sem, hogy a kft. tagja saját társaságával álljon munkaviszonyban.⁴⁵⁵ A Ptk. alapján amennyiben valamely tevékenység végzésére az adott tagot egyéb jogviszony kötelezi, úgy annak elvégzése nem vállalható mellékszolgáltatás keretében.⁴⁵⁶ A taggal kötött munkaszerződés körében fontos kiemelni, hogy abban a tekintetben eltérést mutat a külső harmadik személyekkel kötött szerződéssel, hogy hatályossá kizárólag a taggyűlés jóváhagyásával válnak.⁴⁵⁷ A Ptk. rendelkezései alapján a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik az olyan szerződés megkötésének jóváhagyása, amelyet a társaság saját tagjával, ügyvezetőjével, felügyelőbizottsági tagjával, választott társasági könyvvizsgálójával vagy azok közeli hozzátartozójával köt.⁴⁵⁸ A taggyűlési jóváhagyás elmaradása a megkötött szerződést hatálytalanná teszi.⁴⁵⁹

A tag által nyújtott mellékszolgáltatás és a tag társasággal fennálló munkaviszonyának elhatárolása, adott esetben színlelt munkaszerződés kérdésében számos bírósági döntés született.

A bírói gyakorlatban a személyes munkavégzés megítélése kapcsán rögzítést nyert, hogy a társaságban végzett személyes munkavégzés - amennyiben nem választott tisztségviselőről van szó - munkaviszonyon vagy más polgári jogi jogviszonyon alapulhat, vagy mellékszolgáltatásnak minősülhet.⁴⁶⁰ A hivatkozott ügyben a bíróság kifejtette, hogy ha a korlátolt felelősségű társaság tagjai az ügyvezető irányítása, utasítása és ellenőrzése mellett, meghatározott helyen és munkaidőben, munkabér ellenében, részben a társaság, részben a saját munkaeszközeikkel végezték rendszeresen a munkájukat, és a társasági szerződés a tagok személyes munkavégzése mellékszolgáltatásként való teljesítésének feltételeit nem szabályozta, a munkaügyi felügyelő a munkavégzés körülményeinek tartalmi ismérvei alapján jogszabálysértés nélkül minősítette a felek közti jogviszonyt munkaviszonynak.⁴⁶¹ A bíróság kifejtette továbbá, hogy a mellékszolgáltatásra vonatkozó kötelezettségvállalás társasági szerződésben való szabályozásának hiányát nem pótolja a taggyűlési jegyzőkönyv tartalma, továbbá a társaságban végzett személyes munkavégzés nem választott tisztségviselő esetén

⁴⁵³ Mohai Máté: A társasági szerződésről a Ptk. további szerződési szabályainak tükrében (GJ, 2020/2., 2-7. o.)
Mohai, Máté: The Memorandum Of Association In The Light Of The Provisions On Contracts Of The Hungarian Civil Code Zbornik Radova Pravni Fakultet (Novi Sad) 55 : 1 Pp. 335-359. 25 P. (2021) 353.o.

⁴⁵⁴ Balásházy: A mellékszolgáltatás 3-8.o.

⁴⁵⁵ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 19.o.

⁴⁵⁶ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2022. január 1.

⁴⁵⁷ Balásházy: A mellékszolgáltatás 3-8.o.

⁴⁵⁸ Ptk. 3:188. § (2)

⁴⁵⁹ Balásházy: A mellékszolgáltatás 3-8.o.

⁴⁶⁰ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 20.o. BH+ 2012.172.

⁴⁶¹ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 20.o. BH+ 2012.172.

munkaviszonyon, vagy más polgári jogi jogviszonyon alapulhat, vagy mellékszolgáltatásnak minősülhet.

A perbeli esetben a mellékszolgáltatás e minőségének törvényi feltételei nem álltak fenn, a munkaügyi felügyelő jogosult volt a felek közti jogviszonyt a munkavégzés körülményeinek tartalmi ismérvei alapján minősíteni.

Kimondta a bíróság, hogy a tagok által meghatározott napokon végzett személyes munkavégzés nem minősül tagi mellékszolgáltatásnak, ha ugyanazon tevékenységet a hét más napjain munkaviszonyban látják el⁴⁶². Ezzel egyezően a bíróság színlelt munkaszerződés megállapítása mellett kizárta annak lehetőségét, hogy egy cég az általa alkalmazott gépkocsivezetőket tagként a társaságba bevoja, majd a hétvégi és munkaszüneti napokon való munkavégzést mellékszolgáltatásként elszámolja.⁴⁶³

A színlelt munkaviszonnyal kapcsolatos aktuális döntése a Kúriának a Mfv.10016/2020/6. számú döntés. A bíróság érvelésében kifejtette, hogy a tagi mellékszolgáltatás - ha az eset körülményei olyanok - akkor is színlelt munkaviszonyként ítéltetőek meg, és munkaügyi hatósági igazgatási szankciók kockázatát rejtik, ha a mellékszolgáltatásra vonatkozó társasági felhatalmazás formálisan nem hiányzik.⁴⁶⁴ A hivatkozott ügyben a társaság valamennyi munkavállalóját korábban részmunkaidős munkaviszonyban foglalkoztatta, majd négy munkavállaló teljes munkaidőben tagsági jogviszonya alapján végzett munkát a felperes részére. Valamennyi munkavállaló mind a munkaviszony, mind a tagsági jogviszonyon alapuló személyes közreműködéssel járó munkavégzés során azonos tevékenységet látott el a társaságnál (árrendelés, eladói, pénztárosi munka). A korábbi munkaviszony megszüntetésére azért került sor, hogy a munkavállalók az időközben bevezetett vasárnapi boltzár idején - tagsági jogviszonyukban - továbbra is munkát végezhesenek.⁴⁶⁵ A korábbi munkaviszonyt szándékosan, célzottan tagi jogviszony alapján történő munkavégzéssé.⁴⁶⁶

A munkaügyi ellenőrzés során megállapításra került, hogy a társaság által üzemeltetett kereskedelmi egységek hétfőtől vasárnapig tartottak nyitva, amelyekben az eladó munkakörű munkavállalók hétfőtől vasárnapig bármely napon beoszthatóak voltak és munkát végezhettek. A társaság azt a gyakorlatot folytatta, hogy a részmunkaidőben eladóként, munkaviszonyban foglalkoztatott munkavállalók számára lehetőséget biztosított kis mértékű résztulajdon megszerzésére, amely ténylegesen nem jelentett a vállalkozás ügyeibe való beleszólást, még tulajdonközösségben sem.⁴⁶⁷

A bíróság megállapította, hogy a foglalkoztatottak a társaságnál a Ptk.-ban szabályozott korlátolt felelősségű társaság tagjainak mellékszolgáltatásként nyújtott személyes közreműködésük alapján végeztek munkát, tisztában voltak azzal, hogy a tagsági jogviszonyuk keretében végzett munkájuk alapján az Mt.-ben biztosított munkajogi garanciális jogaiktól

⁴⁶² EH 2012.12.M13. Pázmándi-Mellékszolgáltatás 20.o

⁴⁶³ BH+ 2013.303 Pázmándi-Mellékszolgáltatás 20.o

⁴⁶⁴ Pázmándi-Mellékszolgáltatás 20.o Mfv.10016/2020/6.

⁴⁶⁵ Mfv.10016/2020/6. indokolása

⁴⁶⁶ Pázmándi-Mellékszolgáltatás 20.o

⁴⁶⁷ Mfv.10016/2020/6. számú ítélet indokolása

elesnek.⁴⁶⁸ A munkaviszonnyá minősítést nem alapozza meg, hogy a foglalkoztatottak ugyanazt a tevékenységet ugyanolyan körülmények között látták el, mint a korábban, a munkaviszonyuk alatt. Hivatkozott továbbá arra, hogy bíróság érvelése szerint a korábbi munkavállalók - akik egyben felperesi tulajdonosok is -, szabad akaratát kell figyelembe venni annak eldöntése során, hogy munkaviszonyról, vagy a korlátolt felelősségű társaság tagjának mellékszolgáltatásként nyújtott személyes közreműködése alapján végzett munkáról van-e szó. A cég tagjai és tulajdonosai szabadon dönthetnek arról, hogy a tevékenységükkel mikor és milyen formában járulnak hozzá a kft. működéséhez.

A Kúria fentiek alapján a hivatkozott ügyben amellet foglalt állást, hogy az eset körülményeire tekintettel itt a mellékszolgáltatás munkaviszonyt leplez, így munkaviszonyként kell megítélni.⁴⁶⁹

A mellékszolgáltatás és a munkaviszony elhatárolása körében fontos kitérni a vezető tisztségviselő jogállására is. Mellékszolgáltatásnak minősül a tag által nyújtott tevékenység, amely a társaság tevékenységében való részvételnek, személyes közreműködésnek minősül, de nincs mögötte más, erre irányuló jogviszony, kiemelten ügyvezetői tevékenység esetében sem megbízás sem munkaviszony.⁴⁷⁰

A munkaviszony tekintetében a Ptk. viszont kifejezetten megengedi annak létesítését, a gazdasági társaságok ügyvezetői a társasággal munkaviszonyban is állhatnak.⁴⁷¹ Ebben az esetben nem keletkezik két jogviszonya a társasággal, munkaviszonya a vezető tisztségviselői feladatainak ellátására létesül.⁴⁷² Munkaviszony esetén nem lényeges, hogy az ügyvezető tag vagy nem tag a cégben, ebben az esetben az ügyvezető a munkaviszonyában lesz biztosított.⁴⁷³

A tag személyes közreműködése, munkavégzésre irányuló jogviszonya jelentősen befolyásolhatja a cég működését. Elsősorban korlátolt felelősségű társaságok esetén a mellékszolgáltatás és a munkaviszony elhatárolása ütközhet nehézségekbe. A vonatkozó bírói gyakorlat alapján megállapítható, hogy színlelt munkaviszony keretében elsősorban a munkajogi szabályok megkerülése céljából válhatnak taggá a társaság korábbi munkavállalói. Ebben az esetben társasági részesedésük, döntési jogkörük, szavazati joguk pusztán formális jellegű. Célja a taggá válásnak csupán a mellékszolgáltatási kötelezettség teljesítésének lehetősége, személyes közreműködés keretében, tagi mellékszolgáltatásként végezhessek a társaság részére tevékenységüket.

⁴⁶⁸ Mfv.10016/2020/6. számú ítélet indokolása

⁴⁶⁹ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 21.o

⁴⁷⁰ Pázmándi: Mellékszolgáltatás 19.o

⁴⁷¹ Tercsák Tamás: Vezető tisztségviselő felelőssége a Ptk. és az Mt. szabályai szerint Gazdaság és Jog 2017/7-8-11.o. / A továbbiakban: Tercsák:Vezető tisztségviselő/

⁴⁷² Tercsák: Vezető tisztségviselő 11.o.

⁴⁷³ <https://www.eutax.hu/munkaviszonyban-allo-ugyvezeto/> (letöltés: 2023.06.07.)

VII.8. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény vizsgálata a vezető tisztségviselő kötelezettségzegő magatartásával összefüggésben

A gazdasági társaságok működése szempontjából kiemelten fontos a közösen vállalt gazdasági célon túl, hogy a társaság tagjai és vezető tisztségviselői fokozott figyelmet fordítsanak az együttműködésre, tájékoztatásra és a társaság működésével összefüggésben felmerülő adminisztrációs, bejelentési kötelezettségek teljesítésére is.

Különösen mellőzhetetlen ezen elvárások teljesítésének vizsgálata arra figyelemmel, hogy a tagok, képviselők személyében rejlő okok akadályozhatják a társaság működését, sőt előállhat a tevékenység ellehetetlenülése, amely a büntetőjogi tényállás megvalósulásán túl akár a társaság kényszertörléssel történő jogutód nélküli megszűnését is előidézheti.

A társaság vezető állású személyének gazdasági adatszolgáltatási kötelezettségének elmulasztása a cég jogutód nélküli megszűnésén túl akár három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezéseinek elemzésén keresztül vizsgálom, hogy milyen polgári és büntetőjogi következményekkel kell számolnia a társaság vezető állású személyeinek az adatszolgáltatási kötelezettségük elmulasztásával kapcsolatban.

VII.8.1.A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi szabályozása a Ptk. és a Ctv. vonatkozó rendelkezéseivel összhangban

A törvényi tényállás:

Gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása (Btk. 409.§)

409. § (1) A gazdálkodó szervezet vezető állású személye, aki közreműködik abban, hogy
a) a gazdálkodó szervezet a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén ne legyen fellelhető,
b) közhitelű nyilvántartásba olyan személy kerüljön a gazdálkodó szervezet képviseletére jogosult személyként bejegyzésre, akinek lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, illetve ismeretlennek minősül, vagy

c) közhitelű nyilvántartásba a gazdálkodó szervezet tulajdonosaként olyan személy vagy gazdálkodó szervezet kerüljön bejegyzésre, akinek a lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen vagy ismeretlennek minősül, illetve amely a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén nem lelhető fel, vagy aki, illetve amely nem a tényleges tulajdonos, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki közhitelű nyilvántartásba bejegyzendő, gazdasági tevékenységhez kapcsolódó adat, jog vagy tény bejelentését, illetve ilyen adat, jog vagy tény változásának bejelentését elmulasztja, ha a bejelentési kötelezettségét jogszabály írja elő, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) E § alkalmazása szempontjából tényleges tulajdonosnak minősül az a személy vagy gazdálkodó szervezet, aki, illetve amely a gazdálkodó szervezetben közvetlenül vagy közvetve a

szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább tíz százalékával vagy a Polgári Törvénykönyv szerinti meghatározó befolyással rendelkezik.

Ezen tényállás a régi Btk. 1994. évi módosításával, az 1994. évi IX. törvény 17.§-ában került először szabályozásra, ekkor még gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása néven.⁴⁷⁴ A tényállás 2007-ben került jelentős módosításra, mely módosítást főként a „piaci viszonyok megváltozása, a követelések behajthatatlanságának ugrásszerű megnövekedése és a cégtemetők megjelenése tett szükségessé”.⁴⁷⁵

A tényállás Btk. szabályozásának célja, hogy biztosítsa a közhitelű nyilvántartások garanciáját, azt, hogy az abban foglalt adatok mindig a valóságnak megfelelőek legyenek. A bárki által megtekinthető nyilvántartások adatainak hitelességéhez társadalmi érdek fűződik.⁴⁷⁶

A közhitelű nyilvántartások köre széles, közhiteles többek között a cégnyilvántartás, az ingatlan-nyilvántartás, a jogi személyek nyilvántartása, a jelzálog nyilvántartása, a hajórajstrom, a gépjármű-nyilvántartás, a földhasználati nyilvántartás.

Jelen dolgozat témájából adódóan kizárólag a cégnyilvántartás és a jogi személyek nyilvántartására vonatkozó előírások kerülnek bemutatásra.

A Ptk. jogi személyekre irányadó általános szabályai, a jogi személyek nyilvántartásának alapelvei között akként rendelkezik, hogy a nyilvántartásba jogot, tényt vagy adatot bejegyezni jogszabályban meghatározott okirat vagy bírósági, hatósági határozat alapján lehet.⁴⁷⁷ A nyilvántartás közhiteles: vélelmezni kell, hogy a nyilvántartott jogok, tények és adatok fennállnak és valósak. Senki sem hivatkozhat arra, hogy nyilvántartott adatról nem tudott. A jogi személy jóhiszemű személyekkel szemben nem hivatkozhat arra, hogy valamely általa bejelentett nyilvántartott adat nem felel meg a valóságnak. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a nyilvántartásban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.⁴⁷⁸ A nyilvántartásba bárki betekinthez, a nyilvántartott adatról feljegyzést készíthet, valamint hiteles másolatot vagy kivonatot kérhet.⁴⁷⁹

A Ctv. a törvény célja között is nevesíti a cégnyilvántartás közhitelesség védelmének fontosságát: „A törvény célja, hogy korszerű jogi keretek megteremtésével, az Európai Unió szabályozásával összhangban állapítsa meg a vállalkozások cégalapításának, nyilvántartásba vételének rendjét, és a vállalkozók alkotmányos jogai érdekében, a gazdasági forgalom biztonsága, valamint a hitelezői érdekek vagy más közérdek védelme céljából biztosítsa a közhiteles cégnyilvántartás adatainak teljes körű nyilvánosságát, közvetlenül vagy elektronikus úton.”⁴⁸⁰

A Ctv. rendelkezései szerint a törvényszék, mint cégbíróság feladata a cégnyilvántartás közhitelességének és a cég törvényes működésének biztosítása érdekében a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása.⁴⁸¹

⁴⁷⁴ Kondorosi András PhD értekezés 2019.

⁴⁷⁵ Darai Péter: A cégtemetők adó- és büntetőjogi vonatkozásai. Miskolci Jogi Szemle 2011/1. sz. 158-159.o.

⁴⁷⁶ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15.

⁴⁷⁷ Ptk. 3:13. § (1) bek.

⁴⁷⁸ Ptk. 3:13. § (2)

⁴⁷⁹ Ptk. 3:13. § (3)

⁴⁸⁰ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) bevezető rendelkezése a törvény céljával kapcsolatban

⁴⁸¹ Ctv. 1.§ (1) d)

A cégnyilvántartás közhitelességét ekként szabályozza a Ctv.: „A cégnyilvántartás hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok, továbbá a bejegyzett jogok és tények fennállását, illetve azok változásait. Ellenkező bizonyításig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a cégnyilvántartásban szereplő, illetve a Céglözlönyben közzétett adatban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.”⁴⁸²

A cégjegyzékben valamennyi cég esetében fel kell tüntetni a közhiteles nyilvántartás, illetve a hitelezők védelme szempontjából jelentős adatokat, illetve egyes cégformákra irányadó külön adatokat is.⁴⁸³ A bejelentési kötelezettség ezen Ctv.-ben részletesen meghatározott adatok vonatkozásában áll fenn.

A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény tárgya a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, bárki által megismerhető nyilvántartások adatainak hitelessége, az ebbe vetett bizalom.⁴⁸⁴

VII.8.2. A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény alapesetei

A Btk. törvényi tényállása a gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény két alapesetét határozza meg.

VII.8.2.1. A bűncselekmény 409. § (1) bekezdés szerinti első alapesetének elkövetési magatartása a közreműködés. A bűncselekmény elkövetője a gazdálkodó szervezet vezető állású személye.

A Btk. 414. § (2) a) pontja alapján gazdasági társaságok esetén vezető állású személyének minősül a társaság vezető tisztségviselője mellett a felügyelőbizottság tagja is.

A Ptk. jogi személyekre vonatkozó harmadik könyv 3:21. §-a határozza meg az ügyvezetés fogalmát és a vezető tisztségviselői megbíztatás keletkezésére irányadó szabályokat.

A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult.⁴⁸⁵ A vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni.⁴⁸⁶

A gazdasági társaságokra irányadó szabályok szerint a társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselő – a társasággal kötött megállapodása szerint – megbízási jogviszonyban vagy munkaviszonyban láthatja el.⁴⁸⁷ A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. A vezető tisztségviselőt a társaság tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a legfőbb szerv nem vonhatja el.⁴⁸⁸

⁴⁸² Ctv. 22. § (1)

⁴⁸³ Ctv. 24-29. §

⁴⁸⁴ Balogh Ágnes- Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus 495.o.

⁴⁸⁵ Ptk. 3:21. § (1)

⁴⁸⁶ Ptk. 3:21. § (2)

⁴⁸⁷ Ptk. 3:112. § (1)

⁴⁸⁸ Ptk. 3:112. § (2)

A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatban a Ptk. kimondja, hogy a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.⁴⁸⁹ A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.⁴⁹⁰

A felügyelőbizottság Ptk.-beli meghatározása szerint a tagok vagy az alapítók a létesítő okiratban három tagból álló felügyelőbizottság létrehozását rendelhetik el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a jogi személy érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze.⁴⁹¹

A közreműködést a vezető állású személy három módon valósíthatja meg.

A Btk. 409.§ (1) a) pontban meghatározott esetben a vezető állású személy közreműködik abban, hogy a gazdálkodó szervezet a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén ne legyen fellelhető. A közreműködés aktív vagy passzív magatartással is megvalósulhat.

A közreműködés ebben az esetben akkor tényállásszerű, ha eredményeként a gazdálkodó szervezet a székhelyén (telephelyén, fióktelepén) nem található.⁴⁹² Amennyiben a társaság a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén nem fellelhető, a cégbíróság az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló törvényességi felügyeleti eljárást folytat le.

A bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) rendelkezései szerint ha a cégbíróság tudomást szerez arról, hogy a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található, és a cég képviselőjére jogosult személyek lakóhelye is ismeretlen vagy kézbesítési megbízottja nem fellelhető (a továbbiakban: ismeretlen székhelyű cég), a cégbíróság a megszüntetési eljárást megindítja és a cég cégjegyzékbe bejegyzett tagjait közvetlenül megkeresi vagy szükség esetén a Céglakóhelyben közzétett hirdetésben felhívja, hogy a cég törvényes működéséhez szükséges intézkedéseket hatvan napon belül tegyék meg.⁴⁹³ Ha a cégjegyzék nem tartalmazza a cég tagjait, vagy a törvényes működés helyreállítása azért nem történt meg, mert a cég vezető tisztségviselője és valamennyi tagja ismeretlen, a cégbíróság megindítja a megszüntetési eljárást és a Céglakóhelyben végzést tesz közzé, mely felhívást tartalmaz arra, hogy akinek a cég székhelyére, működésére (ideértve azt az esetet is, ha a cég ellen per van folyamatban), illetve a képviselő lakóhelyére vonatkozó adatról tudomása van, azt a közzétételtől számított harminc napon belül a cégbíróságnak jelentse be.⁴⁹⁴

A cég székhelyére, működésére, vezető tisztségviselőire vonatkozó érdemi bejelentés esetén a cégbíróság felhívja a cég képviselőjét a szükséges változásbejegyzési kérelem benyújtására. Ha a felhívás eredményes, a cégbíróság az eljárást megszünteti.⁴⁹⁵

⁴⁸⁹ Ptk.3:24. § (1)

⁴⁹⁰ Ptk. 3:24. § (2)

⁴⁹¹ Ptk. 3:26. § (1)

⁴⁹² Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

⁴⁹³ Ctv.89.§

⁴⁹⁴ Ctv.90.§ (1)

⁴⁹⁵ Ctv.90.§ (2)

Ha a cég a változásbejegyzési kérelmet határidőben nem nyújtja be vagy a cégbíróság intézkedése egyébként nem vezetett eredményre, a cégbíróság az eljárást megszünteti, és a céget megszüntnek nyilvánítja.⁴⁹⁶

A cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el abban az esetben, ha a céget megszüntnek nyilvánítja⁴⁹⁷ A cégbíróság a céget megszüntnek nyilvánítja, amennyiben a Ctv.-ben szabályozott törvényességi felügyeleti eljárás során a társaság törvényes működése nem áll helyre.

A bűncselekmény tényállásának célja, a forgalom biztonságának biztosítása, fontos, hogy a cég a székhelyén (fióktelepén, telehelyén) elérhető legyen, ott tényleges tevékenységet folytasson. A bűncselekmény ezen fordulata a cégek fantomizálása ellen kívánja megteremteni a büntetőjogi védelmet.⁴⁹⁸

A Kúria (korábban: Legfelsőbb Bíróság) Bfv.II. 405/2004. számú határozata alapján a cég székhelyének megváltozására vonatkozó bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a gazdasági adatszolgáltatás elmulasztásának vétsége akkor állapítható meg, ha a cég ügyvezetője a cég székhelyének a megváltozását a létesítő okirat módosításától, hitelesítésétől számított 30 napon belül nem jelenti be a cégbíróságnál.

Abban az esetben azonban, ha egy cég a székhelyét kifejezetten azért változtatja meg, hogy ott lehessen elérhető életszerű, hogy a legfőbb szerv a társasági szerződést sem módosítja.⁴⁹⁹

A Btk. 409.§ (1) b) pontban meghatározott esetben a vezető állású személy közreműködik abban, hogy hogy közhitelű nyilvántartásba olyan személy kerüljön a gazdálkodó szervezet képviselőjére jogosult személyként bejegyzésre, akinek lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, illetve ismeretlennek minősül.⁵⁰⁰

Gazdasági társaságok esetén a közreműködés abban az esetben tényállásszerű, ha annak következtében a cégnyilvántartásba olyan személy kerül a társaság képviselőjére jogosult személyként bejegyzésre, akinek lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretlen vagy ismeretlennek minősül.

A cég törvényes működése, hitelezővédelmi szempontból elengedhetetlenül fontos, hogy a társaság működésében tényleges tevékenységet kifejtő, elérhető személyek vegyenek részt. A jogalkotó azt a közismert jelenséget kívánta szankcionálni, amikor társaság vezető tisztségviselőjévé olyan személyt választ meg, akinek a lakóhelye, vagy tartózkodási helye ismeretlennek tekinthető, hajléktalan.

⁴⁹⁶ Ctv. 90.§ (3)

⁴⁹⁷ Ctv. 116.§ (1) a)

⁴⁹⁸ Balogh Ágnes: Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus 495.o.

⁴⁹⁹ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

⁵⁰⁰ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

A cégnyilvántartásba való bejelentési kötelezettség már az új megválasztott vezető tisztségviselőt terheli, a bűncselekményt nem a korábbi vezető valósítja meg, hanem az új.⁵⁰¹

A Btk. 409.§ (1) c) pontban meghatározott esetben a vezető állású személy abban működik közre, hogy közhitelű nyilvántartásba a gazdálkodó szervezet tulajdonosaként olyan személy vagy gazdálkodó szervezet kerüljön bejegyzésre, akinek a lakóhelye vagy tartózkodási helye ismeretlen, vagy ismeretlennek minősül, illetve amely a székhelyén, telephelyén vagy fióktelepén nem lelhető fel, vagy aki, illetve amely nem a tényleges tulajdonos.

A Btk. értelmező rendelkezése alapján tényleges tulajdonosnak minősül az a személy vagy gazdálkodó szervezet, aki, illetve amely a gazdálkodó szervezetben közvetlenül vagy közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább tíz százalékaival vagy a Polgári Törvénykönyv szerinti meghatározó befolyással rendelkezik.⁵⁰²

Ezen tényállás is a forgalom biztonságát szolgálja, azt, hogy a társaság tagjaiként kizárólag elérhető, valós személyek kerüljenek bejegyzésre.

Amennyiben tagjai nem elérhetőek, nincs mód a társaság legfőbb szervének összehívására és így a törvényes működés biztosítására sem.

VII.8.2.2. A bűncselekmény 409.§ (2) bekezdésben szabályozott második alapesetének elkövetési magatartása a bejelentés elmulasztása.

A gazdasági társaságokra irányadó Ctv. rendelkezések szerint a cég adatainak a cégjegyzékbe történő bejegyzése – ha törvény eltérően nem rendelkezik – kérelemre történik.⁵⁰³

A cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a cég képviselője jogi képviselő útján köteles előterjeszteni.⁵⁰⁴ A cég valamennyi bejelentési kötelezettségét elektronikus úton teljesíti a cégbíróság felé.⁵⁰⁵

Kötelező cégbejegyzés esetén a bejegyzési kérelem előterjesztésének határideje – ha törvény kivételt nem tesz – a létesítő okirat aláírásától, illetve elfogadásától számított harminc nap. Ha a cég alapításához hatósági engedély szükséges, a bejegyzési kérelem előterjesztésének határideje az engedély kézhezvételétől számított tizenöt nap.⁵⁰⁶

A gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása tiszta mulasztási bűncselekmény, amely a bejelentési határidő lejártával befejezetté válik.⁵⁰⁷ A kísérlete fogalmilag kizárt: a határidő végéig a bejelentési kötelezettség jogszerűen teljesíthető, a határidő lejártával a bűncselekmény befejezetté válik.⁵⁰⁸

⁵⁰¹ Zsignár Bernadett: Két év szabadságvesztés székhely változás bejelentésének elmulasztásáért? Sőt, akár három adott esetben <https://5percado.hu/ket-ev-szabadsagvesztes-szekhely-valtozas-bejelentese-nek-elmulasztasaert-sot-akar-harom-adott-esetben/> (2021. május 7.)

⁵⁰² Btk. 409.§ (3)

⁵⁰³ Ctv. 33.§ (1)

⁵⁰⁴ Ctv. 33.§ (2)

⁵⁰⁵ Ctv. 33.§ (4)

⁵⁰⁶ Ctv. 34.§ (1)

⁵⁰⁷ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

⁵⁰⁸ Balogh Ágnes- Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus 496.o.

A cég székhelyének megváltozására vonatkozó bejelentési kötelezettség elmulasztása miatt a bűncselekmény akkor állapítható meg, ha a cég ügyvezetője a cég székhelyének a megváltozását a létesítő okirat módosításától, hitelesítésétől számított 30 napon belül nem jelenti be a cégbíróságnál (BH 2006. 106.).

A bűncselekmény második alapesetének tettese az lehet, aki a tényállásban meghatározott jogok, adatok, vagy tények bejelentésére köteles.⁵⁰⁹ Cégeljárás esetén a bejelentésre a társaság vezető tisztségviselője köteles.

VII.8.3. Összegzés

A gazdasági társaságok törvényes működése szempontjából elengedhetetlenül fontos, hogy a társaságban olyan személyek vegyenek részt akár tagként, akár vezető tisztségviselőként, akik elérhetőek, tényleges tevékenységet folytatnak. Fontos továbbá, hogy a társaságok elérhetőek, a bejelentett székhelyen (telephelyen, fióktelepen) megtalálhatóak legyenek. A transzparencia, átláthatóság követelményének megvalósulása céljából a Ctv. vonatkozó rendelkezéseinek, törvényességi felügyeleti eljárás megindításán túl a közreműködés, mulasztás a Btk.-ban szabályozott büntető jogi tényállást is megvalósíthat.

A gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása szándékos bűncselekmény, az elkövetőnek tisztában kell lennie azzal, hogy a közhitelű nyilvántartásba meg kell jelennie a megkötött szerződésnek, egyéb cselekménynek, eseménynek és tisztában van azzal, hogy a bejelentés meghatározott határidőben lehetséges, azt mégis elmulasztja.

VII.9. Észrevételek a hazai szabályozáshoz

A tagi és a vezető tisztségviselői státusz a jelen tanulmányban bemutatott eseteken túl még számos esetben összefüggést mutathat. Megítélésem szerint azokat a helyzeteket, amikor a társaság tagja egyben a vezető tisztségviselő is külön szabályozás alá lehetne vonni, különös figyelemmel azokra az esetekre, amikor a társaság több tagja közül csak az egyikük látja el a társaság képviselőjét. Azon esetekben, amikor a társaság tagja egyben a vezető tisztségviselő is a felelősségi, helytállási szabályok szigorítása indokolt lehet. A gyakorlatban a kisebb taglétszámú társaságok tagjai ezen probléma megoldásaként akként járnak el, hogy az összes tag egyben vezető tisztségviselő is és a cégjegyzési joguk is együttes. Ez azonban jelentősen megnehezíti a társaság mindennapos tevékenységét és a tagok közötti konfliktus, érdekellentét esetén ellehetetleníti a cég működését.

A vezető tisztségviselői és a tagi státusz éles elválasztása mellett a törvényben szabályozásra kerülhetnek azok az esetek is, amikor a társaság tagja egyben ügyvezetői feladatokat lát el. Különösen akkor lehet ezen rendelkezéseknek kiemelt jelentősége, amikor a vezető tisztségviselői feladatokat ellátó tagon túl a társaságnak korlátlan felelős tagja is van.

⁵⁰⁹ Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. november 15

Ezen tagok védelmét szolgálhatná a felelősség szigorúbb meghatározása a vezető tisztségviselői feladatokat ellátó tag esetében.

VII.9. Összegzés

A gazdasági társaságok tagjára és vezető tisztségviselőjére vonatkozó szabályok a Ptk. rendszerében főként a felelősség szempontjából alapvetően elkülönülnek, azonban a gyakorlatban számos kapcsolódási pont, összefüggés van a tagi és a vezető tisztségviselői státusz között, amelyre a szabályozásnak figyelemmel kell lennie. Azon tézist kívántam alátámasztani, mely szerint a társaság tagja és vezető tisztségviselője közötti összefüggések, kapcsolódások sajátos „hálózatként” jelentősen befolyásolhatják a cég működését és arra egyaránt pozitív és negatív hatással lehetnek.

Álláspontom szerint a tagoknak a társaság eredményes és hosszútávú működése érdekében a vezető tisztségviselők megválasztásakor körültekintően, a személyükben rejlő kockázatokra is kiemelt gondossággal kell eljárniuk, a társaság alapításakor és működésekor a tagoknak nem csak arra kell kiemelt figyelmet fordítaniuk, hogy kik lesznek a tagok, hanem a tagok és a vezető tisztségviselő közötti együttműködés és egymás iránti bizalom a Treu und Glauben elve is kiemelt jelentőséggel bír.

VIII. Fejezet

Cégalapítás

Gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapításának előnyei és kockázatai - különös tekintettel az alapítók személyében rejlő okokra –

Jelen fejezetben azt vizsgálom, hogy a gazdasági társaságok egyszerűsített eljárás keretében történő alapítása az alapításban részt vevő felek számára csak előnyöket hordoz, vagy milyen kockázatokkal, jogkövetkezményekkel járhat a nem teljeskörűen átgondolt cégalapítás.

A gazdasági életben egyre inkább megfigyelhető, hogy egy cég alapítása csupán eszköz egy pályázati, vagy más, nem a tényleges gazdasági tevékenységgel összefüggő cél elérése érdekében, a társaság későbbi működésére az alapítók már nem helyeznek hangsúlyt. Ugyanakkor az egyszerűsített cégeljárás keretében történő alapítás előnyeinek kihasználása számos kockázatot rejthet mind a hitelezők, mind a társaság alapítói, vezető tisztségviselői számára.

A tanulmányban erre figyelemmel az egyszerűsített eljárás keretében történő cégalapítás előnyeinek ismertetésén túl, figyelem felhívási céllal összefoglalásra kerülnek azok a kockázatok, amelyekkel a nem kellő körültekintéssel átgondolt cégalapítás következtében számolniuk kell a társaság alapítóinak és vezető tisztségviselőinek a társaság működése és végső esetben jogutód nélküli megszűnése esetén.

VIII.1. A cégalapítás uniós tendenciái

Az Európai Unióban megfigyelhető jogalkalmazási irányvonal alapján az Európai Bizottság cégalapítással kapcsolatos intézkedési javaslata szerint cél, hogy az Európai Unió minden tagállamában 3 nap alatt, kevesebb mint 100 eurós költséggel lehessen céget alapítani. Az Európai Bizottság statisztikája alapján 2012 év végére a cégalapítási idő 5,4 órára, költsége 372 euróra csökkent.⁵¹⁰

Magyarországon az Unió más tagállamaihoz hasonlóan⁵¹¹ magas a kis-és középvállalkozások száma, a Központi Statisztikai Hivatal által készített felmérés⁵¹² alapján 2020-ban 503.066 regisztrált gazdasági társaság volt, döntő többségében korlátolt felelősségű társaságok és betéti társaságok⁵¹³. A statisztika alapján az is megállapítható, hogy a gazdasági társaságok aránya a lakossághoz⁵¹⁴ viszonyítva nálunk nagyon magas.

Előadásomban azt a kérdést vizsgálom, hogy a cégalapításkor az alapítók mennyiben vannak tisztában azzal, hogy az általuk létesített társaság működése során, mint tagokat milyen jogosultságok illetik illetőleg kötelezettségek terhelik majd.

VIII. 2. Az alapítás és a cégeljárás egyszerűsítését szolgáló rendelkezések a hazai szabályozásban

A gazdasági társaságok alapításának egyszerűsítése, az eljárás hatékonyságának növelése iránti igény Magyarországon is egyre inkább jelen van a gazdasági életben.

Hazánkban, - igazodva az Európai Unióban is támogatott könnyítési folyamathoz - lehetőség van egyszerűsített eljárás keretében történő cégalapításra.⁵¹⁵ Az egyszerűsített cégalapítás esetén a társaság létesítő okirata kizárólag rendeletben⁵¹⁶ meghatározott szerződésminta alapján készül, a minta szövegétől az alapítók nem térhetnek el.

Az egyszerűsített eljárás keretében történő cégalapítás esetén a bejegyzési kérelem elbírálásáról a cégbíróság a bejegyzési kérelem érkezését követően, az adószámról való adóhatósági értesítéstől számított egy munkanapon belül határoz. A cégbíróság e határidőn belül dönt a bejegyzés elrendeléséről, illetőleg a bejegyzési kérelem elutasításáról.⁵¹⁷

A szerződésmintával a jogalkotó egy tartalmi kontrollt⁵¹⁸ fogalmaz meg, azonban a bejegyzési kérelem tartalmi jogszerűségét a jogi képviselő szavatolja, a bírósági ellenőrzés, figyelemmel

⁵¹⁰ [http:// ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/start-up-procedures/progress-2012/index](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/start-up-procedures/progress-2012/index) (2021.03.10.)

Isd. még Tattay Levente: A kis-és középvállalatok versenyképessége az Európai Unióban (MJ 2020/10. 573-584.o.)

⁵¹¹ Az OECD 2017-ben készült tanulmánya szerint a mikro-kis és középvállalatok a világon a vállalatok 95%-át teszik ki.

⁵¹² https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd010.html (2021.03.10.)

⁵¹³ A KSH statisztikája alapján 2020-ban 380.870 regisztrált korlátolt felelősségű társaság, 111.893 betéti társaság volt

⁵¹⁴ <https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> alapján 2020-ban 9.769.526 fő volt Magyarország lakossága (2021.03.10.)

⁵¹⁵ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V.tv. (továbbiakban: Ctv.) 48.§

⁵¹⁶ 21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről

⁵¹⁷ Ctv. 48.§

⁵¹⁸ Gál Judit- A cégtörvény revíziója (CH,2016/8., 3-7.o.)

a cégbejegyzési kérelem elbírására megállapított rövid határidőre is, elsősorban formai vizsgálat.

A cégalapítás egyszerűsítését szolgáló kedvező feltétel továbbá, hogy az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 45.§-nak módosítását⁵¹⁹ követően 2017. március 16. napjától több cégformánál, köztük a leggyakrabban alapított korlátolt felelősségű társaság esetén is törlésre került a cégeljárás illeték. Az Itv. ezen módosítása jelentős könnyítést jelent a cégalapítás során, figyelemmel arra, hogy a példaként említett korlátolt felelősségű társaság alapításának illetéke a módosítást megelőzően százezer forint volt.

Az Itv. módosításával egyidőben, 2017. márciusában a Cégek közlönyben megjelenő közlemények közzétételéről és költségtérítéséről szóló 22/2006. (V. 18.) IM rendelet 5.§ (3) bekezdése is módosításra került, és a módosítás alapján az egyszerűsített cégeljáráson kívül az általános szabályok szerint alapított a közkereseti társaság, a betéti társaság, a korlátolt felelősségű társaság és az egyéni cég esetében a cég bejegyzése mentesül a közzétételi költségtérítés megfizetése alól.

A cégalapítást könnyítő további rendelkezést a 2014. március 15. napján hatályba lépett A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) is bevezetett, - szigorításként ugyan a korlátolt felelősségű társaság törzstőkéjének 500.000,- Ft-ról 3.000.000,- Ft-ra történő felemeléséről rendelkezett, -azonban ezen összeget a Ptk. 3:162.§-ban foglalt rendelkezés értelmében a társaság tagjainak nem kell a társaság alapításakor rendelkezésre bocsátaniuk, a tagok a pénzbetétük felénél kisebb összeget is befizethetnek, és a meg nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatására a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy évnél hosszabb határidőt is megállapíthatnak.

Ezen Ptk. által bevezetésre kerülő tőkefeltöltési szabályok lényegesen megkönnyítik a korlátolt felelősségű társaságok alapítását, jelentős segítséget nyújtva a tagoknak a társaság tőkekövetelményeinek teljesítéséhez.⁵²⁰

A törzstőke befizetésével kapcsolatban további könnyítést jelent a korlátolt felelősségű társaságok esetében, hogy a törzstőke összegét az alapítóknak nem kell bankszámlára történő befizetéssel igazolniuk, lehetőség van a társaság házipénztárába történő befizetésre is, ami sok visszaélésre adhat okot. Az alapítók sok esetben figyelmen kívül hagyják és nem számolnak azzal a jogszabályi követelménnyel, hogy a jegyzetőkének folyamatosan a társaság rendelkezésére kell állnia és ennek meglétét a társaság éves beszámolója igazolja. Számos esetben az adóhatóság törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményez a társasággal szemben, azzal, hogy a társaság saját tőkéje a törzstőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent, ebben az esetben a társaság működése törvénytört.

⁵¹⁹ Az Itv. cégeljárás illetékekre vonatkozó rendelkezéseit a közigazgatási ügyintézéshez kapcsolódó egyes illetékek és díjak megszüntetéséről szóló 2017: II. törvény módosította

⁵²⁰ A Ptk. által bevezetésre kerülő tőkefeltöltési szabályokról részletesen: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára szerkesztő: Petrik Ferenc

VIII.3. Hitelezővédelmi rendelkezések

A hazai cégalapításra vonatkozó szabályozás alapján - az európai uniós trendeket is figyelembe véve - rendkívül gyorsan, alacsony tőkebefektetéssel lehet gazdasági társaságot alapítani, ezen előnyöknek azonban a cég működése során már számos kockázata lehet a társaság hitelezőinek vonatkozásában.

A cégalapítás egyszerűsítését számos hitelezővédelmi rendelkezés ellensúlyozza:

A hitelezők védelmét szolgálja korlátolt felelősség társaságok esetén a Ptk. azon rendelkezése, mely szerint a társaság mindaddig nem fizethet osztalékot a tagoknak, amíg a ki nem fizetett és a tagok törzsbetétére az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség a tagok által teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulással együtt el nem éri a törzstőke mértékét,⁵²¹ továbbá a tagok a még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk összegének erejéig kötelesek helytállni a társaság tartozásaiért.⁵²² Ebben az esetben a tagok korlátolt felelőssége áttörésre kerül, személyesen is helyt kell állniuk a ki nem elégített hitelezői követelésekért.

Az ún. adóregisztrációs eljárás⁵²³, ami a cégbejegyzésre kötelezett adózók adószámának megállapítását előzi meg. „A NAV a leendő cég által bejelentett – a cégbíróság által elektronikus úton továbbított –, valamint a nyilvántartásában szereplő adatok egybevetésével megvizsgálja, hogy a bejegyzendő cég vezető tisztségviselőjével, cégvezetőjével, képviselőre jogosult tagjával, vagy kft., zrt. esetében az ötven százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal vagy minősített többségű befolyással rendelkező taggal, részvényessel, ilyen mértékű szavazati joggal vagy minősített többségű befolyással rendelkező tag, részvényes hiányában bármely taggal vagy részvényessel, egyszemélyes gazdasági társaság esetében a taggal vagy részvényessel szemben fennáll-e olyan, törvényben meghatározott akadály, amely kizárja az adószám megállapítását.”⁵²⁴

Az adóregisztráció eljárás is a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően gyors eljárás, „lefolytatására főszabályként – ha a cégbíróság által továbbított adatok alapján a törvényben rögzített akadályok egyike sem valószínűsíthető – legkésőbb egy munkanap alatt sor kerül. Amennyiben az egy munkanapos határidő alatt valamely akadály fennállása valószínűsíthető, úgy a NAV nyolc munkanapon belül dönt az adószám megállapításáról vagy annak megtagadásáról.”⁵²⁵ A hitelezők védelmét szolgáló törvényes akadály többek között az adótartozás fennállása, illetve a vezető tisztségviselői pozíciótól, illetve e foglalkozástól jogerősen eltiltotti minőség.⁵²⁶

⁵²¹ Ptk. 3:162. § (1)

⁵²² Nochta Tibor- A polgári jogi felelősség társasági útjairól 15 év után In.:Lamm, Vanda, Sajó, András (szerk) Studia in honorem Lajos Vékás HVG ORAC (2019) pp.232-241., Ptk.3:162.§ (2)

⁵²³ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 19.–25. §

⁵²⁴ https://nav.gov.hu/nav/ado/art/tajekoztatas_az_adoregisztracios_eljarassal_kapcsolatban.html (2021.03.10.)

⁵²⁵ https://nav.gov.hu/nav/ado/art/tajekoztatas_az_adoregisztracios_eljarassal_kapcsolatban.html (2021.03.10.)

⁵²⁶ Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 19.§ (2)

Az adóregisztrációs eljárás első szűrőként funkcionál, abban az esetben ha a NAV megtagadja az adószám megállapítását, a társaság bejegyzése iránti kérelem elutasításra kerül.

VIII.4. Az alapítók személyes felelőssége

Miután a hazai jogi háttér lehetőséget biztosít az egyszerű és költséghatékony cégalapításra, a társaság alapítóinak fokozott gondossággal kell eljárniuk a társaság alapítása és működése során.

Az alapítóknak elsődlegesen azt kell felmérniük, hogy a társaság alapítása valóban szükséges-e, az alapítók, a vezető tisztségviselők a társaság működése során ténylegesen is részt kívánnak-e venni, nem csak névlegesen szerepelnek a társaságban. Számos esetben egy gazdasági társaság alapítása pusztán egy projekthez, pályázathoz kapcsolódik, ezek megvalósulását követően a tagok nem gondolnak arra, hogy az alapítási cél elérését követően is jogszabályi kötelezettségeik vannak a társaság működtetése vonatkozásában.

A gazdasági társaság tagjainak a vállalt gazdasági tevékenységen túl a személyükben rejlő kockázatokra is figyelemmel kell lenniük, a cégalapítás során felelős döntést kell hozniuk a tekintetben is, hogy kik azok a személyek, akikkel a társaság működése, a szükséges döntések meghozatal során együtt tudnak működni. A társaság tagjai, illetve a tagok és a vezető tisztségviselő közötti konfliktus a későbbiekben számtalan problémát okozhat, megnehezítheti a társaság működését, végső soron annak jogutód nélküli megszűnéséhez is vezethet.

A cégalapítást megelőzően, vagy azzal egyidejűleg a felek egy szindikátusi szerződésben is szabályozhatják, hogy a társaság későbbi működése során miként fognak együttműködni. A szindikátusi szerződés ebben az esetben vállalkozástervező szerződési szerepet tölt be,⁵²⁷ létrejönne megelőzi az alapítást és az alapítással kapcsolatos kérdéseket szabályozzák előre a felek.⁵²⁸

VIII.5. Kötelezettségek, kockázatok a társaság alapítását követően

A hazai szabályozás a cégalapításkor biztosítja az egyszerűsített, költséghatékony eljárás lehetőségét, azonban a társaság működése során jelentős költségekkel, adminisztrációs terhekkel kell számolniuk, mely kiadásokra, kötelezettségekre az alapítók sok esetben nem gondolnak.

Az alapítók számos esetben nincsenek tisztában azzal, hogy mulasztásuk a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárását vonhatja maga után, mely végső soron a társaság kényszertörlési eljárással történő jogutód nélküli megszűnéséhez vezethet. Törvényességi felügyeleti eljárás megindítására okot adhat az is, ha a cég tagjai, tisztségviselői nem elérhetőek⁵²⁹, a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található⁵³⁰, vagy a tagok a

⁵²⁷ Sárközy Tamás: A szindikátusi szerződésről i.m. 178.

⁵²⁸ Veress Emőd: A szindikátusi szerződés HVG ORAC 2020

⁵²⁹ Ctv. 88.§

⁵³⁰ Ctv. 89.§

beszámoló letétbe helyezési, közzétételi kötelezettséget elmulasztják. A fantom, ténylegesen már nem létező cégek kiszűrése a cégnyilvántartás közhitelessége és hitelezővédelmi szempontból is fontos.⁵³¹

A tagok sok esetben nem mérik fel azt, hogy a társaság kényszertörlési eljárással történő megszüntetésekor a társaság jogutód nélküli megszűnésén túl súlyos jogkövetkezményekkel kell számolniuk, az eltiltás következményével, továbbá törvényességi felügyeleti eljárás megfizetésének kötelezettségével. Az eltiltás olyan súlyos jogkövetkezmény, melynek értelmében az eltiltott személy az eltiltás hatálya alatt nem szerezhethet gazdasági társaságban többségi befolyást, nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője, cégvezetője, felügyelőbizottsági tagja.⁵³²

VIII.6.Összegzés

Álláspontom szerint megállapítható, hogy a vállalkozások megindításának megkönnyítését szolgáló hazai szabályozás ellenére elengedhetetlenül szükséges az, hogy a gazdasági társaságok tagjai, vezető tisztségviselői tisztában legyenek azzal, milyen esetleges kockázatokat, következményeket vállalnak a cégalapítással.

A tanulmány célja, felhívni a figyelmet arra, hogy a hatályos szabályozás ugyan lehetőséget biztosít az egyszerű, gyors és költséghatékony cégalapításra, az alapítóknak mégis fokozott előrelátással, felelősséggel kell eljárniuk a gazdasági társaságok létesítése során a társaság későbbi működését is szem előtt tartva. Fontos, hogy az alapítók tisztában legyenek a személyükben rejlő kockázatokkal is, a társaság létesítésében olyan személyek vegyenek részt, akik a társaság hosszútávú tevékenysége során is együtt tudnak működni.

Megítélésem szerint a felelős cégalapítás a hitelezővédelmi szempontokon, valamint a cégnyilvántartás közhitelességén túl a személyes felelősség szempontjából is kiemelten fontos.

IX. Fejezet

Társaság jogutód nélküli megszűnése

A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnésének a tag személyében rejlő okairól - különös figyelemmel a kényszertörlési eljárásra –

Jelen fejezet elsődleges tárgya a gazdasági társaságok kényszertörlési eljárással történő jogutód nélküli megszűnésével kapcsolatos joggyakorlat elemzése a tagok, a vezető tisztségviselők kötelezettségességű magatartásával összefüggő és a megszűnéshez vezető okok feltárása segítségével.

A téma szempontjából kiemelten fontosnak tartom annak a követelménynek a hangsúlyozását, hogy az üzletszerű gazdasági tevékenység biztosításán túl a döntéshozatalban résztvevő személyeknek fokozott figyelmet kell fordítaniuk az együttműködésre, tájékoztatásra és a

⁵³¹ Varroh Géza Alajos: A „fantomcégek” megszüntetése és a felszámolás (GJ, 2012/6., 14-19.o.)

⁵³² Ctv. 9/C.§ (4)

társaság működésével összefüggésben felmerülő adminisztrációs, bejelentési kötelezettségek teljesítésére is. Különösen mellőzhetetlen ezen elvárások teljesítésének vizsgálata arra figyelemmel, hogy a tagok, képviselők személyében rejlő okok akadályozhatják a társaság működését, sőt előállhat a tevékenység ellehetetlenülése, amely akár a társaság kényszertöréssel történő jogutód nélküli megszűnését is előidézhetheti.

IX.1.A kényszertörési eljárás jogi szabályozása, elrendelésének okai, a törvényes működés ellehetetlenülése

A gyakorlatban a kényszertörési eljárások vizsgálata háttérbe szorul a társaságok jogutód nélküli megszűnéséhez vezető egyéb okok mellett (felszámolási eljárás, végelszámolás, csődeljárás), annak ellenére, hogy az eljáráshoz, annak lezárásához szigorú szankciók kapcsolódnak.

A kényszertörési eljárás szabályai 2012. március 1.-jétől kerültek beiktatásra a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezései közé a korábbi kényszer-végelszámolásra vonatkozó rendelkezések helyett, mely szabályok több kisebb változás után, 2014. július 1-jével, majd 2021. július 1-jével átfogóan módosításra kerültek.

A cégbíróság kényszertörési eljárás megindítását rendeli el abban az esetben, ha a céget megszüntnek nyilvánítja⁵³³ A cégbíróság a céget megszüntnek nyilvánítja, amennyiben a Ctv.-ben szabályozott törvényességi felügyeleti eljárás során a társaság törvényes működése nem áll helyre. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) rendelkezése alapján a nyilvántartó bíróság törvényességi felügyelete nem terjed ki a jogi személy döntéseinek gazdaságossági-célszerűségi kérdéseire⁵³⁴, kizárólag az alább részletesen ismertetett okok megvalósulása, társaság tagjainak, vezető tisztségviselőjének esetleges mulasztása megalapozza az eljárás megindítását.

Törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye a következő esetekben:

- a társaság a létesítő okirata vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénytörtő,
- a cégjegyzékbe bejegyzett adat a bejegyzést követően keletkezett ok miatt törvénytörtő,
- a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzék nem tartalmazza azt, amit a cégre vonatkozó jogszabályok kötelezően előírnak,
- a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve a létesítő okiratában foglaltakat,
- törvény a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kötelezővé teszi.
- társaság adószámát az az állami adóhatóság törölte⁵³⁵
- a cég tagjai, tisztségviselői nem elérhetőek⁵³⁶

⁵³³ Ctv. 116.§ (1) a)

⁵³⁴ Ptk. 3:34. §

⁵³⁵ Ctv. 91.§

⁵³⁶ Ctv.88.§

- a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található⁵³⁷
- beszámoló letétbe helyezési, közzétételi kötelezettség elmulasztása
- a közkereseti társaság tagjai száma egy főre csökkenésével vagy a betéti társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnésével összefüggő eljárás⁵³⁸
- felhívásra a legfőbb szerv összehívása, határozathozatal nem valósul meg⁵³⁹

Fenti okok alapján megállapítható, hogy a kényszertörlési eljárást megelőző törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására is kizárólag a társaság tagjainak, vezető tisztségviselőjének mulasztása, személyében rejlő ok ad indokot, független a társaság tényleges gazdasági tevékenységétől, a cégbíróság eljárása során nem is vizsgálja a társaság döntéseinek gazdaságosságát, célszerűségét.

A cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el fenti eseteken túl abban az esetben is, ha a cég a végelszámolást három éven belül nem fejezte be és törlése iránt kérelmet nem terjesztett elő.⁵⁴⁰ Ezen ok kapcsán is a mulasztással összefüggésben kerül sor a kényszertörlési eljárás megindítására, azonban a Fővárosi Ítélőtábla 10.Cgtf.44051/2016/2. számú döntésében kimondta, hogy valamely súlyos joghátrány kiterjesztő értelmezésére nincs lehetőség. Ezért, ha a cég az egyszerűsített végelszámolás megszüntetésével és a működés továbbfolytatásával kapcsolatos közzétételi kötelezettségét megszegi, kifejezett törvényi felhatalmazás hiányában mulasztása kényszertörléssel nem szankcionálható⁵⁴¹

A mulasztás ténye önmagában is megalapozza a kényszertörlési eljárás megindítását abban az esetben, ha a cég a végelszámolást 3 éven belül nem fejezte be és a törlése iránti kérelmet nem terjesztette elő, a cégbíróság a határidő elmulasztásának jogkövetkezményét köteles alkalmazni, e vonatkozásban mérlegelési joga nincsen.⁵⁴² A fő szabály alóli kivételt jelenti, ha a céggel szemben hatósági, vagy bírósági eljárás van folyamatban, ebben az esetben lehetőség van a végelszámolási eljárás 3 éven túli befejezésére.⁵⁴³

A kényszertörlési eljárás megindításának Ctv.-ben meghatározott indoka továbbá, ha a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok következett be, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye.⁵⁴⁴

Fontos kiemelni, hogy a Ptk. 2021. július 1. napjától hatályos módosítása alapján már nem idézi elő a törvény erejénél fogva acég jogutód nélküli megszűnését a közkereseti társaság, betéti társaság esetén, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökken, és hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelenti be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba

⁵³⁷ Ctv. 89.§

⁵³⁸ Ctv 92.§

⁵³⁹ Egri-Retezi Katalin: A csődeljárás, (egyszerűsített végelszámolás), felszámolás, kényszertörlés, vagyonrendezés kézikönyve: a cégmentés és a cégbezárás tudnivalói (szerzők Egri-Retezi Katalin, Egri István Iván) Budapest: Vezinfő, 2019

⁵⁴⁰ Ctv. 116.§ (1) b)

⁵⁴¹ BDT 2016.56., lsd. még Gál Judit-A kényszertörlés és az eltiltás joggyakorlata II. (CH, 2017/6.)

⁵⁴² BDT 2016.180.

⁵⁴³ BDT 2015.109., ÍH 2015.118.

⁵⁴⁴ Ctv.116.§ (1) c)

való belépését.⁵⁴⁵ Ebben az esetben a Ctv. 92.§-ban⁵⁴⁶ meghatározott törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye, ha a tag halálát követően a Ptk. 3:152. § (1) bekezdése vagy a Ptk. 3:158. § (1) bekezdése folytán válik szükségessé a törvényességi felügyeleti eljárás és a cégbíróság felhívására a társaság bejelenti, hogy a működés törvényes feltételeit azért nem tudja helyreállítani, mert a volt tag örökösével való megállapodás útján kívánja a törvényes működést helyreállítani, azonban az örökös személye bizonytalan. Ebben az esetben a társaságnak igazolnia kell, hogy az örökös személyét illetően bírósági vagy közjegyzői eljárás van folyamatban.

Fenti okok alapján megállapítható, hogy a kényszertörlési eljárás megindítására nem kizárólag a társaság gazdasági tevékenységével összefüggésben, hanem a társaság tagjainak, képviselőinek mulasztásával, egyes személyi státuszával összefüggésben is sor kerülhet, azt személyükben rejlő okok is előidézhetik.

IX.2.A kényszertörlés visszafordíthatatlansága, Ctv. módosított rendelkezései

A Ctv. kényszertörlési eljárás visszafordíthatatlanságára vonatkozó rendelkezései alapján az egyszer már a törvénytörő állapot miatt elrendelt eljárást nem lehet semmissé tenni, fő szabály szerint az a cég jogutód nélküli megszűnéséhez vezet.⁵⁴⁷ A Ctv. 2021. július 1. napjával módosított rendelkezései a visszafordíthatatlanság vonatkozásában jelentős változásokat vezetett be. Ha a kényszertörlési eljárás elrendelésére nem a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző okból⁵⁴⁸ került sor, a cég a kényszertörlési eljárás kezdő időpontjától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül kérheti a cégbíróságtól annak engedélyezését, hogy a kényszertörlési eljárás alatt a cég a szokásos napi üzletmenetet meg nem haladó üzletszerű gazdasági tevékenységet végezhesen, arra tekintettel, hogy a Ctv. 117/C. § szerinti kérelmet kíván előterjeszteni. A társaságnak lehetősége van az új szabályok alapján a kényszertörlési eljárás kezdő időpontjától számított kilencvenedik napig kérelmet előterjeszteni arra vonatkozóan, hogy a cégbíróság állapítsa meg, hogy a cég továbbműködésének feltételei fennállnak és a kényszertörlési eljárást vele szemben szüntesse meg.⁵⁴⁹ A cégbíróság a kényszertörlési eljárást a cég szabályszerűen benyújtott kérelmére akkor szünteti meg, ha a cég okirattal alátámasztva igazolja, hogy a kényszertörlési eljárás lefolytatását megalapozó ok már nem áll fenn, a cég törvényes működése helyreállt, a cég a kényszertörlési eljárásban vele szemben bejelentett esedékes követeléseket kiegyenlítette, a kényszertörlési eljárás megszüntetésére előírt illetékét megfizette, valamint érvényes adózámmal rendelkezik.⁵⁵⁰ . Egyéb esetekben, továbbá amennyiben a kérelmet az előírt határidőben nem terjeszti elő, vagy

⁵⁴⁵ Ptk. 3:152. §(1) Ptk. 3:158.§ (1)

⁵⁴⁶ Ctv. 92.§ A közkereseti társaság tagjai számának egy főre csökkenésével vagy a betéti társaság valamennyi beltagja vagy valamennyi kültagja jogviszonyának megszűnésével összefüggő eljárás

⁵⁴⁷ Ctv. 116.§ (3)-(5)

⁵⁴⁸ Ctv. 116.§ (1) d)

⁵⁴⁹ Ctv. 117./C§ (1)

⁵⁵⁰ Ctv. 117/C.§ (2)

azt a cégbíróság jogerősen visszautasítja vagy elutasítja⁵⁵¹, a cég üzletszerű gazdasági tevékenységet a kényszertörlési eljárás kezdő időpontjától nem végezhet.⁵⁵²

A cég képviselője a hitelezői érdekek figyelembevételével járhat el, a cég vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot azonban a törvényben foglalt kivételtől eltekintve nem tehet. A kényszertörlési eljárás kezdő időpontját követően a cég szervei nem hozhatnak a kényszertörlési eljárás céljával ellentétes döntéseket, a cég nem dönthet átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról.

A cégbíróság a fenti kivételektől eltekintve nem dönthet a kényszertörlési eljárás megszüntetéséről.⁵⁵³ Ha a kényszertörlési eljárás során felszámolási eljárást kell kezdeményezni, a felszámolás során egyezségkötésnek nincs helye és a felszámolási eljárás az adós cég teljesítésére tekintettel nem szüntethető meg⁵⁵⁴.

A visszafordíthatatlanságra vonatkozó rendelkezéseket megalapozza azon tény, hogy a kényszertörlési eljárást minden esetben törvényességi felügyeleti eljárás, vagy más kontradiktórus hatósági eljárás előzi meg, mely eljárások során a társaság vezető tisztségviselőinek, tagjainak lehetősége nyílik a törvénytörő állapot megszüntetésére.

A gyakorlatban számos esetben megfigyelhető, hogy a cég képviselői, tagjai a törvényes működés helyreállítására felhívó végzésben foglaltak, jogkövetkezményre történő figyelmeztetéssel ellentétben nincsenek tisztában a kényszertörlési eljárás visszafordíthatatlanságával és az eltiltás jogkövetkezményeivel. Számos esetben ezen eljárás során kívánják a törvénytörő állapotot megszüntetni. A Ctv. módosítását is az indokolta, hogy sok esetben előfordulnak méltányolható kimentési okok a cég mulasztásával kapcsolatban, lehetőséget biztosítson azon cégek számára, akik a trényes működést valóban helyre kívánják állítani. A gyakorlatban kevés cég él ezzel a lehetőséggel, tapasztalatok alapján azon társaságok, amelyek a törvényességi felügyeleti eljárás, vagy más kontradiktórus hatósági eljárás során nem állítják helyre a törvényes működést azok a kényszertörlési eljárás során sem fogják.

A Ctv. módosított rendelkezései lehetőséget biztosítanak a cég törvényes működésének helyreállítása esetén a kényszertörlési eljárás megszüntetésére irányuló kérelem benyújtására, azonban amennyiben ezzel a kedvezménnyel sem él a társaság mulasztás, személyi kérdések miatt, úgy az a kényszertörlési eljárás visszafordíthatatlanságát, jogutód nélküli megszűnést eredményez.

⁵⁵¹ Ctv. 116.§ (3) a határidő lejártát követő naptól, illetve a jogerős bírósági döntés cég általi kézhezvételét követő naptól

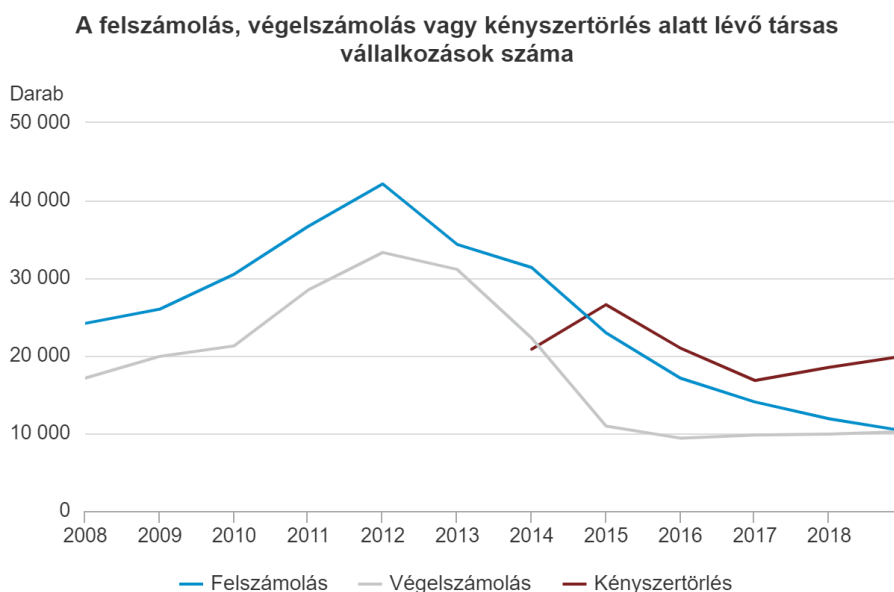
⁵⁵² Király Kornélia: Végelszámolás, kényszertörlés – A nem fizetésektelen jogi személy megszűnése Önadózó 2019. (31.évf.) 9.sz. 58-64.old.

⁵⁵³ Ctv. 116.§ (4)

⁵⁵⁴ Ctv. 116.§ (5)

IX.3. Kényszertörlési eljárás statisztika

A kényszertörlési eljárások számának növekedését, jelentőségét a Központi Statisztikai Hivatal felmérése is alátámasztja, mely alapján 2014-es bevezetése óta a gazdasági társaságok jogutód nélküli megszűnéséhez vezető eljárások között legtöbb a kényszertörlés. A társas vállalkozások körében a felszámolási eljárások alatt lévő szervezetek száma a 2018-as évhez képest 2019-ben 15%-kal csökkent, a végelszámolásoké több mint 3%-kal nőtt, a kényszertörlések 8%-os emelkedést mutattak.

555

A 2020-as évben a statisztika a kényszertörlési eljárások számának csökkenését mutatja, ez azonban feltehetőleg a veszélyhelyzetre figyelemmel meghozott átmeneti rendelkezéseknek köszönhető, melyek alapján a kényszertörlési eljárások felfüggesztésre kerültek.

IX.4. Kényszertörlési eljárások a veszélyhelyzet fennállása alatt

A 2020-as évben a koronavírus járvány megjelenésére, veszélyhelyzet fennállására figyelemmel a fenti súlyos jogkövetkezményekkel járó kényszertörlési eljárás szabályainak eltérő rendelkezése vált szükségessé. A járvány következtében fennálló gazdasági válsággal kapcsolatban számos, főleg kis-és középvállalkozás léte kérdőjeleződött meg, ezen terhek enyhítését szolgálják a következő átmeneti rendelkezések.

A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény alapján a Ctv. rendelkezéseit ezen törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.⁵⁵⁶

A törvény rendelkezése értelmében azoknál az eljárásoknál, amelyek a veszélyhelyzetben alkalmazandó jogszabályi rendezések alkalmazásával felfüggesztésre kerültek, a felfüggesztés

⁵⁵⁵ forrás: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gazd/2019/index.html>

⁵⁵⁶ A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 157.§ (1) /A továbbiakban: A veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvény/

2021. június 30-ig fennmarad,⁵⁵⁷ a cégbíróság a törvényességi felügyeleti eljárásban a cég megszűntnek nyilvánításáról 2021. június 30-ig nem határozhat.⁵⁵⁸

A törvény rendelkezése értelmében az adószámtöreléssel érintett cégek megszűntnek nyilvánítására irányuló eljárások⁵⁵⁹ is 2021. június 30-ig felfüggesztésre kerülnek.

A kényszertörlés visszafordíthatatlanságára vonatkozó rendelkezéseket is feloldják a veszélyhelyzettel összefüggésben meghozott átmeneti rendelkezések, a társaságoknak lehetőségük van arra, hogy a veszélyhelyzetben alkalmazandó jogszabályi rendezések alapján felfüggesztett kényszertörlési eljárásban a felfüggesztés ideje alatt a cégbíróság felé igazolják, hogy a kényszertörlésre okot adó törvénytörtést kiküszöbölve a törvényes állapotot, illetve törvényes működését helyreállították.⁵⁶⁰ Ebben az esetben, a cégbíróság a Ctv. eljárás visszafordíthatatlanságára irányuló rendelkezésétől⁵⁶¹ eltérően a kényszertörlési eljárást megszünteti.

A végelszámolási eljárások három éven túli befejezésére is lehetőséget nyújtanak a veszélyhelyzet alatti átmeneti rendelkezések, ezen okból a kényszertörlési eljárás megindítása nem rendelhető el, és a cég 2021. június 30-ig benyújthatja a cég törlése iránti kérelmét.⁵⁶²

A kényszertörlési eljárások felfüggesztésére vonatkozó rendelkezések alóli kivételt jelent, amennyiben az eljárás amiatt indult, mert a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok következett be, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye.⁵⁶³ Ezekben az esetekben a kényszertörlési eljárások nem kerülnek felfüggesztésre, figyelemmel arra is, hogy a kényszertörlésre okot adó törvénytörtés kiküszöbölésére, a törvényes állapot, illetve törvényes működés helyreállítására ezen eljárásokban nincs lehetősége a társaságoknak.

IX.5. Kényszertörlési eljárások lezárása, az eltiltás

A kényszertörlési eljárás egyéb többi jogutód nélküli megszűnéshez vezető eljárásokkal szembeni legfontosabb szankciója a társaság jogutód nélküli megszüntetésén túl a jogszabályban előírt esetekben történő eltiltás intézménye.

A kényszertörlési eljárás befejezésével egyidejűleg eltiltásra 2019. január 1-jétől csak az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére és az adószámtöreléssel érintett cégek megszűntnek nyilvánítására irányuló megelőző törvényességi felügyeleti eljárások esetén kerül sor, továbbá az eltiltásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a cég törlésére a kényszertörlési eljárás megszüntetésével egyidejűleg elrendelt felszámolási eljárásban történő megszüntetést követően kerül sor.

⁵⁵⁷ A veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvény 157.§ (2)

⁵⁵⁸ A veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvény 157.§ (3)

⁵⁵⁹ Ctv. 91.§ (1)

⁵⁶⁰ A veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvény 157.§ (5)

⁵⁶¹ Ctv. 116.§ (4)

⁵⁶² A veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvény 157.§ (6)

⁵⁶³ A veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló törvény 157.§ (7)

A kényszertörlési eljárás befejezése az eltiltással összefüggésben a társaság vagyona és a beérkezett hitelezői igénybejelentések függvényében eltérő.⁵⁶⁴

Amennyiben nem történt hitelezői követelés bejelentése, valamint a cég vagyonával kapcsolatos bejelentés vagy adatszolgáltatás nem érkezett, a cégbíróság a céget törli a cégjegyzékből.⁵⁶⁵ Amennyiben a kényszertörlési eljárás megindítását a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok idézte elő, mely alapján végelszámolási eljárás lefolytatásának nem volt helye, úgy a cégbíróság az eltiltás mellőzésével törli a céget.⁵⁶⁶

Ha a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, azonban a cég fellelhető vagyonnal rendelkezik, a cégbíróság az eltiltás mellözése mellett törli a cégjegyzékből, és rendelkezik a vagyonnak a tagok közötti felosztásáról.⁵⁶⁷

Követelés bejelentése esetén

- ha a cég vagyontalan vagy a vagyona nem éri el a 400 000 forintot, a cégbíróság a céget törli a cégjegyzékből és rendelkezik az eltiltásról.⁵⁶⁸

- a cégbíróság a kényszertörlési eljárást megszünteti, és kezdeményezi a cég ellen a felszámolási eljárás megindítását ha a céggel szemben bejelentett követelések összértéke eléri a 400 000 forintot, vagy a céggel szemben követelés bejelentésére kerül sor, és a cég vagyona eléri a 400 000 forintot.⁵⁶⁹

Eltiltásra ebben az esetben is sor kerül akkor, ha a felszámolás lezárásakor a hitelezői igények kielégítetlenül maradnak és a kényszertörlési eljárás a Ctv. 9/C§-a alapján folytatódott le.⁵⁷⁰

Az eltiltást a cégjegyzékbe a kényszertörlési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző két évben bejegyzett vezető tisztségviselő, korlátlan tagi felelősséggel működő cég esetén a cég tagjaival(tagjával), korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaság esetén a társaság többségi befolyással rendelkező tagjával szemben kell alkalmazni.⁵⁷¹

Az eltiltás időtartama a bejelentett követelések mértékéhez igazodik, a legrövidebb időtartama 1 év (500.000 forintot el nem érő követelés esetén) leghosszabb időtartama 5 év (3 millió forint összértékű vagy azt meghaladó bejelentett követelések esetén)⁵⁷²

Az eltiltás olyan súlyos jogkövetkezmény, melynek értelmében az eltiltott személy az eltiltás hatálya alatt nem szerezhethet gazdasági társaságban többségi befolyást, nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője, cégvezetője, felügyelőbizottsági tagja.⁵⁷³

⁵⁶⁴ Ctv. 118.§

⁵⁶⁵ Ctv.118.§ (1)

⁵⁶⁶ Ctv.118.§ (1)

⁵⁶⁷ Ctv. 118.§ (6)

⁵⁶⁸ Ctv. 118.§ (2)

⁵⁶⁹ Ctv.118.§ (3)

⁵⁷⁰ Ctv. 118.§ (3)

⁵⁷¹ Ctv.9/C. § (1)

⁵⁷² Ctv. 9/C.§ (3)

⁵⁷³ Ctv. 9/C.§ (4)

Ezen szankció súlyosságát sok esetben nem látják előre a gazdasági társaság tagjai, vezető tisztségviselői, számos esetben az adott társaság kényszertörése ellen nem élnek fellebbezéssel, azonban más társaságban betöltött tisztséggel kapcsolatos eltiltás ellen jogorvoslattal élnek.⁵⁷⁴ A másodfokú bíróság azonban a Fővárosi Ítéltábla egységes joggyakorlatának (ÍH 2016.34.- Fővárosi Ítéltábla 10.Cgf.47049/2015/2.) megfelelően a jogerős eltiltás tényén és az eltiltott személyazonosságán kívül mást nem vizsgálhat, nincs helye az eltiltást eredetileg kimondó alapeljárás törvényességi felülvizsgálatának.

Ugyanakkor a hatályos jogi szabályozás⁵⁷⁵ alapján a cégbíróság felhívja a vezető tisztségviselőt, megküldi neki a bejelentett hitelezői igényeket, az értesítésben harmincnapos határidővel nyilatkozattételre hívja fel az érintett személyt, hogy vitatja-e a céggel szemben bejelentett követeléseket, továbbá a cég által megvalósított mulasztást, továbbá hogy nyilatkozzon azokról az intézkedésekről, amelyeket megtett annak érdekében, hogy a cég az őt terhelő jogszabályi rendelkezéseket teljesítse. Ennek alapján lehetőség van kimentésre és az eltiltás alóli mentesülésre, akár csak részben is, ha igazolja egyes hitelezői igények kielégítését, részletfizetését. A kimentés a teljes eltiltás mellőzéséhez, vagy időtartamának csökkenéséhez vezethet.

A kényszertöréssel és eltiltással záródó eljárások jelentős részében érintettek „jogban járatlan kényszervállalkozók, akik nem képesek felmérni esetleges hanyagságuk, késlekedésük jogkövetkezményeit, illetve azok súlyát.”⁵⁷⁶

IX.6. Felelősségi kérdések a kényszertörési eljárással kapcsolatban

A kényszertörési eljárás fentebb vázolt speciális, súlyos szankcióin – eltiltás, eljárás visszafordíthatatlansága – túl a társaság korlátolt felelősségű tagjainak felelősségére is az általános szabálytól eltérő, szigorúbb szabályok vonatkoznak.⁵⁷⁷ A korlátolt felelősségre vonatkozó szabályok (mely szerint a tag kizárólag a vagyoni hozzájárulása erejéig felel, saját vagyonával nem felel a kielégítetlen hitelezői igények felé) áttörésére van lehetőség a kényszertörési eljárás befejezésekor, amennyiben a korlátolt felelősség tag jogellenes és felróható kötelezettségszegése valósul meg.

A kényszertörési eljárásban törölt, ki nem elégített követelést hátrahagyó cég korlátozott helytállási kötelezettségű és ezzel visszaélő tagjának helytállását mondja ki a Ctv. a cég ki nem elégített tartozásaiért.⁵⁷⁸ A szabályozást szigorítják a Ctv. rendelkezései azáltal, hogy nem kizárólag a kényszertörési eljárás elrendelésekor fennálló tagsággal szemben alkalmazhatóak a felelősség áttörésére vonatkozó rendelkezések, hanem azzal a taggal szemben is, aki a kényszertörési eljárás megindulását megelőző három éven belül ruházta át részesedését, ha a korlátolt felelősségével tagsági jogviszony alatt visszaélt vagy a részesedésének átruházásakor rosszhiszemű volt.⁵⁷⁹

⁵⁷⁴ Gál Judit- A kényszertörés és az eltiltás joggyakorlata I. (CH 2017/5. 3-5.o.)

⁵⁷⁵ Ctv. 117.§/A. (3a)

⁵⁷⁶ Gál Judit - A kényszertörés ellentmondásai II. (CH 2013/4 3-4.o.)

⁵⁷⁷ Ctv. 118/A. § (1)-(3)

⁵⁷⁸ Nochta Tibor- A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban (GJ, 2019/78. 12-18.o.)

⁵⁷⁹ Ctv. 118/A.§ (3)

A Ctv. rendelkezési alapján korlátozott felelősséggel történő visszaélést megvalósítják a tagok, amennyiben tartósan hátrányos üzletpolitikát folytattak, a cég vagyonával sajátjukként rendelkeztek, olyan határozatot hoztak, amelyről tudták vagy az általában elvárható gondosság mellett tudhatták volna, hogy az a cég törvényes működésével nyilvánvalóan ellentétes.⁵⁸⁰

Jelen szabályozásból is megállapítható, hogy a korlátolt felelősség tag korlátlan helytállási kötelezettségét nem kizárólag a társaság gazdasági tevékenységével összefüggésben kifejtett tevékenysége, hanem végső soron személyében rejlő okok, mulasztás, kellő körültekintés hiánya is megalapozhatja.

A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatban is szigorú szabályokat fogalmaz meg a jogalkotó, mely alapján a cég vezető tisztségviselője – ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is – az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsult.⁵⁸¹ Vezető tisztségviselőnek minősül a cég által megválasztott végelszámoló és az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.⁵⁸²

A kielégítetlen hitelezői igényekkel kapcsolatos tagi, vezető tisztségviselői felelősségen túl a gyakorlatban azonban számos kérdést vehet fel egy gazdaságilag nyereségesen működő, mégis kényszertörlési eljárás során jogutód nélkül megszűnt cég esetén a társaság tagjainak, vezető tisztségviselőinek egymással szemben érvényesíthető felelőssége. Ezen felelősség tárgyalása különösen fontos, figyelemmel arra, hogy számos esetben nem csak fantom cégek megszüntetésére kerül sor ilyen módon, hanem gazdasági szempontból jól működő társaságok működése lehetetlenül el a jogutód nélküli megszűnéssel. Ebben az esetben a mulasztó fél az elmaradt vagyoni előny tekintetében kártérítési kötelezettséggel tartozhat a társaság többi tagja, vezető tisztségviselője felé.⁵⁸³

IX.7.Összegzés

Összefoglalásként fontos ismételten kiemelni, hogy a tagok, a tisztségviselők a társaság alapításakor és a működés során a közösen vállalt gazdasági célokra túl tisztában kell legyenek a személyükben rejlő, a magatartásukhoz tapadó kockázatokkal is. E kockázatok helytelen felismerése olyan kötelezettségszegés, amelynek lehetnek különböző jogkövetkezményei, amelyek végső soron a kényszertörlési eljárás megindításához, a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez is elvezethetnek.

⁵⁸⁰ Ctv. 118/A.§ (2)

⁵⁸¹ Ctv. 118/B.§ (1)

⁵⁸² Ctv. 118/B.§ (2)

⁵⁸³ Ptk. 6:143. § (2)

X. Fejezet Összehasonlítható jogrendszeri megoldások

Jelen fejezetben olyan országok társasági jogi szabályait vizsgáltam, amelyek méreteiben, tradíciókban a magyar jogrendszerhez hasonlóak. A magyar társasági jog szabályaival alapvető egyezőséget mutató jogrendszerek közül a szerb és a román gazdasági társaságokra, azok elismert formáira vonatkozó szabályokat vettem össze a magyar jogi rendezéssel.

X.1. A gazdasági társaságok szabályozása a Szerb Köztársaságban Összehasonlító vizsgálatok

X.1.1.A szerb társasági jog történeti alakulása

A szerb társasági jogban a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság 1988-as vállalatokról szóló törvénye⁵⁸⁴ szabályozta először a társadalmi vállalatok mellett a gazdasági társaságokat is, mint vegyes tulajdonban lévő gazdasági alanyokat. Ezt megelőzően a gazdasági alanyok elsősorban az állami és társadalmi vállalatok voltak.⁵⁸⁵ Az 1988-as vállalatokról szóló törvényben gazdasági társaságként a részvénytársaságot⁵⁸⁶, korlátolt felelősségű társaságot,⁵⁸⁷ betéti társaságot⁵⁸⁸ és a közkereseti társaságot⁵⁸⁹ is deklarálta a jogalkotó.⁵⁹⁰ A hivatkozott törvényt az 1996. évi vállalatokról szóló törvény⁵⁹¹ követte, mely a társadalmi vállalatok mellett vegyes és magántulajdonban lévő gazdasági alanyokként szabályozta a gazdasági társaságokat is.⁵⁹² A vállalatok, mint üzleti tevékenységi formák megszűnése, gazdasági társaságok vezető pozíciója a 2004. évi gazdasági törvény⁵⁹³ hatályba lépésével valósult meg Szerbiában⁵⁹⁴. A 2004-ben hatályba lépett szerb társasági törvény megalkotásánál szerepet játszott már a külföldi befektetések ösztönzése és Szerbia Európai Unióhoz⁵⁹⁵ történő csatlakozása is.⁵⁹⁶ A tartalmilag új szabályozáson túl a gazdasági társaság elnevezést, mint a vállalat kifejezést két ok indokolta, egyrészt a gazdasági társaság más országokban is elfogadott kifejezés, másrészt a vállalat nem jogi fogalom.⁵⁹⁷ A leggyakoribb gazdasági alanyok ezt követően a korlátolt felelősségű

⁵⁸⁴ Vállalatokról szóló törvény Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Hivatalos Lapja, 77/88,40/89,46/90 és 61/90 szám, A JSZK Hivatalos Közlönye 24/94 szám (a továbbiakban: Vállalatokról szóló törvény)

⁵⁸⁵ Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 96.o. [a továbbiakban: Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában]

⁵⁸⁶ Vállalatokról szóló törvény 84.§

⁵⁸⁷ Vállalatokról szóló törvény 104.§

⁵⁸⁸ Vállalatokról szóló törvény 109.§

⁵⁸⁹ Vállalatokról szóló törvény 115.§

⁵⁹⁰ Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában 99.o.

⁵⁹¹ Vállalatokról szóló törvény A JSZK Hivatalos Közlönye 29/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/2001 és 36/2002 szám, A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye 125/2004. szám

⁵⁹² Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában 99.o.

⁵⁹³ Gazdasági társaságokról szóló törvény A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye 125/04. szám

⁵⁹⁴ Hivatalos neve ekkor Szerbia és Montenegro

⁵⁹⁵ Jessel-Host, Christa. Company Law: Law of Commercial Companies of Serbia and the EU. 2008.

⁵⁹⁶ Sárközy Szabolcs- Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák versenyében Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013 213.o.

⁵⁹⁷ Dudás Attila-A gazdasági társaságok jogi szabályozása Szerbiában n: Acta Conventus de Iure Civili 87.o.[a továbbiakban: Dudás-A gazdasági társaságok] lsd.: Mirko Vasiljevic „Privredna drustva-domace i uporedno

társaságok voltak, melynek alapításához alacsony, 500 eurós vagyoni hozzájárulást kellett teljesíteniük a tagoknak.⁵⁹⁸

2011-ben került megalkotásra az új gazdasági társaságokról szóló törvény⁵⁹⁹, amely 2012-től hatályos, azóta többször módosításra és a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalásra került. A 2011-es társasági törvény jórészt a 2004-es törvényen alapul, annak modernizálására, pontosítására törekszik, például a korlátolt felelősség áttörének eseteit konkretizálva, annak több esetét felsorolva.⁶⁰⁰

A szerb társasági jogi jogalkotás megtartotta a dualista szabályozási technikát, eltérően a magyar magánjogi monista koncepciótól⁶⁰¹. Szerbiában a gazdasági társaságokra vonatkozó normákat külön törvény szabályozza, a magánjogi rendelkezések nem kerültek egységes kódexbe foglalásra,- hasonlóan a posztoszocialista országok többségéhez.⁶⁰²

X.1.2. A szerb gazdasági társaságok közös szabályai

A szerb társasági jog meghatározása alapján a gazdasági társaságok⁶⁰³ olyan jogi személyek, melyeket természetes vagy más jogi személyek alapítanak gazdasági jellegű tevékenység végzése céljából.⁶⁰⁴ A Szerb Köztársaság gazdasági társaságokról szóló törvénye⁶⁰⁵ (a továbbiakban: szerb Gt.) is úgy deklarálja a gazdasági társaságot, mint jogi személyt, amely nyereség szerzése céljából végez tevékenységet⁶⁰⁶.

Gazdasági társaság alatt Szerbiában több személy társulását értjük, akiknek célja, hogy közös cégnév alatt, egyesített eszközökkel és munkával meghatározott gazdasági tevékenységet folytassanak nyereségszerzés érdekében.⁶⁰⁷ A nyereséget a társasági szerződésben

pravo” (Gazdasági Társaságok Hazai és Külföldi Jog; Udruzenje pravnika u privredi Jugoslavije; Belgrád, 1999 11-13.pp.)

⁵⁹⁸ Branislav-A cégalapítás és eljárása Szerbiában 99.o.

⁵⁹⁹ Zakon o privrednim društvima- Gazdasági társaságokról szóló törvény, a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye (Sluzbeni glasnik RS) 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 és 109/2021. szám (a továbbiakban Szerb Gt.)

⁶⁰⁰ Sárközy Szabolcs: Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák versenyében Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013 214.o.

⁶⁰¹ Magyarországon A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Harmadik Könyve deklarálja a Jogi személyekre, így a gazdasági társaságokra irányadó szabályokat. A Ptk. 2014. március 15. napján lépett hatályba.

⁶⁰² Például Lengyelország, Csehország és Szlovákia is a Ptk.-n kívül alkotta meg kereskedelmi törvényét. Horvátországban, Szlovéniában, Szerbiában, Bulgáriában, Albániában, Ukrajnában és Belorussziában is külön törvények tartalmazzák a társasági/kereskedelmi jogra vonatkozó szabályokat. Lsd.: Szikora Veronika: Társasági jogi rendszerek és reformok Európában Habilitációs tézisek Debrecen, 2014 28.o.

Kecskés László: A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben HVG Orac kiadó Bp, 2009 36.o.

⁶⁰³ privredna društva

⁶⁰⁴ Dudás Attila, Bunford Tivadar: Vágj bele! A vállalkozások jogi környezete Szerbiában - Kézikönyv kezdő vállalkozók számára 2021, A vállalkozások formái [a továbbiakban: Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezet Szerbiában]

⁶⁰⁵ Zakon o privrednim društvima- Gazdasági társaságokról szóló törvény, a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye (Sluzbeni glasnik RS) 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 és 109/2021. szám (a továbbiakban Szerb Gt.)

⁶⁰⁶ Szerb Gt. 2. cikk A company (hereinafter referred to as: the company) is a legal person conducting an activity with the aim of gaining profit. Privredno društvo (u daljem tekstu: društvo) je pravno lice koje obavlja delatnost u cilju sticanja dobiti.

⁶⁰⁷ Malagurski Branislav: A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 96.o.

meghatározott módon osztják fel egymás között. A nyereségszerzési cél alapján különböztethetőek meg a gazdasági társaságok más jogi személyektől, amelyek szintén végezhetnek gazdasági tevékenységet, mint például a közvállalatok.⁶⁰⁸

A szerb Gt. négy gazdasági társaság típust ismer el, egyezően a magyar szabályozással. Személyegyesítő társaságként a közkereseti társaságot és a betéti társaságot, vagyonegyesítő társaságként a korlátolt felelősségű társaságot és a részvénytársaságot.⁶⁰⁹

Mind a négy gazdasági társaság típus jogi személyiséggel rendelkezik⁶¹⁰, egyezően a magyar szabályozáshoz a személyegyesítő típusú társaságok is önálló jogalanyként jelennek meg a vagyoni forgalomban. A jogi személyiséget a társaságok a cégjegyzékbe történő bejegyzéssel szerzik meg.⁶¹¹ A gazdasági társaságok rendszere zárt, nem hozható létre ezektől eltérő társasági forma, a típuskényszer, numerus clausus elve a szerb társasági jogban is érvényesül.

⁶¹² A társasági formák egyenrangúak, a tagok szabadon dönthetik el, hogy milyen társasági formát hoznak létre.⁶¹³ A szerb társasági jogi jogalkotásban érvényesül a társasági típusok kompatibilitásának elve, mely elv alapján a társasági típusok megfelelnek a nemzetközi általános formáknak. A jogalkotó célja ezzel a nemzetközi kereskedelmi együttműködések és külföldi befektetési lehetőségek megkönnyítése volt.⁶¹⁴

A tevékenységvégzés körében a társasági törvény nem tesz különbséget az egyes típusok között, de külön törvény egyes tevékenységek végzéséhez meghatározott feltételek teljesítését, hatósági engedélyeztetést vagy jóváhagyást írhat elő.⁶¹⁵ Egyes társadalmilag kiemelkedő jelentőségű tevékenységek csak meghatározott formában végezhető.⁶¹⁶

Fontos különbség a magyar szabályozáshoz képest, hogy a társaságok bármilyen törvényes tevékenységet folytathatnak Szerbiában, nem pusztán a cégjegyzékbe bejegyzett tevékenységeket.⁶¹⁷ Ez alapján a társaságok nem kötelesek feltüntetni minden tevékenységüket a társasági szerződésben, pusztán csak azt, amelyet a társaság túlnyomórészt végez.⁶¹⁸

⁶⁰⁸ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezet Szerbiában

⁶⁰⁹ Szerb Gt. 8.§ The legal forms of a company are: 1) General Partnership; 2) Limited Partnership; 3) Limited Liability Company;) Joint Stock Company. Pravne forme društva su: 1) ortačko društvo; 2) komanditno društvo; 3) društvo s ograničenom odgovornošću; 4) akcionarsko društvo.

⁶¹⁰ Szerb Gt. 2. cikk A company (hereinafter referred to as: the company) is a legal person conducting an activity with the aim of gaining profit.

⁶¹¹ Szerb Gt. 3. cikk A company acquires the status of a legal person through registration in the Register of Business Entities in accordance with the act governing the registration (hereinafter referred to as: the registration act).

⁶¹² Dudás: A gazdasági társaságok 88.o.

⁶¹³ Dudás: A gazdasági társaságok 88.o.

⁶¹⁴ Dudás: A gazdasági társaságok 91.o.

⁶¹⁵ Dudás: A gazdasági társaságok 88.o. Szerb Gt. 4.§ A separate act may condition the registration or pursuing a certain activity by the existence of a preliminary approval, consent or other decision of a competent authority.

⁶¹⁶ Dudás: A gazdasági társaságok 88.o.

⁶¹⁷ Az 1996. évi vállalatokról szóló törvény alapján még Szerbiában is a társaságok csak a cégjegyzékbe bejegyzett tevékenységeket végezheték (fő-és melléktevékenységeket), a 2004. évi gazdasági társaságokról szóló törvény módosítása alapján ma már bármilyen törvényes tevékenység folytatható.

Szerb Gt. 4. cikk A company has its predominant activity, which is registered in accordance with the registration act, but may also pursue all other activities not prohibited by law, regardless of whether they have been provided in the company's memorandum of association or articles of association.

⁶¹⁸ Dudás: A gazdasági társaságok 89.o.

Jogképességük kiterjed minden törvényes tevékenységre, ezzel a szerbiai társasági jogi szabályozás elfogadja a társaságok abszolút jogképességének fogalmát.⁶¹⁹

A szerb társasági jog egyik legfontosabb alapvetése, hasonlóan a magyar szabályozáshoz, a törvényi rendelkezések diszpozitivitásának elve. A társaság tagjainak gazdasági szabadságát, a gazdasági tevékenység egyszerűbb végzését szolgálja, hogy a szerb Gt. rendelkezései túlnyomórészt diszpozitív jellegűek, eltérést megengedőek. A diszpozitív szabályozás mind a négy társasági formára irányadó, természetesen a tőkeegyesítő jellegű társaságok esetében több kógens szabály is van.⁶²⁰ A törvény több kényszerítő rendelkezést tartalmaz például a nyilvánosan működő részvénytársasokra vonatkozóan, de ezen társasági formára irányadó szabályok is döntően diszpozitívak.⁶²¹

A gazdasági társaságok egyes formái a szerb társasági jogban megegyeznek a magyar rendszerrel. Az elismert társasági formák, illetve azok elsődlegesen személyegyesítő, vagy tőkeegyesítő jellege is azonos a hazai szabályozással, illetve az egyes társaságokra irányadó jogszabályi rendelkezések is döntően egyezőséget mutatnak.

A továbbiakban a négy szerb gazdasági társaság típust mutatom be, rámutatva a szerb és a magyar szabályozás közötti különbségekre.

X.1.3. A szerb gazdasági társaságok formái

X.1.3.1. Közkereseti társaság⁶²²

A közkereseti társaság a személyegyesítő jellegű társaságok alaptípusa, működése során a tagok személyes közreműködése kiemelt jelentőségű, zárt társasági formának minősül, tulajdonosi szerkezetük ritkán, vagy egyáltalán nem változik.⁶²³

A szerb Gt. meghatározása alapján a közkereseti társaság olyan társasági forma, melynek minimum két tagja van, a tagok a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek és a helytállási kötelezettségük a társaság tartozásaiért korlátlan és egyetemleges.⁶²⁴ A társaság tagjai -egyezően a magyar szabályozással - a társaság tartozásaiért teljes magánvagyonukkal felelnek. Amennyiben a társaság jogutód nélküli megszűnésekor maradnak kielégítetlen hitelezői igények a tagok helytállási kötelezettsége egyetemleges, bármelyik tagtól követelhető

⁶¹⁹ Dudás: A gazdasági társaságok 89.o. Lsd.: Mirko Vasiljević: „Komentar zakona o privrednim društvima” A gazdasági társaságokról szóló törvény kommentárja: Službeni list: Belgrád;2006: 114.o.

⁶²⁰ Dudás: A gazdasági társaságok 92.o. Lsd.: Aleksandra Jovanović: „Zakon o privrednim društvima i ekonomske slobode” A gazdasági társaságokról szóló törvény és a gazdasági szabadságok, Pravo i privreda, 2005/1-4. 55-64.o.

⁶²¹ Dudás: A gazdasági társaságok 92.o Lsd.: Mirko Vasiljević: „Komentar zakona o privrednim društvima” A gazdasági társaságokról szóló törvény kommentárja: Službeni list: Belgrád;2006: 24.o.

Dencic-Mihajlov, Ksenija. Reforms of corporate governance and takeover regulation: evidence from Serbia. South-Eastern Europe Journal of Economics, 2009, 7.2.

⁶²² Ortačko društvo

⁶²³ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In: Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

⁶²⁴ Szerb Gt. 93. cikk A general partnership is a company of two or more partners who have unlimited joint and several liability with all their assets for the company's liabilities.

Ortačko društvo je društvo dva ili više ortaka koji su neograničeno solidarno odgovorni celokupnom svojom imovinom za obaveze društva.

a teljes tartozás összege. A tartozást teljesítő tag visszkereseti joga⁶²⁵ alapján utóbb követelheti a többi tagtól a tartozásrészük megtérítését.⁶²⁶

A tagok vagyoni hozzájárulásának mértéke a létesítő okirat eltérő rendelkezése hiányában egyenlő.⁶²⁷ A vagyoni hozzájárulás minimum értékére vonatkozóan a szerb Gt. nem ír elő követelményt, bármilyen összeggel alapítható társasági forma. A vagyoni hozzájárulás minimumának előírása nem szükséges, mert a tagokat a társaság tartozásaiért korlátlan helytállási kötelezettségét terheli.⁶²⁸

Eltérés a magyar szabályozáshoz képest, hogy a közkereseti társaságnak nincsenek külön szervei, az ügyvezetésben a tagok egyenrangúan és önállóan vesznek részt.⁶²⁹ A rendes ügyvezetés körét meghaladó döntéseket a tagok egyhangúlag hozzák meg⁶³⁰, a társasági szerződés módosításához is a tagok egyhangú szavazata szükséges.⁶³¹ Fontos eltérés továbbá, hogy az ügyvezetésre jogosult tag átruházhatja az ügyvezetési jogosultságát egy harmadik személyre is, ha a társaság valamennyi tagja egyetért ezzel.⁶³² A társaság személyegyesítő jellegét erősíti, hogy az ügyvezetési jogosultságot harmadik személyre átruházó tag úgy felel az ügyvezetés során a harmadik személy által elkövetett cselekményekért, mintha azokat maga követte volna el.⁶³³

A társasági részesedés a magyar szabályozással egyezően nem képezi a hagyaték tárgyát, nem öröklődik. A tag halála esetén társasági részesedését arányosan felosztják a fennmaradó tagok között, az örökösökkel való elszámolás mellett. az adott személy részesedése nem öröklődik, hanem arányosan hozzáadódik a többi tag részesedéséhez.⁶³⁴

Eltérés, hogy a társasági szerződés rendelkezhet úgy, hogy a társaság az elhunyt tag örökösével folytatja a tevékenységet, ilyenkor az örökösök a hagyatéki eljárás jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül követelhetik a társaságtól, hogy lépjenek be az elhunyt tag helyére.⁶³⁵ Speciális szabályozás, hogy a tagok ebben a helyzetben kérhetik továbbá azt is, hogy a társaság formáját változtassák meg betéti társasággá és ezen társaságra irányadó szabályok szerint működjön tovább, biztosítva ezzel, hogy az örökösök kültagként vehessenek részt a társaság működésében.⁶³⁶

Amennyiben egy tag halála, vagy kilépése folytán a tagok száma egy főre csökken és három hónapon belül nem állítják helyre a törvényes működést, a társaság a szerb társasági jog alapján a törvény erejénél fogva megszűnik. A magyar szabályozásban ez az időtartam hat hónap, és

⁶²⁵ pravo regresa

⁶²⁶ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶²⁷ Szerb Gt. 96. cikk

⁶²⁸ A szabályozás felülvizsgálata szükséges lehet, figyelemmel arra, hogy a tagok korlátozott felelősségét biztosító kft. esetében is nagyon alacsony, csupán 100 dinár (körülbelül 330 Ft) a minimális törzstőke mértéke, az alapítóknek nem jelent előnyt a közkereseti társaságok létrehozása. Lsd.: Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶²⁹ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶³⁰ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶³¹ Szerb Gt. 94. cikk

⁶³² Szerb Gt. 103. cikk

⁶³³ Szerb Gt. 103. cikk

⁶³⁴ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

⁶³⁵ Szerb Gt. 119. cikk

⁶³⁶ Szerb Gt. 119. cikk

már nem fűződik hozzá az automatikus megszűnés jogkövetkezménye a tagok számának egy főre csökkenése esetére.⁶³⁷

X.1.3.2. Betéti társaság⁶³⁸

A betéti társaság a szerb Gt. meghatározása alapján⁶³⁹ olyan társasági forma, ahol a tagok vagyoni hozzájárulás teljesítésére kötelesek és legalább egy tagnak, a beltagnak a helytállási kötelezettsége a társaság tartozásaiért korlátlan és egyetemleges, míg legalább egy tag, a kültag a korlátolt felelősség szabályai szerint nem köteles helytállni a társaság tartozásaiért. Ha a szerb Gt. másként nem rendelkezik, a betéti társaságra a közkereseti társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.⁶⁴⁰

A beltag és a kültag helytállási kötelezettsége, eltérő felelősségi pozíciója megegyezik a magyar szabályozással.

Az eltérő helytállási kötelezettséghez igazodik az ügyvezetésre vonatkozó szabályozás a szerb társasági jogban. A társaság ügyvezetésére kizárólag a beltag jogosult, a kültag nem képviselheti a társaságot.⁶⁴¹ Ez a szabály lényeges eltérést mutat a magyar rendelkezésektől, miután a hazai szabályozás alapján lehetőség van a kültag ügyvezetővé történő megválasztására is.⁶⁴² Álláspontom szerint a szerb szabályozás jobban igazodik a beltag és a kültag eltérő helytállási kötelezettségéhez, biztosítva a beltag számára a társaság ügyvezetésében betöltött kiemelt pozíciót.⁶⁴³

A betéti társaság kültagjának helytállási kötelezettsége kapcsán a szerb társasági jog fenntartja azt a szabályt, mely szerint a kültag a beltaggal azonos módon felel harmadik személyekkel szemben, ha a neve - az ő jóváhagyásával - szerepel a betéti társaság cégnevében.⁶⁴⁴ Magyarországon a kültag nevének cégnévben megjelenéhez társított helytállási kötelezettség 2006. július 1. napjával, A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény hatálybalépésével megszűnt.⁶⁴⁵

⁶³⁷ A magyar Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2021. július 1. napján hatályba lépett rendelkezés alapján az új tag belépésének bejelentésére irányadó hat hónapon belüli bejelentési kötelezettség megmarad, azonban annak elmulasztása esetén megszünteti annak jogvesztő jellegét.

⁶³⁸ Komanditno društvo

⁶³⁹ Szerb Gt. 125. cikk A limited partnership is a company of at least two members, at least one of whom has unlimited joint and several liability for the liabilities of the company (general partner), and at least one of whom has limited liability up to the amount of his unpaid, or not entered contribution (limited partner). Komanditno društvo je privredno društvo koje ima najmanje dva člana, od kojih najmanje jedan za obaveze društva odgovara neograničeno solidarno (komplementar), a najmanje jedan odgovara ograničeno do visine svog neuplaćenog, odnosno neunetog uloga (komanditor).

⁶⁴⁰ Szerb Gt. 126. cikk

⁶⁴¹ Szerb Gt. 131. cikk General partners manage the company's operations and represent it. Limited partners may not manage operations or represent the company.

⁶⁴² A Ptk. betéti társaságokra irányadó szabályainak 2021. július 1. napján hatályba lépett módosítása alapján a társaság kültagja kijelöléssel vagy választással válik a társaság vezető tisztségviselőjévé

⁶⁴³ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁴⁴ Szerb Gt. 135. cikk

⁶⁴⁵ A korábbi magyar szabályozás azonos volt a hatályos szerb rendelkezésekkel, A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény 103. § (1) bekezdése alapján A beltaggal azonos módon felel a kültag, ha neve szerepel a társaság cégnevében. Ezzel együtt a A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény a tagok családneve tekintetében még kivételt tett a cégkizárólagosság elve alól. A

X.1.3.3. Korlátolt felelősségű társaság⁶⁴⁶

A korlátolt felelősségű társaság a legelterjedtebb társasági forma, tőkeegyesítő társaság. A szerb Gt. alapján a korlátolt felelősségű társaságok körében a tagok kizárólag vagyoni hozzájárulás teljesítésére kötelesek, a társaság tartozásaiért nem terheli őket helytállási kötelezettség. A társaság és a tagok felelőssége fő szabályszerint elválik egymástól. Érdekesség, hogy a szerb Gt. már a fogalom meghatározásnál kiemeli a korlátolt felelősség áttörésének a törvényben szabályozott eseteit, hivatkozva a szakaszszámra is.⁶⁴⁷

Így a korlátolt felelősség áttörésére kerül sor, ha a tag a társaságot olyan cél elérésére használja fel, amely egyébként számára tilos; a társaság vagyonát úgy használja, vagy azzal úgy rendelkezik, mintha az a sajátja lenne; a társaságot vagy annak vagyonát a társaság hitelezőinek megkárosítása céljából használja; illetve személyes haszonszerzés vagy harmadik személyek hasznának elérése érdekében csökkenti a társaság vagyonát, de a személy tisztában volt vagy tisztában kellett lennie azzal, hogy a társaság nem lesz képes teljesíteni kötelezettségeit.⁶⁴⁸ Ezen túl a társaság kenyszertörlési eljárás során történő jogutód nélküli megszűnése esetén is fennáll a tag, illetve tagok korlátlan és egyetemleges helytállási kötelezettsége a társaság tartozásaiért. A szerb joggyakorlat alapján kevés esetben kerül sor a kft. tagjának helytállási kötelezettségének megállapítására a korlátolt felelősség áttörésére hivatkozva.⁶⁴⁹ A szerbiai bíróságok kevés esetben alkalmazzák a korlátolt felelősség áttörésének intézményét, mivel ezt túlságosan szigorú szankciónak tartják, és a megállapításához előírt feltételek teljesülésének bizonyítása a szerbiai ítélkezési gyakorlatban nagy nehézségekkel jár.⁶⁵⁰ Valamennyi feltétel fennállásának bizonyítása a felperest terheli, és sokszor nem tudja a korlátolt felelősséggel való visszaélés megállapításához szükséges valamennyi releváns tényt bizonyítani.⁶⁵¹

A szerb jog szerinti kft. alapvetően a tőkeegyesítő társaság jellemzőit hordozza: minimális kötelező részesedést és minimális kötelező tőkét írnak elő, a társaságnak meghatározott szervekkel kell rendelkeznie; a tagok nem felelnek a társaság kötelezettségeiért, kivéve a korlátolt felelősség áttörésének eseteit, de a személyegyesítő társaságok bizonyos jellemzőit is magán viseli: bár a részesedések elvileg átruházhatók és kevés korlátozás alá esnek, a tagsági

cégtulajdonos, illetve a tagok a cégnévben vezérszóként családnevüket szabadon használhatták, nem kellett tekintettel lenniük a korábban bejegyzett jogi személyek elnevezésére.

⁶⁴⁶ Društvo s ograničenom odgovornošću

⁶⁴⁷ Szerb Gt. 139. cikk A limited liability company is a company in which one or more company members own shares in the company's share capital, provided that company members are not liable for the company's obligations except in cases provided in Article 18 and Article 548 of this Act.

⁶⁴⁸ Szerb Gt. 18. cikk

⁶⁴⁹ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o.

⁶⁵⁰ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o.

⁶⁵¹ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o. lsd. részletesen: Marković, V. (2001)- Piercing the legal personality through our judicial practice and a view to the legal regulation of other countries', Pravo i privreda 2001./5-8, 853–863.o.

struktúra ritkán változik, a tagok száma általában alacsony.⁶⁵² A korlátolt felelősségű társaság általában viszonylag zárt társaságnak minősül, mivel a többi tagnak elővásárlási joga van, ha valamelyik tag át kívánja ruházni részesedését egy harmadik személyre.⁶⁵³

A korlátolt felelősségű társaság a legelterjedtebb társasági forma, melyet egyrésztől a tagok korlátolt felelőssége indokol, másrészt nagyon alacsony, szinte elenyésző a társaság alapításához szükséges vagyoni hozzájárulás minimuma. A törzstőke minimuma mindössze 100 dinár⁶⁵⁴, ami megközelítőleg 330 forintnak felel meg.⁶⁵⁵ Ez jelentős eltérés a magyar szabályozáshoz képest, figyelemmel arra, hogy Magyarországon a törzstőke minimumát a jogalkotó 3.000.000,- forintban határozza meg. Ez majdnem tízezerszerese a szerb előírásnak. Magyarországon még ezen, magasabb törzstőke minimum mellett is a kft. a legelterjedtebb társasági forma, így véleményem szerint a szerb tőkeminimumra irányuló szabályok indokolatlanok és hosszú távon a személyegyesítő társaságok létjogosultságát is megkérdőjelezhetik, adott esetben hitelezővédelmi érdekek is sérülhetnek.

A társaság irányítása egyszintű, vagy kétszintű irányítási rendszer szerint történhet.⁶⁵⁶ Az egyszintű irányítási rendszer azonos a magyar szabályozással, a társaság irányítása két szervből áll, a legfőbb szervből a taggyűlésből és az operatív szervből az ügyvezetőből. A legfőbb szerv hatáskörébe tartoznak a stratégiai, személyzet-és gazdaság politikai döntések, míg az ügyvezető feladatkörébe a társaság irányítása és képviselése tartozik.⁶⁵⁷

A kétszintű irányítási rendszerben a taggyűlés és az ügyvezető mellett még egy testületi szerv, a felügyelőbizottság is megjelenik. A felügyelőbizottság Szerbiában a taggyűlés hatáskörébe tartozó feladatokat is ellát, felügyeleti és személyzeti döntéseket hoz meg, dönt például az ügyvezető kinevezéséről és visszahívásáról is.⁶⁵⁸ Magyarországon a felügyelőbizottság az általános szabályok alapján csak az ellenőrző szerv szerepét tölti be, azonban hazánkban is lehetőség van ügydöntő felügyelőbizottság felállítására, a létesítő okirat a legfőbb szerv vagy az ügyvezetés hatáskörébe tartozó egyes döntések meghozatalát a felügyelőbizottság hatáskörébe utalhatja.⁶⁵⁹

A tag halála esetén társasági részesedése, azonosan a magyar szabályokkal a hagyaték tárgyát képezi, az örökölhető. A létesítő okirat azonban előírhatja, hogy az örökös a többi tag vagy a társaság részére köteles eladni a részesedését, lehetővé téve számukra, hogy megakadályozzák az örökös résztulajdon szerzését a társaságban.⁶⁶⁰ Megállapítható, hogy a személyegyesítő

⁶⁵² Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 132.o.

⁶⁵³ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

⁶⁵⁴ Szerb Gt. 145. cikk

⁶⁵⁵ Korábban Szerbiában is az angolszász koncepció érvényesült, jóval magasabb összegű volt a minimális törzstőke, 5000 dollár, majd 500 euro. Forrás: Dudás, Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁵⁶ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁵⁷ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁵⁸ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁵⁹ Ptk. 3:123. §

⁶⁶⁰ Vladimir Marjanski, Attila Dudás-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2021/II 120.o.

társaságok társasági részesedéseire irányadó öröklési szabályok jelentősen eltérnek a korlátolt felelősségű társaságok szabályaitól. Az üzletrész öröklésének lehetősége a tagok és az örökhagyó közötti kapcsolattól is függ, minél szorosabb a kapcsolat, annál könnyebb az öröklés.⁶⁶¹

Korlátolt felelősségű társaság egyezően a magyar szabályokkal, működhet egyszemélyes formában is, ilyenkor a taggyűlés hatáskörét az egyedüli tag gyakorolja.

X.1.3.4. Részvénytársaság⁶⁶²

A szerb Gt. meghatározása alapján a részvénytársaság olyan társaság, amelynek alaptőkéje egy vagy több részvényes által birtokolt részvényekre oszlik és a részvényesek nem felelnek a társaság kötelezettségeiért.⁶⁶³ A részvényeseknek a társaság tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettsége azonos a korlátolt felelősségű társaság tagjaival a szerb Gt. 18. cikkében és 548. cikkében említett esetekben áll fenn.⁶⁶⁴

A hatályos szerb társasági jog, eltérően a magyar szabályozással nem tesz különbséget a zártkörűen működő és a nyilvánosan működő részvénytársasági forma között. A korábbi szerb szabályozás megegyezett a magyar rendelkezésekkel és a részvények kibocsátása alapján tett különbséget a nyilvánosan működő részvénytársaság (részvények nyilvánosan kerülnek forgalomba, bárki jegyezheti) és a zártkörűen működő részvénytársaság (részvényei nem kerülnek nyilvános forgalomba) között.⁶⁶⁵

A tagsági jogokat és kötelezettségeket a részvény testesíti meg, egy részvény névértéke nem lehet alacsonyabb 100 dínárnál.⁶⁶⁶ A társaság által kibocsátott részvények eltérően a magyar szabályozástól kizárólag dematerializált formában kerülnek kibocsátásra,⁶⁶⁷ A részvénytársaság kétféle típusú részvényt bocsáthat ki: törzsrészvényt és elsőbbségi részvényt.⁶⁶⁸

A társaság alaptőkéje nem lehet alacsonyabb 3.000.000 dínárnál,⁶⁶⁹ amely megközelítőleg 10.000.000 Ft-nak felel meg. A részvénytársaság minimum alaptőkéje így majdnem kétszerese a hazai szabályozás szerint a zártkörűen működő részvénytársaság alapításához előírtaknak, de kevesebb, mint fele a nyilvánosan működő részvénytársaság alaptőkéjének.

Álláspontom szerint a szerb kft. és a szerb rt. minimális vagyoni hozzájárulásra vonatkozó szabályai indokolatlanok, mert a tagok, részvényesek helytállási kötelezettsége azonos, azonban a vagyoni hozzájárulás mértéke jelentősen, majdnem tízmillió forinttal eltér.

A Kft. létesítő okiratának rendelkezéseit lsd. részletesen: Vladimir Marjanski, Attila Dudás- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.:Central European Journal of Comparative Law 2020/I 133.o.

⁶⁶¹ Vladimir Marjanski, Attila Dudás: Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2021/II 123.o. lsd. még: Milos Vukotic- Inheritance of Companies- Pravo i privreda 2018 10-12, 165-195.o.

⁶⁶² Akcionarsko društvo

⁶⁶³ Szerb Gt. 245. cikk

⁶⁶⁴ Szerb Gt. 245. cikk

⁶⁶⁵ Dudás-Bunford- A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁶⁶ Szerb Gt.258. cikk

⁶⁶⁷ Szerb Gt. 248. cikk

⁶⁶⁸ Szerb Gt. 250. cikk

⁶⁶⁹ Szerb Gt. 293. cikk

A szerb előírások alapján így a korlátolt felelősségű társaságok szerepe fog jelentősen megnőni, mert ezen társasági forma biztosítja a tagok korlátolt felelősségét minimális vagyoni hozzájárulás teljesítése mellett.

X.1.4. Cégalapítás menete a Szerb Köztársaságban, a cégbejegyzési eljárás

Az anyagi jogi szabályok tekintetében a szerb társasági jog alapvetően egyezőséget mutat a magyar szabályozással, a cégeljárás, cégalapítás menete azonban jelentősen eltér. A gazdasági társaságok nyilvántartását 2004-ig a gazdasági bíróságok vezették, a bejegyzési eljárás során megvizsgálták a bejegyzéshez szükséges formai és tartalmi feltételeket is, az alapító okirat tartalmát és egyes rendelkezéseit.⁶⁷⁰ A gazdasági társaságok bejegyzése 2005-ben került át a Gazdasági Nyilvántartási Ügynökséghez.⁶⁷¹ A Gazdasági Nyilvántartási Ügynökségről szóló törvény⁶⁷² alapján ezen szervezet vezeti a gazdasági társaságok nyilvántartását is. A gazdasági alanyok bejegyzésének feltételeit a 2004-ben meghozott, gazdasági alanyok bejegyzéséről szóló törvény szabályozza.⁶⁷³

A gazdasági társaságok GNYÜ általi nyilvántartása 2005. január 4-től működik, ezzel a szerb cégbejegyzési eljárás már nem bírósági hatáskörbe tartozik, hanem közigazgatási szervnél történő bejegyzési eljárásra alakult át. A társaságok bejegyzése és nyilvántartása bírósági feladatkörből közigazgatási feladatkörbe került át.⁶⁷⁴ Az átalakítás célja elsődlegesen az eljárás felgyorsítása és a hatékonyságának növelése volt egy egységes, a gazdasági alanyok adataira vonatkozó elektronikus adatrögzítő rendszeren keresztül.⁶⁷⁵ A GNYÜ nem csak a cégjegyzéket vezeti, a gazdasági társaságok mellett nyilvántartja többek között a bankokat, brókercégeket, biztosító társaságokat, szövetkezeteket, közvállalatokat, befektetési alapkezelő társaságokat is.⁶⁷⁶

A gazdasági társaságok nyilvántartása a Szerb Köztársaságban is nyilvános és ingyenes, a GNYÜ honlapján keresztül minden adat elérhető a gazdasági társaságok vonatkozásában.⁶⁷⁷

⁶⁷⁰ Malagurski Branislav: A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 100.o.

⁶⁷¹ Gazdasági Nyilvántartási Ügynökségről szóló törvény. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2004 és 111/2009 szám 1.§, 3.§ A Gazdasági Nyilvántartási Ügynökség egy belgrádi székhelyű és a székhelyen kívüli szervezeti egységekkel rendelkező jogi személy. Az ügynökség honlapja: www.apr.gov.rs

⁶⁷² Gazdasági Nyilvántartási Ügynökségről szóló törvény. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2004 és 111/2009 szám

⁶⁷³ Gazdasági alanyok bejegyzéséről szóló törvény. A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2004. és 61/2005. szám

⁶⁷⁴ Dudás: A gazdasági társaságok 88.o

⁶⁷⁵ Malagurski Branislav: A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 100.o.

⁶⁷⁶ Malagurski Branislav: A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 101.-102.o.

⁶⁷⁷ Nyilvántartott adatok: elnevezés, főtevékenység, törzsszám, adószám, alapító adatai, vagyoni hozzájárulás, jegyzett tőke, képviselőre jogosult adatai, legfőbb szerv döntései, alapítói okirat adatai, társaság éves pénzügyi jelentései. Lsd. részletesen: Malagurski Branislav: A cégalapítás 101.o.

A társaságok bejegyzési eljárása a GNYÜ-be történő bejegyzés iránti kérelem benyújtásával indul, melyet formanyomtatványon kell benyújtani. Szemben a hazai, kizárólag elektronikus cégbejegyzési eljárással, a kérelem előterjeszhető postai és elektronikus úton is. A bejegyzéssel a gazdasági társaságok törzsszámot kapnak és adóazonosító számot kapnak. Eltérés a magyar szabályozáshoz⁶⁷⁸ képest, hogy amennyiben nem teljesülnek az adóazonosító szám megállapításának feltételei, akkor is bejegyzik a céget, és értesítik, hogy az adóazonosító szám megállapításáért forduljon az Adóhivatalhoz.

A cégbejegyzési eljárásra az általános közigazgatási eljárás szabályai is irányadóak.⁶⁷⁹ A gazdasági társaságok bejegyzési eljárása a közigazgatási jog alapelvei szerint működik.⁶⁸⁰ A létesítő okirat, illetve a társaság alapításáról szóló határozat hitelesítése közjegyző által történik, de annak tartalmát az alapítók határozzák meg a szerb Gt. tartalmi követelményeit is figyelembe véve. Az alapító okirat előkészítését a társaság alapítói önállóan intézhetik a formanyomtatványok kitöltésével. A közjegyzői hitelesítés elsősorban nem tartalmi szempontokat mérlegel, arra vonatkozik, hogy a társaság alapítói saját kezűleg írták alá az alapító szerződést, vagy a társaság alapításáról szóló határozatot. A közjegyzővel az okirat tartalmát csak az iktató iratban szereplő hitelesítéshez szükséges mezők mértékéig kell ismertetni.⁶⁸¹ A társaságok alapítása létesítő okirattal történik, elnevezése társasági szerződés⁶⁸², illetve egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság esetén alapító okirat⁶⁸³. Az alapító okirat tulajdonképpen egy határozat, amelyben az egyszemélyes alapító kinyilvánítja társaságalapítási szándékát.⁶⁸⁴ A részvénytársaságok alapítása részvénykibocsátással indul.⁶⁸⁵ A gazdasági társaságok nyilvántartásba történő bejegyzésének polgári jogi hatása a bejegyzés jogot keletkeztető (konstitutív) és megállapító (deklaratív) hatása. A konstitutív hatás a bejegyzéssel létrejövő tényekhez viszonyítva, míg a deklaratív azon tények vonatkozásában, amelyek csak közzétételre kerülnek.⁶⁸⁶

A cégbejegyzési eljárás hasonlóan a magyar szabályozáshoz gyors, és költséghatékony, a kérelmet benyújtását követően a GNYÜ öt napon belül elbírálja és meghozza a határozatot.⁶⁸⁷ Egy gazdasági társaság bejegyzési költsége átlagosan 50 euro, érdekesség, hogy a leggyakoribb társasági forma, a korlátolt felelősségű társaság minimális jegyzett tőkéje 100 dinár, ami kevesebb mint 1 euro.⁶⁸⁸

⁶⁷⁸ Magyarországon az adóregisztrációs eljárás egyfajta szűrőként funkcionál, abban az esetben, ha a Nemetzeti Adó és Vámhivatal megtagadja az adószám megállapítását, a társaság bejegyzése iránti kérelem elutasításra kerül.

⁶⁷⁹ Urošević, Ruža (2009): Pravo i privreda (Gazdasági alanyok bejegyzése), 46. évf. 1–4. sz. 223.o. lsd.: Malagurski Branislav- A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 100.o.

⁶⁸⁰ Markovic Mirjana: Gazdasági társaságok nyilvántartásának pozitív publicitása. Pravo i prevda 2008 45.évf. 5-8.sz. 358.o.

⁶⁸¹ Ilija Babic: Közjegyző és közjegyzői dokumentumok-gazdasági társaságok szerveinek jegyzőkönyvei és alapító okirataik hitelesítése Pravo i privreda 2014 52. évf. 4-6.sz. 87.o. lsd. Malagurski Branislav- A cégalapítás 104.o.

⁶⁸² ugovor o osnivanju

⁶⁸³ odluka o osnivanju

⁶⁸⁴ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁸⁵ Dudás, Bunford: A vállalkozások jogi környezete Szerbiában (e-könyv)

⁶⁸⁶ Markovic Mirjana: Gazdasági társaságok nyilvántartásának pozitív publicitása. Pravo i prevda 2008 45.évf. 5-8.sz. 87.o. Malagurski Branislav- A cégalapítás 105.o.

⁶⁸⁷ A 2004. évi reformot megelőzően a cégbejegyzési eljárás átlagosan 51 napig tartott. Malagurski Branislav- A cégalapítás 105.o.

⁶⁸⁸ Malagurski Branislav: A cégalapítás 106.o.

A szerb Gt. alapján a gazdasági társaságok jogalanyiségüket a cégbejegyzéssel nyerik el.⁶⁸⁹

X.1.5. Zárszó

A szerb társasági jog, az elismert társasági formák, azok rendszere alapvető egyezőséget mutat a magyar szabályozással. Egyes, a tanulmányomban is bemutatott, a gazdasági társaságok működésével összefüggő szabályok között azonban eltérés mutatkozik.

Álláspontom szerint a szerb és a magyar szabályok alapvető egyezőségére figyelemmel indokolt az eltérő részletszabályok joggyakorlati megvalósulásának vizsgálata és annak esetleges átültetése a jogszabályokba.

A szerb cégbejegyzési eljárás közigazgatási hatáskörbe tartozása jelentős eltérés a magyar szabályozáshoz képest. Figyelemmel arra, hogy a magyar tendenciák alapján⁶⁹⁰ is felmerült már a cégeljárás cégbíróságok hatásköréből történő kikerülése, szintén számos tapasztalattal szolgálhat a szerb cégeljárás gyakorlatának vizsgálata.

X.2. A gazdasági társaságok szabályozása Romániában Összehasonlító vizsgálatok

X.2.1. A román gazdasági társaságok közös szabályai

A román társasági jogra vonatkozó szabályokat A kereskedelmi társaságokról szóló 1990. évi 31. törvény⁶⁹¹ tartalmazza. Ez a jogalkotói megoldás, a dualista koncepció érvényesítése fontos különbség a magyar szabályozáshoz képest. A román jogalkotó nem emeli be a Polgári törvénykönyv szerkezetébe a társasági jogi szabályokat, külön törvényben rendelkezik. A román jogalkotói szándék indoka, hogy a társasági jog sokkal inkább igényli a periodikus felülvizsgálatot, mint a polgári jog egyéb, sokkal stabilabb részterületei, a társasági jog ezen sajátos dinamikája teszi indokolttá, hogy nem integrálják a polgári törvénykönyvbe, fenntartva a dualista szemléletet.⁶⁹²

A romániai székhelyű kereskedelmi társaságok jogi személyek.⁶⁹³ A társaság a jogi személyiséget a cégbírósági döntés és bejegyzés pillanatában nyeri el.⁶⁹⁴ A kereskedelmi

⁶⁸⁹ Szerb Gt. 3. cikk A company acquires the status of a legal person through registration in the Register of Business Entities in accordance with the act governing the registration (hereinafter referred to as: the registration act). Društvo stiče svojstvo pravnog lica registracijom u Registar privrednih subjekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija (u daljem tekstu: zakon o registraciji).

⁶⁹⁰ A magyar kormány 2020-2030 közötti időszakot átfogó Mesterséges Intelligencia Stratégiája, a Digitális Jólét Program több olyan mozzanatot irányzott elő a jövőre nézve amelyek indokolttá tehetik a cégeljárás jelenlegi modelljének újragondolását, az egyes eljárások újratervezését. Forrás: <https://arsboni.hu/a-cegeljaras-jelenlegi-helyzete-es-kihivasai-magyarorszagon/> (letöltés: 2023.02.22)

⁶⁹¹ 31/1990. számú törvény a kereskedelmi társaságokról ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE, I. RÉSZ, 26. szám. újra közzétéve a Hivatalos Közlöny 1066/2004. 11. 17. számában /A továbbiakban: román Társasági törvény Ttv./

Tofan, Mihaela; Bercu, Ana-Maria; Cigu, Elena. Corporate governance framework in Romanian companies. Procedia Economics and Finance, 2015, 20: 629-636.

⁶⁹² Veress Emőd: A román Polgári törvénykönyvről, hatálybalépésének tizedik évfordulóján In.: Erdélyi Jogélet III. FOLYAM | II. ÉVFOLYAM | 2021 | 02 Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

⁶⁹³ Ttv. 1.§ (2)

⁶⁹⁴ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák a román jogban (II. rész), Népujság <https://nepujasg.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban-ii-resz> (letöltés: 2023. 06.07.)

társaság fogalmát a társasági törvény nem határozza meg, a jogirodalmi meghatározás alapján a kereskedelmi társaság olyan jogi személyiséggel rendelkező társulás, amely üzleti ügyleteket végez a társasági törvény szabályai szerint, és saját vagyonnal, székhellyel, cégnévvel rendelkezik.⁶⁹⁵ A jogi személyiséggel rendelkező társaságok öt formáját ismeri el a román társasági jog, melyek a korlátolt felelősségű társaság (societate cu răspundere limitată), részvénytársaság (societate pe acțiuni), betéti társaság (societate în comandită simplă), betéti részvénytársaság (societate în comandită pe acțiuni), közkereseti társaság (societate în nume colectiv)⁶⁹⁶

Az elismert társasági formák köre eltér a magyar szabályozástól, a betéti részvénytársaság hazánkban nem bejegyezhető társaság típus.

A tagok helytállási kötelezettsége azonos a magyar szabályozással, a közkereseti társaságba és beltágként az egyszerű betéti társaságba vagy a betéti részvénytársaságba társultak korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társasági kötelezettségekért⁶⁹⁷, míg fő szabály szerint a részvényesek, a betéti társaság kültagja, valamint a korlátolt felelősségű társaság tagjai csak a jegyzett társasági tőke erejéig felelnek.⁶⁹⁸

A társaság létesítése körében meghatározza a törvény, hogy a közkereseti társaság, az egyszerű betéti társaság alapításához a társasági szerződés elfogadása, míg a részvénytársaság, a betéti részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság létesítéséhez a társasági szerződés és alapszabály elfogadása szükséges.⁶⁹⁹ A társasági szerződés és az alapszabály létesítési okmányoknak nevezett egyetlen okmány formájában is elkészíthető.⁷⁰⁰ Az alapító okirat forma szerint magánokirat, fő szabály szerint nem kell semmilyen formában hitelesíteni, elég az alapító tagok és/vagy az ügyvezető személy aláírása.⁷⁰¹ Korlátolt felelősségű társaságot egy személy is alapíthat, ebben az esetben csak az alapszabály elfogadása szükséges.⁷⁰² A hazai szabályozással szemben a román társasági jog nem biztosítja részvénytársaságok esetén az egyszemélyes működést. Társaságot létrehozhat természetes és jogi személy is.⁷⁰³ Természetes személyek vonatkozásában a román társasági jog kizárja az alapítók köréből a cselekvőképtelen vagy hűtlen kezelésért, bizalommal való visszaélésért, hamisításért, hamis, illetve hamisított okirat tudatos felhasználásért, csalásért, sikkasztásért, hamis tanúvallomásért, megvesztegetésért és megvesztegetés elfogadásáért, valamint a társasági törvényben említett más bűncselekményekért elítélt személyeket. Fontos különbség a hazai szabályozáshoz képest, hogy a cselekvőképtelen személyek nem lehetnek tagjai társaságnak.⁷⁰⁴

⁶⁹⁵ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák II. (letöltés: 2023. 06.07.)

⁶⁹⁶ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák a román jogban (I. rész), Népujság <https://e-nepujas.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban> (letöltés: 2023. 06.07.)

⁶⁹⁷ Ttv. 3.§ (2) bekezdés

⁶⁹⁸ Ttv. 3.§ (3) bekezdés

⁶⁹⁹ Tvt. 5.§ (1) bekezdés

⁷⁰⁰ Tvt. 5.§ (3) bekezdés

⁷⁰¹ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák II (letöltés: 2023. 06.07.)

Cojocaru, Cristina. On company change in Romanian business law. AMIS IAAER 2019, 2019, 67.o.

⁷⁰² Tvt. 5.§ (2) bekezdés

⁷⁰³ Tvt. 1.§ (1) bekezdés

⁷⁰⁴ Tvt. 6.§ (2) bekezdés

X.2.2. Korlátolt felelősségű társaság

A legnépszerűbb társasági forma a magyar gyakorlattal egyezően a korlátolt felelősségű társaság. Ezen társasági forma egyszerre hordozza a személyegyesítő és a tőkeegyesítő jegyeket, a román szakirodalom vegyes társaságként határozza meg.⁷⁰⁵

Személyegyesítő vonása ezen társasági formának a magyar szabályozással egyezően a tagok közti bizalmi viszony szerepe, továbbá erősíti azt a taglétszám maximalizálása 50 személyben⁷⁰⁶,

az egyszerűbb szervezeti szabályok, a társasági rész átruházásának szigorúbb szabályai,⁷⁰⁷ illetve a törzstőke minimumára vonatkozó korábbi szabályok eltörlése is. Tőkeegyesítő jegyei társaságnak a tizenöt tag feletti kötelező állandó könyvvizsgálatra vonatkozó szabály, továbbá a tagok korlátolt felelőssége, ami csak a befizetett részük mértékéig terjed.⁷⁰⁸

A törzstőke mértéke vonatkozásában azonban jelentős az eltérés a magyar szabályozáshoz képest. A romániai társasági jogi szabályozás 2020 novemberéig a kft. vonatkozásában kötelező társasági tőke minimumot tartott fenn, majd a társasági törvény módosításával a törvényből kikerült a törzstőke minimumára vonatkozó előírás.⁷⁰⁹ A 2020. évi 223. törvény hatálybalépéséig a korlátolt felelősségű társaság alaptőkéje nem lehetett kevesebb 200 lejnél.⁷¹⁰ A korábbi szabályozás szerint a társasági rész értéke sem lehetett 10 lejnél alacsonyabb, azonban ezt az rendelkezést is a 2020. évi 223. törvény eltörölte.⁷¹¹

A jelenlegi szabályozás alapján a korlátolt felelősségű társaság bármekkora társasági tőkével alapítható, a társasági részeknek bármilyen névértékük lehet, de a társasági tőkét a korábbi a szabályozással egyezően egyenlő részekre kell osztani.⁷¹² A törvény módosításához fűzött indokolás alapján a korábbi jelképes összeg eltörlése elősegítheti a „kivándorlás” megakadályozását olyan joghatóságok irányába, ahol a társaság alapítási szabályok egyszerűbbek, és adott esetben a társasági tőkének nincs törvény szabta minimális mértéke.⁷¹³ Ezen szabályozás alapján a tagokat kötelező törzstőke minimum előírása nélkül is korlátolt felelősség terhel, vagyis fő szabály szerint csak vagyoni hozzájárulásuk teljesítésére kötelesek, de a társaság tartozásaiért nem kell helytállniuk. Természetesen a korlátolt felelősségű társaság alapításához szükséges vagyoni hozzájárulás, azonban elég akár 1 lej, vagy 50 banis rendelkezésre bocsátása is.⁷¹⁴ A törzstőke

⁷⁰⁵ Füzi, N. (2022). Társasági részek átruházása a korlátolt felelősségű társaságban, különös tekintettel a román társasági törvény legújabb módosítására. Erdélyi Jogélet, 3(1), 31-42. <https://doi.org/10.47745/ERJOG.2022.01.03> Lsd. még: Nász Csaba Béla: Drept societar – curs universitar, ed. Universul Juridic, București, 2019, 18. /A továbbiakban: Füzi-Társasági részesedések/

⁷⁰⁶ Tvt. 12.§ „A korlátolt felelősségű társaság társultjainak száma nem lehet ötvennél nagyobb.”

⁷⁰⁷ Füzi: Társasági részesedések 35.o.

⁷⁰⁸ Füzi: Társasági részesedések 35.o.

⁷⁰⁹ Fegyveresi, Z. (2022). Van-e a kft. társasági tőkéjének törvény szabta minimális mértéke a román társasági jog rendelkezései szerint?. Erdélyi Jogélet, 3(2), 87-95. <https://doi.org/10.47745/ERJOG.2022.02.07> /A továbbiakban: Fegyveresi: Van-e a kft. társaság tőkéjének/

⁷¹⁰ Fegyveresi: Van-e a kft. társaság tőkéjének 91.o.

⁷¹¹ Füzi: Társasági részesedések 35.o.

⁷¹² Fegyveresi: Van-e a kft. társaság tőkéjének 92.o.

⁷¹³ Fegyveresi: Van-e a kft. társaság tőkéjének 92.o.

⁷¹⁴ Fegyveresi: Van-e a kft. társaság tőkéjének 92.o.

„, a Nemzeti Kereskedelmi Jegyzék hivatal 2020 novemberében egy tájékoztatót, melyben az áll, hogy a korlátolt felelősségű társaság alaptőkéjének értéke nem lehet kevesebb 1 lejnél, tekintettel a Ttv. 11. cikk (1) bekezdésének szövegére, mely szerint a korlátolt felelősségű társaság alaptőkéje egyenlő társasági részekre oszlik... A jogalkotói

kötelező minimumára vonatkozó előírás eltörlése hitelezővédelmi szempontból aggályos, annak ellenére is, hogy a korábbi törzstőke minimum is csak jelképes összeg volt.⁷¹⁵

A törzstőke egyenlő részekre osztása a magyar szabályozásban nem jelenik meg, a törzsbetét, törzstőke minimumára vonatkozóan ír elő szabályt a törvény, azonban a tőzsbetét mértéke eltérő lehet.

A törzstőke 30%-át legkésőbb a bejegyzés időpontját követő 3 hónapon belül, de a társaság nevében történő működés megkezdése előtt kell befizetni,⁷¹⁶ ez alapján a a kft.-t alapító tagok az alapítással egyidejűleg nem kötelesek vagyoni hozzájárulás szolgáltatására.⁷¹⁷ A módosított rendelkezések ezáltal azonosak lettek a magyar szabályozással, könnyítésként szolgálva a korlátolt felelősségű társaságok alapítása körében. A korlátolt felelősségű társaságok vonatkozásában a törzstőke meghatározására vonatkozó fogalmak eltérnek, a fogalomhasználat némileg eltér a magyar és a román jogban, a román társasági jogban kizárólag a társasági tőke vagy alaptőke és társasági rész kerül meghatározásra, míg a magyar jogban a törzsbetét és az üzletrész elkülönül egymástól, három alapfogalmat használ a törzstőke, törzsbetét és üzletrész meghatározását.⁷¹⁸

A társaság személyegyesítő jellegét erősíti a tag halála esetére szóló szabályozás. Ha az alapító okiratban nincs ellentétes előírás, a társasági részek öröklés útján átruházódnak. Lehetőség van azonban az alapító okirat előírása alapján az öröklés útján történő átruházás közgyűlési jóváhagyásának előírására is.⁷¹⁹ A közgyűlés minimum háromnegyedes többséggel hagyhatja jóvá az öröklés útján történő átruházást.⁷²⁰ A magyar szabályozástól eltérően lehetőség van az öröklés kizárására is, az alapító okiratban előírhatják, hogy mortis causa a társasági részek nem átruházhatóak vagy a kért minősített többség nem alakítható ki a közgyűlésen, ebben az esetben a társaság köteles kifizetni az örökösöknek a társasági részt az utolsó jóváhagyott pénzügyi beszámolóban megfelelően.⁷²¹ Érdekes szabály, a taglétszám maximalizálásával összefüggésben, hogy amennyiben az örökösök száma miatt túllépnék a társultak törvény által meghatározott 50 tagot, az örökösök kötelesek egy bizonyos számú társasági rész-tulajdonost kijelölni, amely nem haladhatja meg a törvényes maximumot.⁷²²

A kft. esetében is általános a több személy által alapított, szerződéses jellegű társaság, de a román Társasági törvény alapján lehetőség van egyszemélyes kft. (societate cu răspundere limitată cu asociat unic) alapítását, működését is.⁷²³

szándék az volt, hogy a kft. vonatkozásában a minimális társasági tőkét és a minimális névértéket eltöröljék, és a társasági résznek bármilyen névértéke megállapítható legyen, így a korlátolt felelős-ségű társaság akár 50 banis társasági tőkével is létrehozható, amely egyenlő névértékű társasági részekre osztható”

⁷¹⁵ Fegyveresi-Van-e a kft. társaság tőkéjének 92.o.

⁷¹⁶ 2022. évi 265. törvény a cégnyilvántartásról és a cégjegyzékbe való bejegyzést érintő egyéb jogszabályok módosításáról és kiegészítéséről. Fegyveresi-Van-e a kft. társasági tőkéjének 88.o.

⁷¹⁷ Füzi: Társasági részesedések 35.o.

⁷¹⁸ Füzi: Társasági részesedések 35.o.

⁷¹⁹ Veress Emőd: A kereskedelmi társaságok tipológiája Romániában. In: Acta Conventus de Iure Civili, (13). pp. 49-74. (2011) 65.o. /A továbbiakban: Veress: A kereskedelmi társaságok/

⁷²⁰ Veress: A kereskedelmi társaságok 65.o.

⁷²¹ Veress: A kereskedelmi társaságok 66.o.

⁷²² Veress: A kereskedelmi társaságok 66.o.

⁷²³ Veress: A kereskedelmi társaságok 61.o.

X.2.3. Közkereseti társaság, betéti társaság, betéti részvénytársaság

A közkereseti társaság és a betéti társaság jogi személy, a kkt. tagjai és a betéti társaság beltagja egyezően a magyar szabályozással a vagyoni hozzájárulás teljesítésén túl arra is kötelezettséget vállalnak, hogy a társaság vagyonával nem fedezett tartozásaiért a saját vagyonukkal helyt állnak.

A közkereseti társaság tagjai és a betéti társaságok (egyszerű betéti társaságnál és a betéti részvénytársaságnál) beltagjai társasági hozzájárulás címén munkavégzést vállalhatnak a társaság javára, de ez nem számít a társasági tőkéhez való hozzájárulásnak, a munkában való hozzájárulás fejében a társult tagoknak azonban jogukban áll az alapító okirat szerint részesedni a kiosztásra kerülő nyereségből, a társaság aktíváiból.⁷²⁴

A román társasági jogban a magyar szabályozástól eltérően elismerésre került egy speciális társasági forma, a betéti részvénytársaság is. Átmenet a személyegyesítő és tőkeegyesítő társaságok között. A hagyományos személyegyesítő társaságok, a közkereseti társaság (societate în nume colectiv) tagjának, az egyszerű betéti társaság (societate în comandită simplă) beltagjának helytállási kötelezettségével megegyezően ezen társasági forma esetén is a betéti részvénytársaság beltagjai (asociați comanditari) korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társaság kötelezettségeiért,⁷²⁵ abban az esetben, ha a társaság nem fizeti ki adósságait 15 nap alatt a felszólításától számítva.⁷²⁶ A részvény, mint tagsági jogokat megtestesítő értékpapír azonban a tőkeegyesítő jegyeket hordoz.

A román társasági jogban a hagyományos személyegyesítő társaságok, és az átmenetet képező betéti részvénytársasági forma a gyakorlatban alig fordulnak elő, figyelemmel arra, hogy a tag vagy a tagok személyesen felelnek teljes személyes vagyonukkal a társaság tartozásaiért. A magyar jogban ezen társasági formák esetén megszabott kedvezmény a vagyoni hozzájárulás minimumának hiánya nem jelent előnyt a román társasági jogban, figyelemmel arra, hogy korlátolt felelősség mellett is lehetőség van akár 1 román lej összeggel társaságot alapítani.

Véleményem szerint a társasági formák vonatkozásában jelentős, személyegyesítő társaságok ezirányú visszaszorítása esetén szinte csak formálissá válhat a társasági formák rendszere, a gyakorlatban a tőkeegyesítő társaságok jelennek meg a piacon. A romániai kereskedelmi társaságok több mint 80%-a korlátolt felelősségű társaság.⁷²⁷

X.2.4. Részvénytársaság

A részvénytársaságok, mint hagyományos tőkeegyesítő társaságok a román társasági jogban is elismertek. Működésük elsősorban jelentős és összetett gazdasági tevékenységhez kapcsolódik, nagy összegű tőkéhez volt szükség, amelyhez több befektetőt kellett bevonni, ezt a tőkeigényt

⁷²⁴ Veress: A kereskedelmi társaságok 58.o.

⁷²⁵ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák a román jogban (IV. rész), Népújság <https://www.e-nepujas.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban-iv> (letöltés: 2023.06.12.)

⁷²⁶ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák IV.

⁷²⁷ Veress: A kereskedelmi társaságok 54.o.

a részvény biztosítja. A részvény egyezően a magyar szabályozással a részvénytársaság vagyoni, illetve szavazati jogra feljogosító értékpapírja, amely birtoklóját osztalékra, valamint szavazati jogra jogosítja fel.⁷²⁸ Részvénytársaság alapító tőkéje minimum 25.000 eurónak megfelelő lej kell legyen.⁷²⁹

A magyar szabályozástól eltérően egyszemélyes formában nem alapítható, működtethető. A részvénytársaság részvényeseinek száma nem lehet kevesebb kettőnél (a társasági törvény 2006 végéig legalább 5 alapító részvényest írt elő)⁷³⁰. Ha a társaságnak kettőnél kevesebb részvényese van 9 hónapot meghaladó időtartamra, bármely érdekelt személy kérheti a bírói hatóságtól a társaság feloszlását.⁷³¹ A társaságot nem oszlatják fel, ha a feloszlásra vonatkozó bírói határozat jogerőre emelkedéséig helyreállítják a részvényesek e törvényben előírt minimális számát.⁷³²

A részvényesek számára vonatkozó, akár a jogutód nélküli megszűnéshez is vezető szabályozás szintén a korlátolt felelősségű társasági forma megerősödéséhez vezet.

A magyar jogban társasági tagok számára vonatkozó előírás kizárólag a közkereseti és betéti társaság esetén van. Amennyiben a társaság tagjainak számának 1 főre esése, vagy beltág/kültág hiánya esetén 6 hónap áll a megmaradt tag, tagok rendelkezésére a törvényes működés helyreállítására. a határidő lejártát követően még a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárása keretében lehetőség van a törvényes működés helyreállítására.

A részvénytársaságok közgyűlésének összehívására vonatkozó szabályozás szigorúbb a magyar rendelkezéseknél. Közzé kell tenni Románia Hivatalos Közlönyének IV. részében, és a társaság székhelye szerinti település vagy a legközelebbi település valamely nagy példányszámú napilapjainak egyikében.⁷³³

X.2.5. Összegzés

Összefoglalóan a dolgozatomban a teljesség igénye nélkül vizsgált egyes román és a magyar társasági jogi szabályok összevetése kapcsán megállapítható, hogy a rendelkezések alapvetően egyezőséget mutatnak, speciális társasági forma a román jogban a betéti részvénytársaság. A szabályok alapvető egyezőségén túl azonban álláspontom szerint a román szabályozás indokolatlanul nagy hangsúlyt fektet a korlátolt felelősségű társaságra, a szabályok ezen forma esetén a legkedvezőbbek. Ezáltal a hagyományos személyegyesítő társaságok háttérbe szorulnak, a részvénytársaságok alapítására is kizárólag jelentős gazdasági tevékenységhez kapcsolódóan kerül sor.

⁷²⁸ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák IV.

⁷²⁹ Gogolák H. Csongor: Vállalkozási formák IV.

⁷³⁰ A társasági törvény 2006 végéig legalább 5 alapító részvényest írt elő lsd.: Veress Emőd: A kereskedelmi társaságok tipológiája Romániában. In: Acta Conventus de Iure Civili, (13). pp. 49-74. (2011) 58.o.

⁷³¹ Veress: A kereskedelmi társaságok 59.o.

⁷³² Veress: A kereskedelmi társaságok 59.o.

⁷³³ Veress: A kereskedelmi társaságok 67.o.

XI. Összefoglaló

Dolgozatomban azon tézist kívántam alátámasztani, mely szerint a gazdasági társaságok működése önálló jogalanyiségük ellenére nagyban függ a társaság tagjainak személyétől is. Az értekezésemben a tag személyében rejlő okokat a Ptk. egyes könyveinek rendelkezéseit egybevetve vizsgáltam.

Álláspontom szerint a tag személyében rejlő okok vizsgálata kimeríthetetlen, azonban a dolgozatomban is bemutatott egyes kérdések alapján megállapítható, hogy a tag személye számos kockázatot rejthet a társaság működése szempontjából. Az alapítók egyes személyi státuszai jelentősen befolyásolhatják, végső soron ellehetetleníthetik egy társaság működését. A tagok személyének az alapítástól kezdve a működés során, egészen a jogutód nélküli megszűnésig kiemelt szerepe van.

Ekörben vizsgáltam a gazdasági társaságok, mint jogi személyek jogalanyiségének történeti alakulását, a tag cselekvőképességének, életkorának, egyes személyiségi jogainak hatását, családjogi szempontból a házasság, illetve felbontásának hatását, családi cégek, generációváltás szerepét, öröklési jogi szempontból a tag halálának következményeit, a vezető tisztségviselő és a tag közötti együttműködés fontosságát is. A tag személyében rejlő okok egyes büntetőjogi vetületét is elemeztem, továbbá a társaság alapításától, egészen a jogutód nélküli megszűnésig vizsgáltam a tag személyének szerepét.

A Ptk. monista szemléletére figyelemmel elemeztem a gazdasági társaságokra irányadó Harmadik könyv és a személyek egyes státuszához kapcsolódó Ember, mint jogalany címet viselő Második könyv, a tagok házastársi kapcsolata, családi cégek szempontjából releváns Negyedik könyv és a tag halála esetén irányadó Hetedik könyv kapcsolatát, kapcsolódási pontjait.

A gazdasági tevékenység megválasztásán túl a tagok személyére is kiemelt hangsúlyt kell fektetni egy társaság alapításakor. Bár a társaság létrehozásától jogi személy, önálló jogalany, azonban véleményem szerint éles határvonal nem húzható a tagok, mint természetes személyek és a társaság, mint jogi személy közé. A szigorú vagyonekülönülési elv alapján a tagok és a társaság vagyona az alapítást követően elválík egymástól, azonban a tagok személye, egyes státuszai továbbra is jelentős hatással bírnak a gazdasági társaság működésére.

Doktori értekezésemben arra kívántam felhívni a figyelmet, gyakorlati tapasztalataim alapján is, hogy a tagok személyének megfelelő megválasztásával, a lehetséges következmények megelőzésével jelentősen javítható lenne a gazdasági társaságok működésének hatékonysága.

Kiemelten vizsgáltam, hogy az egyes gazdasági társaság típusok esetében milyen specifikus körülményekre kell figyelemmel lenni a társaság alapítása, működése során.

Meglátásom szerint számottevő a cégek működésének ellehetetlenülésével kapcsolatban a személyes jellegű problémák, mulasztások, konfliktusok, mégis a társaságban részt vevő személyek az alapításkor és a működéskor kevés figyelmet szentelnek ezen okok

kiküszöbölésének. Sok esetben nyereséges, gazdaságilag jól működő cégek megszűnéséhez vezetett a tagok mulasztása, együttműködésük hiánya, egyes személyi státusza. Tapasztalatom szerint a tagok számos esetben nincsenek tisztában azzal, hogy milyen kötelezettségeknek kell eleget tenniük a társaságuk működtetése során.

Disszertációmban megállapításra kerülő, a jogutód nélküli megszűnéshez vezető okok preventívós céllal útmutatóként is szolgálhatnak a társaságok számára, amely alapján elkerülhető a nyereséges cégek megszűnése.

A dolgozatomban tárgyalt egyes kérdések a gyakorlatban segítséget nyújthatnak a társaságok mindennapos működése során, ekörben elsősorban a bemutatott preventívós jogi eszközöknek lehet szerepe, mely megoldásokat egyelőre a hazai gyakorlatban ritkán alkalmazzák. Bár a tagoknak lehetőségük van a létesítő okiratban, vagy egyéb megállapodásban rendelkezni a társasági részesedésük jogi sorsáról, azonban ritkán élnek ezzel az opcióval, annak ellenére, hogy számos későbbi jogvita megelőzhető lenne ezáltal.

A társaságok alapításakor nagyobb hangsúlyt kell fektetni az alapítók személyére, mert álláspontom szerint a jól megválasztott gazdasági tevékenységgel azonos súllyal játszik szerepet a működés során a tagok személye is. Természetesen az alapításkor nem lehet minden, a tagok személyét érintő változást előre látni, azonban a dolgozatomban is bemutatott jogi eszközök lehetőséget nyújtanak arra, hogy a társaság működése biztosított legyen a tag, illetve tagok egyes személyi állapotának változása esetén is.

XII.

Summary

In my thesis, I have tried to support the premise that the operation of business companies, despite their separate legal personality, depends to a large extent on the identity of the members of the company. In my thesis, I examined the reasons inherent in the person of the member by comparing the provisions of the various books of the Hungarian Civil Code.

In my view, the examination of the grounds of the person of the member is not exhaustive, but it can be concluded, on the basis of the specific issues presented in my study, that the person of the member may involve a number of risks for the operation of the business association. The personal status of certain members can have a significant impact on the operation of a business company and ultimately make it impossible for it to function. The person of the members is of particular importance from the time of incorporation, throughout the life of the company, until its dissolution without succession.

In this context, I have also analysed the historical development of the legal personality of companies as legal persons, the impact of the capacity, age and certain personal rights of the member, the impact of marriage and divorce in family law, the role of family companies, the consequences of the death of a member in the law of succession, and the importance of cooperation between the managing director and the member. I have also analysed certain

criminal law aspects of the reasons inherent in the person of the member, and the role of the member's reputation from the formation of the company to its dissolution without succession.

In the light of the monistic approach of the Civil Code, I examined the relationship and links between Book Three, which governs companies, and Book Two, which is entitled 'Man as a legal entity' and relates to the status of certain persons, Book Four, which is relevant to the spousal relationship of members, family firms, and Book Seven, which governs the death of a member.

In addition to the choice of business activity, the identity of the members is also a key element when setting up a business company. Although a company is a legal person, a separate legal entity from the moment of its formation, in my opinion there is no sharp dividing line between the members as natural persons and the company as a legal person. Based on the strict principle of separation of assets, the assets of the members and the company are separated after incorporation, but the identity and certain statuses of the members continue to have a significant impact on the operation of the company.

In my doctoral thesis I wanted to draw attention, also on the basis of my practical experience as a lawyer, to the fact that the efficiency of the operation of companies could be significantly improved by choosing the right members and preventing possible consequences.

When founding a business company, greater importance should be attached to the identity of the founders, because, in my view, the identity of the members plays an equally important role in the operation of the company as the well-chosen economic activity. Of course, it is not possible to foresee all the changes affecting the persons of the members at the time of incorporation, but the legal instruments presented in my thesis offer the possibility of ensuring the operation of the company even in the event of changes in the personal status of some of the members.

Felhasznált irodalom jegyzéke

1. ALEKSANDRA Jovanović: „Zakon o privrednim društvima i ekonomske slobode” A gazdasági társaságokról szóló törvény és a gazdasági szabadságok, Pravo i privreda, 2005/1-4.
2. ARATÓ Balázs, CSÁKNÉ FILEP Judit, RADÁCSI László: Családi vállalkozások jogi környezet JURA 2020/4.
3. Arató Balázs: A családi vállalkozások jellegmegóvásának eszközei a hazai szabályozás tükrében (GJ, 2023/3-4., 31-37. o.)
4. ARATÓ Balázs: A családi vállalkozások utódlásának és vagyonmegóvásának jogi aspektusai- Glossa Iuridica VII. évfolyam 1-2. szám
5. ARATÓ Balázs: Családi alkotmány-gondoskodás a jövőről internetes forrás: <https://www.vg.hu/velemeney/2018/11/csaladi-alkotmany-gondoskodas-a-jovorol-2> (letöltés: 2023.03.18.)
6. ARATÓ Balázs: Családi vállalkozások nemzetközi kitekintésben in: Glossa Iuridica VII. évfolyam 3-4. szám, 2020, pp. 263-285.
7. ARREGLE, Jean–Luc, et al. Why is family firms’ internationalization unique? A meta–analysis. Entrepreneurship theory and practice, 2017, 41.5: 801-831.
8. ARTEAGAS, Rocio, Susana Menéndez-REQUEJO: Family Constitution and Business Performance: Moderating Factors Sage Journal Volume 30 Issue 4 <https://doi.org/10.1177/0894486517732438>
9. AUER Ádám - BAKOS Kitti – BUZÁSI Barnabás - FARKAS Csaba - NÓTÁRI Tamás - PAPP Tekla: Társasági jog (szerk.: Papp Tekla) Lectum Kiadó, Szeged 2011.
10. BALÁSHÁZY Mária: A szindikátusi szerződés a társasági és a polgári jog határán, Gazdaság és Jog, 1993/5.
11. BALÁSHÁZY Mária: A mellékszolgáltatás fogalma, a törzsbetét szolgáltatástól, mint főszolgáltatástól való elhatárolása Gazdaság és Jog 2007/3-8.o.
12. BALOGH Ágnes: Jogi szakvizsga segédkönyvek Büntetőjog II. különös rész Dialóg Campus
13. BARABÁSI Albert-László: Behálózva (A hálózatok tudománya) Libri kiadó 2020-as kiadás 125.o.
14. BARTA Judit: A házassági vagyoni jog egyes társasági jogi kérdései. In Papp Tekla (szerk.): Acta Conventus de Iure Civili X. Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 287-308.
15. BARTA Judit-HARSÁNYI Gyöngyi-MAJOROS Tünde-UJVÁRINÉ Antal Edit: Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben Patrocinium 2016
16. BARZÓ Tímea, PAPP Tekla Civilisztika I: Általános tanok – Személyek joga – Szellemi alkotások jog Scientia Rerum Politicarum Dialóg Campus
17. BARZÓ Tímea: Családjog és az új Ptk. In Grad-Gyenge Anikó (szerk.): Egy új korszak hajnalán. Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2013. 55-77.
18. BARZÓ Tímea: Cselekvőképtelen, illetve korlátozottan cselekvőképes személyek részvétele a gazdasági társaságokban In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013

19. BÉRCESI Zoltán: Új dimenzióban az üzleti titok jogi oltalma In.: Ünnepi tanulmányok Nochta Tibor professzor 60. születésnapja tiszteletére Pécs, 2018 48. o.
20. BITE, Pál; KONCZOS-SZOMBATHELYI, Marta. Employer branding concept for small-and medium-sized family firms. *Journal of International Studies* Vol, 2020, 13.3.
21. BODOR Mária: A Kft. tagjának személyes közreműködése a társaság tevékenységében (Céghírnök, 2020/1)
22. BOÓC Ádám: A jogi személyekre irányadó új szabályok a legújabb Ptk. módosítás tükrében In: Szakál, Róbert (szerk.) Tájékoztató füzetek: Az MKIK Jogi Szekciójában elhangzott szakmai előadások alapján Budapest, Magyarország: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2021)
23. BOÓC Ádám: Comments on Some Important and Current Problems of the Law of Succession in Hungary- Considering Historical Aspects In. *Journal on European History of Law* Vol. 11/2020 No.2.
24. BOÓC Ádám: Megjegyzések a magyar öröklési jog néhány lényeges és aktuális problémájához In.: GÁRDOS-OROSZ Fruzsina-MENYHÁRD Attila (szerk.) Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve. Bp, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudomány Intézete, 2019.
25. Boóc, Adam: Remarks on the New Hungarian Act on Arbitration from a Historical-comparative Perspective; *Journal on European History of Law* 2/2018., 166-175. o.
26. BÖRNER, M.S. (2021): Familienverfassung – und nun?. In: Jäkel-Wurzer, D., Megerle, M., Dahncke, S. (eds) Familienstrategie erleben und gestalten. Springer Gabler, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-662-64523-9_3
27. CARLOCK Randel S., John L. WARD The Importance of Planning for Business Families Pages 3-23 3.o. In.: Randel S. Carlock , John L. Ward: Strategic Planning for The Family Business Parallel Planning to Unify the Family and Business 2001
28. CHUA, J. H., CHRISMAN, J. J., STEIER, L. P., RAU, S. B. (2012). Sources of Heterogeneity in Family Firms: An Introduction. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(6), 1103–1113. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2012.00540.x>
29. COJOCARU, Cristina. On company change in Romanian business law. *AMIS IAAER* 2019, 2019, 67.o.
30. CZOBOLY Gergely: Közjegyzők In: Jakab, András; Gajduschek, György (szerk.) A magyar jogrendszer állapota Budapest, Magyarország: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet (2016)
31. CSEHI Zoltán: A magánjogi alapítvány; Történeti és dogmatikai alapok. Gondolat Kiadó, Bp., 2006. 132. o. Ereky István: A jogi személyek. *Városi Szemle*, 1928/1.49.
32. CSIKY Ottó – FILÓ Erika: Magyar családjog. Budapest, HVG-ORAC, 2003.;
33. CSONKA Péter: Az új Ptk.-ban szabályozott szerződéses érvénytelenségi okok kazuisztikus jellegű bemutatása, néhány szerződéstípus kiemelésével (KK, 2016/1., 68-91. o.)
34. CSÚRI Éva: A házastársi vagyonszösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja. *Családi Jog*, (2017) 3. 1-8.
35. CSÚRI Éva: A házastársi vagyonszösséghez tartozó társasági részesedések megosztásának módja (CSJ 2017/3 1-8.o.)

36. CSÚRI Éva: A társasági részesedések a házassági vagyonjogban. Budapest, HVG-ORAC, 2006.
37. DARAI Péter: A cégtemetők adó- és büntetőjogi vonatkozásai. Miskolci Jogi Szemle 2011/1. sz.
38. DARÁZS Lénárd: A jogszabályba ütköző (tilos) szerződések semmissége. Polgári Jogi Kodifikáció 2008/5-6.
39. DE MASSIS, Alfredo, Emanuela RONDI: Covid-19 and the Future of Family Business Research. Journal of Management Studies, Vol. 57. No. 8. 1727–1731. o. 2020
40. DEL GIUDICE, Manlio: Understanding Family-Owned Business Groups. Towards a Pluralistic Approach. Cham, Palgrave Macmillan, 2017. 19.o.
41. DENCIC-MIHAILOV, Ksenija. Reforms of corporate governance and takeover regulation: evidence from Serbia. South-Eastern Europe Journal of Economics, 2009, 7.2.
42. DIELEMAN Marleen: Developing a Family Constitution: Family Governance Structure SAGE Publications 2021 <https://doi.org/10.4135/9781529763256>
43. DIWISCH, S. D., VOITHOFER, P., WEISS, C. (2006). The 'Shadow of Succession'. A Non-Parametric Matching Approach. SFB International Tax Coordination, WU Vienna University of Economics and Business. Discussion Papers SFB International Tax Coordination No. 13
44. DOBOS Csilla: Rágalmazás és becsületsértés – a verbális agresszió mint bűncselekmény 109.o. lsd. még Erdősy–Földvári–Tóth 2007:
45. DUDÁS Attila, BUNFORD Tivadar: Vágj bele! A vállalkozások jogi környezete Szerbiában - Kézikönyv kezdő vállalkozók számára 2021, A vállalkozások formái
46. DUDÁS Attila: A gazdasági társaságok jogi szabályozása Szerbiában in: Acta Conventus de Iure Civili 87.o.
47. DÚL János – NAGY BARNA Krisztina: Az öröklési szerződés szindikátusi szerződéskénti alkalmazhatósága a társasági jogban, mint népeségmegtartó tényező In: Államtudományi Műhelytanulmányok 2017/19. szám.
48. DÚL János: A társasági jog és az öröklési jog kapcsolatáról a közkereseti és a betéti társaságok kapcsán I. Céghírnök, 2014/10., III. Céghírnök, 2014/12., IV. Céghírnök, 2015/1.
49. DÚL János: Az öröklési jog megjelenése az egyes gazdasági társaságoknál, kitekintéssel az államra, mint örökösre Államtudományi Műhelytanulmányok 2017. évi 5. szám Nemzeti Közszolgálati Egyetem
50. DÚL János: A társasági jog és az öröklési jog kapcsolódási pontjai osztrák jogi fragmentumokkal PhD értekezés Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola Szeged 2018
51. DÚL János: A családi vállalkozások egyes jogi aspektusai In: Csitéi, Béla; Dúl, János (eds.) OPUSCULA CIVILIA PÁLYAKEZDŐ CIVILISTÁK II. SZIMPÓZIUMA : A családok és a családpolitika szinergiái a jogban. 2022/6.Bp, Hungary : Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Civilisztikai Tanszék (2022) 92 p. pp. 47-62.

52. EGRI-RETEZI Katalin: A csődeljárás, (egyszerűsített végelszámolás), felszámolás, kényszertörlesztés, vagyonrendezés kézikönyve: a cégmentés és a cégbezárás tudnivalói (szerzők Egri-Retezi Katalin, Egri István Iván) Budapest: Vezinfó, 2019
53. Enterprise, K. P. M. G. (2011). Constructing a family constitution. KPMG Enterprise Center for Family Business, KPMG LLP.
54. FANG, Hanqing, et al. Family Firms' Professionalization: Institutional Theory and Resource-Based View Perspectives. *Small Business Institute Journal (SBIJ)*, 2012, 8.2.
55. FARKAS Csaba – JENOVAI Petra – NÓTÁRI Tamás – PAPP Tekla: Társasági jog. Szeged, Lectum Kiadó, 2010.
56. FEGYVERESI Zsolt: (2022) Van-e a kft. társasági tőkájének törvény szabta minimális mértéke a román társasági jog rendelkezései szerint? *Erdélyi Jogélet*, 3(2), 87-95. <https://doi.org/10.47745/ERJOG.2022.02.07>
57. Braut FILIPOVIĆ M. (2021): Corporate Governance of Family Businesses in Croatia: Legal Framework and Open Challenges. *Central European Journal of Comparative Law*, 2(1), 9-27. <https://doi.org/10.47078/2021.1.9-27>
58. FUETSCH, Elena; FRANK, Hermann. Die Familienverfassung: Strukturierung der Beziehung zwischen Familie und Unternehmen. *Zukunftssicherung für Familienunternehmen*, 2015, 70.
59. FÜZI Norbert (2022): Társasági részek átruházása a korlátolt felelősségű társaságban, különös tekintettel a román társasági törvény legújabb módosítására. *Erdélyi Jogélet*, 3(1), 31-42 <https://doi.org/10.47745/ERJOG.2022.01.03>
60. GÁL Judit: A kényszertörlesztés ellentmondásai II. (CH 2013/4 3-4.o.)
61. GÁL Judit: A cégtörvény revíziója (CH, 2016/8., 3-7.o.)
62. GÁL Judit: A kényszertörlesztés és az eltiltás joggyakorlata I. (CH 2017/5. 3-5.o.), II. (CH, 2017/6.)
63. GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság szabályai az új Ptk.-ban II. *Céghírnök*, (2014) 1. 3.
64. GÁL Judit: A közkereseti társaság és a betéti társaság megszűnésének új szabályai *Gazdaság és Jog* 2022/1-2
65. Pablo Rodriguez GARCIA, Susana Menéndez-REQUEJO: Family constitution to manage family firms' agency conflicts *BRQ Business Research Quarterly* Volume 26, Issue 2, April 2023, Pages 150-166 <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/2340944420980444>
66. GOGOLÁK H. Csongor: Vállalkozási formák a román jogban (I. rész), *Népújság* <https://e-nepujtag.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban> (letöltés: 2023. 06.07.) (II. rész), *Népújság* <https://nepujtag.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban-ii-resz> (letöltés: 2023. 06.07.), (IV. rész), *Népújság* <https://www.e-nepujtag.ro/articles/vallalkozasi-formak-roman-jogban-iv>
67. GÖRÖG Márta: A jogi személy személyi értéke. *Jogtudományi Közlöny*, 2011 66. évf. 11. sz.
68. GÖRÖG Márta: Egyetemes eszmei kártérítési alapok. *Jogtudományi Közlöny* 2004, 59./5.
69. GUBÁNYI Mónika – CSÁKNÉ FILEP Judit – Kiss Ágnes – CSIZMADIA Péter: National Report on Family Businesses in Hungary. Final version.

<https://www.insistproject.eu/index.php/files/400/Cases-Reports-and-Study-by-the-INSIST-project/27/HU-National-Report-onFamily-Businesses---Hungary.pdf> (letöltés: 2023.06.18.)

70. HALÁSZ Péter, Praktikus gondolatok a hagyatéki vagyontervezés témaköréhez In: A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015
71. HERGER Csabáné – KATONÁNÉ Pehr Erika: Magyar családjog. Budapest, Novissima Kiadó, 2021.
72. Ilija BABIC: Közjegyző és közjegyzői dokumentumok-gazdasági társaságok szerveinek jegyzőkönyvei és alapító okirataik hitelesítése Pravo i privreda 2014 52. évf. 4-6.sz.
73. JESSEL-HOST, Christa. Company Law: Law of Commercial Companies of Serbia and the EU. 2008.
74. KALSS, Susanne– PROBST, Stephan (Univ.-Lektor, dr.): Familienunternehmen, Gesellschafts- und Zivilrechtliche Fragen; MANZ Verlag Wien (Österreich), 2013
75. Susanne KALLS: Familienverfassung In.: Werte in Familienunternehmen 9. Jahrestagung des Notarrechtlichen Zentrums Familienunternehmen der Bucerius Law School 2021Seite 19 - 50
76. KÁSA Richárd-RADÁCSI László-CSÁKNÉ FILEP Judit: Családi vállalkozások definíciós operacionalizálása és hazai arányuk becslése a kkv-szektoron belül. Statisztikai Szemle (2019) 2. 146-174.o.
77. KECSKÉS László: A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszeiben HVG Orac kiadó Bp, 2009
78. KECSKÉS László: Polgári jog: A személyek joga Dialóg Campus Kiadó Bp, 2005 21.o.
79. KERTÉSZ Gábor: A családi cégek helyzete váláskor az új Ptk. tükrében. In Vágány Judit – Fenyvesi Éva (szerk.): Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok. Budapest, Budapesti Gazdasági Egyetem, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Közgazdasági Intézeti Tanszéki Osztály, 2016. 78-93. 81.
80. KIRÁLY Kornélia: Végelszámolás, kényszertörlesztés – A nem fizetésektelen jogi személy Önadózó 2019. (31.évf.) 9.sz. 58-64.o.
81. KÖRÖS András: Alapelvek. Házassági vagyontörlesztés. In Körös András (szerk.): A Ptk. magyarázata III/VI. Polgári jog – Családjog. Budapest, HVG-ORAC, 2018
82. LEMAR, Bernd: Generations- und Führungswechsel im Familienunternehmen. 2. Auflage, Springer Fachmedien, Wiesbaden, 2014.
83. Rosella LEOPIZZI– Simone PIZZI–Fabrizio D’ADDARIO: The Relationship among Family Business, Corporate Governance, and Firm Performance: An Empirical Assessment in the Tourism Sector. Administrative Sciences, Vol. 11. No. 1. 2021
84. MALAGURSKI Branislav: A cégalapítás és eljárása Szerbiában, illetve annak hatása a versenyképességre In.: Pro Publico Bono-Magyar Közigazgatás 2018/3, 96.o.
85. MÁNDOKI István: Kalandozások a magyarországi vagyontervezési lehetőségek körül, néhány külföldi utalással és történelmi visszatekintéssel A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015

86. MÁNYOKI Ádám: Társasági jogi elemek az öröklési jogban Közjegyzők Közlönye, 2019/3.,
87. MARKOVIC Mirjana: Gazdasági társaságok nyilvántartásának pozitív publicitása. Pravo i prevda 2008 45.évf. 5-8.sz.
88. MARKOVIĆ, V. (2001)- Peacing the legal personality through our judicial practice and a view to the legal regulation of other countries', Pravo i privreda 2001,/5-8, 853–863.o.
89. Vladimir MARJANSKI, Attila DUDÁS- Some Current Problems with the Regulation of Limited Liability Companies in Serbia In.: Central European Journal of Comparative Law 2020/I 144.o.
90. Vladimir MARJANSKI, Attila DUDÁS-Intergenerational Transfer of Family-run Enterprises by Means of Civil Law in Serbia In: Central European Journal of Comparative Law 2021/II
91. MIRKO Vasiljevic „Privredna drustva-domace i uporedno pravo” (Gazdasági Társaságok Hazai és Külföldi Jog; Udruzenje pravnika u privredi Jugoslavije; Belgrád, 1999 11-13.pp.)
92. MIRKO Vasiljevič: „Komentar zakona o privrednim društvima” A gazdasági társaságokról szóló törvény kommentárja: Službeni list: Belgrád;2006: 114.o.
93. MOHAI Máté: A gazdasági társaságok tagjainak helytállási kötelezettségéről (MJ 2016/7-8., 450-459. o.)
94. MOHAI Máté: A társasági szerződésről a Ptk. további szerződési szabályainak tükrében (GJ, 2020/2., 2-7. o.)
95. MOHAI Máté: The Memorandum Of Association In The Light Of The Provisions On Contracts Of The Hungarian Civil Code Zbornik Radova Pravni Fakultet (Novi Sad) 55 : 1 Pp. 335-359. 25 P. (2021) 353.o.
96. MONTEMERLO, Daniela; WARD, John L. The family constitution: Agreements to secure and perpetuate your family and your business. Macmillan, 2011.
97. MOSOLYGÓ-KISS, Ágnes; CSÁKNÉ FILEP, J.; BALÁZS, H. Do first swallows make a summer?–On the readiness and maturity of successors of FBs in Hungary. In: 14th Workshop on Family firm Management Research: Entrepreneurial Families Across Generations. 2018. p. 17-20.
98. NAGY Györgyi: A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei Bizalmi vagyonkezelés - családi alkotmány - family office (CSJ, 2020/4., 3.o.
99. NEUMUELLER, Marco Henry V. Family Compliance: Der erfolgreiche Umgang mit einer Familienverfassung. Kontextuelle Einordnung und konkrete Handlungsempfehlungen für Unternehmerfamilien, Göttingen, 2020. 47.o.
100. NOCHTA Tibor: A magánjogi és közjogi normák találkozása a Ptk. társasági jogi rendelkezéseiben- In.: Gárdos-Orosz, Fruzsina; Menyhárd, Attila (szerk.) [Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve](#) Budapest, Magyarország : Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet (2019) 276 p. pp.
101. NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség néhány alapproblémájának tükröződése az új Polgári Törvénykönyv 2011. decemberi Szerkesztőbizottsági javaslatában In: Gondosné, Pusztahelyi Réka, Juhász, Ágnes (szerk.) javítandó és

- jobbítható elemek a Ptk. kodifikációjában Tanulmánykötet Miskolc, Magyarország: Novotni Alapítvány (2012)248.p. 119-137
102. NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség társasági útjairól 15 év után In.:Lamm, Vanda, Sajó, András (szerk.) Studia in honorem Lajos Vékás HVG ORAC (2019) pp.232-241.,
 103. NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség változásairól a társasági jogban Gazdaság és Jog, 2019/7-8.
 104. NOCHTA Tibor: A polgári jogi kártérítési felelősség szabályai az új Polgári Törvénykönyvben In: Grad-Gyenge, Anikó (szerk.) Egy új korszak hajnalán: Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére Bp, Magyarország: Károli Gáspár Református Egyetem 187.p.pp.
 105. NOCHTA Tibor: Társasági jog Dialóg Campus Kiadó 2007
 106. NOCHTA Tibor: A jóhiszeműség és tisztesség elvének érvényesüléséről a társasági jogviszonyokban (GJ, 2017/2., 3-8.o)
 107. NOCHTA Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs 2005.
 108. NOCHTA Tibor: A polgári jogi felelősség jogi személyiség falán áthajló ágairól In.: Jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben Tanulmánykötet Miskolc 2013 156-157.o.
 109. NOCHTA Tibor: A társasági tagsági jogviszony megszüntetése kizárással (GJ 2020/3., 1-5.o.)
 110. NOCHTA Tibor Private Liability in Hungarian Company Law - some current liability issues KAROLI MUNDUS 2 : 1 pp. 59-66. , 8 p. (2022)
 111. PAPP Tekla: A jogi személy Kolosváry Bálint szemszögéből In: Barzó Tímea, Juhász Ágnes, Leszkoven László, Pusztahelyi Réka (szerk.) Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára
 112. PAPP Tekla: Vázlatos áttekintés a jogi személyről az új Polgári Törvénykönyv apropóján-Pro publico bono: Magyar közigazgatás; a nemzeti közszolgálati egyetem közigazgatás-tudományi szakmai folyóirata 2014: 2 pp. 150-159., 10.o. (2014)
 113. PAPP Tekla: A magyar társasági jog fejlődése In: Acta Universitatis Szegediensis : acta juridica et politica, (58) 1-41. pp.
 114. Ulrich PATRIK: The family constitution as a new instrument of corporate governance in German family businesses.(2023) In E. Karger & A. Kostyuk (Eds.), Corporate governance: An interdisciplinary outlook (pp. 130–134). Virtus Interpress. <https://doi.org/10.22495/cgaiop25>
 115. PÁZMÁNDI Kinga: Mellékszolgáltatás versus munkaviszony- a társasági önrendelkezés határai a bírósági gyakorlat tükrében Gazdaság és Jog 2021/3.
 116. PÁZMÁNDI Kinga: Az üzletrész öröklésével (jogutódlásával) kapcsolatos Ptk.-beli szabályokról Gazdaság és Jog, 2015/5. 7. o.
 117. PETRIK Ferenc (2013): Személyiségi jogok. In Wellmann György szerk.: Az új Ptk. magyarázata I/VI. Budapest, HVG-ORAC Kiadó.
 118. PETRIK Ferenc: Az öröklés joga (Közigazgatási és jogi könyvkiadó 1991.)
 119. POZA, Ernesto J. Family business. Cengage Learning, 2013 1.o. [.https://books.google.hu/books?id=7dQWAAAAQBAJ&lpg=PP1&ots=fvMHKVPK3](https://books.google.hu/books?id=7dQWAAAAQBAJ&lpg=PP1&ots=fvMHKVPK3)

l&dq=family%20business&lr&hl=hu&pg=PA1#v=onepage&q=family%20business&f=false

120. RIDEG András, LUKOVSKAI Livia, VARGA Anna Róza, SIPOS Norbert: A magyar családi mikro-kis-és középvállalatok erőforásai és képességei- Közgazdasági Szemle LXIX. évf. 2022. június (739-757.o.)
121. SÁNDOR István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2
122. SÁRKÖZY Szabolcs: Korlátolt felelősségű társaság a társasági formák versenyében Nemzeti Közszoigalati és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013 213.o.
123. SÁRKÖZY Tamás:: Személy és Személyiségvédelem In.: Személy és személyiség a jogban Szerk.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina Bp, 2016 Wolters Kluwer
124. SÁRKÖZY Tamás: Jogképesség – személyiség – jogalanyiség az embertöbbségek – csoportok – szervezetek körében (PJK, 2000/4., 3-9. o.)
125. SÁRKÖZY Tamás: Társasági jogunk strukturális kérdéseiről Gazdaság és Jog 1993/1.3. Budapest, lsd. még Sándor István: A társasági jog fejlődése az első Gt.-től a Ptk.-ba való integrálásáig Gazdaság és Jog 2019/2
126. SZABÓ Klára- Az új Ptk. a Fővárosi Ítéltábla gyakorlatában Polgári Jog 2018/11-12.
127. SZALAI Ákos: Személy és személyiség a jogban In.: In.: Menyhárd Attila-Gárdos-Orosz Fruzsina: Személy és személyiség a jogban Wolters Kluwer Budapest 2016
128. SZÁSZY-SCHWARZ Gusztáv: A jogi személy magyarázata (Bp., 1906)
129. SZEGEDI András: Gondolatok a közkereseti és a betéti társaság jogi személyyé válásáról In.: Szoboszlai-Kiss Katalin,Deli, Gergely (szerk.) Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére Győr, Universitas Győr Nonprofit Kft. (2013) 573.p.pp.490-496
130. SZIKORA Veronika: Társasági jogi rendszerek és reformok Európában Habilitációs tézisek Debrecen, 2014 28.o.
131. TAJTI Tibor: Vagyonvédelem, hagyatétervezés és a szindikátusi szerződések In: A hagyatéki vagyontervezés-Estate Planning Studia Notariali Hungarica Tom. XVII. Közjegyzői Akadémia Kiadó Bp 2015
132. TATTAY Levente: A kis-és középvállalatok versenyképessége az Európai Unióban (MJ 2020/10. 573-584.o.)
133. TERCSÁK Tamás:Vezető tisztségviselő felelőssége a Ptk. és az Mt. szabályai szerint Gazdaság és Jog 2017/7-8
134. TOBAK, Júlia, et al. The main factors determining effective operation in case of a family business. International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, 2018, 24.6: 1065-1074.
135. TOFAN, Mihaela; BERCU, Ana-Maria; CIGU, Elena. Corporate governance framework in Romanian companies. Procedia Economics and Finance, 2015, 20: 629-636.
136. UROŠEVIĆ, Ruža (2009): Pravo i privreda (Gazdasági alanyok bejegyzése), 46. évf. 1–4. sz. 223.o.

137. VARROH Géza Alajos: A „fantomcégek” megszüntetése és a felszámolás (GJ, 2012/6., 14-19.o.)
138. VEREBICS János: „És még mi adtunk magának Kossuth-díjat” Sárközy Tamás és az 1988-as Társasági törvény születése- Gazdaság és Jog 2020/11-12.
139. VERESS Emőd: A szindikátusi szerződés. Budapest, HVG-ORAC, 2020.
140. VERESS Emőd: A román Polgári törvénykönyvről, hatálybalépésének tizedik évfordulóján In.: Erdélyi Jogélet III. FOLYAM | II. ÉVFOLYAM | 2021 | 02 Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
141. VERESS Emőd: A kereskedelmi társaságok tipológiája Romániában. In: Acta Conventus de Iure Civili, (13). pp. 49-74. (2011)
142. VILÁGHY Miklós-EÖRSI Gyula: A magyar polgári jog. Bp., 1965. I. kötet
143. VILLALONGA, Belen, Raphael AMIT: How do family ownership, control and management affect firm value? Journal of Financial Economics, Vol. 80. No. 2. 385–417. o. 2016.
144. VUKOTIC Milos -Inheritance of Companies- Pravo i privreda 2018 10-12, 165-195.o.
145. WIESZT Attila, DRÓTOS György: Családi vállalkozások Magyarországon In.: Társadalmi Riport 233-247.o.
146. WIESZT Attila, MARTOS Tamás, SALLAY Viola: Családi vállalatok utódlása Magyarországon Kutatási jelentés összefoglalója Budapesti Corvinus Egyetem, Bp 2021.
147. YUKSELEN, Cemal Ebru YILDIZ: The role of the family constitution in sustainability of family businesses and an evaluation in light of implementation problems Research Journal of Business and Management Year 2014 Volume 1 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/375233>

Jogszabályok, kommentárok, eseti döntések:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény
- A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény
- A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény
- A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 2006. évi V. törvény
- A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény
- Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény
- A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény
- A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) módosításáról szóló 2021. évi XCV. törvény

- A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény
- A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
- Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény
- Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény
- A veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény
- Vállalatokról szóló törvény Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Hivatalos Lapja, 77/88,40/89,46/90 és 61/90 szám, A JSZK Hivatalos Közlönye 24/94 szám
- Zakon o privrednim drustvima- Gazdasági társaságokról szóló törvény, a Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye (Sluzbeni glasnik RS) 36/2011, 99/2011, 83/2014, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 és 109/2021. szám
- 31/1990. számú törvény a kereskedelmi társaságokról ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE I. RÉSZ, 26. szám. újra közzétéve a Hivatalos Közlöny 1066/2004. 11. 17. számában
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet
- 21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről
- a Cégek Közlönyben megjelenő közlemények közzétételéről és költségtérítéséről szóló 22/2006. (V. 18.) IM rendelet

- Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz szerk.: Vékás Lajos, Gárdos Péter WOLTERS KLUWER KFT. Bp, 2021
- A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykomentárja I-IV. szerk.: Osztoivits András Opten iadó Bp, 2014
- Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, szerk.: Wellmann György Orac Kiadó Bp, 2021
- A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata KJK, Bp, 2002. szerk.: Miskolci Bodnár Péter
- Magyar Büntetőjog I-III. - új Btk. - Kommentár a gyakorlat számára, szerk.: Kónya István HVG-ORAC Bp, 2020.
- A Ptk. magyarázata III/VI. Polgári jog – Családjog. szerk.: Kőrös András HVG-ORAC, Bp, 2018

- BDT 2000.158.
- BDT 2015.109.
- BDT 2016.180.
- BDT 2016.56.
- BDT 2018.3809
- BDT 2018.3833
- BDT2019. 4021
- BH 1990.12.476.

- BH 1992.8.537
- BH 1992.8.537
- BH 1995.413
- BH 1997.10.476
- BH 2002.121.
- BH 2006. 106.
- BH 2008.47
- BH 2019.2.53.
- BH+ 2003.2.61
- BH+ 2012.172.
- BH+ 2013.303
- BH2001. 523.
- BH2004. 293.
- EBH 2009.2051
- EH 2012.12.M13.
- Fővárosi Ítéltábla 10.Cgtf.44051/2016/2.
- Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.549/2011/7.
- Fővárosi ítéltábla Gf.40367/2018/4.
- Fővárosi Ítéltábla Pf.21244/2017/4.
- ÍH 2015.118.
- ÍH 2015.30
- ÍH 2017. 30.
- Kúria Mfv.10016/2020/6.
- Legfelsőbb Bíróság Bfv.II. 405/2004
- Legfelsőbb Bíróság Cgf. II. 30 656/1991.
- Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.20.891/1997
- Mfv.10016/2020/6
- Szegedi Ítéltábla Pf. 20.733/2016/4.
- Szegedi Ítéltábla Pf.21576/2016/11.